



# ערביי ישראל בהתפרעויות מאי 2021 ניתוח עומק



המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה

## תוכן העניינים

3 .....	עיקרי הדברים: ערביי ישראל בהתפרעויות מאי 2021 – מה למדנו ולאן הם מובילים? תא"ל (מיל') יוסי קופרווסר
12.....	רע"מ – פרגמטיזם ואסלאמיזם על פי מנסור עבאס סא"ל (מיל') יהונתן דחוח-הלוי
58 .....	ה'נכבה' ו'השיבה' כגורם רקע ומניע לפרעות בערים המעורבות במאי 2021 נדב שרגאי
90 .....	היסוד הברדווי – שיקום המשילות עם טיפוח חברתי וכלכלי פנחס ענברי
94 .....	האם ירושלים ואל-אקצא היו הסיבה לפריצת אירועי מאי 2021? יוני בן מנחם
107.....	התבטאויות חברי הכנסת הערביים במהלך מאי 2021 נספח



(רשתות חברתיות)

## עיקרי הדברים: ערביי ישראל בהתפרעויות מאי 2021 – מה למדנו ולאן הם מובילים?

תא"ל (מיל') יוסי קופרווסר

### פתח דבר

ההתפרעויות האלימות של קבוצות מקרב ערביי ישראל במהלך מבצע "שומר החומות" במאי 2021 היו הנרחבות מסוגן מאז קום המדינה, הגם שמספר הנפגעים בנפש במהלכן היה נמוך ממספר הנפגעים בקרב ערביי ישראל באירועי אוקטובר 2000. הן התרחשו בו זמנית במספר רב של ערים מעורבות (עכו, יפו, חיפה, לוד, רמלה ועוד), בריכוזים ערביים בגליל, במשולש, במרכז ובנגב ובמרחבים הסמוכים לאזורים אלה. הן כללו ביטויי אלימות פיזית מסוכנת נגד יהודים ורכוש יהודי (ניסיונות לינץ', הצתות, ירי, ונדליזם, פגיעה בכלי רכב), פגיעה בסמלי המדינה באופן שכוון נגד מהותה כמדינה יהודית (שרפת דגלי המדינה ושינוי הכיתוב על שלטי דרכים, באופן המבטל את המפעל הציוני), ואלימות מילולית בדמות הסתה נגד המדינה, זהותה, תושביה וביטחונה.

אמנם רבים מאד מערביי ישראל לא נטלו חלק בהתפרעויות האלימות האלה, אך רק מעטים יצאו נגד ביטויי האלימות, וגם מרבית אלה שהסתייגו מהאלימות גילו הבנה למניעה, אף שסברו כי אינם מצדיקים פגיעה בנפש וברכוש. רבים ממנהיגי הציבור הערבי הצדיקו בלשון מתוחכמת את האלימות.

עוצמת ההתפרעויות האלימות והיקפן היכו בהלם ותדהמה את הציבור היהודי, את השלטון בישראל ואת מנגנוני הביטחון, ובכלל זה שירות הביטחון הכללי והמשטרה. זו הייתה הרבה יותר מהפתעה. איש במערכות השלטון לא העלה על דעתו שאירוע במאפיינים אלה יכול בכלל להתרחש. כל המערכות התעשתו אמנם תוך ימים ספורים, אבל התחושה המשותפת לכולם היא שהיה כאן כשל מערכתי המחייב לימוד מעמיק של האירועים, סיבותיהם, משמעויותיהם לעתיד ואופן ההיערכות הנדרש כדי למנוע התפרצות נוספת, יתכן חמורה יותר בעתיד, ולטפל בה אם תתרחש. האירועים האלימים סביב הניסיון לבצע נטיעות בצפון הנגב, המצטיירים כהמשך ישיר לאירועי מאי 2021, מחדדים את האקוטיות של האיום ואת הצורך ללמוד את הנושא לעומקו. הלמידה מתרחשת בימים אלה, ומטרת מסמך זה היא לנתח את האירועים ולתרום ללמידה זו, כמיטב יכולתנו.

## הרקע להתפרעויות האלימות

למיטב שיפוטנו, התפרעויות מאי 2021, התפרצו באופן ספונטני, וככל הנראה אין מדובר באלימות מאורגנת ומתוכננת מראש בתכנון מרכזי, אלא באש שהתלקחה במהירות והתפשטה לריכוזים מקומיים רבים, שבכל אחד מהם היו מספר התארגנויות מקומיות. גם כך ברור שאירועים בהיקף כזה אינם מתרחשים ללא תשתית תודעתית מתאימה המספקת את אדי התבערה וללא ניצוץ המצית אדים אלה וגורם לפיצוץ. חשוב גם להבחין בין הסיבות הבסיסיות לבין הנסיבות הקוניוקטורליות שגרמו להתלקחות בשעה שהתרחשה.

ניכר, כי התשתית התודעתית העומדת בבסיס ההתפרעויות היא בראש ובראשונה לאומית-דתית והרבה פחות חברתית-כלכלית. היא קשורה לתפיסת הזהות של ערביי ישראל, ולאופן שבו המתפרעים מבינים את משמעותה המעשית של תפיסה זו. רבים מאד מקרב ערביי ישראל רואים עצמם כפלסטינים וכחלק מהעם הפלסטיני. כפלסטינים הם מאמצים את הנראטיב הפלסטיני במלואו. הם שוללים את עצם קיומו של עם יהודי ואת הקשר ההיסטורי הריבוני שלו לארץ ישראל וסבורים שהפלסטינים הם העם הילידי היחיד בחבל ארץ זה והם בעלי הארץ, וכי היהודים ייאלצו בסופו של דבר לעזוב ולשוב לארצות מהן באו, בעוד הפלסטינים יממשו את תביעת (זכות) השיבה שלהם לבתיהם מהם נעקרו זמנית בנכבה (האסון) של 1948, בין אם הם פליטים וצאצאיהם בארצות ערב או בארצות זרות ובין אם הם עקורים בארצם (בשטחי הרשות

או בישראל גופא). ישראל בראייתם היא ישות כובשת וגזענית, שהוקמה על ידי הקולוניאליסטים כדי לשרת את אינטרסיהם, והפלסטינים, שהם היחידים שסבלו מהסכסוך עמה, חייבים להיאבק בציונות עד להכרעתה. במאבקם מייצגים הפלסטינים גם את המרכיב הלאומי בזהותם, כערבים-פלסטינים, וגם את המרכיב הדתי בזהותם, בעיקר כמוסלמים. מנרטיב זה נגזר ציווי ברור ולפיו אסור להשלים עם זהותה של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי ואין לקבלה ככזו. עם זאת, ניתן להשלים עם מציאות ביניים, לפיה ישראל תתקיים כמדינת כל אזרחיה, לצד מדינה פלסטינית בשטחי '67.

כמו לכל חלק מהעם הפלסטיני – הפליטים במדינות ערב, תושבי יהודה ושומרון, תושבי ירושלים, תושבי עזה והאסירים בבתי הכלא של ישראל – גם לערביי ישראל יש תפקיד ייחודי במאבק נגד הציונות. במרכז עומדים האחיזה האיתנה בקרקע, ההשפעה על מדיניות ישראל בסוגיה הפלסטינית ושימור רעיון שיבת הפליטים כמרכיב בדרך לשינוי זהותה של ישראל ממדינה יהודית למדינת כל אזרחיה. על המשקל היחסי של כל מרכיב במשימה הלאומית הזו ועל הדרכים למימושה חלוקות הדעות בקרב ערביי ישראל.

כמו שאר הפלסטינים, ואולי אף יותר מהם, בשל מצבם המיוחד כאזרחי ישראל ההולכים ומאמצים תרבות ייחודית ונטמעים בחברה הישראלית, ניצבים מרבית ערביי ישראל בפני המתח בין המחויבות לנראטיב זה מצד אחד ובין שאיפותיהם לשגשוג והכרתם בפער בין הנראטיב לבין המציאות מהצד השני. המערכת הפוליטית של ערביי ישראל משקפת את רוחב ספקטרום האיזונים בין המחויבות לנראטיב לבין השאיפות לשגשוג, הכרוך לעתים תכופות בהשתלבות בחברה הישראלית, ובהכרה במציאות, שבה ישראל כמדינת הלאום הדמוקרטית של העם היהודי היא עובדה קיימת הזוכה לתמיכה בינ"ל רחבה ונהנית מעוצמה צבאית וכלכלית מרשימה, שאף הביאה לאחרונה לפריצת דרך נוספת ביחסי ישראל עם העולם הערבי, בדמות הסכמי אברהם.

שלוש תנועות פוליטיות בולטות עומדות בקצה המדגיש את המחויבות לנראטיב כערך עליון. האחת היא בעלת דגש דתי – הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, המתנגד להשתלבות במערכת הפוליטית ברמה הלאומית, מתוקף שלילתו את זכות קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית, ומקורב מאד בעמדותיו לחמא"ס שהציתה את האש. השנייה היא לאומית – מפלגת בלד, המשתתפת אמנם במערכת הפוליטית הארצית, אך זאת כדי לשנות את זהותה של המדינה. השלישית היא תנועת בני הכפר, המזוהה עם "החזית העממית לשחרור פלסטין". היא בעלת רקע לאומני ואיננה משתתפת בבחירות לכנסת מתוך שלילת זכות קיומה שח ישראל. נציגי תנועות אלה מילאו תפקיד מרכזי הן ביצירת התשתית התודעתית שהובילה להתפרעויות והן בהסתה בזמן האירועים, שליבתה את האש. סגן ראש הפלג הצפוני, כמאל חטיב, אף נעצר למספר ימים במאמץ להרגיע את הרוחות. סביר להניח שרבים מהמשתתפים בהתפרעויות מזדהים עם תנועות אלה.

חד"ש ותע"ל מבטאות אמנם מחויבות לנראטיב, אך מקפידות לשלב בו, בעיקר בהתבטאויות בעברית, ניואנסים זהירים יותר, המשקפים את הקשב שלהן למורכבות הנגזרת מההכרה בצרכים הכלכליים והאזרחיים של ערביי ישראל ובמציאות הישראלית. במהלך "שומר החומות" וההתפרעויות שליוו אותו הן גילו הבנה ואף הזדהות עם גילויי הזעם מהצד הערבי, ובכלל זה עם חלק מגילויי האלימות, וניסו להסביר את ההתפרעויות האלימות כתגובה בלתי נמנעת לפרובוקציות מצד היהודים וכתולדה של המצב הקשה של האזרחים הערביים בישראל. הם נקטו עמדה זו, מן הסתם, גם בשל קרבתן לפת"ח ולרשות הפלסטינית, שהתועלת שהפיקה חמא"ס מהאירועים הדאיגה אותה.

רע"מ מחויבת גם היא לנראטיב הפלסטיני ולחזון הדתי של האחים המוסלמים, אבל חלק מחבריה, ובראשם מנצור עבאס, סבורים שיש לאמץ גישה מציאותית המכירה בכך ששינוי זהותה של ישראל, אף שהוא נותר כיעד, איננו בר השגה בטווח הזמן המיידני, ולפיכך יש לתת דגש משמעותי יותר על שיפור איכות החיים של ערביי ישראל. בראיית המפלגה זהו ג'האד אזרחי, שגם הוא חלק מהמאבק בציונות. לשם כך, וכיישום של התפיסה האסלאמית של הסכמי ח'דיביה ושל התבונה הבסיסית הנדרשת מהמוסלמים בשעה שהם פונים לגורמים לא מוסלמים המחזיקים בשלטון, מאמצת רע"מ גישה זהירה המסתייגת מגלישה לאלימות, אך נמנעת מלהתעמת עם אלה התומכים בה, ומשתמשת בלשון פרגמטית, בעיקר בעברית. דוברי התנועה העבירו לפיכך מסרים סותרים במהלך המבצע ונוכח גילויי האלימות, אף שחלקם השתתפו בליבוי היצרים, רובם נמנעו מכך וראש המפלגה, מנצור עבאס, יצא במפורש נגד האלימות ואף הגיע לבית כנסת שנפגע בהתפרעויות כדי לסייע בשיקומו, במחווה שנועדה, לדבריו, למנוע הסלמה של האירועים לכלל מלחמת אזרחים.

בשולי הדברים יצוין שגישה של רע"מ מבטאת תפיסה חדשה במסגרת המרחב האידיאולוגי של האחים המוסלמים, ולפיה נכון לאמץ בפועל את גישת "תורת המיעוטים" (פיקה אלאקליאת) של ההוגים האסלאמיים הבולטים, יוסוף אלקרדאווי וטהא אלעלוואני, גם בהקשר של ערביי ישראל. "תורת המיעוטים" גורסת שעל מוסלמים החיים כמיעוט בארץ הנשלטת בידי בני דת אחרת להימנע מאלימות כלפי הרוב ולפעול על פי ההלכה האסלאמית, אך זאת במסגרת החוק. עליהם לשמש מופת בהתנהגותם ולהפיק את המירב עבור המוסלמים מיחסיהם עם השלטון, כדי שכוחו של האסלאם במדינה ילך ויגבר. קרדאווי סבר שגישה זו איננה רלוונטית לישראל, בה יש הצדקה למאבק אלים בשלטון הציוני, שגזל אדמה מוסלמית, וכך סבורים גם חמא"ס וגורמים פלסטיניים אסלאמיסטיים נוספים. רע"מ, ובמיוחד עבאס, מערערים בפועל על גישה זו ומצדדים ביישום "תורת המיעוטים" על ידי ערביי ישראל. על תפיסת עולמו של מנצור עבאס, על סמך מובאות נרחבות מהתבטאויותיו, כותב בהרחבה בחוברת זו יוני דחוח-הלוי.

גם חלק מהמנהיגים הערביים המשולבים במפלגות השמאל הציוני הישראלי ואמורים לתת משקל רב בהרבה לשיקולי איכות החיים וההשתלבות של ערביי ישראל במרקם החיים הישראלי על בסיס שוויוני אינם מתנערים מהנראטיב הפלסטיני, ואף שהם מתנגדים לאלימות, קולם כמעט ולא נשמע והם העדיפו לתרץ את ההתפרעויות בפרובוקציות היהודיות בהר הבית, בירושלים ובערים המעורבות, ובתנאים הקשים של החברה הערבית, הסובלת מאלימות בתוכה.

התשתית התודעתית של ערביי ישראל, ובמיוחד הצעירים שבהם, מושפעת לא רק ממסרי מנהיגיהם, אלא גם ממסרים המגיעים מההנהגה הכלל פלסטינית, ובראשה פת"ח וחמא"ס, הקוראים להגברת המחויבות לנראטיב ולערכי המאבק הנגזרים ממנו. פת"ח מקפיד להתחשב במצבם המיוחד של ערביי ישראל ואיננו מצפה מהם לקחת חלק פעיל בפעילות אלימה, מחשש שהם יפגעו בכך בעצמם ובאינטרס הכלל פלסטיני, אבו מאזן חשש על רקע אירועי אוקטובר 2000 שהם ישמשו הוכחה בידי ישראל שאין לאפשר הקמת מדינה פלסטינית, שהרי אפילו הערבים שחיים בתוך ישראל עדיין פועלים באלימות נגד היהודים אחרי 50 שנה של חיים משותפים. חמא"ס, לעומת זאת, איננה מסתייגת עוד מהאפשרות של השתלבות ערביי ישראל בפעילות אלימה, כפי שניתן היה לראות ב"שומר החומות", כאשר התנועה קראה לערביי ישראל לפעול. התחזקות חמא"ס במערכת הפלסטינית, שאירועי מאי היו ביטוי נוסף שלה, הובילה להזדהות משמעותית יותר עם מסרי התנועה גם בקרב ערביי ישראל.

גורמים נוספים המשפיעים על התודעה בכיוון של הקצנה הם המסרים המתלהמים המועברים ברשתות החברתיות, בדגש על רשת טיק טוק, ובתקשורת הערבית, ובראשה אלג'זירה, והעיסוק בעניין מעמדם של ערביי ישראל על ידי גורמים במערכת הבינ"ל, תוך ניסיון למנף את קשייהם כדי להציג את ישראל כמדינת אפרטהייד לא רק בשטחים עליהם השתלטה ב-1967 אלא גם בתחומי ישראל עצמה. זאת, תוך התעלמות ממעורבותם הרבה בחברה הישראלית ומשוויון ההזדמנויות הרחב ממנו הם נהנים.

על המחויבות לנראטיב הפלסטיני, ובמרכזו אתוס הנכבה והשיבה, כגורם שעמד בבסיס ההתפרעויות וצובע אותן במובהק כהתפרעויות על רקע לאומי-דתי והרבה פחות על רקע חברתי כותב בחוברת זו נדב שרגאי.

מרכיב תודעתי יסודי נוסף הנגזר מתוך המחויבות לנראטיב הלאומי-דתי הוא השתרשות האמונה ברוב הפלסטיני, כי ישראל מתכוונת לפגוע במסגד אל-אקצא ולייהד את ירושלים. מסר חסר בסיס זה מוטמע בתודעה הפלסטינית מזה שנים רבות ומייצר כל הזמן את אדי הדלק המאפשרים התלקחות. כך היה בפרוץ אנתפאדת אל-אקצא ב-2000 וכך היה גם במהלך האירועים שהובילו למבצע "שומר החומות". השקר של "אל-אקצא בסכנה" משמש מסד תודעתי לפיגועים רבים ולגלי טרור בין ההתלקחויות הגדולות. נדב שרגאי כתב על כך בספרו "טרור אל-אקצא – מעלילה

לדום", ובחוברת זו מרחיב על כך יוני בן מנחם, המנתח בהקשר זה את הדומה והשונה בין אירועי אוקטובר 2000 לבין אירועי מאי 2021.

למרכיבים הלאומיים והדתיים בתודעת היסוד של ערביי ישראל יש להוסיף גם את המרכיבים החברתיים-לאומיים. תחושות הקיפוח והתסכול נובעות הן מכך שהחברה הערבית היא קבוצת מיעוט חסרת זכויות לאומיות שוות בארץ שהיא תובעת בעלות עליה והן מכך שמצבם החברתי-כלכלי של מרבית הערבים בישראל פחות טוב, לעתים באופן משמעותי, בהשוואה לאזרחים היהודים, ובפרט ביחס לקבוצות התייחסות המתגוררות בסמוך לריכוזי האוכלוסייה הערבית. תודעת הקיפוח נובעת גם מההזנחה של התשתיות הציבוריות בערים ובכפרים הערביים, בדגש על היישובים הלא מוכרים בנגב, אבל גם בחלקים אחרים של המגזר הערבי, מהפשיעה הגואה בחברה הערבית, מהניכור כלפי האוכלוסייה היהודית הנתפסת לעתים כמתנשאת, גזענית ואדנותית (בין הביטויים לכך ניתן לציין את הרתיעה מהשכרת דירות לערבים או ממתן אפשרות לרכישת דירות ביישובים יהודיים, שבחלקה מוסדרת בחוק באמצעות ועדות הקבלה, הגברת הפיקוח והאכיפה על בניה בלתי חוקית במסגרת חוק קמיניץ, וההתייחסות לבניית ישובים יהודיים בחוק הלאום). גם האבטלה והפשיעה בקרב הצעירים הערביים גבוהות באופן משמעותי מאשר בקרב היהודים. ניתן אמנם לשאול באיזו מידה תחושות קיפוח אלה מוצדקות, נוכח השיפור המתמשך באיכות החיים של האוכלוסייה הערבית בישראל וההשתלבות הגוברת שלה בחברה הישראלית הכללית, ועד כמה הן פרי של מערכה תודעתית שתכליתה היא להנציח, אך ברור שתחושות קיפוח אלה הן אכן חלק מהמסד התודעתי ויש להן בסיס עובדתי, שאחראים לו גורמים רבים. ברור גם שעוצמת רגשות הקיפוח שונה בין קבוצות שונות בקרב ערביי ישראל.

התסכול הנובע מהקיפוח תרם ללא ספק את חלקו ליצירת האווירה שהובילה להתפרעויות, אם כי נראה שהיה לו תפקיד משני. עדות לכך, ניתן למצוא בכך שההתפרעויות עצמן לא נשאו אופי חברתי-כלכלי אלא אופי לאומי-דתי מובהק, ואם נגעו בסוגיית הקיפוח היה זה בעיקר מהזווית הלאומית.

פנחס ענברי מציג במאמר שלו בחוברת זו נקודת מבט ייחודית, וטוען כי לאוכלוסייה הבדווית היה תפקיד משמעותי בהתפרעויות, וזאת מכיוון שהבדואים רואים עצמם מקופחים יותר מקבוצות אחרות בקרב ערביי ישראל, בעיקר מהבחינה הכלכלית ומבחינת האיום בנישולם מהקרקות שעליהן הם תובעים בעלות. ביטוי לכך ניתן לראות גם האירועים סביב הנטיעות בנגב.

נכון אמנם שבשנים האחרונות גברה מאד המודעות הכללית בישראל לחוסר השוויון הכלכלי-חברתי של האוכלוסייה הערבית ולצורך טפול בו, ובמקביל להאצת התהליך של היטמעותה בחברה הכללית, הוקצו משאבים רבים לסגירת הפערים בתחומי התשתיות, החינוך, התעסוקה,



הדיור והשיטור (הן בממשלה הקודמת ובממדים משמעותיים אף יותר בממשלה הנוכחית), אך המצב עדיין בעייתי ותחושות אינן משתנות כהרף עין.

שתי תופעות נוספות הכשירו את הקרקע להתפרעויות. האחת היא השחיקה המתמשכת במשילות של המדינה מול ערביי ישראל. מגזרים רחבים בקרב ערביי ישראל הלכו והתרגלו לכך שהמדינה איננה מתערבת בענייניהם ומעלימה עין מהתנהגות עבריינית שלהם, במיוחד בנגב, אבל במידה פחותה גם באזורים אחרים. ההשתוללות העבריינית בכבישי הנגב, עברות הרכוש בבסיסי צה"ל וביישובים יהודיים בנגב, עברות הבנייה הנפוצות, גביית דמי חסות, הפעילות העבריינית בתחום הסמים ואפילו האלימות בתוך המשפחה וריבוי נשים זכו למענה מוגבל. על רקע זה נוצרה תודעה ולפיה לקיחת החוק לידיים היא מעשה מקובל, ובקרב קבוצות של ערביי ישראל נוצרה גם תחושה שבאמצעות אלימות ניתן יהיה לשנות את המציאות. הדבר בא לידי ביטוי בפגיעות שביצעו בודדים מקרב ערביי ישראל (לדוגמה, הרצח של השוטרים בהר הבית) ובתמיכה שמחבלים ומסיתים מקרב ערביי ישראל זכו לקבל מצד רבים בחברה הערבית, במיוחד כאשר שוחררו מהכלא. נראה שאומניפוטנציה זו הייתה מרכיב תודעתי שתורם להתפרעויות ולא ברור אם הטיפול במשתתפים בהתפרעויות מאי יוכל לחולל שינוי בתודעה זו.

התופעה השנייה היא המתח בתוך החברה הערבית בישראל על רקע החלטתה של רע"מ לפרוש מהרשימה המשותפת ולהתמודד בבחירות באופן עצמאי, מתוך כוונה ברורה להפוך ללשון המאזנים בהקמת הקואליציה, ובכך לנתץ את החומה שהותירה את המפלגות הערביות מחוץ למעגל מקבלי החלטות, על כל המשתמע מכך לגבי חלוקת התקציב וחלוקת האחריות. מתח זה הגביר אצל מתנגדיה של גישת רע"מ את הצורך להמחיש, כי הדרך הנכונה להתמודדות עם מצוקות החברה הערבית היא מחאה, כולל מחאה אלימה, ולא התפשרות והשלמה עם המציאות. ויכוח זה מוחרף לאחרונה על רקע התבטאויותיו של מנצור עבאס שעל אף מחויבותו הבסיסית לנראטיב, ותפיסתו שהציונות גזלה מהפלסטינים את אדמתם ושמדובר בעוול שאין להשלים אתו, הוא מכיר בכל זאת בכך שישראל הוקמה על ידי העם היהודי כמדינה יהודית ותמשיך להיות כזו, במשתמע לפחות לזמן לא קצר. דבריו אלה, החורגים מהנראטיב המקובל, זכו לביקורת חריפה הן מצד יריביו בהנהגת ערביי ישראל והן מצד ההנהגה הפלסטינית, על כל מרכיביה.

על בסיס התשתית התודעתית הזו התלקחו ההתפרעויות באמצעות הסתה מתלהמת על בסיס מספר מרכיבים ששימשו כנפץ ומאיץ. האירועים בירושלים בימים שקדמו לירי של חמא"ס על העיר (הפגיעה באזרחים יהודיים בירושלים שתועדה והופצה ברשתות החברתיות, צעדת הדגלים וההפגנות של ארגון להב"ה, המתח בשכונת שי"ח ג'ראח/שמעון הצדיק ומעורבות חה"כ בן גביר באירועים בשכונה, האלימות בהר הבית שהביאה לפריצת המשטרה להר וכניסת שוטרים לחלק מהמסגדים) הוצגו בכלי התקשורת ובפי המנהיגות הפלסטינית וחלק מהנהגת ערביי ישראל באופן מעוות ומקצין שבהינתן התשתית התודעתית ניתן היה לראותו כמסית. לכך

התווסף הירי של חמא"ס לעבר ירושלים ותל אביב והמסרים שליוו אותו, שהציתו את דמיונם של הצעירים המשולהבים והביאו אותם להתפרע באופן חסר תקדים. כדי להצדיק את הפעילות בחלק מהערים המעורבות, נשלפו גם רגשות התסכול מהתופעה של הגרעינים התורניים, הנתפסים על ידי האוכלוסייה הערבית בערים אלה כמתגרים וכמבקשים להביא לייהודן.

## מאפייני ההתפרעויות

כאמור, נראה שההתפרעויות האלימות היו בדרך כלל פרי יוזמה מקומית של צעירים לא מאורגנים, שמזדהים עם הגורמים הקיצוניים בחברה הערבית בישראל. רק חלק קטן מהם הגיעו מקרב גורמים המעורבים בפשיעה. הם לא פעלו מתוך ייאוש חברתי-כלכלי ואפילו לא מתוך ייאוש מהסיכוי לקדם את יעדיהם המדיניים בתחום הלאומי-דתי. הם אמנם מחו בדרך אלימה על מדיניות ישראל כלפי הפלסטינים בכלל, ובפרט בירושלים וכלפי ערביי ישראל, אך הם עשו זאת דווקא מתוך תחושה של עוצמה ויכולת להשיג את מטרותיהם בדרך זו. תחושה זו התכתבה היטב עם מסרי החמא"ס, שהדגישו את יכולתה של התנועה לפגוע קשות בישראל ולהסב לה נזקים כבדים ובכך להגן על ירושלים ולהרתיע את ישראל מלפגוע באינטרסים הפלסטיניים והאסלאמיים בעיר. אוזלת היד של המשטרה בראשית ההתפרעויות והגישה המרוסנת והזהירה שהפגינה בימים הראשונים הגבירה את התקווה והביטחון של המתפרעים. רק לאחר שכוחות הביטחון תוגברו וגם השב"ב ומג"ב שולבו במאמץ להרגיע את הרוחות, וככל שהתברר שהמבצע קרוב לסיומו ללא הישגים מוחשיים לחמא"ס, התמעטו גילויי האלימות.

בסה"כ נרשמו במשטרה במהלך ימי "שומר חומות" 520 מוקדי התפרעות, בעיקר בימים הראשונים (51 מוקדים ב-10 במאי, 83 מוקדים ב-11 במאי, 82 ב-12 במאי, 45 ב-13 במאי, 90 ב-14 במאי, 57 ב-15 במאי, 20 ב-16 במאי, 15 ב-17 במאי, 23 ב-18 במאי, 17 ב-19 במאי, 6 ב-20 במאי, 18 ב-21 במאי ו-13 ב-22 במאי). שני יהודים ושני ערבים נהרגו במהלך ההתפרעויות, 322 שוטרים נפצעו, מהם 4 בינוני, 297 כלי רכב משטרה נפגעו, כש-11 מהם הועלו באש, ו-23 התקפות כווננו לעבר תחנות משטרה. אין ברשותנו פרטים על מספר הפצועים מקרב האזרחים והיקף הפגיעות ברכוש. גם כך נתונים אלה מעידים על העוצמה חסרת התקדים של ההתפרעויות.

## לקחים והמלצות

התפרעויות מאי 2021 חשפו את עוצמת העוינות של חלק מהאוכלוסייה הערבית בישראל כלפי הסדר הקיים במדינה, ובפועל נגד עצם קיומה כמדינה יהודית ודמוקרטית. החיבור בין עוינות אלימה זו, לבין הזמינות של אמצעי לחימה אצל ערביי ישראל, התמיכה הציבורית הרחבה יחסית

בנראטיב העומד מאחורי אלימות זו ותחושות הקיפוח וחוסר המשילות מדגישים את הפוטנציאל להתלקחות נוספת, ואולי אף חמורה יותר, בהינתן אירוע שיצית שוב את הרוחות, דוגמת אירועי "שומר החומות". האירועים האלימים בעקבות הנטיעות בנגב הם בגדר קריאת אזהרה נוספת בהקשר זה.

ממשלת ישראל ומערכת הביטחון נחלצו לטיפול בבעיה בשני ממדים. החברתי-כלכלי והביטחוני. תקציבי עתק הוקצו לטיפול בתשתיות, בחינוך, בדיור ובשיטור במגזר הערבי ובמקביל התרחיש של התפרעויות מהסוג שאירע במאי 2021 ואף חמורות מהן מוצג מעתה כמרכיב באיום הייחוס של מערכת הביטחון, ולא רק זאת מתבצעים שינויים בהיערכות השב"כ, המשטרה, משמר הגבול וצה"ל להתמודדות עם התפרעויות כאלה. במסגרת זו הוטל על השב"כ לעקוב אחר הנושא, ונעשו במשטרה ובמג"ב שינויים ארגוניים ותפיסתיים. סביר לכן שההלם שאפיין את האירועים במאי 2021 לא יחזור על עצמו, ושהמענה יינתן באופן יעיל יותר. למרות זאת, לא ברור עד כמה השינויים האלה יבטיחו תוצאות טובות יותר אם ההתפרעויות תתחדשנה בהיקף נרחב.

ברור שיישום לקחים אלה הוא חיוני לצורך הטיפול בתופעה החמורה, אך אין בכך די. יש צורך להוסיף טיפול גם בממד האידיאולוגי, באמצעות הצרת חופש הפעולה של הגורמים העוסקים בביסוס התודעה התומכת באלימות, שתתבטא ביציקת תוכן מעשי להחלטה להוציא את הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית מחוץ לחוק ולאסור את פעילותה. החגיגות שליוו את שחרורו של ראש הפלג, שייח' ראאד צלאח מהכלא, ומעורבותו בהלהטת היצרים בנגב סביב אירועי הנטיעות, המחישו עד כמה רחוקה המערכת מהתמודדות אפקטיבית עם הנזק שגורמים המסיתים. בולטת בהקשר זה גם העלמת העין מהקשר שבין רע"מ לחמא"ס, כפי שנחשף בתחקיר על קשרי "עמותת 48" של התנועה עם גורמי חמא"ס ברצועת עזה והעברת סיוע לנזקקים על פי רשימות שהוכנו על ידי ממשלת חמא"ס ברצועה, ומהתנהלותה של "בלד". נדרש גם שינוי גישה משמעותי בכל הקשור למימוש משילות המדינה במרחבי החיכוך בינה לבין גורמים עבריינים בקרב ערביי ישראל.

חשוב גם לטפל בגופי הדה-לגיטימציה המוציאים את דיבתה של ישראל רעה בטענת שווא, שהיא מנהלת משטר אפרטהייד מול ערביי ישראל, ובכך מלבים את הרוחות.



(רשתות חברתיות)

## רע"מ – פרגמטיזם ואסלאמיזם על פי מנסור עבאס

סא"ל (מיל') יהונתן דחוח-הלוי

### ראשי פרקים

- מנסור עבאס מציג את אסטרטגיית השלבים של רע"מ
- האמנה של מפלגת רע"מ – תביעה ליישום "זכות השיבה"
- ישראל - "האויב הציוני"; היהודים "פולשים"
- התכחשות לזכות הדתית וההיסטורית של העם היהודי בארץ ישראל
- הראיון בו עידת גלובס על המדינה היהודית
- מאבק נגד התנועה הציונית "הגזענית והפשיסטית"
- הר הבית והכותל המערבי – אתרים דתיים אסלאמיים
- שחרור פלסטין והקמת ח'ליפות אסלאמית
- ה"ג'יהאד המזוין" והטרור הפלסטיני
- העצות של מנסור עבאס לחמאס

- הבסיס האסלאמי לאסטרטגיית השלבים של מנסור עבאס
- התקוממות מאי 2021 הייתה "מלחמת דת" העשויה בעתיד להביא לגירוש כל היהודים מפלסטין
- עמדת עבאס והתנועה האסלאמית בנוגע ללהט"ב

\* \* \*

מפלגת "הרשימה הערבית המאוחדת" (רע"מ) פרצה דרך היסטורית בפוליטיקה הישראלית כאשר הייתה למפלגה הערבית הראשונה שהצטרפה לקואליציה עם מפלגות ציוניות בראשותו של נפתלי בנט.

חבר הכנסת אחמד טיבי, מנהיג מפלגת "התנועה הערבית להתחדשות" ולשעבר יועצו לענייני ישראל של יו"ר אש"ף יאסר ערפאת, כינה את הממשלה אליה הצטרפה רע"מ "הממשלה הישראלית - פלסטינית הראשונה"<sup>1</sup>.

את המהלך הפוליטי הראשון מסוגו בתולדות מדינת ישראל של שותפות יהודית - ערבית בשלטון הוביל חבר הכנסת ד"ר מנסור עבאס, העומד בראש רע"מ מאז 2019.

עבאס, יליד ותושב מר'אר, למד רפואת שיניים באוניברסיטה העברית בירושלים, ובתקופת לימודיו כיהן פעמיים בתפקיד יו"ר אגודת הסטודנטים הערביים. בשנת 2007 הוא נבחר למזכיר הכללי של התנועה האסלאמית בפנים (הפלסטיני) - הפלג הדרומי ושלוש שנים לאחר מכן לסגן מנהיג התנועה האסלאמית - הפלג הדרומי, שהינה תנועת האם של רע"מ.

עבאס הינו איש דת והגות דתית, שעסק בתחום ההלכה וההטפה האסלאמית קודם לכניסתו לפוליטיקה<sup>2</sup> וגם כיום הוא משמש אימאם הנושא דרשות במסגדים.

## מנסור עבאס מציג את אסטרטגיית השלבים של רע"מ

בראיון מקיף לעיתון אל-קודס אל-ערבי (26 ביוני 2021) הסביר מנסור עבאס בפרוטרוט את הסיבות שהניעו אותו להצטרף לממשלת בנט - לפיד, האסטרטגיה המנחה אותו במישור הלאומי ועמדותיו בנוגע לסוגיה הפלסטינית.<sup>3</sup>

עבאס ציין, כי "הדרך הטובה ביותר עבורנו [רע"מ] בשלב הזה היא השותפות הפוליטית המשפיעה, חציית הגבולות וכניסה למבצרים שניבנו ע"י המנגנונים הישראליים כנגדנו". לדבריו, רע"מ משמשת כיום לשון מאזניים, היא יכולה להרכיב ממשלה או להפילה, והיא תוסיף

להשפיע אפילו אם ישתנה מאזן הכוחות הפוליטי בישראל, שכן התפיסה של שותפות ערבית התקבלה בחוגים נרחבים בישראל.

"אנחנו בתחילת השלב השני, שהינו שלב הפעלת המדיניות הערבית בזירה הפוליטית הישראלית", אמר עבאס בציינו, כי נודעת לכך השפעה על האליטות הפוליטיות.

בהקשר לתוכן ומשמעות חברתו לממשלה אמר עבאס, כי "ההבנות הכלליות רחבות יותר מההסכם הקואליציוני ואנו מתקדמים צעד אחר צעד שכן זה הסכם פוליטי. קיימת צפיה שיהיו עניינים שנוכל לקדם עם הממשלה הזו מעבר למה שקיים בהסכם (הקואליציוני)... לא כל דבר כתוב בהסכם הקואליציוני".

בתשובה לשאלה בנוגע לדרך הרצויה לממש את הזכויות של הציבור הערבי בישראל, אמר עבאס:

"קיימת מציאות פוליטית לפיה לא ניתן לממש את זכותך ודרישותיך אלא בהשתתפותך הפעילה במשחק הפוליטי הישראלי, ואנו זקוקים ליישוב בעיות דוחקות וחמורות שלא ניתן להמתין בעניינן כמו הפשע המשתולל... ללא תשומת לב לזכויות האזרח, הפלסטינים של ה'פנים' [ישראל] יימנעו מהמאבק הפוליטי ועשויים לעסוק באופן מלא במשחק הישראלי ללא תשומת לב מספקת לזהות הלאומית. יש צורך לאזן בין הסיסמה הפוליטית לבין צורכי החברה שלנו".

עבאס חיזק את טענתו בדבר חשיבות המעורבות הפוליטית בהדגישו, כי למחאה ההמונית ברחוב תפקיד חשוב במימוש חופש הביטוי, אבל היא מעולם לא הביאה את הערבים ליעדים שלהם.

בהידרשו למתח לכאורה בין הפרגמטיזם הפוליטי, שבא לידי ביטוי בהצטרפות לממשלה, לבין המצע האידיאולוגי האסלאמי של רע"מ אמר עבאס:

"מה שמניע אותנו הוא הדאגה לחיים ולעתיד ולזכויות של החברה שלנו בכל התחומים. רע"מ לחלוטין לא ויתרה ולעולם לא תוותר על עקרון כלשהו מעקרונות היסוד הדתיים, הלאומיים או החברתיים והיא שומרת לעצמה את הזכות לנקוט עמדה עצמאית בנוגע לסוגיות אלה כפי שהוכח בעניין חוק מניעת איחוד משפחות ובנושאים אחרים. אכן רע"מ הצטרפה לקואליציה ותמכה [בהקמת] הממשלה שהיא המשך לממשלות ישראל. הכיבוש היה ויישאר קיים עד לזמן מסוים, ונמשכת מדיניות האפליה הקודמת. ואולם, השליטה על העניינים לא תהיה בהתבסס על החלטה זו או אחרת, אלא על הדרך הכוללת של הממשלה הזו. אם יצליח המהלך

הפוליטי הזה כפי שאנו סוברים, אזי תהיה פניה מסוימת, ואיני אומר חדה, במדיניות הכללית בישראל בהיבטים רבים, וזה המבחן האמיתי".

בהתייחסו לביקורת שהשמיע חבר הכנסת הערבי סאמי אבו שחאדה, יו"ר מפלגת בל"ד, לפיה רע"מ במהלכה הפוליטי משפרת רק את תנאי הכפיפות לשלטון ואינה פועלת להשגת חירות לציבור הערבי בישראל, אמר עבאס, כי הרשימה המשותפת, בה חברות המפלגות הערביות בל"ד ותע"ל, חותרת להפוך את ישראל ממדינה יהודית למדינה לכל אזרחיה, וגישה זו עשויה להביא לתוצאות הפוכות מהרצוי.

לדברי עבאס, האסטרטגיה של הרשימה המשותפת מספקת לישראל אמתלות לפעולה נגד הציבור הערבי, היא אינה שומרת על הזכויות שלו ואינה מעניקה לו כוח, אלא להיפך מחלישה את מעמדו וגורמת לו להיות ממודר באופן קבוע ע"י השלטון.

הגישה של רע"מ שונה ויש לה מחיר, הסביר עבאס, אבל לדבריו הוכח שהיא אפקטיבית ומציבה את הסוגיות של החברה הערבית על השולחן ובדעת הקהל הישראלית, "וזו תחילת השינוי" כלשונו.

אליבא דעבאס, תפיסת העולם של רע"מ מבוססת על זהות ערבית פלסטינית ועמדותיה אינן שונות במהותן מאלה של המפלגות הערביות האחרות. בעניין זה אמר עבאס:

"התברר, שיש דעת קהל רחבה התומכת בגישת השותפות [עם הממשלה], והצלחנו לתרגם אותה לתכנית עבודה מחושבת. תפקידו של המנהיג הוא להוביל מנהיגות ערכית הקשורה לשאלה הראשונה: מי אנחנו? לכן, כל מה שרע"מ מציעה נובע מתוכנית פוליטית המבוססת על 'מי אנחנו', [כלומר לנו] זהות ערבית פלסטינית ברורה ושורשית עם נרטיב היסטורי המאמצת במידה רבה יעדים [מוגדרים] במציאות הקיימת עם שאיפות עתידיות. כמו כן, ברור לנו מה אנחנו רוצים, ואנחנו לא רחוקים מיתר הגורמים הפוליטיים הערביים בשאלה הזו".

את היעדים של מפלגת רע"מ פרט עבאס כדלהלן:

"אנו רוצים הקמת מדינה פלסטינית בגדה [המערבית], בעזה ובירושלים [המזרחית] ומימוש זכויותינו האזרחיות, הלאומיות והדתיות במסגרת מערכת אזרחית שוויונית שבה יחסי ערבים - יהודים מבוססים על שוויון, לא על כפיפות ונחיתות. מה שמייחד את רע"מ בהיבט זה הוא החזון מרחיק הלכת שלנו, שאומר שאנחנו רוצים להגיע למצב של שלום, ביטחון הדדי, שותפות וסובלנות בין שני העמים, כיוון שאנחנו חיים בצל סכסוך עקוב מדם, ואתה זקוק למימד ערכי בפתרון שאתה מציע. זה חלק

מהחזון שלנו, אחרי שהצלחנו להבין את החברה הישראלית והתפיסות שלה. אנחנו יכולים להמשיך במשך עשרות שנים לדבר לעצמנו על החלומות והשאיפות שלנו בלי שום תמורה מהצד השני. אנחנו רוצים שיח פוליטי, שמבטא את הזהות והמטרות הרצויות של החברה והעם שלנו, אבל אנחנו רוצים [גם] להשפיע על [הצד] האחר הישראלי כפי שהוא עושה ומשפיע עלינו באופן שוטף".

עבאס הוסיף ואמר בעניין זה: "ההסכם [הקואליציוני] הוא נוסחה פוליטית רגעית להקמת ממשלה המורכבת מקטבים פוליטיים שונים, ואולם ברור לי שהמעמד שאנו נהנים ממנו כעת יפתח לנו אופקים למסגרת הפלסטינית הכללית ולדבר על זכויות עמנו".

כאשר נשאל שאלות ישירות על הקשר והדרך בה יסייע לצד הפלסטיני בחר עבאס להשיב באמירה כללית ובהתחמקות. להלן תרגום קטע מהראיון:

שאלה: "האם אתה מהרהר ברעיון שתשמש גורם מקשר בין ישראל לצד הפלסטיני, בין אם ברמאללה ובין אם בעזה?"

מנסור עבאס: "אני לא רוצה להיכנס לפרטים, אבל תפקידי תמיד הוא להיות גורם מניע חיובי התומך בענייניו של עמנו הפלסטיני באמצעות חזון ברור ומפורש להשגת שלום, ביטחון, שותפות וסובלנות בין העם הישראלי והפלסטיני".

שאלה: "האם קיבלת פניות מגורמים פלסטיניים הקשורים לנושא הסכסוך?"

מנסור עבאס: "מנסור עבאס אינו חוסך מאמץ לקדם הסדר ופתרון לטובת עמנו הפלסטיני".

שאלה: "זו אמירה כללית. האם היו בכלל מגעים ראשוניים?"

מנסור עבאס: "אנו משאירים את העניין לשעתו ולזמנו".

שאלה: "זה כולל מגעים מהצד העזתי?"

מנסור עבאס: "נניח לנושא הזה, שכן מדוע לדבר על זה בשלב זה?"

עבאס ציין, כי שני אישים בתנועה האסלאמית שימשו מקור השראה לעיצוב תפיסת עולמו. הראשון שבהם הינו עבדאללה נימר דרוויש, מייסד התנועה האסלאמית, אשר לדברי עבאס "החל במאבק המזוין לפני שעבר למאבק האזרחי ולשותפות שהוא הניח לה את היסודות, ואני המשכתי את דרכו. הוא אמר שהניסיון שלנו מבוסס על ניסיונות קודמים מצטברים".



השני הינו עבד אל-מאלכ דהאמשה, לשעבר יו"ר מפלגת רע"מ, אשר לדברי עבאס "הצליח למצוא את נקודת האיזון המדויקת בין השיח של המולדת והאזרחות ויצא ממעטפת כוחות השמאל הציוני, פעל באופן עצמאי וסלל לנו את הדרך כיום להיות כוח פוליטי עצמאי בתוך הזירה הפוליטית הישראלית".

עבאס מעיד, כי תפיסת עולמו הושפעה מהוגים ומלומדים אסלאמיים, שניסו לגשר בין האסלאם לבין העולם המודרני, וכי הוא למד והפיק לקחים מהניסיונות של התנועות האסלאמיות (שלוחות של תנועת האחים המוסלמים העולמית) להשתלב במשחק הפוליטי במספר מדינות במזרח התיכון. לדברי עבאס:

"באופן אישי, הפקתי תועלת מניסיונם של רוב ההוגים האסלאמיים שהלכו לקראת הבשלה של התפיסה האסלאמית הפוליטית בהיבט האזרחי והצליחו להבין את המצב המודרני ולהתמודד איתו בחוכמה, ולהטמיע בו את מערכת הערכים האסלאמית במחשבה ועל בסיס תפיסה מתקדמת של תורת המשפט האסלאמי הנשענת על כוונות [ההלכה האסלאמית]. השמות [של ההוגים האסלאמיים] רבים, אבל אני עוקב אחרי מובילי המגמה האינטלקטואלית האסלאמית המתונה מאז ילדותי, ולמדתי מהם הן במישור האינטלקטואלי והן במישור המעשי. מדברים על ניסיונות [פוליטיים] אסלאמיים בסודן, תוניסיה, מרוקו וטורקיה. ניסיונות אלו תמיד היו נוכחים במוחנו ואנו לומדים מההצלחות והכישלונות שלהם".

עבאס הסביר, כי השקפת עולמו הפוליטית נשענת על אדנים מוצקים של האסלאם ובמרכזו הקוראן ועקרונות המשפט האסלאמי, המבוססים על מהות הכוונה של הציוויים האסלאמיים בהתאם לצדק ולמאזן הרווח וההפסד להלן ציטוט מדבריו של עבאס בהקשר זה:

"הקוראן הקדוש הוא מקור הסמכות של המוסלמים יחד עם ה'סונה' [המסורת בע"פ על דרך חייו והוראותיו] של הנביא [מוחמד]... הפעילות שלנו, כפי שבאה לידי ביטוי בערכים, במסגרת הכללית הקבועה ובדגשים, נובעת מהתרבות האסלאמית שלנו ומהערכים שאנו מאמינים בהם - צדק, שלום, היכרות [עם האחר] ודיאלוג".

בתשובה לשאלה ישירה אם ההשתתפות בקואליציה ישראלית, שרוב מרכיביה הן מפלגות ציוניות, נשענת על הקוראן וה'סונה' של הנביא מוחמד השיב עבאס:

"כן. זה כמובן ה'איג'תיהאד' שלי [כלומר דעה המבוססת על ניתוח עצמאי של עקרונות האסלאם]. איני רוצה, שהקוראן יבין שמנסור עבאס פועל בהתאם לפסקי

הלכה שהוא מנפיק לעצמו אלא במסגרת הכללית, מה שאני עושה נובע מניתוח ההפקת מסקנות עצמאית והבנתי את היסודות של ההלכה האסלאמית [אל-שריעה] בזיקה למציאות בה אנו חיים. איני פוסק הלכה עבור המוסלמי בגדה המערבית, בעזה, בירדן או באינדונזיה. הקוראן הקדוש מעניק לך עקרונות כלליים, שבאמצעותם אתה מנסה להתוות את התוכנית הפוליטית שלך במציאות שבה אנו חיים בישראל. המדיניות על פי ההלכה האסלאמית אינה מנוהלת בפסקי הלכה [המורים] זה מותר וזה אסור, אלא בעקרונות הכלליים: ערכי הצדק, הסרת הנזק והעוול והאיזון בין רווח להפסד. תורת המשפט של כוונות [ההלכה האסלאמית] העניקה לנו כלים רבים בהם אנו משתמשים בחשיבה הפוליטית שלנו. לדוגמה, סילוק הנזק עדיף על השגת רווח, וזה כלל חלקי לשם המחשה, או [העיקרון לפיו] 'דבר שלא ניתן להשיג באופן מלא אין להתנער ממנו לחלוטין', וזה הבסיס לחשיבה פרגמטית".

על בסיס זה הצדיק מנסור עבאס את אמירתו של עבדאללה נימר דרוויש, מייסד התנועה האסלאמית, לפיה הפלסטינים בישראל נמצאים בתוך בטן הלוויתן. לדברי עבאס:

"דבריו [של דרוויש] נובעים מתורת המשפט האסלאמי [פִּקְה] המתאימה עצמה למציאות, והם עדיין תקפים. אינך יכול לחיות ללא תורת המשפט האסלאמי [פיקה] המתאימה עצמה למציאות, שמשמעותה להיות מודע למי שאתה, ליכולות, לחוזקות ולחולשות שלך ולהכיר את האחר, מה יש לו, רצונותיו ומאזן הכוחות נגדו. קביעת מדיניות המתעלמת מהמציאות הזו פירושה שאתה משליך את עצמך לאבדון".

עבאס הכחיש את הטענה לפיה תנועת חמאס תקפה את רע"מ על החלטתה להצטרף לשורות הקואליציה באומו: "איש אינו יכול לומר מהי עמדת חמאס בנושא זה, שכן היא הותירה זאת לנו על בסיס אנשי מכה המכירים את שביליה הצרים" [הווה אומר, סומכים על שיקול הדעת של רע"מ המכירה היטב את הנסיבות הפוליטיות בישראל].

עבאס מצדד בפיוס לאומי בין 'פתח' לחמאס כצעד הכרחי לקראת מימוש זכויות העם הפלסטיני. לדבריו, "אין חלופה לפיוס פלסטיני תחילה. וכן חייבת להיות יוזמה מדינית פלסטינית מאוחדת שתכפה מחדש את הנושא הפלסטיני בזירה [המדינית]. בלי זה, הפתרון לסוגיית עזה יישאר חלקי. ההתמקדות שלנו לעת עתה נותרה בנושאים המקומיים הרלוונטיים לחברה הפלסטינית בישראל".

בתשובה לשאלה בנוגע למחיר שצריכה ישראל לשלם על הכיבוש אמר עבאס, כי למילה "מחיר" בהקשר זה קיימת לעיתים קונוטציה של "מאבק מזוין" בהדגישו, כי "קיימים כלי השפעה אחרים שעשויים להיות שימושיים יותר מכלים הכוללים אלימות". לדברי עבאס, ניתן להשפיע "בזירה הבינלאומית, בזירת הדיאלוג ובזירת הבנייה העצמית [של העם הפלסטיני] ושל הישות [הפלסטינית]". בהקשר זה ציין עבאס, כי האינתיפאדה העממית בדרכי שלום הינה אחד הכלים.

בהידרשו לאתגר הגדול העומד בפני רע"מ בהצטרפותה לקואליציה אמר עבאס: "כיצד מתמודדים עם ממשלה שירשה את מדיניות הנצחת הכיבוש ומדיניות ביטחון וחופץ מסוימת? ההתמודדות עם מצב זה שונה מעיקרון הסכמה או התנגדות, אלא [היא נשענת על] ההיגיון של יצירת שינוי דינמי בטווח הארוך. כן, הסוגייה הפלסטינית בהחלט תרוויח בטווח הארוך".

## האמנה של מפלגת רע"מ – תביעה ליישום "זכות השיבה"

מנסור עבאס מציג אפוא עצמו כאדם המאמץ תפיסת עולם אסלאמית פרגמטית, הדוגל ב"צדק" ובחתירה ל"שלום, ביטחון הדדי, שותפות וסובלנות בין שני העמים" (הישראלי והפלסטיני). החזון של עבאס הינו "צדק" ו"השלום" הוא מימוש "הצדק" הלכה למעשה. אין מדובר ב"צדק" המבוסס על פשרה, אלא ב"צדק" על פי התפיסה הפלסטינית המתכחשת לזיקה ההיסטורית והדתית של העם היהודי בארץ ישראל.

המסרים שהביע בראיון לאל-קודס אל-ערבי מקבלים משנה תוקף בהתבטאויות ובפרסומים קודמים של עבאס ומפלגת רע"מ בהנהגתו, המספקים מפתח להבנת תפיסת עולמו, האסטרטגיה הפוליטית שלו והטקטיקה שאימץ כדי ליישמה בשלבים.

האמנה של מפלגת רע"מ, שגובשה ב-2018 ואושרה מחדש שנה לאחר מכן בוועידת המפלגה בנצרת בראשות מנסור עבאס, מבטאת גישה עוינת ביסודה לתנועה הציונית ולמדינת ישראל ורואה ביישום "זכות השיבה" את הבסיס להשגת "שלום". להלן תרגום קטעים מהאמנה של רע"מ:

- "מדינת ישראל נולדה מהמפעל הציוני הגזעני, הכובש; אימפריאליזם מערבי ובריטי עוין; וההשפלה והחולשה של [האומות] הערביות והאסלאמיות. אנחנו לא פוטרם את עצמנו, העם הפלסטיני, מאחריותנו ומכישלוננו להתמודד עם הפרויקט הזה".
- "הסירו את ידיכם מהעם הפלסטיני כדי שהוא יוכל להקים מדינה חופשית ועצמאית משלו, לצידה של ישראל, וכדי שהמגורשים והעקורים יוכלו לחזור למולדתם, לבתיהם

ולאדמתם. או, הסכימו למדינה אחת מהנהר ועד הים, שבה שני העמים יוכלו לחיות מתחת לשמים בחופש, בשוויון, בביטחון ובשלום".

- "כולנו [מאוחדים ביד אחת] עד שהכיבוש יסתיים ותקום מדינה פלסטינית בגדה המערבית וברצועת עזה ובירושלים האצילה; ועד אשר המגורשים והעקורים יחזרו לבתיהם ולמולדתם".

- "תמצאו אזהרה [לגבי עתידכם מגורל] הכופרים [הצלבנים] שכבשו בכוח את הארץ במשך כמעט מאתיים שנה, עד שהם הובסו על ידי סלאח א-דין אל-איובי וחייליו".

- "לא יכולה להיות נאמנות ולא הזדהות כלשהי עם המחשבה הציונית, הגזענית והכובשת, ולא קבלה כלשהי של כל אחת מהצורות השונות של 'ישראלפיקציה', שתשיל מאיתנו את זהותנו, הייחודיות והזכויות שלנו".

- "ההשתתפות הפוליטית שלנו, על כל רבדיה, מהשלטון המקומי ועד לרשות המחוקקת בפרלמנט [הכנסת] וברשויות האזרחיות הרשמיות, אינה אלא ניסיון להגן על זכויותינו והאינטרסים של הקהילה הערבית-פלסטינית שלנו בפנים [ישראל], לסייע למטרה הפלסטינית שלנו, ולהתנגד להצעות המדיניות והתכניות של המפעל הציוני, מתוך לב מוסדות המדינה... אלה לכל הפחות דברי אמת הנאמרים בפני שליט רודן".

- "המטרה החשובה ביותר שלנו ביחס למדינת ישראל, ביחס לחברה הערבית הפלסטינית, היא לשמור על נוכחותנו במולדתנו, לשמר את זהותנו, ואת הזהות הערבית, האסלאמית והנוצרית של ארצנו, ולאפשר לקהילה שלנו להשיג את זכויותיה במישור האזרחי, הלאומי והדתי, ובתחום חיי היום-יום".

בראיית עבאס והתנועה האסלאמית, התביעה ליישום "זכות השיבה" במקביל להקמת מדינת פלסטינית היא ברורה. במשמע, גם אם עבאס אינו אומר זאת, פירוש הדברים הוא הגעה של 7 מיליון פלסטינים המוגדרים "פליטים" וצאצאיהם לדורותיהם לבתיהם ולאדמתם בשטח מדינת ישראל. היישום המעשי של "זכות השיבה" הינו טרנספר של מיליוני יהודים מירושלים, תל אביב, חיפה וישובים רבים נוספים כדי ליישב במקומם מיליוני פלסטינים, ומשמעות הדבר חורבנה של מדינת ישראל והפיכתה בפועל למדינה פלסטינית נוספת.

## התכחשות לזכות הדתית וההיסטורית של העם היהודי בארץ ישראל

מפוסט שפרסם בפייסבוק והנושא את הכותרת "זיוף ההיסטוריה בשירות הציונות" (1 באוגוסט 2017), ניתן להתרשם, כי מנסור עבאס אינו סבור, שליהודים זכות לריבונות על הארץ, אותה הוא רואה כאדמה אסלאמית. וכך כתב עבאס:<sup>4</sup>

"היהודים החמיצו הזדמנות היסטורית לחיות בביטחון, ביטחה, חופש וכבוד בין הערבים והמוסלמים במזרח הערבי והאסלאמי שלנו, כפי שחיו בעבר בעידן השגשוג האסלאמי, בו נטלו חלק כל העמים, העדות והדתות, בהם מוסלמים על האסכולות הדתיות שלהם, הנוצרים על עדותיהם, והיהודים על קבוצותיהם. חלקם [יהודים] אומרים בתגובה לחזון הזה שאנו מציגים במהלך הדיאלוג שלנו איתם, שאנחנו כמוסלמים וערבים מוכנים לגלות סובלנות כלפי היהודים עד לקצה, אבל מבלי שתהיה להם [ליהודים] ריבונות על הארץ. ואנו משיבים להם בתשובתנו המתבקשת, ומתי הייתה ליהודים ריבונות בפועל בפלסטין במהלך 3,000 השנה שעברו? ההיסטוריה שלכם מעידה ששלטון היהודים בפועל לא עלה על מספר עשורים, בתקופת מלכות דוד ושלמה ולפני הכיבוש הרומי".

עבאס הוסיף וכתב בהקשר זה:

"אני מאמין, שהמאבק וההבסה של הנרטיב הציוני הגזעני, וההתמודדות עם פרויקט ההתנחלות הקולוניאלי והמצור עליו, חורגים מהמאה הקודמת, על הרעיונות, האירועים והעמדות שלו, אל מעבר לכך בהיסטוריה, גיאוגרפיה, תרבות, אמונות ואידיאולוגיות. אני סמוך ובטוח, שהבסיס המוסרי שלנו, זכותנו האנושית, המימד האידיאולוגי והמוסרי שלנו, הן האסלאמי והן הנוצרי, ואלה ש[ניצבים] איתנו מקרב העם היהודי הרוצה שלום, יאפשרו לנו להתמודד עם פלישתן של תנועות גזעניות וקולוניאליות, הנוהגות בדרך הרעה ביותר בקיצוניות דתית ולאומית כדי להשריש את הכיבוש וליישם את האפליה והגזענות כלפי האחר הפלסטיני".

המדיניות של עבאס בזירה הפוליטית אינה מתמקדת רק במאבק להשגת זכויות אזרחיות אלא נשענת על נקודת מבט היסטורית מראשית העלייה היהודית המחודשת לארץ ישראל בסוף המאה ה-19. הוזה אומר, מאבק בין התנועה האסלאמית הלאומית הפלסטינית לבין התנועה הציונית. ב-18 נובמבר 2015 כתב עבאס:<sup>5</sup>

"מזה מאה שנה, אנו נמצאים בעימות מתמשך ופתוח עם התנועה הציונית. ניהלנו קרבות רבים, בהם הכרזנו ניצחון, והפסדנו בקרב. לצערנו, לא השתפרנו פעם אחת בניהול קרב כלשהו ובזירה כלשהי. אנו תמיד מאמצים את עמדתנו הסייעתית והאידיאולוגיות המפלגתיות על חשבון הנושאים והמטרות הלאומיות המאוחדות שלנו".

ב-31 ביולי 2015 כתב מנסור עבאס:<sup>6</sup>

"הפושע האמיתי הוא היום, מחר ואתמול הכיבוש הישראלי, המעיק על החזה של עמנו הפלסטיני וגוזל את אדמתו ומולדתו".

ב-15 באוקטובר 2015 כתב עבאס על "ההשלכות השליליות של מציאות הכיבוש הישראלי בגדה המערבית, בעזה, ובפלסטין של הפנים", ובמשתמע התייחס גם למדינת ישראל כשטח כבוש.<sup>7</sup> שמה הרשמי של התנועה האסלאמית הינו התנועה האסלאמית - הפנים הפלסטיני (الحركة الإسلامية - الداخل الفلسطيني) ובאנגלית The Islamic Movement - Palestine<sup>8</sup>.1948

## ישראל - "האויב הציוני"; היהודים "פולשים"

מנסור עבאס רואה בישראל "אויב" של כל העם הפלסטיני, כולל ערביי ישראל, משום שבראייתו היא כבשה אדמה פלסטינית, והוא מכנה אותה "האויב הציוני". ב-22 באוקטובר 2016 השתתף מנסור עבאס בעצרת ברמאללה תחת הכותרת "לאומנים הקוראים לשים קץ לפילוג" כנציג וועדת המעקב העליונה של ערביי ישראל. בנאומו בעצרת אמר עבאס:<sup>9</sup>

"בני עמנו, אחינו, אחיותינו, הגענו מהפנים של הפנים הפלסטיני [מדינת ישראל] כדי לצרף את הקול שלנו לקול שלכם. הגענו מהפנים הפלסטיני [ישראל] להתייזב לימינכם תחת הדגל הפלסטיני היחיד כביטוי מעשי לאחדות של עמנו הפלסטיני, וכדי להדגיש, כי ענייננו [הפלסטיני] אחד הוא, וכי הדרך שלנו אחת היא, וכי היעד שלנו אחד הוא, וכי האויב שלנו [ישראל], הגוזל את ארצנו והכובש אותה, אחד הוא. הגענו כדי לצרף את קולנו לקולכם כשאנו משמיעים בעוצמה את הקול הזה, קוראים או מצוים, אחינו והיקרים לנו, על הנהגת העם הפלסטיני לשים קץ לפילוג הנתעב [בין תנועות פתח לחמאס]. למדנו מהשהידים, השהיד הנשיא יאסר ערפאת [מייסד תנועת פתח, אש"ף והרשות הפלסטינית] והשהיד השייח' אחמד יאסין [מייסד ומנהיג חמאס לשעבר], שהאחדות הפלסטינית קדושה ונדבך בעניינים הקדושים הדתיים והלאומיים. אל לנו לחלל את הדבר הקדוש הזה באמצעות

הפילוג הזה. כל עמנו הפלסטיני, כל ההנהגה של העם הפלסטיני עומדת היום בשורה אחת בכל האזורים כשהיא קוראת לשים קץ לפילוג הזה. אחים, אחיות, אין די בכך שנאמר שהעימות [מילולית - ניגוד] המרכזי שלנו [עם ישראל] מחייב אותנו לשים קץ לפילוג, העימות המרכזי שלנו [הוא] עם אויבנו הציוני."

מנסור עבאס רואה ביהודים "פולשים" בארץ ושולל את הזכות הדתית וההיסטורית של היהודים, בירושלים, בהר הבית ובכותל המערבי. בנאום שנשא בהפגנה (20 בנובמבר 2015) נגד ההכרזה על הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית כארגון בלתי חוקי אמר עבאס:<sup>10</sup>

"ממשלת ישראל לא תצליח בהחלטה זו [הוצאה מחוץ לחוק של התנועה האסלאמית - הפלג הצפוני] לפלג בינינו או לפצל בינינו [בין הפלג הצפוני ולבין הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית]. התנועה האסלאמית [הפלג הצפוני] בלתי חוקית והחצי השני [הפלג הדרומי] של התנועה האסלאמית חוקי. התנועה האסלאמית [הפלג הצפוני] בלתי חוקית והמפלגות הערביות האחרות חוקיות. לא. או שאנחנו כולנו בלתי חוקיים ואתם בלתי לגיטימיים או שאנו כולנו חוקיים ואתם בלתי לגיטימיים. על בסיס מה הכרזתם על התנועה האסלאמית בלתי חוקית? על כך שהיא מגנה על זכותנו במסגד אל-אקצא המבורך. הקשיבו היטב לנו: אין לכם [היהודים] זכות במסגד אל-אקצא המבורך, ואין לכם [ליהודים] זכות ברחבת אל-בוראק [רחבת הכותל המערבי], ואין לכם זכות בעיר אל-קודס [ירושלים]. אתם [היהודים] פולשים בארץ הזו. אלה הן העובדות. קיבלתם החלטה זו [להוציא את הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית מחוץ לחוק] ועליכם לשמוע מאיתנו בקול אמת וברור: לא תצליחו לפלג [בינינו] באמצעות החלטה זו ולא תבססו לכם זכות ותשללו מאיתנו את הלגיטימיות. אחינו היקרים, אילו היה להם שכל הם היו נכנסים למערכה אחרת. הם היו נכנסים למערכת השבת הזכות לבעלי הזכות [הפלסטינים]. הם יודעים שהם עושים עוול, והם יודעים שהם עריצים, והם יודעים שהם רוצחים, ואולם הם אינם מעוניינים להתמודד עם האמת. הם רוצים להשליך עלינו האשמות, לפיהן אנו מסיתים, אנו טרוריסטים, אנו רוצחים, והם עושים שימוש ב אלימות, והם הטרוריסטים, והם הרוצחים, והכיבוש שלהם [את הארץ] יסתלק גם יסתלק במוקדם או במאוחר בכוחו של אללה או בהשפלה [של אללה את הכופרים]. פעם נוספת, הו אחים יקרים, אנו ניצבים כאן לא רק כדי לבטא את הכעס האצור בנו. אנו מתחילים מכאן את הדרך של עם [פלסטיני] לוחם, הרוצה [לממש] את חירותו, הרוצה [לממש] את זכויותיו, והרוצה לשמור על [מסגד] אל-אקצא ולהשיב את המהגרים לארצם, ושהפליטים ישובו למולדתם. [על] זה המאבק שלנו. אלה הם היעדים שלנו. התנועה האסלאמית היא אמצעי [השגת] זכויותינו, יעדינו וחירותנו.

התייחסות משתמעת לישראל כאל "אויב" הופיעה גם בדברי ביקורת נוקבים שכתב מנסור עבאס נגד מנהיגי האומה האסלאמית על רקע מלחמת האזרחים עקובת הדם בסוריה. בפוסט בפייסבוק כתב עבאס (28 דצמבר 2015), כי ההתערבות של רוסיה בסוריה "אפשרה לאויבינו לרצוח את אחד מבכירי הסמלים של המאבק/התנגדות סמיר קונטר".<sup>11</sup>

סמיר קונטאר היה מחבל לבנוני דרוזי, שהשתתף בפיגוע בנהריה ב-22 באפריל 1979, שבו נרצחו בני משפחת הרן ושני שוטרים.<sup>12</sup> הוא הורשע ברצח שני אזרחים ישראלים ושוטר אחד, חטיפה וניסיון לרצח, ונידון לחמישה מאסרי עולם ו-47 שנות מאסר. ב-16 ביולי 2008 השתחרר ושב ללבנון, במסגרת עסקה עם חזבאללה שכללה את החזרת גופות החיילים החטופים הישראלים אלדד רגב ואודי גולדווסר. לאחר שחרורו שב קונטאר לעסוק בטרור בשליחות חזבאללה. ב-2015 הוכרז על ידי ארצות הברית כ"טרוריסט בינלאומי". ב-19 בדצמבר 2015 נהרג בפיצוץ בג'רמאנה שבסוריה בתקיפה אווירית שחיזבאללה ייחס לישראל.<sup>13</sup>

## הראיון בוועידת גלובס על המדינה היהודית

בשיחה עם מוחמד מג'אדלה, פרשן ערוץ 12 ומנהל ערוץ החדשות נאס, בוועידת ישראל לעסקים (21 בדצמבר 2021) נשאל מנסור עבאס: "ישראל מדינה ללא חוקה וללא גבולות, אבל היא מדינה יהודית. אתה יכול לקבל את זה כערבי?" על כך השיב עבאס: "מדינת ישראל נולדה כמדינה יהודית. זו החלטתו של העם היהודי שהוא מקים מדינה יהודית. נקודה. השאלה כיום היא לא מה הזהות של המדינה. היא ככה נולדה, היא ככה תישאר. השאלה היא מה מעמדם של האזרח הערבי ושל החברה הערבית במדינת ישראל היהודית".<sup>14</sup>

עבד אל-מאלכ דהאמשה, בכיר בתנועה האסלאמית ולשעבר יו"ר רע"מ, הבהיר, כי דברי עבאס אינם מבטאים שינוי בעמדת התנועה האסלאמית ומפלגת רע"מ. בראיון לערוץ "הלא" אמר דהאמשה:<sup>15</sup> "ראש רשימת רע"מ [חבר הכנסת מנסור עבאס] תיאר את המצב הקיים מזה שבעים שנה ואין הדבר מבטא את רצונו של הד"ר מנסור [עבאס] ואת עמדת התנועה האסלאמית... אלא הוא תיאר את המציאות עימה אנו מתמודדים".

דהאמשה הוסיף בנימת לעג: "אומרים שד"ר מנסור [עבאס] הכיר ביהדותה של המדינה... ובכך, מדינת ישראל לא הייתה לגיטימית או מוכרת, לא על ידי העולם, לא על ידי הפלסטינים, ולא על ידי האומה הערבית והאסלאמית אלא כאשר הגיעה ההכרה בה ע"י ד"ר מנסור [עבאס]. מה אמר מנסור עבאס? שאת המדינה הזו הם [היהודים] הקימו עבורם והם רוצים שהיא תישאר".



## מאבק נגד התנועה הציונית "הגזענית והפשיסטית"

המאבק של ערביי ישראל נתפס בעיני מנסור עבאס בהיבט רחב מעבר לרצון לקחת חלק גדול יותר בהקצאת המשאבים והתקציב עבור הציבור אותו הוא מייצג, והוא מתמקד בראש ובראשונה בהיבט הלאומי. עבאס סבור, כי מאבק זה, שהוא אחד ממנהיגיו, מתנהל נגד התנועה הציונית, האידיאולוגיה הציונית והאופי היהודי של מדינת ישראל. משתמע מדבריו, שמדובר במשחק סכום אפס על זהות לאומית ודתית והשייכות לארץ, דהיינו בטווח הארוך מתחייבת הכרעה בין שני המחנות.

ב-13 בנובמבר 2016 שיתף עבאס הודעה של התנועה האסלאמית שציינה, כי "אין זה סוד עבורנו, שהמאבק שלנו בתנועה הציונית הגזענית והפשיסטית הוא מאבק על המקום ועל זהות המקום, ההיסטוריה שלו, בהווה ובעתיד".<sup>16</sup>

מסר דומה הובע בדברים אחרים שכתב מנסור עבאס בנושא זה:

10 בפברואר 2019 - "הסתירה העיקרית היא לא בינינו [בקרוב הציבור הערבי], אלא עם התנועה הציונית, שביצעה נכבה בעמנו, ועודנה [עושה כן]".<sup>17</sup>

9 באוגוסט 2018 - "בהפגנה [נגד חוק הלאום] אנו נאמר, כי אדמת פלסטין היא המולדת הלאומית של העם הפלסטיני, וכי זכות ההגדרה העצמית היא זכות שורשית של העם הזה, וכי זכות השיבה אין ויתור עליה, וכי אל-קודס היא בירת מדינת פלסטין, וכי שפתנו הערבית היא שפת האדם, הזמן והמקום בפלסטין, וכי את זכויותינו האזרחיות אנו שואבים מהיותנו בעלי הזכות ותושבי הארץ. זו המשמעות של נוכחותנו כאן ביום שבת".<sup>18</sup>

28 בספטמבר 2016 - "התקשורת הישראלית שוכחת, שהעם הפלסטיני חי באסון מתמשך מאז 1948, שנוצר על ידי התנועה הציונית וכנופיות הטרור שלה, שהרגו אנשים, כבשו את הארץ, הרסו מאות ערים וכפרים, גירשו את הפלסטינים מאדמתם וממולדתם, הפקיעו קרקעות, בנו התנחלויות, והציבו מחסומים וביצעו ביטויים אחרים של הקולוניאליזם ההתנחלותי באדמת פלסטין".<sup>19</sup>

על רקע הפגנה בה נטל חלק נגד חוק הלאום שיתף (11 באוגוסט 2018) מנסור עבאס שיר של השייח' ד"ר מוחמד סלאמה חסן, ראש מוסד הפסיקה ההלכתית והמחקרים האסלאמיים בפנים הפלסטיני השייך לתנועה האסלאמית. בשתי השורות האחרונות של השיר נכתב: "החבל של העריצים [ההנהגה הישראלית הציונית] קצר אין על כך מחלוקת, גורלם יהיה בבוקר המחר בלבת אש [הגיהנום]".<sup>20</sup>

## הר הבית והכותל המערבי – אתרים דתיים אסלאמיים

בהתבסס על אמונתו באסלאם מנכס מנסור עבאס את הר הבית והכותל המערבי לאסלאם, רואה בהם אתרים דתיים (מסגד אל-אקצה ורחבת כותל אל-בוראק), השייכים באופן בלעדי למוסלמים, ומבטל לחלוטין את משמעות הזיקה האמונית של היהודים לירושלים, הראיות ההיסטוריות והממצאים הארכיאולוגיים על מקומה המרכזי של ירושלים עבור העם היהודי מתקופת המקרא ועד ימינו אלה. הוא טוען במשתמע, כי אין אמת בטענות על הקמתו וחורבנו של בית המקדש על הר הבית, ואף לועג ליהדות על גישת הצדק "המעוותת" שהיא אימצה בנושא זה.

תחת הכותרת "מסגד אל-אקצא – אל תגמגם או תהסס" כתב מנסור עבאס (6 באוקטובר 2016):<sup>21</sup>

"ספרי ההיסטוריה העתיקים וחוגי הארכיאולוגיה, כולל הישראליים, לא סיפקו כל ראייה מדעית לקיומו של מקדש שלמה במקום זה או במקום אחר. בשבועות הראשונים של הכיבוש הישראלי [הם] חפרו את רצפת המסגד מתחת לשטיח, ואם היו מוצאים דבר מה היו מפרסמים אותו. אומרים שהמקדש נהרס על ידי הרומאים בשנת 70 לספירה, ואחרי שש מאות שנה הגיעו אליו המוסלמים ובנו בו את מסגד אל-אקצא שלהם. תארו לעצמכם שש מאות שנים תמימות, איש אינו מתפלל בו, איש אינו משפץ את חורבותיו, איש אינו מנקה את הלכלוך שלו, והיום הם רוצים אותו כמקדש שלהם. איזה צדק, איזו אנושיות ואיזו דת זו".

ב-29 בספטמבר 2019 כתב מנסור עבאס: "מסגד אל-אקצא המבורך הוא זכות בלעדית של המוסלמים, וכל חדירה לחצרותיו היא תוקפנות ופגיעה בקדושתו ובזכותנו השורשית לריבונות מלאה על כל גרגר אדמה בו".<sup>22</sup>

מסרים ברוח דומה הובאו בפרסומים נוספים של מנסור עבאס בהם הוא ציטט את הודעות התנועה האסלאמית ומנהיגה השייח' חמאד אבו דעאבס, כמובא להלן:

23 בנובמבר 2016 - "העמדה האסלאמית ההלכתית בנוגע למסגד אל-אקצא... מסגד אל-אקצא המבורך הוא זכות טהורה של המוסלמים, ואסור לצד כלשהו לתבוע בו זכות דתית או לאומית, ואסור למפלגה אסלאמית או ערבית כלשהי לוותר על זכות זו או לשתף בה איש, ואסור לגוף בינלאומי כלשהו, מוסד כלשהו של האו"ם או מוסד אזורי כלשהו להעניק זכות זו ללא-מוסלמים".<sup>23</sup>

6 בדצמבר 2017 - "העיר אל-קודס [ירושלים] הייתה ותישאר זכות אסלאמית, ערבית ופלסטינית, והיא תהיה בירת המדינה הפלסטינית, בין אם ארה"ב וישראל יאהבו זאת ובין אם לאו. ההיסטוריה מעידה, שירושלים הייתה עיר של ביטחון, שלום וחופש הפולחן לבני שלוש הדתות, כשהייתה תחת שלטון אסלאמי, והיא הייתה עיר שנשלטה על ידי אי צדק, דיכוי, תוקפנות והרחקת בתי האלוהים תחת שלטון רומי, שלטון הפרנקים והשלטון הציוני".<sup>24</sup>

18 ביוני 2017 - "אנו מצהירים ומאשרים זאת שוב, ובכל פלישה [כניסת יהודים לרחבת מסגד אל-אקצא], שמסגד אל-אקצא הוא זכות בלעדית של המוסלמים, ואיש אינו יכול לתבוע זכות בו או בחלק ממנו, או בגרגר מאדמתו, ולא נאשר ולא נכיר באיש, לא משנה כמה אכזרי, עריץ, מדכא ומטיל אימה הוא, גם אם הוא כופה את המציאות בשטח בכוח הנשק שלו למשך עשרות שנים. אנו נמשיך להיאבק בו עד שהכיבוש יסתלק ומסגד אל-אקצא יתנשא בשמי ירושלים האסלאמית הערבית".<sup>25</sup>

את היהודים העולים להר הבית, המקום הקדוש ביותר ליהדות, מתארים התנועה האסלאמית ומנסור עבאס בלשון מבזה השאובה מעולם החיות. ב-14 בינואר 2019 ציטט מנסור עבאס הודעה של התנועה האסלאמית בה נכתב: "חידלו והרחיקו את עדרי המתנחלים מאל-אקצא... שוב, עדרי המתנחלים, בהגנה ובאישור משטרת הכיבוש, כופים עובדה מוגמרת בתוך מסגד אל-אקצא".<sup>26</sup>

ב-20 ביוני 2014, בעת היותו של מנסור עבאס סגן מנהיג התנועה האסלאמית, ערכה התנועה האסלאמית בכפר קאסם את אירוע "שבועת האמונים והנאמנות" [לאללה ולמוחמד]. במסגרת החלק האומנותי של האירוע הועמדה על במה קבוצת אנשים לבושים כיהודים דתיים ומתפללים וברקע מסגד אל-אקצא, הכותל המערבי ושער שכם. קבוצת היהודים הדתיים שימשה כדימוי לחתירה של ארגונים יהודיים להרוס את מסגד אל-אקצא, ולהמחשת האיום הוצב על במה טרקטור אשר בכלי הריסה יעודי דימה את מיטוט את אבני החומה של מסגד אל-אקצא. צעירה הקריאה יצירה שירית – סיפורית שבמוקדה ביקורת נוקבת על העולם האסלאמי והערבי שאינו נוקט פעולה להצלת מסגד אל-אקצא מידי "האויב". את היצירה היא חתמה בשאלה "אמור לי מתי תזעם?" לאחר קריאות קצובות "את נפשנו ודמינו נקריב למען [מסגד] אל-אקצא" עולה על הבמה קבוצה של מוסלמים חמושים באלות ומגרשים את היהודים מהמקום.<sup>27</sup>

להקה ביצעה שיר הקורא לאומה האסלאמית לצאת לפעולה כדי למנוע את ייחודה של ירושלים. להלן תרגום קטעים נבחרים מהשיר: "הו האומה של מוחמד [העולם המוסלמי], התעוררי, שכן ירושלים מתייחדת... קומי, קומי, קומי אומת מוחמד, קומי למען [מסגד] אל-אקצא, שכן ירושלים מתייחדת. קומי נגד הכובש [ישראל], באסלאם נמצא הפתרון. את תזכי לניצחון, אם הצבא שלך

יתאחד... ב[כוח] הרצון ובאמונה התקוממי נגד העריצות... התחזקי [אומת מוחמד] ואמרי אללה ותראי שהרודן הסתלק...<sup>28</sup>

ד"ר מוחמד סלאמה חסן, העומד בראש המוסד לפסיקת הלכה דתית של התנועה האסלאמית, סיים את דרשתו במסגד בתפילה שכללה בין היתר בקשה מאללה להשמיד את האויבים שתקפו "אותנו", הווה אומר את הפלסטינים, וגרמו להם עוול. מתוך ההקשר משתמע, כי פניה זו לאללה מתייחסת גם ליהודים בישראל, המוצגים ע"י התנועה האסלאמית כאחראים לעוול שנגרם לפלסטינים. להלן תרגום קטע התפילה הרלוונטי (2 באוקטובר 2020), החוזר בתפילות נוספות של מוחמד סלאמה חסן:<sup>29</sup>

"הו אללה, שמור על מסגד אל-אקצה מכל רוע ובוגדנות. הו אללה, השמד [נקום] את אלה שגרמו לנו עוול ותקפו אותנו. הו אללה, מנה את מספרם [של אלה], והרוג אותם זה אחר זה, ואל תותיר מהם איש [בחיים]. הו אללה, הראה לנו [במעשיך] בהם יום שחור [להם] כמו שהיה יומם של [שבט] עאד, פרעה ו[שבט] ת'מוד". [על פי האסלאם השבטים עאד ות'מוד ופרעה הושמדו בידי אללה בגלל חטאיהם]."

## שחרור פלסטין והקמת ח'ליפות אסלאמית

מנסור עבאס רומז על שאיפתו לראות בתקומתה מחדש של הח'ליפות האסלאמית ובשחרורה של פלסטין וירושלים באמצעות חזית צבאית מאוחדת ערבית ואסלאמית. בעניין זה כתב עבאס:<sup>30</sup>

"גילינו אופטימיות רבה לגבי העות'מאנים החדשים [טורקיה בהנהגת ארדואן], ולפתע [שיפור] היחסים [של טורקיה] עם ישראל הכובשת את ארצנו... הנפנו גבוה את דגל הג'יהאד האסלאמי, והנה התברר, שרובם [של אלה המיישמים את הג'יהאד] בהיבטים של עוצמה, נוכחות והתרחבות [ההשפעה האסלאמית] הם קבוצת פושעים רצחניים ואויבי האסלאם והמוסלמים. חיכינו זמן רב לברית ערבית אסלאמית שתנצח בעניין פלסטין, והנה המצפן של הבריתות שלנו הפוך".

בפוסט קודם בפייסבוק, שנשא את הכותרת "מבוא להבנת פרויקט 'מדינת הח'ליפות האסלאמית'" כתב עבאס (7 באוגוסט 2015):<sup>31</sup>

"התנועות האסלאמיות בעלות האופי הפוליטי רואות בהקמת 'מדינת הח'ליפות האסלאמית' את הכותרת של הפרויקט הפוליטי שלהן... הקריאה המעשית, לא רק התיאורטית, להקמת הח'ליפות החלה בראש ובראשונה דרך תנועת האחים

המוסלמים, אשר נוסדה והונהגה על ידי השהיד מר חסן אל-בנא... המצב החדש באזור הערבי והאסלאמי לא שינה את עמדת תנועת האחים המוסלמים, והיא המשיכה לקרוא להקמת ח'ליפות אסלאמית שחוצה גבולות מדיניים, זהות לאומית, אתנית ודתית של העמים באזורים הערבי והאסלאמי... האם לחקר הח'ליפות האסלאמית יש קשר למה שעובר עלינו בפנים הפלסטיני? והאם זה עוזר לנו במשהו? הטענה שלי היא שכן, וצריך לפרט, להבהיר ולהוריד חלק מהנושאים לקרקע המציאות שלנו בתבונה, אחריות וחזון, ומקור הסמכות שלנו בנושא זה הוא המדינה של הנביא [מוחמד] ב[עיר] אל-מדינה, והח'ליפות של אבו בכר, עומר, עותמאן ועלי, המונהגת באמת בדרך הישר".

באירוע הוקרה לפועלו של מייסד התנועה האסלאמית עבדאללה נימר דרוויש (8 באוקטובר 2016), השייח' איבראהים עבדאללה צרצור, מנהיגה לשעבר של התנועה האסלאמית וכיום מראשיה, הקרין בפני הקהל סרטון קצר בו נראה עבדאללה עזאם נואם.<sup>32</sup> עזאם (1941-1989), איש דת פלסטיני, הטיף למימוש חובת הג'יהאד החלה על המוסלמים כדי להקים את הבסיס הגיאוגרפי להקמתה של הח'ליפות האסלאמית. הוא היה ממייסדי והוגי אסטרטגיית הטרור האסלאמי הסוני הבינלאומי במאה ה-20, מבכירי ארגון האחים המוסלמים וממייסדי ארגון הטרור אל-קאעידה. הוא נחשב לאביו הרוחני של אוסאמה בן לאדן.<sup>33</sup> הגותו ומצעו הרעיוני השפיעו רבות גם על תנועת חמאס.

צרצור הציג את עבדאללה עזאם במילים הבאות: "נשמע את העדות של אחד מהמנהיגים הגדולים של התנועה".<sup>34</sup> בסרטון הווידאו עבדאללה עזאם דיבר בשיבחים של שני מנהיגים אסלאמיים, אשר למרות נכותם הפיזית הצליחו לקדם את הפצת מסר האסלאם בחברה. עזאם העלה על נס את השייח' אחמד יאסין על "עמידתו נגד היהודים" ועל ש"גידל" ו"הפעיל דור [אסלאמי]" ואת השייח' עבדאללה נימר דרוויש, אשר "חינך דור בארץ הכבושה 48' [ישראל] והפך את האזור, ברשות אללה, האיש הזה, בידו הנכה הפך אותה לחיילים העומדים בשורות והמחכים לקריאה [לפעולה]".<sup>35</sup>

## ה"ג'יהאד המזוין" והטרור הפלסטיני

תחת הכותרת "התנועה האסלאמית וניסיון הג'יהאד המזוין" כתב מנסור עבאס (2 באוגוסט 2020):<sup>36</sup>

"ביצעתי את חובת הניחומים לכבוד השייח' אבו עזאם פריד אבו מוך בבאקה אל-גרבייה, שהיה אחת הדמויות הראשונות של מייסדי התנועה האסלאמית וארגון

"משפחת הג'יהאד" בין השנים 1979 ו-1981. יוחסה לו העמידה בראשות הארגון והוא נידון ל-10 שנות מאסר, ושחרר במסגרת עסקת חילופי שבויים ב-1985.

ניסיון התארגנות משפחת הג'יהאד, למרות משך הזמן הקצר בה פעלה, ואשר הסתיים עם חשיפת הארגון ומעצרו של עשרות מנהיגים ובראשם המייסד השייח' עבדאללה נמר דרוויש, ירחם אללה עליו, וכישלונו להתעלות בשלב של ההתארגנות לפעולה ג'יהאדית מזוינת, [ניסיון זה] מהווה אבן דרך חשובה ונקודת ציון בדרכה ובדרכי הפעולה הנבחרות של התנועה האסלאמית במישור הפוליטי בפנים הפלסטיני [ישראל].

אולי ההשפעה החשובה ביותר של הניסיון הג'יהאדיסטי הזה היא הפנייה בשלב מוקדם של התנועה בדרכה האסלאמית מג'יהאד מזוין לפעילות\* אזרחית\* [עבאס בחר במילה ריבאט - رباط שלה קונוטציה הקשורה להיערכות לג'יהאד], והשתתפות פוליטית מקומית ברשויות המקומיות ובמישור הארצי בבחירות לכנסת, עבור דרך השקת תוכניות ומוסדות דעווה, תרבות, חברה, סיוע, חינוך, תרבות, הקדש אסלאמי, ובניית מסגדים ומרכזי קוראן ועוד. הניסיון של התארגנות הג'יהאד המזוין נבע מהשאלה העקרונית: מהו הדין [בנוגע לאופי המאבק] במציאות הפוליטית החדשה לאחר הנכבה ב-1948? ניסיון הפעילות\* [ריבאט] האזרחית בדרכי שלום נבע מהשאלה המרכזית: כיצד אני מתמודד עם המציאות הפוליטית המתהווה, לאור מאזן הכוחות, מציאות האומה והסדר העולמי. חובתנו היום הינה להפיק תועלת מהניסיונות הפוליטיים המוצלחים והכושלים, שהצטברו במשך עשרות שנים של התחבטויות פוליטיות, בין אם ברמת התנועה האסלאמית ובין אם ברמת החברה והעם הערבי הפלסטיני".

התנועה האסלאמית עומדת בקשר ובשיתוף פעולה הדוק<sup>37</sup> עם השייח' עיכרמה סברי, העומד בראש המועצה האסלאמית העליונה בירושלים ולשעבר המופתי של פלסטין, שנחקר לא אחת על הסתה לפעילות עוינת נגד ישראל, והיה חבר ב"קואליציית הצדקה" (ائتلاف الخير Union of Good), שהוצאה מחוץ לחוק בגין גיוס כספים לאגודות הקשורות לחמאס. סברי תמך בגלוי באינתיפאדת אל-אקצא והצדיק את פיגועי ההתאבדות, שכוונו נגד אזרחים ישראלים.<sup>38</sup> ב-2002 פרסם ספרון בשם "פלסטין - האדם והאדמה", שכלל מוטיבים אנטישמיים, השאובים מ"הפרוטוקולים של זקני ציון", שלל את זכותם ההיסטורית של היהודים על ארץ ישראל ועל ירושלים וערער על הלגיטימיות לקיומה של מדינת ישראל.<sup>39</sup>

ב-20 בינואר 2020 הגיע מנסור עבאס במסגרת משלחת של הרשימה המשותפת והתנועה הערבית לביקור הזדהות עם השייח' עיכרמה סברי לאחר שמשטרת ישראל ביצעה חיפוש בביתו וזימנה אותו לחקירה.<sup>40</sup>

מנסור עבאס מחה על הכרזת משרד הביטחון ב-2015<sup>41</sup> על הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בהנהגת השייח' ראיד סלאח כ"התאחדות בלתי חוקית" (ארגון טרור), הביע תמיכה עקבית ובלתי מתפשרת בארגון ובמנהיגו ראיד סלאח, אשר נידון מספר פעמים למאסר על עבירות של התפרעות, הסתה ותמיכה בטרור.<sup>42</sup> עבאס טען, כי נגד ראיד סלאח והפלג הצפוני של התנועה האסלאמית נוהלה רדיפה פוליטית שלא בצדק על ידי השלטונות הישראליים אותם כינה מקור "הטרור".

ב-14 בנובמבר 2016 כתב מנסור עבאס: "אתה תנצח, החלוץ [ראיד סלאח, משמעות השם ראיד הינו חלוץ], את הסוהר שלך", וצרף איור המציג את ראיד סלאח לצד הכיתוב: "השייח' ראיד סלאח אינך לבד".<sup>43</sup>

שלושה ימים לאחר מכן העלה מנסור עבאס תמונה לפייסבוק בה הוא נראה משתתף בהפגנת תמיכה בראיד סלאח ומחזיק כרזה עליה מופיעה תמונתו של סלאח לצד הכיתוב "שבור את השלשלאות שלך, שייח' ראיד".<sup>44 45</sup>

ב-8 במאי 2016 כתב מנסור עבאס:<sup>46</sup>

"השייח' שלנו, החלוץ [משחק מילים על בסיס שמו] סלאח, הוא הרוח אינה מזעזעת אותך. ביום רביעי, באוהל המחאה נגד ההוצאה מחוץ לחוק [של הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בהנהגת ראיד סלאח], הוא לא תרעיד אותך רוח. ביום שישי במפגן הסולידריות, הוא הרוח לא תרעיד אותך. היום, יום ראשון, מול הכלא, הוא הרוח לא תרעיד אותך רוח. השייח' ראיד סלאח, גבוה כמו ההרים, יציב כיתדות. הוא נכנס לכלא בכבוד ובקומה זקופה, ואילו מנהיגיהם [של ישראל] נכנסו אליו [לכלא] באישומים בדבר רשעות ומעשי נבלה ויש בהם מטריד מינית, אנס, גנב ומושחת. אלוהים יברך אותך".

ב-17 בספטמבר 2017 פרסם מנסור עבאס מודעה הקוראת לציבור הערבי להשתתף בהפגנת תמיכה נגד "הרדיפה והנקמה הפוליטית" בראיד סלאח.<sup>47</sup>

ב-16 באוגוסט 2017 כתב מנסור עבאס, כי ההאשמות נגד השייח' ראיד סלאח "אינן אלא רדיפה פוליטית של אדם, המביע את עמדתו בצורה ברורה ביותר, בכנות ובאופן גלוי".<sup>48</sup> יום קודם לכן

כתב מנסור עבאס: "יד ביד נעמוד בפני רדיפות פוליטיות". בתמונה שצרף הוא נראה יושב לצידו של ראיד סלאח באירוע תמיכה בו.<sup>49</sup>

ב-14 באוגוסט 2017 כתב מנסור עבאס:<sup>50</sup>

"משטרת ישראל עוצרת את השייח ראיד סלאח ועורכת חיפוש בביתו... [מדובר ב]סדרה של רדיפות והגבלות עד שהקול החופשי והאמיץ הזה יחריש. הגרסה המשטרתית והביטחונית צפויה, ההאשמות וההשמצות ינופחו ויוחדרו לתקשורת. רעלים גזעניים פשיסטיים ולאחר מכן ההר יוליד עכבר. הייה חזק שייח ראיד. אלוהים איתך מגן, שומר ועוזר. אחיך, בני עמך, וכל בני החורין עמך. הו הר, הרוח אינה מרעידה אותך".

ב-11 במאי 2017 כתב מנסור עבאס:<sup>51</sup>

"אחד מפלאי ה'צדק' הישראלי הפוזל, הוא [הצדק הישראלי] לא מצא אישום נגד אחינו בפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, ואז הוא הוציא מחוץ לחוק את התנועה בהחלטה שרירותית ולא צודקת, וחוקק את חוק הטרור. והיום הוא מאשים את אחינו בהשתייכות לארגון בלתי חוקי, וההשלכות של חוק הטרור חלות עליהם. אני נשבע באללה האדיר, אתם [השלטון הישראלי] הטרור, אתם העוול, ואתם התוקפנות, ואין כוח אלא מאללה. עבורנו די לנו באללה, והוא המטפל הטוב ביותר בעניינים. החירות לאסירים ולעצירים שלנו".

ב-26 בדצמבר 2016 פרסם מנסור עבאס הודעת תמיכה בחבר הכנסת באסל גטאס וטען, כי הוא "נעצר ומעצרו הוארך רק משום היותו ערבי".<sup>52</sup>

באסל גטאס כיהן כחבר בכנסת ה-19 והכנסת ה-20 מטעם מפלגת בל"ד, שהיא חלק מהרשימה המשותפת. ב-20 בדצמבר 2016 צולם כשהוא מבריח מעטפות ובהן מכשירי טלפון סלולרי וחפצים נוספים לאסירים ביטחוניים הכלואים בישראל. ב-17 במרץ 2017 הוגש נגדו כתב אישום בפרשה זו ובעקבות כך אולץ להתפטר מהכנסת. הוא הורשע ונגזרו עליו שנתיים מאסר בפועל.<sup>53</sup>

תחת הכותרת "ייתכן שטעה, אך לא ביצע חטא" כתב מנסור עבאס (12 בדצמבר 2016):<sup>54</sup>

"ואני אומר זאת בכנות: כן, לאסירים הביטחוניים יש כלפינו סמכות מוסרית, אנושית ולאומית, בהתחשב בהקרבתם ומעמדם בעינינו. יתכן שאחי באסל [גטאס] שגה בשקלול האינטרס, אך הוא בהחלט לא ביצע חטא המשפיע על כבודו, יושרו,



אנושיותו ולאומיותו. אני מבקש מהאחים, חברי הכנסת של [הרשימה] המשותפת, לא לנטוש את עמיתם, באסל גטאס".

ב-2 בינואר 2017 שיתף מנסור עבאס הודעת ניחומים של התנועה האסלאמית על מותו של הילריון בן באשיר קפוצ'י.<sup>55</sup> קפוצ'י, שכיהן כארכיבישוף של קיסריה וארץ ישראל משנת 1965 ועד 1974 מטעם הכנסייה היוונית קתולית וכממלא מקום בירושלים של הפטריארך באותה כנסייה בשנים 1965–1977, נודע כמשתף פעולה עם פעילויות אש"ף, וכשותף לפעילות טרור נגד ישראל.<sup>56</sup>

מנסור עבאס מתייצב באופן מלא לימין האסירים והעצורים הביטחוניים הפלסטינים, שרבים מהם מרצים עונשי מאסר ארוכים בגין ביצוע פיגועי טרור נגד אזרחים ישראלים, ובכלל זה שליחת מחבלים מתאבדים. הוא שלח ברכות לכל האסירים הביטחוניים, אותם הוא כינה "אמיצים". כמו כן, הביע עבאס שמחה על שחרורה מהכלא של האסירה הביטחונית לינה ג'רבוני, שסייעה לפעילי הג'יהאד האסלאמי בניסיון לבצע פיגועי טרור<sup>57</sup> בציינו, כי היא יצאה מהכלא בקומה זקופה והוכיחה, שניתן לנצח את "הכובש" למרות התמשכות תקופת "העוול והתוקפנות".

ב-24 באפריל 2017 כתב מנסור עבאס:<sup>58</sup>

"האסירים הם אחינו ואחיותינו, בנינו ובנותינו. עם כניסת שביית הרעב שלהם ליומה השמיני, אנו זקוקים היום לעצרת הזדהות בדרישה שתיענינה תביעות האסירים הגיבורים שלנו, העומדים איתן ברעב למען הכבוד והחירות".

ב-18 באפריל 2017 שיתף מנסור עבאס את הודעת התנועה האסלאמית לרגל יום האסיר הפלסטיני:<sup>59</sup>

"השבעה עשר באפריל הוא יום האסיר הפלסטיני, יום הניצחון של המולדת והרצון הפלסטיני על הכיבוש הציוני של האדמה והאדם. ביום זה, עמנו הפלסטיני עומד במחווה וכבוד לאסירינו האמיצים, למען אלו שעמדו חופשיים מול מכונת הדיכוי והכיבוש הישראלי, ונאבק בכובש באמצעות הנחישות של הגיבורים האמיצים, שהקריבו את החירות האישית שלהם כדי שינצח הרצון הפלסטיני הקיבוצי הלוחם. דם השהידים הצדיקים ושרשראות האסירים החופשיים מנעו את ההכרזה על ניצחון המפעל הציוני, ושברו את רצונו להנציח את כיבוש הארץ והאדם, והם יכריזו על ניצחון עליו, בעזרת אללה יתעלה והסיוע שלו, ובאמצעות הנחישות של האצילים הנאחזים באדמת ארצנו פלסטיני. האסירים הגיבורים שלנו, בהימצאם בבתי הכלא של הכיבוש, מובילים את המערכה שלנו נגד הכובש, באחדות השורות

שלהם ובמסר האחיד שלהם. נשקם הוא המעיים הריקים [שביתת הרעב], ומאחוריהם עומד כל עמנו הפלסטיני, התומך והמסייע להם, ובדרישותיהם הצודקות לחירות וכבוד. חובתנו היום להתגייס כולנו לתמוך בדרישות האסירים בבתי הכלא של הכיבוש... שחרורה בימים אלה של האסירה המשוחררת לינא אל-ג'רבוני מבתי הכלא של הכיבוש בקומה זקופה, בצוואר זקוף, וברצון חזק, מעניק לנו שמחה, גאווה, והביטחון הוודאי שאנו מנצחים את הסוהר והכובש לא משנה כמה זמן נמשכת תקופת העוול והתוקפנות. ברכות לשבויה המשוחררת לינא אל-ג'רבוני, ברכות לותיק האסירים כרים יונס, וברכות לכל אסיר פלסטיני וערבי בבתי הכלא של הכיבוש. הניצחון הוא סבלנות של שעה [כלומר זמן קצר יחסית, בעתיד הנראה לעין]. הניצחון הוא עניין סבלנות של שעה".

בכל שנה מציינת התנועה האסלאמית את פרוץ אינתיפאדת אל-אקצא בספטמבר 2000 ושבמהלכה נרצחו למעלה מאלף ישראלים באלפי פיגועי טרור, שכללו עשרות רבות של פיגועי התאבדות ופיגועי ירי, שגרמו להרג המוני של אזרחים.<sup>60</sup>

ב-1 באוקטובר 2016 שיתף מנסור עבאס את הודעת התנועה האסלאמית, המעלה על נס את אינתיפאדת אל-אקצא, ש"החזירה את המצפן הלאומי לכיוונו הנכון", והעלה על נס את ההקרבה של השהידים, האסירים והפעועים באינתיפאדה. בהודעה זו, הנושאת את הכותרת "לציון התקוממות אל-קודס ואל-אקצא", נכתב:<sup>61</sup>

"במלאת 16 שנים להתקוממות אל-קודס ואל-אקצא והאינתיפאדה הפלסטינית השנייה, עמנו הפלסטיני עומד בנאמנות וכבוד לשהידים הצדיקים שלנו, שהירו בדמם את אדמת המולדת... התקוממות אל-קודס ואל-אקצא החזירה את המצפן הלאומי לכיוונו הנכון... עמנו הפלסטיני קם והתנגד לכיבוש והיה נכון להקריב אלפי שהידים ועשרות אלפי פצועים. המאבק/ההתנגדות של העם הפלסטיני נשא פרי. ממשלתו של אריאל שרון נאלצה לסגת מרצועת עזה ולהרוס התנחלויות בעזה ומספר התנחלויות ציוניות בגדה המערבית. האינתיפאדה השנייה גם ביססה את זכותו של העם הפלסטיני להקים את מדינתו העצמאית שבירתה היא אל-קודס [ירושלים]... אללה [אנא] רחם על השהידים שלנו, אללה [אנא] הענק ניצחון לעמנו וחזק את האומה שלנו".

לפני כארבע שנים נדרש מנסור עבאס להביע עמדה בנוגע לפיגוע טרור שבוצע בירושלים ע"י שלושה צעירים ערבים ישראלים תושבי אום אל-פחם, שרצחו בירי בשער הסליחה של הר הבית (14 ביולי 2017) שני שוטרים ישראלים ממוצא דרוזי, אחד מהם מהישוב מע'אר בו מתגורר

עבאס. את ההתנגדות לפיגוע הסביר עבאס בנזק שהוא הסב למאבק שמנהל העם הפלסטיני ולפעילות להגן על מסגד אל-אקצא. ב-18 ביולי 2017 כתב מנסור עבאס:<sup>62</sup>

"החברה הערבית שלנו בפנים עוברת נסיבות מסוכנות ומסובכות ביותר על רקע הפעולה האחרונה בירושלים, שכלל הנראה בוצעה על ידי שלושה צעירים מהפנים, ובה נהרגו שני שוטרים צעירים מהעדה הערבית הדרוזית..."

אנחנו, בוועדת המעקב [של ערביי ישראל בה חברה התנועה האסלאמית], הבענו התנגדות לפעולה האחרונה בירושלים הכבושה על כל היבטיה המעשיים, וסברנו שהם מזיקים לעניינינו של עמנו הפלסטיני ומסגד אל-אקצא המבורך, במיוחד לאור זאת שאנו מסכימים מזה עשורים, שהמאבק שלנו בפנים הוא מאבק אזרחי, המוני ושלי".

יומיים לאחר הפיגוע כתב מנסור עבאס:<sup>63</sup> "אל-אקצא קו אדום, הכיבוש הוא המגפה, נתניהו הוא גדול המסיתים, לא נוותר על הדבקות במארג החברתי הערבי פלסטיני על כל עדותיו הדרוזית, הנוצרית והאסלאמית".

דעתו של עבאס אינה נוחה מהתקיפות שמבצעת ישראל בסוריה, המכוונות נגד יעדי טרור ואמצעי לחימה המיועדים עבור ארגון הטרור האסלאמי חיזבאללה. עבאס מתח ביקורת על איראן בגין תמיכתה במשטר אסד בסוריה, המפעיל טרור נגד בני עמו בציינו, כי חזית ההתנגדות שמובילה איראן משרתת את האינטרסים של ישראל במקום לסייע למערכה נגד "התוקפנות" הישראלית. ב-13 בדצמבר 2016 כתב מנסור עבאס:<sup>64</sup>

"אל תדברו איתנו על ציר המאבק ובעלת הברית האסטרטגית רוסיה, אשר פותחת את שמי [חזית] ההתנגדות עבור מטוסי ישראל כדי שיפציצו את [ארגוני] המאבק... ציר ההתנגדות שלכם מייצר עבור ישראל צוללות גרעיניות... היכן התבונה שלכם, אנשים, במה נגיב על תוקפנות הכיבוש היום ומחר".

## העצות של מנסור עבאס לחמאס

מנסור עבאס מוצא זיקה הדוקה בין התנועה האסלאמית בפנים הפלסטיני לבין תנועת האחים המוסלמים ותנועת חמאס. בפוסט בפייסבוק (14 במאי 2017) שיתף עבאס הודעת אבל של מנהיג התנועה האסלאמית, השייח' חמאד אבו דעאבס, על מותו של מייסד התנועה עבדאללה נימר דרוויש בה נאמר: "הוא [דרוויש] היה נאמן לדרכו של השהיד האימאם חסן אל-בנא [מייסד

תנועת האחים המוסלמים], אללה ירחם עליו, והוא היה תאומו של השהיד השייח' אחמד יאסין [מייסד ומנהיגה לשעבר של תנועת חמאס], אלוהים ירחם עליו".<sup>65</sup>

השייח' חמאד אבו דעאבס, מנהיג התנועה האסלאמית (אפריל 2010 – ינואר 2022), אמר באירוע הוקרה לפועלו של מייסד התנועה האסלאמית עבדאללה נימר דרוויש את הדברים הבאים (8 באוקטובר 2016):<sup>66</sup>

"השייח' עבדאללה נימר דרוויש קיבל את הניהול והמעקב אחר הפעילות האסלאמית ברהט, שהייתה אז כפר והפכה לימים לעיר, באופן ישיר וראשית כמובן מחסדו של אללה ישתבח שמו ויתעלה, ולאחר מכן בהכוונה/תיאום ישירה בין כבוד השייח' עבדאללה [נימר דרוויש] ובין כבוד השהיד אחמד יאסין [מייסד חמאס ומנהיג התנועה עד 2004] ירחם אללה עליו".

עבד אל-מאלכ דהאמשה, מבכירי התנועה האסלאמית ולשעבר חבר כנסת מטעם רע"מ, אמר באותו אירוע את הדברים הבאים (8 באוקטובר 2016):<sup>67</sup>

"אללה יתעלה וישתבח שמו, זיכה וכיבד אותי בכך שהייתי קרוב לשני ענקים, והם הענקים של העם הפלסטיני כולו, לפחות בכל התקופה החדשה, והם הקדישו את חייהם למאבק באי הצדק ובגורמים לעוול, השייח' אחמד יאסין, ירחם אללה עליו, שנפל חלל בדרכו של אללה, והשייח' עבדאללה [נימר דרוויש], ישמרהו אללה ויעניק לו את דרגת הנופלים חלל למען דרכו של אללה".

מנסור עבאס ציין, כי הוא יצק מים על רגליו של עבדאללה נימר דרוויש במשך 25 שנה וכינה אותו שייח' פלסטיני<sup>68</sup>, "השייח' שלי ומורי", ובכרזה של התנועה האסלאמית ששיתף עבאס הוצגה תמונתו של דרוויש ולצידה הכיתוב "ממשיכים בדרכך".<sup>69</sup>

בהקשר לזיקה לאחים המוסלמים כתב מנסור עבאס (2 בנובמבר 2015):<sup>70</sup>

"הניסיון [של תנועות המזוהות עם האחים המוסלמים] הטורקי, התוניסאי, המרוקאי ובפנים הפלסטיני שלנו [ישראל] מאשר, כי לזרם האסלאמי יש תפקיד בסיסי ומהותי בהבשלתו ובהצלחתו של הניסיון הדמוקרטי, שאינו מרחיק עמים מאמונותיהם ומעקרונות היסוד שלהם והוא משפר את ההזדמנויות לפיתוח בר קיימא מתוך יישום עקרונות המפעל הפוליטי האסלאמי המגולמים בחופש, צדק ופיתוח".

מנסור עבאס רואה בתנועת חמאס, הזרוע הפלסטינית של תנועת האחים המוסלמים, המוגדרת כארגון טרור ע"י ישראל ומדינות רבות אחרות ובהן ארה"ב, האיחוד האירופי וקנדה, גורם

פוליטי לגיטימי הראוי להיות משולב בהנהגה של העם הפלסטיני ובמוסדותיו הייצוגיים. כנציג התנועה האסלאמית נועד עבאס עם בכירי תנועת 'פתח' והרשות הפלסטינית ברמאללה ובכירי חמאס בקטר בניסיון לקדם את יוזמת הפיוס בין תנועת 'פתח' לחמאס, שתביא לסיום הפילוג בזירה הפלסטינית, שיצר שתי ישויות פלסטיניות יריבות בגדה המערבית ('פתח') וברצועת עזה (חמאס). תכליתה המוצהרת של יוזמת הפיוס של עבאס הינה להשלים את תהליך בניית המדינה הפלסטינית ולהתוות תוכנית פעולה ומאבק לאומי מאוחד נגד ישראל.

בנושא זה כתב מנסור עבאס:

1 בנובמבר 2016 - "בהיבט הפלסטיני, במהלך השתתפותנו במאמצים לסיים את הפילוג וליזום פיוס לאומי כולל, ניסינו להבטיח את העברת המסר שלנו לאחים הפלסטינים, במיוחד ל[תנועות] פתח וחמאס, לפיו ההחלטה הפלסטינית העצמאית, וקבלת כל צד על ידי הצד האחר, כדי שיהיה שותף בקבלת ההחלטות הלאומית ובמוסדות המדינה, כמו גם תהליך בניית אמון הדדי, הם נקודת המוצא הנכונה להשגה של פיוס וסיום הפילוג. בהיבט התיאורטי, קיימים הסכמים דו-צדדיים, שהושלמו בין פתח לחמאס, המסדרים את השלב שלאחר הפיצול, ובפועל שני הצדדים לא התקדמו לקראת פתרון. תפקידנו בשלב הבא, כבני העם הפלסטיני בפנים [ישראל], במחנות [הפליטים] ובתפוצות, הוא להעביר את עמדתנו להנהגה הפלסטינית, ולפיה לא ניתן עוד לקבל את מצב הפילוג ולהנציח את ההפרדה הזו בין הגדה המערבית לרצועת עזה. אין לנו ברירה אלא בשילוב ידיים של כל הארגונים הפלסטיניים על בסיס הסכמה על תוכנית פעולה ומאבק לאומי אחיד הנאבקים בכיבוש בכל האמצעים הלגיטימיים ועל דרך השגת היעדים אשר ימנעו נסיגה למדרון חלקלק שאחריתו כישלון, וכמו כן, שיתוף פעולה ביניהם להשלמת בניית מוסדות המדינה הפלסטינית.<sup>71</sup>

13 בנובמבר 2016 - "פתח וחמאס נדרשים להפיג זה את הפחדים של זה, ולקבל זה את זה כשותפים שווים בקבלת ההחלטות הפלסטינית עם שאר הארגונים האחרים. כמו כן, איננו פוטרם את עצמנו בתוך הפנים הפלסטיני מתפקיד יעיל, משפיע ולוחץ עם שאר הארגונים והקבוצות החברתיות, האקדמיות ושל האיגודים כדי לעקוף את הדיכוטומיה של פתח וחמאס, לדחוף אותם לפיוס, לסיים את הפילוג ולעצב מחדש את המסגרות הלאומיות המאוחדות [של ההנהגה הפלסטינית]. ההתחלה תהיה בהרכבת רשימה ארצית משותפת, שבאמצעותה כולם יתמודדו בבחירות לעיריות ולרשויות המקומיות, וניצור שלב חדש דרכו נבנה אמון הדדי, והוא יהיה הקדמה לשותפות רחבה ועמוקה יותר באש"ף ובמפעל הלאומי הפלסטיני.<sup>72</sup>

27 ביוני 2016 - (הודעת התנועה האסלאמית) "חובת השעה כעת היא להשיק את פרויקט הפיוס הפלסטיני המעשי, ולאחד את רצועת עזה עם הגדה המערבית תחת קורת הגג של פרויקט השחרור הלאומי הפלסטיני, ועקרונותיו הלאומיים והאסלאמיים. מה שנדרש הוא שהממשלה

הפלסטינית תקל על יישום בפועל של פרויקטי פיתוח חדשים, שיעצימו את העם הפלסטיני שלנו ויגבירו את יכולתו לעמוד איתן ולהיאבק בכיבוש הישראלי. התנועה האסלאמית נטלה יוזמה לכיוון של הנעת יוזמה פלסטינית, המייצגת את הקונצנזוס הפלסטיני בפנים, כדי להשיג פיוס פלסטיני ואיחוד המאמץ הפלסטיני על מנת לסלק את הכיבוש ולהקים את המדינה הפלסטינית עם בירתה אל-קודס [ירושלים].<sup>73</sup>

12 באוקטובר 2017 - (הודעת התנועה האסלאמית) "בהודעתה אישרה התנועה האסלאמית, כי עמדתה תמיד תומכת באחדות העם הפלסטיני ואחדות מוסדותיו הלאומיים, והיא גיבשה עמדה זו באמצעות מהלכים שקיימו מנהיגיה עם הקבוצות הפלסטיניות, שהבולט שבהם היה המהלך המשותף באמצעות ועדת המעקב העליונה [של ערביי ישראל] והמשלחות שביקרו ברמאללה ובמדינת קטאר בהשתתפות מר מוחמד ברקה, יו"ר ועדת המעקב וד"ר מנסור עבאס, סגן נשיא התנועה האסלאמית.<sup>74</sup>

על פי הודעת התנועה האסלאמית הארגונים הפלסטיניים, במשתמע כולל חמאס, הסכימו פה אחד על יעדים מדיניים ופנו לתנועה האסלאמית לאמץ את אותה תוכנית פעולה. להלן הקטע הרלוונטי בהודעה שפורסם (12 באוקטובר 2017) ע"י מנסור עבאס:<sup>75</sup>

"את הפעולה המדינית הזו יש לחזק בשני דברים עיקריים: הראשון הוא השלמת הפיוס, סיום הפילוג הפלסטיני ואיחוד שני חלקי המדינה הפלסטינית, קרי הגדה המערבית ועזה. העניין השני הוא השיח הברור, הגלוי והציבורי על מה שהארגונים הפלסטיניים הסכימו פה אחד ופנו אלינו שנעמוד גם אנו בו, והוא הדרישה למדינה פלסטינית בגדה המערבית ועזה עם בירתה אל-קודס אל-שריף, בגבולות '67, כלומר פתרון שתי המדינות. הקרב היום הוא על זכויות העם הפלסטיני וגבולות מדינתו, לא מערכה על הקיום".

בנוסף למאמציו לשלב את חמאס כגורם פוליטי לגיטימי בהנהגה הפלסטינית ובמוסדות הייצוגיים של העם הפלסטיני המליץ מנסור עבאס להנהגת חמאס לדבוק במסמך המדיני שפרסמה התנועה (1 במאי 2017), להפוך אותו לתוכנית פעולה לאומית פלסטינית ולשמור על "המאבק/ההתנגדות בכל האמצעים" כנכס לאומי.

בעניין זה ותחת כותרתו "עזה ויתר על כן פלסטיין בפני אפשרויות קשות" כתב מנסור עבאס (15 ביוני 2017):<sup>76</sup>

"כמו כן, איני ממליץ לחמאס לבחון אפשרויות אחרות, כמו פיוס עם מוחמד דחלאן והתומכים בו, או משא ומתן ישיר עם ישראל, למעט בנושא האסירים ובני הערובה. במקום זאת, אני ממליץ לה לדבוק במסמך החדש שלה ולהפוך אותו לתוכנית פעולה

לאומית פלסטינית. האופציה ההגיונית, האחראית, הלאומית, האסלאמית והערבית היחידה היא האופציה של השותפות הלאומית הפלסטינית בין פתח, חמאס וכל הפלגים הפלסטינים, וזו הבחירה של העם הפלסטיני, לבנות מחדש את הארגון לשחרור פלסטין ושאר המוסדות הלאומיים המאוחדים על בסיס פיוס ושותפות לאומית ועל בסיס משוואה שאין בה מנצח או מפסיד, וגיבוש מערכת פלסטינית אזרחית, המבטיחה פלורליזם, ושומרת על חירויות הציבור, מכבדת את זכויות האדם ושומרת על המאבק/ההתנגדות בכל האמצעים שלו כנכס לאומי, שבעזרתו הוא [העם הפלסטיני] ינהל את קרב השחרור והעצמאות".

הנקודות העיקריות במסמך המדיני של חמאס הינן:<sup>77</sup>

- הישענות מלאה על האסלאם כמקור הסמכות הבלעדי של חמאס בדרכי הפעולה וביעדים.
- שלילת זכות ההגדרה העצמית של העם היהודי בארץ ישראל וקביעה שעצם הקמתה של מדינת ישראל נעדרת כל לגיטימיות והגדרת הציונות כאויב של האנושות.
- ייחוס אופי "ערבי – אסלאמי" ו"קדושה אסלאמית" לכל שטח פלסטין, הווה אומר שלילה מוחלטת של זיקה או זכות של העם היהודי או הנצרות בחבל ארץ זה. אפשר אף לטעון, שאזכורו של ישו במסמך חמאס נשען על הקוראן והמקורות האסלאמיים האחרים לפיהם ישו לא היה יהודי או נוצרי אלא נביא של האסלאם שקיבל מאללה את בשורת האסלאם.
- הצדקת המאבק בדפוסיו הנוכחיים – הווה אומר המאבק המזוין – לשחרור פלסטין, ומתן לגיטימציה לקיומם ולפועלם של "ארגוני המאבק" – הווה אומר ארגוני הטרור הפלסטיניים ודרכי הפעולה שלהם.
- נכונות להקים מדינה פלסטינית בגבולות זמניים כצעד לקראת המשך המאבק המזוין לחיסולה של מדינת ישראל.
- הכרה בארגון לשחרור פלסטין (אש"ף) לצד תביעה לעריכת בחירות חדשות למוסדותיו, וזאת תוך שלילת כל תוקף לקו המדיני של הארגון ולהסכמים שחתם עם ישראל.
- שבח ל"ליברלים" ברחבי העולם, התומכים במאבק הפלסטיני נגד מדינת ישראל.

## הבסיס האסלאמי לאסטרטגיית השלבים של מנסור עבאס

מנסור עבאס, שהינו כאמור איש דת מלומד ובקיא, מבסס את הלגיטימציה לאסטרטגיה הפוליטית שהתווה ומיישם בפועל, על אדנים אסלאמיים והוא שואב את ההשראה עבורה מהדרך בה פעל הנביא מוחמד. על פי עבאס, הנביא מוחמד הדריך במעשיו את המאמינים לדבוק במידה של מתינות, שאינה פונה מיד לשימוש בכוח, ולאמץ אסטרטגיה רבת שלבים, שבבסיסה מתן עדיפות עליונה לחיזוק הקהילה המוסלמית, כריתת בריתות (זמניות) גם עם קהילות שאינן מוסלמיות ונכונות להגיע בשעת חולשה של הקהילה המוסלמית להסכמים (טקטיים) עם הכופרים מתוך ראייה עתידית לגבור עליהם ולהכניעם.

סיפור ההיג'רה, ההגירה של הנביא מוחמד לעיר אל-מדינה, הקמת המדינה האסלאמית בעיר והסכם חודייביה, תופסים מקום מרכזי בחשיבה של עבאס כמודל לחיקוי עבור התנועה האסלאמית בהתמודדות עם התנועה הציונית שהקימה את מדינת ישראל ושולטת בה כיום.

לשיטתו של עבאס, המעשה הפוליטי חייב להתבסס על האסלאם, ולא על דרך הפשט בלבד כפי שנוטים לעשות ארגונים קיצוניים, אלא על הכוונות של הוראות האסלאם בהתחשב בניתוח המצב הקיים ושאלת הרווח וההפסד הרלוונטית בכל פעולה שתינקט. דהיינו, אין סטייה כלשהי מהאמונה הדתית ומעמדות היסוד, שהן היעד הבלתי משתנה, אך מתחייבת גמישות רעיונית ופוליטית, שתוכל לסלול את הדרך המהירה והיעילה ביותר להשגת היעדים שקבע האסלאם. עבאס מסביר, כי זה הבסיס הרעיוני שהוביל אותו להצטרפות לקואליציה בראשות בנט ולפיד.

במאמר הנושא את הכותרת "דרך ההגירה (היג'רה) ממכה ודרך השיבה לפלסטין" (15 באוקטובר 2015) כתב מנסור עבאס:<sup>78</sup>

"האם ניתן לעשות שימוש בציון יום השנה הנעלה הזה [להיג'רה של מוחמד ממכה] על משמעותיה וסימניה כדי להשליך על הדרך הפלסטינית שלנו ממצב של כיבוש, חולשה, עקירה ותוקפנות אל דרך חדשה, שבה נטאטא את הכיבוש או נטיל עליו מצור ונצא לדרך השיבה למולדת האם פלסטין ונניף את דגל החירות והכבוד?"

"כמו כן, אין ספק, שחכמת הנביא [מוחמד], עליו תפילת אללה וברכתו, באה לידי ביטוי לאחר הגעתו ל[עיר] אל-מדינה במשימה המדויקת והמורכבת ביותר, שהיא הסדרת המצב הפנימי של העיר ית'ריב [שמה הקדום של אל-מדינה], ובפרט לאור זאת שית'ריב הייתה עיר שבה היו שבטים ותפיסות עולם שונות, ומזה שנים [השבטים] אל-אווס ואל-ח'זרג' נלחמו זה בזה, ועבדאללה איבן סלול הכין עצמו לתפוס את עמדת המלך על העיר, ולשבטים היהודיים היו השפעה וכוח גדול, וסביב העיר היו שבטים ערביים שאיימו על ישותה, ביטחונה ועתידה..."



"אם רצינו להעלות מספר ממאפייני המציאות במכה על שלביהם השונים, היינו מבינים, כי הפרטים [של מציאות זו] אינם שונים באופן משמעותי מההשלכות השליליות של מציאות הכיבוש הישראלי בגדה המערבית, בעזה, ובפלסטין של הפנים [שטח מדינת ישראל], ולכך מתווספת המציאות של עקירה וגירוש של מיליוני פליטים פלסטינים כיום בכל חלקי העולם.

"כאשר מנהיגי קורייש ושותפיהם חשו שהמסר החדש [של מוחמד] מאיים על שלטונם, זכויות היתר שלהם והשפעתם, הם יצאו נגדו והאשימו את הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, בתחילה בשקר, בכישוף, בהשחתת הארץ ובניתוק קשרי הקרבה המשפחתית [בין אנשים], בניסיונם להפוך את העובדות על פיהן ולזייף אותן בדיוק כפי שעושה ישראל הכובשת את ארצנו ו[מסגד] אל-אקצא שלנו, ואז מאשימה אותנו בטרור, הסתה והפצת שקרים על התקפותיהם החוזרות ונשנות על מסגד אל-אקצא...

"מול מציאות זו, המאמינים נאחזים בדתם ובזכותם למולדתם [בעיר] מכה ומחפשים תומך מחוצה לה, ולכן הם פונים אל אל-נג'אשי, מלך חבש... בכך יש לנו שיעור גדול בניהול מערכת היחסים שלנו עם העולם ובחיפוש אחר בעל ברית ותומך בענייננו ובזכותנו והרחקת התוקפנות מאיתנו.

"ציינתי קודם לכן, שהמשימה החשובה, המדויקת והמורכבת ביותר שנטל על עצמו הנביא [מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, הייתה לארגן מחדש את הבית הפנימי של העיר ית'ריב על השבטים הערביים שבה, המאמינים באסלאם, הצבועים [באמונתם], המשתפים [אלוהים אחרים באמונתם - מושריכון] ושבטי היהודים: בני קורייט'ה, בני אל-נצ'ייר ובני קיינקאע, וכן הערבים שמסביב לעיר שהיוו אתגר גדול.

"בנקודה זו עובר השליח [של אללה, מוחמד], תהא עליו תפילת אללה וברכתו, מ[עמדה של] מנהיג של קבוצת אל-מדינה על כל המורכבות של הזירה הפוליטית, החברתית, הכלכלית והביטחונית של העיר ית'ריב, [לעמדה בה] הנביא מצליח להגיע לחוזה מדיני וחברתי שבאמצעותו הוא מרכיב את הקבוצה הלאומית החדשה, שבה שבטים רבים והיא מגוונת בתפיסות העולם הרווחות בה, והוא מוציא את החוקה האזרחית הראשונה, 'ברית אל-מדינה', המארגנת את ענייניה [של העיר] ומתחיל המסע חזרה למכה, המולדת.

"תהליך החזרה למולדת מכה מבוסס באמת על כל המשמעויות שהזכרנו בתהליך ההגירה ממכה, אבל הוא התפתח גם בצירים חדשים שבהם שליח אללה [מוחמד],

תהא עליו תפילת אללה וברכתו, וחברי הנביא [מוחמד] המכובדים, יישם [עם חבריו] את הפוליטיקה בצורותיה הטובות ביותר ובמיומנות ובאמצעים היעילים ביותר. הוא בנה את הישוב המאוכלס ולפניו האדם, ביסס דת, הפיץ צדק, עשה צדק עם המדוכאים, יישב את המחלוקות, כפה ידע, קידש את העבודה, ניהל ג'יהאד, קיים שיח, נלחם, הגיע לשלום, הגיע להפסקת אש, נטל מחויבות, כרת ברית, קירב לבבות וקירב את הרחוק. שליח אללה, מוחמד, תהא עליו תפילת אללה וברכתו, הקים פרויקט אלוהי, אנושי, ציביליזציוני, רציונלי, המודרך בדרך הישר כדי לחזור לאחר שמונה שנים למכה כשהוא כובש אותה בדרכי שלום".

במאמר שכותרתו "הדילמה של דרך האמצע והמתנות מול הקצנה וקיצוניות" כתב (4 באוקטובר 2018) מנסור עבאס:<sup>79</sup>

"בהקשר הפוליטי: אחזור אל הדוגמה הנהירה ביותר בהיסטוריה האסלאמית שלנו, בה מופיעה עמדת הקיצוניות הפוליטית מול המתנות בפוליטיקה המבוססת על ההלכה האסלאמית, והיא עמדתם של עומר אבן אלח'טאב ומספר מוסלמים לפני הנביא [מוחמד], תהא עליו ברכת אללה ותפילתו, בחוזה חודייביה. הנביא [מוחמד], עליו הברכה והשלום, כרת ברית שלום עם [שבט] קורייש, שכלל תנאים קשים ולא הוגנים או שווים..."

"החברים של הנביא מוחמד לא הבינו את ההיבטים, החוכמה והרווח הנובעים מחוזה חודייביה, בתמורה לויתורים הזמניים במסמך זה. החברים של הנביא מוחמד לא חשבו על התוצאות וההשלכות של כישלון המשא ומתן הזה וציפו שתפרוץ מלחמה בינם לבין [שבט] קורייש, והם לא היו מוכנים ולא היו מצויידיים [צבאית] לכך, וזה מה שהזהיר ממנו ערווה בן מסעוד אל-ת'קאפי במהלך המשא ומתן המפרך להשלמת [חוזה] הפיוס..."

"בהתייחס למצבנו היום... הסכנה ברטוריקה של רדיקליזם וקיצוניות טמונה באיבוד המצפן [המורה] לעבר היעדים האמיתיים, אם בדת על ידי הדרכת הציבור ואם בקירוב הרחוק [מהדת] והפצת הטוב. בפוליטיקה [בגלל הגישה הקיצונית] אובדות ההזדמנויות שבאמצעותן אנו שומרים על זכויותינו ותומכים בענייננו, ואנו נותנים אמתלות לאויבנו כדי לדכא אותנו ולאיים על קיומנו במולדתנו ובארצנו.

"באשר לדרך המתנות, הרי שמדובר בחוכמה, ולפיה יש לומר את מה שצריך לומר, ולעשות את מה שצריך לעשות, במסגרת המאזניים של ההלכה האסלאמית [שריעה], צורכי המצב, דרישות המציאות, יכולות האנשים וההזדמנויות להשיג את האינטרסים הרצויים, וסילוק הנזקים הצפויים, ו[השגת] האיזון ביניהם".

"בפסיקה האסלאמית שלנו, המבוססת על הכוונות [של ההלכה האסלאמית] שאלת הרווח וההפסד אינה סותרת את העקרונות [של האסלאם], אלא העקרונות [של האסלאם] הם חלק ממערכת האינטרסים החשובים, וזאת בהתבסס על הגדרת הפסיקה האסלאמית המבוססת על המטרות [של ההלכה האסלאמית] הרווח וההפסד, המהות שלהם, הדרכים לאתר אותם ולהגיע אליהם. האמונה באלוהים היא רווח ואי האמון בו הוא הפסד בעולם הזה ובעולם הבא. נימוסים טובים הם רווח, ונימוסים רעים הפסד. כבוד האדם הוא רווח, ופגיעה בכבודו היא הפסד. הלאומיות רווח והבגידה הפסד. באשר לדואליות העקרונות והאינטרסים [מאזן הרווח] כשתי עובדות סותרות או מנוגדות, אין אנו רואים אותן כך בפסיקה האסלאמית המבוססת על הכוונות [של ההלכה האסלאמית], שכן האינטרס הסותר את העקרונות החשובים או אינו מוביל אליהם או אינו משמר אותם, אזי בעינינו הוא אינטרס בטל, כלומר דינו הוא כהפסד"

"היחסים עם האויבים מותרים בהחלט על פי נוסח הקוראן הקדוש, אך עם הוראות ספציפיות השומרות על האינטרסים של המוסלמים ומרחיקות מהם נזק או מצמצמות את הנזק למינימום. הקוראן הקדוש מכיל הוראות הקשורות לכריתת בריתות עם הפוליתאיסטים [המשתפים אלוהים אחרים באמונתם הדתית] ואנשי הספר [יהודים ונוצרים], החל מתקופת אל-מדינה דרך הסכם השלום של ח'ודייביה וכלה בחוזה הד'ימה [עם הדתות המונותאיסטיות]...

"השלטון של אויב האומה אסור [על פי האסלאם], דהיינו, איננו מקבלים את אמונתם, ומקבלים זאת [הוראת האסלאם], ולכן אין אנו תומכים בהם בדבר שפועל נגדנו. באשר למקרה של חולשה, ואנחנו בפלסטין חלשים, שאינם מסוגלים לבצע תחבולה [נגד השלטונות], ולכן אללה איפשר לנו לנקוט פעולות הכרחיות וצרכים כלליים וניתן להסתמך על דבריו [של אללה] יתעלה, ואולם (רשאים אתם לעשות כן) רק לשם זהירות מפניהם... [הפסוק המלא, קוראן, סורה 3, פרק בית עמרם, פסוק 28: "אל ייקחו המאמינים את הכופרים למגינים להם במקום המאמינים. כל העושה זאת, דבר אין לו עם אלוהים. ואולם (רשאים אתם לעשות כן) רק לשם זהירות מפניהם. אלוהים מזהירכם מפני עצמו, וסוף כולם לשוב אל אלוהים". תרגום: אורי רובין]

"אנו מבחינים בין התמודדות עם המציאות כדי למנוע אובדן ונזק, ובין הכרה בלגיטימיות ובזכאותו של הכובש על אדמתנו. אשר לעניין זה, הרי שלא [כלומר אין הכרה בלגיטימיות של הכובש]. ההשתתפות בכנסת מנוגדת ל[עקרון] יסוד [של האסלאם], אך היא נעשתה על בסיס הערכה של המצב ודרישותיו, ועל מנת להרחיק נזקים צפויים ולהביא רווחים מקווים. העניין נמצא בבחינה ושקידה, והוא בתחום ההיתר ההלכתי והתחבולות האפשריות".

ב-18 בנובמבר 2018 כתב מנסור עבאס:<sup>82</sup>

"הבחירות ומה נדרש מהפלסטינים? אנחנו קרובים לבחירות הכלליות לכנסת, ובין אם נתניהו יצליח היום לדחות את מועדן או ייכשל, נעשה ברור מאוד, שעזה במאבק שלה ובאמצעות הארגונים שלה נושאת באחריות לפירוק ממשלת הימין הקיצוני בישראל.

"המאבק הצבאי אינו היחיד שגרם לכך, שכן מדובר בגורם מאחד בחברה הישראלית [כנגד מערכה צבאית פלסטינית]. בעצם, הפעולה המדינית של כוחות המאבק בעזה, וניהולם את תיק המשא ומתן העקיף עם ממשלת ישראל להשגת הסכם רגיעה והסדר שיסיר את המצור שהוטל על עזה במשך יותר מעשור, היא מה שהביאה לכך [הפלת הממשלה בישראל].

"את הפעולה המדינית הזו יש לחזק בשני דברים עיקריים: הראשון הוא השלמת הפיוס, סיום הפילוג הפלסטיני ואיחוד שני חלקי המדינה הפלסטינית, קרי הגדה המערבית ועזה.

"העניין השני הוא השיח הברור, הגלוי והציבורי על מה שהארגונים הפלסטיניים הסכימו פה אחד ופנו אלינו [הארגונים הפלסטיניים פנו לתנועה האסלאמית] שנעמוד גם אנו בו, והוא הדרישה למדינה פלסטינית בגדה המערבית ובעזה עם בירתה אל-קודס אל-שריף [ירושלים], בגבולות '67, כלומר פתרון שתי המדינות. הקרב היום הוא על זכויות העם הפלסטיני וגבולות מדינתו, לא מערכה על הקיום.

"כבר עשר שנים ויותר יש נעילה ברחוב הישראלי על עמדות הימין הקיצוני, וכיום יש הזדמנות חיובית לפתוח ולפרק את הנעילה הזו, ולתת הזדמנות לסיים את הכיבוש הישראלי בגדה ובעזה".

ב-21 בספטמבר 2018 כתב מנסור עבאס:<sup>83</sup>

"הרשימה הערבית המאוחדת: מפוליטיקה אלקטורלית ועד [להיבטים] חברתיים והומניטריים. נבחרתי בסוף השבוע לראש הרשימה הערבית המאוחדת, המסגרת הפוליטית הזו, המגלמת את רעיון האחדות, שיתוף הפעולה, קבלת האחר, כבוד לפלורליזם, בניית גשרים ודיאלוג בין הכוחות הפוליטיים הערביים בחברה שלנו. אולי אני צריך לשאוף להבהיר את המאפיינים של הפרויקט הזה שנקרא הרשימה הערבית המאוחדת, בהקשר ההווה והעתיד, ולא רק בעבר.

"הרשימה הערבית המאוחדת אינה מפלגה אידיאולוגית, ככל שמדובר ברעיון וערכים שורשיים. התנועה האסלאמית יזמה את הקמתה ב-1996 כדי שתהיה מסגרת פוליטית אחידה לביטוי מסר אחיד של הכוחות הפוליטיים הערביים בבחירות לכנסת.

"במשך עשרים שנה אנו תמיד טענו, שחיזוק כוחה ומעמדה של הרשימה הערבית המאוחדת נועד להעצים את כוחם ויוקרתם של המוסדות ואת הגישה המאוחדת, המשתפת, המבוססת על הסכמה בחברה שלנו, עד שנולדה הרשימה המשותפת מרחם הרעיון הזה והערכים השורשיים האלה. כמו גם הדגשת תפקידנו התומך בהסכמה כוללת בוועדת המעקב וועדת ראשי הערים, [והתומך ב] כל גישה מאוחדת בחברה הערבית הפלסטינית שלנו במחשבה ובביצוע בפועל.

"כיום אנו גם טוענים, כי הצורך ההכרחי שלנו ברעיון ובערכים של הרשימה הערבית המאוחדת כגישה מאוחדת, משתפת, מעודדת שיתוף פעולה, היכרות ודיאלוג, לא רק במימד הפוליטי והאלקטורלי, אלא [גם] במימד החברתי, הדתי, המקומי והלאומי בנוסף לפוליטי.

"החברה שלנו מתמודדת עם אתגרים וסיכונים המאיימים על לכידות המרקם החברתי שלה ועל יכולתה למלא תפקידים חברתיים שונים, כמו התמודדות עם תופעת האלימות והפשעה ושמירה על השלום בציבור ובקהילה. היא גם מאבדת בהדרגה את מצב הסולידריות וההתכנסות סביב נושאי הליבה שלה מול שלטון הימין הקיצוני, גזענותו ותוקפנותו הלאומנית, וכך נחלשה ההשתתפות הפוליטית העממית הלוחמת בשנים האחרונות.

"לא אשכח להצביע גם על התקרה הגבוהה של השיח המגיע להפרזה דתית ולא דתית. ניסיונות כפייה דתיים ולא דתיים במרחב הציבורי המשותף לכולם ואשר הובילו אחדים לכדי שימוש באלימות ובטרור חברתי, מילולי וממשי.

"תופעות אלו ואחרות מצריכות מאיתנו מחשבה רציונלית, ישרת דרך וחלוצית, אשר מגדירה את המצפן ומצביעה על ערכים ועל המטרות החברתיות העליונות ואינה מסתפקת בניהול תחומי ההסכמה הפוליטית, החברתית, התרבותית או הדתית, אלא היא מציגה פתרונות לשאלות היסוד, כיצד ננהל את תחומי השוני והאי הסכמה בנושאי חברה, תרבות וזהות, ובאלה אמצעים?

"כיצד נשמר את המרקם והלכידות החברתית הלאומית שלנו למרות ההבדלים הללו, שעלולים להגיע לכדי סתירה מוחלטת? מהן המשוואות הנכונות המאפשרות לנו לתת עדיפות לרווחים הצפויים על פני הנזקים הצפויים, לצמצם את הנזקים ולמקסם את התועלת הכללית בחיינו החברתיים והפוליטיים בכלל.

"במרחב הזה מגיע הרעיון של הרשימה הערבית המאוחדת, והערכים התרבותיים חברתיים שלה, לא רק הפוליטיים, והוא לממש את החשיבה האסלאמית המתונה, הרחק מהקצנה וקיצוניות, ואת ההשתייכות הערבית הפלסטינית האוטנטית, הרחק מגישת נאמנות שבטית או בערות, ואת המימד האנושי הרחב, הרחק מהדרה ודיכוי, בחברה של ריבוי דתות, תרבויות, מנהגים וזרמים אינטלקטואליים. מעל לכך, כל חברה ועם [מתמודדים] עם סוגיות הוות גורל וחיים והם נתונים לתהליך של היעלמות זהות ועיוות מאפייניהם, שלילת הזכויות והדרה בתוך מולדתם, ופיצול פנימי תחת שלטון המפעל הציוני הגזעני הרואה בקיומנו במולדתנו שגיאה היסטורית.

"לאור משמעויות אלו, הרשימה הערבית המאוחדת היא פרויקט מאחד, פורץ דרך המונהג בדרך הישר למען האדם, כבודו, חירותו וזכויותיו על אדמתו ובמולדתו. ד"ר מנסור עבאס, יו"ר הרשימה הערבית המאוחדת".

ב-31 ביולי 2019 כתב מנסור עבאס:<sup>84</sup>

"אף אחד! כן, איש אינו יכול לגרור אותנו לקרבות עקרים וצדדיים. הקרב שלנו אחד הוא! קרב הקיום ההישרדות במולדתנו, קרב השמירה על זהותנו. הזהות האסלאמית שלנו המודרכת בדרך הישר, הפטריוטיות הכנה והאנושיות הצודקת שלנו.

"המערכה האמיתית שלנו היא עם מי שתוקפים אותנו, את קיומנו ואת זכויותינו הלאומיות והאזרחיות, כבני העם הפלסטיני וכאזרחי מדינה הטוענת להיות דמוקרטית.

"המערכה שלנו היא עם הכיבוש, המצור והניסיונות לחסל את הסוגייה הפלסטינית, וההתכחשות לזכותו של לקידום את העם הפלסטיני להגדרה עצמית ולהקמת מדינתו הפלסטינית העצמאית עם אל-קודס אל-שריף [ירושלים] כבירתה, וחזרתם של הפליטים לבתיהם ולמולדתם.

"המאבק שלנו הוא עם הפושעים בני החברה שלנו, יחידים וקבוצות, ששופכים את דמנו ומחללים את קדושת הבתים, הכבוד [של האדם] והכסף.

"המאבק שלנו בתרבות השנאה, הסכסוך והמחלוקת שאחדים זורעים בסביבה שלנו ובחברה הערבית שלנו.

המאבק שלנו הוא בקדחת הבורות ובפנאטיות המדיפה ריח רע כלפי העדה, המשפחה, החמולה, העיר, המפלגה והקבוצה, או הדיעה והנטייה.

"המאבק שלנו הוא עם העוול, התוקפנות, הזלזול והבגידה שפוקדים אותנו זה מזה..."

"ידנו מושטת לכל בני העם הערבי הפלסטיני שלנו, אנו בשוחה אחת, אנו עומדים מאוחדים, אנו מגנים על קיומנו ועל זכויותינו, אנו מתמודדים עם תוקפנות, גזענות ואי צדק, אנו משתפים פעולה במה שהסכמנו עליו, וסולחים זה לזה על סוגיות שבמחלוקת".

ב-21 בפברואר 2020 שיתף מנסור עבאס הודעה של רע"מ:<sup>85</sup>

"הקול שלנו חזק. כדי שנוכל להצליח לכפות את דרישותינו, לממש את זכויותינו ולהגיע להישגים המשרתים את עמנו, אנו זקוקים לכוח פוליטי יעיל, יוזם ומשפיע בכנסת. כוחנו נובע מעמנו ומאנשינו, אנו שואבים אותו מהאחדות ושיתוף הפעולה שלנו, אנו שואבים אותו ממיליון קולות ערבים אותנטיים.

"נשתמש בכוח הפרלמנטרי הזה ליישום תוכניות למאבק באלימות ובפשיעה, להכרה בכפרים הבלתי מוכרים בנגב, להרחבת ולאישור תוכניות מתאר, להיתרי בניה לזוגות צעירים, לפיתוח כלכלי ולמתן מקומות עבודה לצעירים שלנו, בוגרי ובוגרות מוסדות אקדמאיים, לקליטת בעלי מקצועות ערבים במגזר הציבורי, לקידום החינוך והלימוד בבתי הספר שלנו, לפיתוח תשתיות במתקני ציבור שונים, לתקציבי פיתוח לישובים הערביים, להגדלת ההקצבות לגיל השלישי ולאנשים עם

צרכים מיוחדים, לספק חיים בכבוד לקשישים ולנכים, ועוד סדרי עדיפויות לעבודה הפרלמנטרית שלנו.

"כאשר נהפוך לכוח פוליטי איכותי, הזהות הלאומית והדתית שלנו, השפה והתרבות הערבית-פלסטינית שלנו וזכויותינו הלאומיות יישמרו. נהיה יכולים לתמוך יותר בעם הפלסטיני שלנו בצורה יעילה ואפקטיבית, לקראת החירות, הבסת הכיבוש והשגת עצמאות, עם הקמת מדינה פלסטינית שאל-קודס א-שריף [ירושלים] בירתה, והחזרת הפליטים. הקול שלך הוא אמון, הקול שלך הוא כוח. במשותפת יש לך קול. רע"מ – התנועה האסלאמית".

## התקוממות מאי 2021 הייתה "מלחמת דת" העשויה בעתיד להביא לגירוש כל היהודים מפלסטין

השייח' ראיד בדיר, מנהל המוסד לפסיקת הלכה ולמחקרים אסלאמיים של התנועה האסלאמית לה כפופה מפלגת רע"מ, מציג הצעה ליישוב הסכסוך המוסלמי יהודי בארץ על בסיס דתי בהסתמך על תקדימים בהיסטוריה האסלאמית, כולל חוזה חודייביה, ולשיטתו זו הדרך היחידה ואין בילתה להשכנת שלום זמני אשר בסיומו יכריע הדור הבא על הארכתו או פתיחה במלחמה.

מאמרו של השייח' בדיר הנושא את הכותרת "הפתרון הדתי להימנע ממלחמת הדת הגדולה בין המוסלמים ל'ישראל' באמצעות הפסקת אש [הודנה] ארוכת טווח על פי תנאיו של השייח' יוסף אלקרדאווי"<sup>86</sup> עשוי לסייע להבין את עמדותיו של מנסור עבאס, אשר אף הוא נסמך על עקרונות ותקדימים באסלאם ובהם חוזה חודייביה.

ההצעה של השייח' בדיר לוותה גם בתובנה דתית חשובה ולצידה אזהרה תקיפה ליהודים הישראלים באשר לגורלם בארץ ישראל. השייח' בדיר קבע, כי התקוממות ערבית ישראל בחודש מאי 2021 הייתה "מלחמת דת" מוסלמית נגד היהודים, וכי מדובר בהמחשה בזעיר אנפין של מלחמת הדת הגדולה שתתרגש אם היהודים לא יקבלו את ההסדר הדתי, ובמלחמה זו המוסלמים יגרשו את כל היהודים מהארץ במחיר דמים כבד מאוד.

להלן תרגום קטעים נבחרים מתוך המאמר:<sup>87</sup>

"אפשר להבין ולסכם את מה שצוין [לעיל על בסיס דבריו של קרדאווי] לגבי פרטי ההפוגה [הודנה – שביתת נשק] ולשרטט נקודות ספציפיות יותר באופן הבא:



"הסכם ה'הודנה' מחייב הכרה בישראל מבלי להכיר בכך שהאדמה שייכת לה [לישראל], שכן היא ארץ הקדש ערבית ואיסלאמית ועל בסיס זה, קיימת הסתייגות משאלת ההכרה במושג הבעלות על הקרקע, ובמקום זאת, יחסים בילט קיימת הכרה בריבונות ישראל בחלק מאדמת פלסטין מבלי להידרש ל[שאלת ה]בעלות על הקרקע. [ההסכם] הקרוב ביותר ליישום [עקרון] זה בתולדות הימים היה ה'הודנה' של סלאח א-דין אל-איובי, ירחם אללה עליו, בהסכם המכונה הסכם שלום [صلح - הסכם שלום זמני] רמלה בשנת 1192 במסגרת הסכם לוד ורמלה עם הצלבנים. הסכם זה קבע, כי חלק מפלסטין יהיה תחת שלטון הצלבנים.

"מכיוון שהדבר הקרוב ביותר אליו הגיעו מאמצי העולם הוא שהחלוקה [של הארץ] תהיה בהתאם להחלטות הבינלאומיות, לפיהן ריבונות הפלסטינים היא על חלק [הארץ] על פי גבולות ה-4 ביוני 1967, יחד עם [יישום] שאר הסעיפים של ההחלטות הבינלאומיות, כפי שהסכימו לכך כמעט כל מדינות העולם, כולל רוב תושבי פלסטין, וכן [מדינות ערב] אישרו [זאת] בחתימתן ביוזמת השלום הערבית [בביירות בשנת 2002].

"פרק הזמן המוזכר בהסכם חודיבייה או ה'הודנה' של סלאח א-דין אל-איובי, ירחם אללה עליו, אינו עניין של פולחן דתי, אלא הוא נוגע לתחום המדיניות על פי ההלכה באסלאם, וכפי שציין השייח' קרדאווי היא [ה'הודנה'] יכולה להיות ארוכה או קצרה, וההצעה היא - אם מתנהל שיח על 'הודנה' קצרה למשך 10 שנים, או אם קיים שיח על 'הודנה' ארוכת טווח למשך 40 שנה - שיקום דור חדש בתקופה של ה'הודנה' ועל בסיס תנאיה.

"במסגרת ה'הודנה' הזו ישראל תהפוך מהגדרה של 'אזור המלחמה' [שטח בשליטת הכופרים שעל המוסלמים לכבוש] להגדרה של 'אזור השלום' [הזמני], וקיים הבדל עצום בין 'אזור המלחמה' לבין 'אזור השלום' [הזמני מואדעה], שכן הגדרת היהודי הישראלי תשתנה מ'לוחם' ל'שוחר שלום' [מואדע]. שני הצדדים מפסיקים את המלחמה, וכל אחד מהם דבק בהסכם, והמאמינים [המונותיאיסטים] מחויבים לתנאים [עליהם הסכימו] ולבריתות שאישרו.

"[ההסכם] יחסוך [שפיכות] דמים, מכיוון השובת מנשקו על פי הסכם ה'הודנה' עובר מהיותו לוחם שמוותר להורגו לשוחר שלום שאסור להורגו. הביטחון יושג לכל, ואין הבדל בין ביטחון המוסלמי, ובכלל זה הפלסטיני, וביטחון הישראלי היהודי, וטבעי הוא שעל פי דרכן של המדינות המודרניות שיהיה שיתוף פעולה ביטחוני לביסוס ה'הודנה' ותנאיה.

"[יתקיימו] יחסים בילטרליים בכל תחומי החיים בחינוך, בכלכלה ואפילו בתיירות ובתחומים אחרים, כיוון שהאזור עבר מ[ממצב של] מלחמה ל[מצב של] שלום [זמני]. בתקופת ה'הודנה' היהודי, והערבי הערבי המוסלמי הפלסטיני לא יחוו כל מניעה חוקית, דתית או פיזית לקיים קשר עם יהודים ישראלים.

"על [הסכם] ה'הודנה' יחתמו המדינות הערביות והאסלאמיות, ובתוך המדינות הערביות והאסלאמיות יחתמו עליו הקבוצות האסלאמיות הערביות והאסלאמיות מכל הזרמים הסלפיים והג'יהאדיסטיים, תנועת חמאס, הג'יהאד האסלאמי, האחים המוסלמים וכל תנועה אסלאמית שלה השפעה ברחבי העולם ומצהירה על קבלתו [של ההסכם]. במקביל, יחתמו עליו [על ההסכם] ישראל וכל יהודי העולם, כולל כל התנועות היהודיות, מבלי יוצא מהכלל.

"ה'הודנה' הזו תעניק לדור הבא את הזכות להגדרה עצמית, להאריך את תוקפה או לפתוח ב[מלחמה, ואולם היא הזדמנות לדור הבא, במיוחד אם מדובר ב-40 שנות יחסים בין יהודים למוסלמים, וצפוי שרצון היהודים והמוסלמים בדור הבא יהיה להאריכה...

"אני יודע שמה שהצגתי אולי לא יתקבל על ידי איש ממקבלי ההחלטות, ואחדים מחבריי היהודים מבין 'אנשי הספר' יסכימו לכך, ורבים מאחיי המוסלמים יסכימו לכך. אבל כתבתי זאת בבקשי שליחה מאללה הכול יכול כדי למנוע את מלחמת הדת הגדולה הבאה שתתנהל על בסיס 'יהודי ומוסלמי' ולא בין איש חמאס לאיש 'פתח' או בין פלסטיני לישראלי.

"אם מלחמת הדת הגדולה תיגרם על רקע ירושלים ומסגד אל-אקצה היא תהיה קשה מעבר לדימיון והיא תסתיים בגירוש היהודים מפלסטין, מכל פלסטין מהנהר [הירדן] לים [התיכון] וקורבנות המוסלמים יהיו גדולים יותר ממספר המוסלמים שנהרגו ב-1,500 השנים האחרונות. מכיוון שמדובר במסגד אל-אקצה והמוסלמים יגנו בנפשם על הקוראן הקדוש ועל האמונה שלהם...

"[האירועים] שחוונו בחודש רמדאן [מאי] בשנת 2021 [התקוממות ערביי ישראל שכללה תקיפה נרחבת של אזרחים יהודים] היו מלחמת דת ב-100 אחוזים (11 ימים) וזה אחוז אחד בלבד ממה שחבוי במלחמת הדת הגדולה.

"כרגע המשוואה של ישראל [הינה]: אני חזק, אני קיים, והתפיסה ההפוכה הינה: אני חלש, אני לא קיים. לגבי ה'הודנה', לקריטריון הזה אין חשיבות.

"כל שלום, פיוס, שביתת נשק או רגיעה [בשלום זמני]... בפלסטין ההיסטורית, אשר מתקיימים ללא קשר לדת, לקבוצות דתיות, למפלגות דתיות ללא קשר לאמונתן ומשני הצדדים, הוא בזבוז זמן.

"הו אללה, אתה עדי, אני העברתי את המסר, הו אללה, אתה עדי, אני העברתי את המסר, הו אללה, אתה עדי, אני העברתי את המסר."

במאמר קודם ב-19 בנובמבר 2007 השייח' ראיד עבדאללה בדיר מסביר את משמעות החדית', נבואתו של מוחמד, שלדבריו כל מוסלמי יודע ומכיר היטב, ולפיו: "יום הדין [באחרית הימים] לא יגיע אלא כאשר יילחמו המוסלמים ביהודים, וכאשר יסתתר היהודי מאחורי אבנים ועצים, יאמרו האבנים והעצים, למעט עץ הר'רקד [ע'רקד - عُرقِد - עץ הימלוח] שהוא מעצי היהודים: הו מוסלמי, הו עבדו של אללה, הנה יהודי נמצא מאחוריי, בוא והרוג אותו".

בדיר מציין, כי נבואתו של מוחמד תתגשם בוודאות מוחלטת, ואולם הוצאתה לפועל, כלומר המלחמה שיפתחו בה המוסלמים נגד היהודים כדי להורגם, תוטל על הדור המוסלמי שיחיה באותו זמן. לשיטתו, בעת כתיבת המאמר בשנת 2007 הנסיבות לא היו מתאימות להוצאה לפועל של נבואת מוחמד במסגרת תוכניות הפעולה הפוליטיות או הג'יהאדיסטיות, אך הוא זיהה מאפיינים דומים בין הנבואה לבין המציאות של אותה עת. בראייתו, עץ הימלוח, הנזכר בנבואה כמגן העם היהודי, מגולם המציאות המודרנית במערכת הפוליטית הבינלאומית השבויה בידי ישראל והמגנה עליה ועל וביטחונה. להלן תרגום קטע מהמאמר:

"איני אחראי למלחמה שתתנהל בין מוסלמים ליהודים באחרית הימים כאשר האבנים והעצים יאמרו: הו עבדאללה, הו המוסלמי, הנה יהודי מאחוריי [בוא והרוג אותו], ואין איש האחראי לכך. כל האחריות מוטלת על הדורות שחיים באותה עת. אין להניח שהאדם החי היום יהיה אחראי על העתיד או אחראי על העבר, שכן האחריות בכל דור [במקור בכל מאה שנים] מוטלת על בני [אותו דור] ומקבלי ההחלטות באותה עת.

"לא ייתכן שאנו המוסלמים נתכחש לכך שתהיה מלחמה באחרית הימים, ושנתכחש לדברים אלה [נבואתו של מוחמד על מלחמת המוסלמים ביהודים כדי להורגם], כיוון שאין מדובר בדברים בעלמא, ואולם בה בעת לא ייתכן שנטען שדברים האלה [נבואת מוחמד] הם חלק ממה שמתרחש בזירה בה אנו חיים באזור היום [בשנת 2007], ולא ייתכן, שהתוכניות המדיניות או המאבק הג'יהאדיסטי יושתת על חדית' עץ הימלוח.

"לגבי הנושא השני והחשוב לדעתי ואשר הוא ההבדל בין חדית' עץ הימלוח לבין המציאות הגלובלית בה אנו חיים [בשנת 2007], היום כל העולם מבטא את עץ הימלוח... הדאגה של העולם לביטחון ישראל כמוה כעץ הימלוח...

"בכירי מקבלי ההחלטות בעולם אומרים באמצעי התקשורת, שביטחון ישראל הוא דרישה גלובלית. ישראל הצליחה לשכנע את העולם, שהביטחון שלה חשוב יותר על פני האדמה מכל נושא אחר. אדרבא, הביטחון הישראלי הפך לדאגה של המדינות שמקבלות את ההחלטות במישור הגלובלי, וישראל הצליחה להטמיע בדעת הקהל העולמית את נושא ביטחונה.

"איני מופתע מכך, אם העצים והאבן הם יצירה דוממת של בריאת אללה ואין בעניינם קונצנזוס לגבי הלחימה ביהודים [כלומר שהאבנים והעצים ידברו, אלא יש הגורסים שמדובר במטאפורה], אבל קיים עץ השואף שהיהודי ישיג את ביטחונו במלחמה שתתנהל [בעתיד] ואין לי, לך או לעולם הערבי, האסלאמי, ולא לישראלי או האמריקני אחריות עליה, אלא זו מלחמה שתתנהל בעתיד הרחוק בין הדורות שיבחרו במלחמה, ואין לאיש בדורנו לשאת בחלק מהעול של המלחמה העתידית הזו".

במאמר נוסף מ-26 במרץ 2017 השייח' ראיד עבדאללה בדיר מציין, כי פלסטין הייתה ח'ליפות אסלאמית, היא תחזור להיות ח'ליפות אסלאמית והאומה האסלאמית תשוב להיות מאוחדת ותוביל את העולם. הווה אומר, שלטון היהודים בארץ הינו זמני, והוא ייתם כאשר האומה האסלאמית תאזור כוח ורצון לסלקו ולהקים את מדינת האסלאם המונהגת בדרכו של הנביא מוחמד. מדבריו משתמע, כי המערכה המוסלמית הכוללת לסילוק השלטון היהודי בארץ יכולה להתרחש בכל עת כאשר מאזן הכוחות ייטה לטובת הצד האסלאמי. בעניין זה הוא כותב:<sup>88</sup>

"זו פלסטין, והיא תישאר פלסטין, והיא תישאר חלק מהלבנט [بلاد الشام] - בילאד אל-שאם, חבל ארץ המאגד את פלסטין, ירדן וסוריה] והלבנט יישאר חלק מארץ שהשתרעה מזרחה, מערבה, צפונה ודרומית בעת בה התקיימה הח'ליפות הגדולה ביותר והציוויליזציה הטובה ביותר שקמה לעולם כולו בהיבטים של ידע, מוסר, צדק וחירות. פלסטין תחזור [לידי האסלאם] והלבנט יחזור [לידי האסלאם], והח'ליפות האסלאמית תחזור [להתקיים] בדרכו של הנביא מוחמד... האומה האסלאמית תחזור כאומה אחת, גוף אחד ומסר אחד כדי להוביל פעם נוספת את העולם... מסגד אל-אקצא, שהוא המסגד השלישי בחשיבותו למוסלמים, נמצא [כיום] בידי קבוצה לא-אסלאמית [יהודים] ותחת כיבושה, שמניינה אינו עולה על

שישה מיליון [יהודים במדינת ישראל] לעומת האומה [האסלאמית] המונה מיליארד וחצי [מוסלמים]..."

## עמדת עבאס והתנועה האסלאמית בנוגע ללהט"ב

בראיון לעיתון אל-קודס אל-ערבי (26 ביוני 2021) נשאל מנסור עבאס לעמדתו בנוגע ללהט"ב לאור העמדות התומכות בלהט"ב של מפלגות החברות בקואליציה. על כך השיב עבאס: "לנו עמדותנו [בנושא הלהט"ב] ולשאר המפלגות המשתתפות בקואליציה עמדות אחרות [בנושא הלהט"ב]<sup>89</sup>."

את העמדה של התנועה האסלאמית בנוגע ללהט"ב הבהיר מנהיגה דאז חמאד אבו דעאבס בהודעה שפרסם ב-25 בפברואר 2021. לדבריו:<sup>90</sup>

"קיימת מתקפה חילונית עולמית, לא רק בישראל, אלא באירופה ובעולם... כדי לקדם אג'נדות הרסניות למשפחה הערבית השמרנית בכלל, ולמשפחה המוסלמית בפרט... סדר היום של המלחמה נגד המשפחה הערבית הפלסטינית כולל: החלשת מעמד בתי הדין השרעיים; אימוץ חוקי נישואין אזרחיים (מנהגי); נורמליזציה הדרגתית של תופעת ההומוסקסואליות, כמציאות ותופעת טבע; קביעה שבחורה רשאית להינשא בהחלטתה ללא אפוטרופוס; מתן היתר למאהבות ואיסור על ריבוי נשים, ומכאן התרת הבגידה בנישואין והרס בתים; החלשת מעמד הבעל והאב והגבלת תפקידו ב[הקניית] חינוך ומשמעת... זה קרב על זהות החברה שלנו, אשר אנו נחושים לשמרה כחברה שמרנית... איש מאיתנו אינו רוצה בן או בת או שכנים שלהם נטיות הומוסקסואליות סוטות. איננו רוצים, שאדם כלשהו יכריח אותנו לקבל את התופעות האלה כטבעיות... אללה השמיד את הכפרים של אנשי לוט, כולל גברים, נשים וילדים, כאשר גברים נהגו בהומוסקסואליות, ושאר החברה הייתה שבעת רצון מתופעה זו, ונהגה בה כדבר רגיל ונורמלי... גורלם של אנשים סוטים וגורל תומכיהם היה אחד, ואזור ים המלח הוא עד חי [לכך]."

ספוות פרייג', שנבחר בינואר 2022 למנהיג התנועה האסלאמית, שיתף ב-6 בפברואר 2021 מאמר שכותרתו: "זעם במערב על טורקיה, ארדואן: אין דבר כזה להט"ב" ובהקשר זה כתב:<sup>91</sup> "השבח לאללה שהוסיף טוב [אל-טייב] על טוב [המילה טוב הינה גם שמו הפרטי של נשיא טורקיה ארדואן]. אל-טייב [ארדואן] שאינו מקבל את הרע [הומוסקסואליות]. הרשימה הערבית המאוחדת - [שסימנה בקלפי] ע מ מתגדת להומוסקסואליות ופועלת למען השפעה פוליטית. היא מביאה תקווה לחברה מותשת הזקוקה לפתרונות."

ד"ר מוחמד סלאמה חסון, העומד בראש המוסד לפסיקת הלכה דתית של התנועה האסלאמית, כתב בעניין זה ב-12 ביולי 2020:<sup>92</sup>

"אנו אומרים להם [ללהט"ב]: אתם שקועים בתאוות ובאשליות, אתם מאיימים על האנושות בהכחדה, ואתם אויבי המין האנושי... יש מי שרוצה לתת לגיטימציה לאי-מוסריות ולתועבה בחברה הערבית-פלסטינית שלנו בבית. לא נאפשר לאנשים הללו, ללא קשר לשמותיהם, תוארם וכינוייהם לפעול נגד עקרונות ההלכה האסלאמית... אני מאתגר את ההומוסקסואלים ואת אלה שמקדמים אותם ואת אלה שתומכים בהם לענות על האמור והחתום כאן: אם אתה רואים בסטייה שלכם בחירה חופשית, אזי אומר לכם: הסטייה שלכם היא התקפה בוטה על המין האנושי, ופגיעה בטבע שבו ברא אלוהים את האנשים כולם. איננו מוציאים מכלל אפשרות ש[נגיף] הקורונה למשל הינו העונש או ייסורים מאת אללה לאנושות בגלל המעשים המושחתים של בני האדם ביבשה ובים, ובגלל סטייתם מהנתיב. הו הסוטים, ומי שסוטה סוטה אל האש [של הגהינום]... לא נאפשר לכם להרוס את החברה שלנו, לא נאפשר לכם לאיים על האנושיות שלנו".

ב-2 בפברואר 2022 חברת הכנסת איבתיסאם מראענה (מפלגת העבודה) בישרה על הקמת מקלט ראשון ללהט"בים בחברה הערבית. בציוץ בטוויטר כתבה מראענה:<sup>93</sup> "עושות היסטוריה והיום זה מתחיל. יוקם בארץ מרכז מגורים והלנת חירום לקטינות וקטינים, צעירים וצעירות מקהילת הלהט"ב הערבית, שנאלצו לעזוב את בתיהן. מדובר בפרויקט הדגל שלי עם ולמען הקהילה הערבית הגאה. היום רשמנו התקדמות משמעותית כשקיבלנו את ברכת ותמיכת השר מאיר כהן".

חבר הכנסת וליד טאהא מרע"מ השיב לה בתקיפות (3 בפברואר 2022):<sup>94</sup>

"הוי האנשים, בראנו אתכם מתוך זכר ונקבה, וחילקנו אתכם לעמים ושבטים למין תבחינו ביניכם. ואולם הנכבד מכולכם אצל אלוהים הוא הירא שבכם [קוראן, פרשה 49, פסוק 13, תרגום אורי רובין] דברי אללה האדיר אמת. איבתיסאם מראענה, את לא צריכה לחלום, את ערה! לעולם לא יוקם מקלט כלשהו שיעודד או יעניק מחסה לגבר או אישה הנישאים לבני מינם במגזר הערבי! נקודה. הו איבתיסאם, האנשים בחברה הערבית שלנו שומרים על מערכת הערכים שלהם ואינם מקבלים שגבר מתחתן עם גבר ואישה עם אישה! הטענה שגורם כלשהו ממרכיבי הקואליציה לא התנגד להצעה היא שקר גלוי, שכן איש לא הציג הצעה כזו מלכתחילה, וייתכן שמראענה החלה לדבר עליה [על הצעה זו] בגניבה, בהסתר ומתחת לשולחן. המקלט הזה וכל מקלט עבור קבוצה זו [הלהט"ב] לא יקום ולא יהיה! הלוואי שאיבתיסאם,

בהנחה שהיא ערביה, ומפלגתה ידאגו לבעיות הבוערות של החברה הערבית, במיוחד [לאור העובדה] שהיא [מפלגת העבודה] הייתה הגורם להן במשך עשרות שנות שלטונה במדינה. לכל מי שיצא בשמחה נלהבת ודג במים העכורים נגד התנועה האסלאמית והרשימה הערבית המאוחדת, אני אומר לו, לך תפור ללא אובליסק (פתגם שמשמעותו הניסיון להונות אנשים הוא ניסיון כושל)].

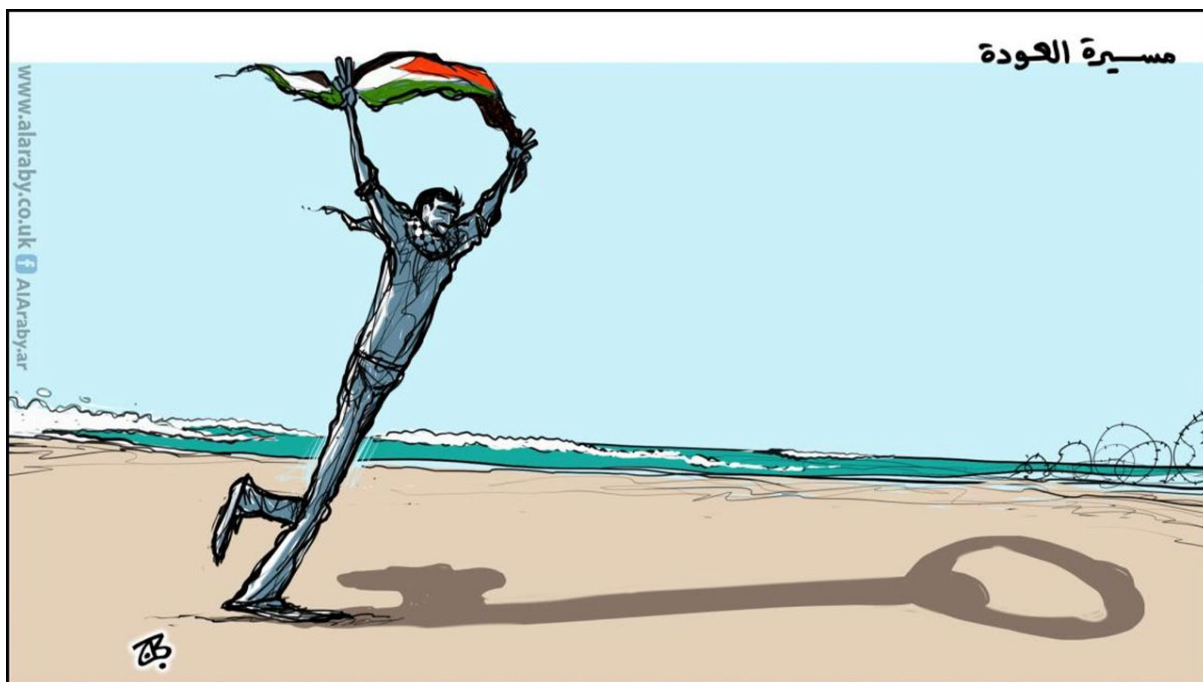
## הערות

- 1 <https://twitter.com/KnessetT/status/1412747168117661699>
- 2 <https://tinyurl.com/y9fhma2z>
- 3 <https://tinyurl.com/y9fhma2z>
- 4 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1369703066441590>
- 5 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/888895354522366>
- 6 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/843390519072850>
- 7 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/876214839123751>
- 8 <https://www.facebook.com/islammov1948/photos/a.457574824352377/1096737730436080>
- 9 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1096106837134549>
- 10 <https://www.facebook.com/islammov1948/videos/759600317483158>
- 11 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/901762469902321>
- 12 [https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A1%D7%9E%D7%99%D7%A8\\_%D7%A7%D7%95%D7%A0%D7%98%D7%90%D7%A8#cite\\_note-2](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A1%D7%9E%D7%99%D7%A8_%D7%A7%D7%95%D7%A0%D7%98%D7%90%D7%A8#cite_note-2)
- 13 <https://www.haaretz.com/middle-east-news/hezbollah-samir-kuntar-was-killed-in-israeli-strike-1.5379467>
- 14 <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001395413>
- 15 <http://panet.co.il/article/3459279>
- 16 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1116861888392377>
- 17 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/2003820619696495>
- 18 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1755413531203873>
- 19 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1075514139193819>
- 20 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1758214747590418>
- 21 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1090473047697928>
- 22 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/2379706192107934>
- 23 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1126949534050279>
- 24 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1479113655500530>
- 25 <https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1327280564017174>

<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1967219243356633> 26  
<https://www.youtube.com/watch?v=dzR4ZNW1c7Y> 27  
<https://www.youtube.com/watch?v=HOPtTiN-YnI> 28  
<https://www.facebook.com/AbuAliMuhammedSalamehHasan/videos/2788673981412594> 29  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/901762469902321> 30  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/846377395440829> 31  
<https://www.youtube.com/watch?v=0hIDm51XOHA> 32  
[https://www.youtube.com/watch?v=QdWEovc\\_xkU](https://www.youtube.com/watch?v=QdWEovc_xkU) 33  
<https://www.youtube.com/watch?v=0hIDm51XOHA> 34  
<https://www.youtube.com/watch?v=0hIDm51XOHA> 35  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/3089381761140370> 36  
<https://www.facebook.com/islamov1948/posts/3985473818229109> 37  
<https://www.haaretz.co.il/misc/1.754472> 38  
[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A2%D7%9B%D7%A8%D7%9E%D7%94\\_%D7%A6%D7%91%D7%A8%D7%99](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A2%D7%9B%D7%A8%D7%9E%D7%94_%D7%A6%D7%91%D7%A8%D7%99) 39  
[https://www.facebook.com/permalink.php?story\\_fbid=1028930820796607&id=100010390960759](https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1028930820796607&id=100010390960759) 40  
[https://nbctf.mod.gov.il/he/Announcements/Documents/NBCTFIsrael%20-%20Terror%20Organization%20Designation%20List\\_XL.xlsx](https://nbctf.mod.gov.il/he/Announcements/Documents/NBCTFIsrael%20-%20Terror%20Organization%20Designation%20List_XL.xlsx) 41  
[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A8%D7%90%D7%90%D7%93\\_%D7%A1%D7%9C%D7%90%D7%97](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A8%D7%90%D7%90%D7%93_%D7%A1%D7%9C%D7%90%D7%97) 42  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1117810831630816> 43  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1120791541332745> 44  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1119998564745376> 45  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/979027445509156> 46  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1409942569084306> 47  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1383603258384904> 48  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1382725618472668> 49  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1382427845169112> 50  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/129179958756527> 51  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1162702780474954> 52  
[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%91%D7%90%D7%A1%D7%9C\\_%D7%92%D7%98%D7%90%D7%A1](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%91%D7%90%D7%A1%D7%9C_%D7%92%D7%98%D7%90%D7%A1) 53  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1158435747568324> 54  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1168008389944393> 55  
[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%A8%D7%99%D7%95%D7%9F\\_%D7%A7%D7%A4%D7%95%D7%A6%27%D7%99](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%A8%D7%99%D7%95%D7%9F_%D7%A7%D7%A4%D7%95%D7%A6%27%D7%99) 56  
<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-1893228,00.html> 57  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1273436559401575> 58  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1266949073383657> 59  
[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%90%D7%99%D7%A0%D7%AA%D7%99%D7%A4%D7%90%D7%93%D7%94\\_%D7%94%D7%A9%D7%A0%D7%99%D7%99%D7%94](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%90%D7%99%D7%A0%D7%AA%D7%99%D7%A4%D7%90%D7%93%D7%94_%D7%94%D7%A9%D7%A0%D7%99%D7%99%D7%94) 60



<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1077453662333200> 61  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1356012594477304> 62  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1354844714594092> 63  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1151271391618093> 64  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1293898350688729> 65  
<https://www.youtube.com/watch?v=0hlDm51XOHA> 66  
<https://www.youtube.com/watch?v=0hlDm51XOHA> 67  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/2344615778950309> 68  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/2876751982403350> 69  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/882871961791372> 70  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1104453186299914> 71  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1037730276305539> 72  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1007874432624457> 73  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1430032703741959> 74  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1886367864775105> 75  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1324589484286282> 76  
<https://jcpa.org.il/article/%D7%94%D7%9E%D7%A1%D7%9E%D7%A-%D7%94%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%99-%D7%A9%D7%9C-%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%A1-%D7%AA%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%9D-%D7%94%D7%92%D7%A8%D7%A1%D7%94-%D7%94%D7%A8%D7%A9/> 77  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/876214839123751> 78  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1827097894035436> 79  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1009723509106216> 80  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1299941933417704> 81  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1886367864775105> 82  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/1812436202168272> 83  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/2270767719668449> 84  
<https://www.facebook.com/mansour.abbas.39/posts/2689489521129598> 85  
<https://nawazel.net/الحل-الديني-لتجنب-المعركة-الدينية-الك/> 86  
<https://nawazel.net/الحل-الديني-لتجنب-المعركة-الدينية-الك/> 87  
<https://pulpit.alwatanvoice.com/content/print/432610.html> 88  
<https://tinyurl.com/y9fhma2z> 89  
<https://www.facebook.com/hamadabudaabes/posts/3999679400091243> 90  
[https://www.facebook.com/permalink.php?story\\_fbid=10224329120916882&id=1270150621](https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=10224329120916882&id=1270150621) 91  
[https://www.facebook.com/permalink.php?story\\_fbid=898869617285914&id=566560993850113](https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=898869617285914&id=566560993850113) 92  
<https://twitter.com/IbtisamMaraana/status/1488885521434750983> 93  
<https://www.facebook.com/taha1968/posts/4950657901689812> 94



(אל ערביה)

## ה'נכבה' ו'השיבה' כגורם רקע ומניע לפרעות בערים המעורבות במאי 2021

נדב שרגאי

### ראשי פרקים

- מבוא – 'הזהות שלי ערבית פלסטינית. השורשים שלי פלסטיניים'
- יפו – 'חשבנו שזה זמני'
- לוד – 'המפתח מסובב ומסתובב'
- עכו – 'אתם שוב משלים את עצמכם. זה יקרה שוב'
- חיפה והצפון – 'חשבו שהזקנים מתו והצעירים שכחו...'
- 'לדמיין את השיבה' – 'הנכבה' כסוגיה מרכזית בחיי הערבים בישראל
- סיכום – 'השיבה' כשאיפה ממשית ולא כחלום מורשת תיאורטי

\* \* \*

"הם חולפים כבר ימים אחדים זה לצד זה במבטים מושפלים, נמנעים מלהביט איש בעיני שכנו; אישה בעיני רעותה; ילדים בעיני חבריהם. הסתת מבט עקשנית, מהירה, מרירה. זה קורה עכשיו בחדרי המדרגות של בנייני המגורים המשותפים שבהם חיים זה לצד זה ערבים ויהודים, באזורי המסחר ובגנים הציבוריים. יש במבטים הכבושים הללו מעט מהכל: זעם וכעס ושנאה וחרדה ופחד, וגם תימהון ומבוכה, אך בעיקר קושיה גדולה: כיצד זה שביום בהיר אחד, התהפכו להם מי שנחזו להיות ידידים, חברים, שכנים ובני אדם, והפכו לחבורת פורעים שורפת, משחיתה, מכה ושונאת". (נדב שרגאי, 'חשבנו שזה זמני', ישראל היום, 27.5.2021)

הפרעות שביצעו ערבים ישראלים בשכניהם היהודים בערים המעורבות במהלך אירועי מאי 2021 טלטלו את החברה הישראלית. תפרים עדינים שאיפשרו לכאורה דו – קיום בין יהודים לערבים נפרמו באחת. 'המז"פ' התודעתית זיהה כמעט מיידית שתי סיבות מרכזיות, ישירות, למאורעות: עלילת הדם השקרית "אל-אקצא בסכנה" והחיכוך בין יהודים לערבים בשכונת שייח ג'ראח-שמעון הצדיק, על רקע ההתיישבות היהודית שם. חמאס דיבר על כך בגלוי:

ערב מבצע 'שומר החומות', תבע ארגון הטרור העזתי מישראל, להסיג את כוחותיה מהר הבית ומשמעון הצדיק ולבטל את 'צעדת הדגלים' בעיר העתיקה. גם הפורעים ברחובות ואוהדיהם ברשתות ובתקשורת דיברו באין ספור הזדמנויות על מניעיהם בהקשר זה: 'הרצון להגן על אל-אקצא' ו'כניסת היהודים לשייח ג'ראח'.

בשיח ובציבוריות הישראלית, הועלו עניינים נוספים, שיתכן ועמדו ברקע אירועי מאי, לפחות מנקודת מבטם של הפורעים: 'הפגנת גורמי ימין קיצוני דוגמת ארגון להב"ה', 'פעילות הגרעינים התורניים בערים המעורבות'; 'יהוד איזורים ערביים', 'פערים כלכליים ותשתיתיים מסויימים בין האוכלוסייה היהודית לאוכלוסייה הערבית בערים המעורבות' ו'מצוקה כלכלית' של הערבים במקומות יישוב אלה<sup>1</sup>. גם 'מעורבות של גורמים פליליים' במהומות הוזכרה כגורם רקע אפשרי, אף שלאחר זמן התברר שרק פחות מ-10% מהעצורים בפרעות היו בעלי רקע פלילי, וזאת בניגוד לפרסומים מוקדמים יותר.<sup>2</sup>

לצד זאת, האירועים הקשים בערים המעורבות התרחשו במקביל להסלמה קשה בכל מדדי הפשיעה במגזר הערבי: עבריינות בנייה, גביית דמי חסות, הצתות, גניבות חקלאיות, סכסוכים בין משפחות פשע, מלאי עצום של כלי נשק בלתי מורשים – עשרות אלפים ויש הטוענים מאות אלפים – שתושבים ערבים מחזיקים בבתיהם, ומעשי רצח רבים – רובם המכריע בתוך החברה הערבית. תחושת האנרכיה והחרדה ברחוב הערבי הרקיעה שחקים. לקראת חודש מאי זלגה האלימות הקשה מהמגזר הערבי וליחכה, בעיקר בקווי התפר, גם מטרות יהודיות שנקלעו ל'קו האש' של הפשיעה והאלימות במגזר הערבי.

רבות נאמר ונכתב על כל אלה: מדינת ישראל הפגינה אזלת יד מתמשכת והיעדר משילות באיזורים רבים של הארץ, עוד לפני פרעות מאי. מבחינה זו, לפרעות הונחה תשתית איתנה של אמצעים, תודעה והיעדר הרתעה, כבר שנים קודם לכן.

התשתית לא הייתה פלילית בלבד. היא פגעה בריבונות של מדינת ישראל באיזורים שונים של הארץ. היא סימנה את היהודים כמטרות קלות ונוחות, שאינן זוכות להגנה שלטונית וריבונית. היא גם שירתה קבוצות, גופים, ציבורים, תנועות ובעיקר מסרים חתרניים – שבהם ירחיב נייר זה – אשר ניצלו את חולשת השלטון והיעדר המשילות, כדי לפתוח חזית חדשה מול היהודים בערים המעורבות, תוך קריאת תיגר על המשילות ולא פעם תוך שלילת קיומה של המדינה כמדינת הלאום של העם היהודי.

## מבוא – 'הזהות שלי ערבית פלסטינית. השורשים שלי פלסטיניים'

מקריאת התיגר האחרונה הזאת, נגזר כבר שנים, השיח בקרב ערביי ישראל על 'הנכבה' ו'זכות השיבה', לא כעניין תודעתי-תיאורטי בלבד, אלא כיסוד בסיסי של החשיבה והתודעה הפלסטינית וכתקווה ממשית-מעשית. עניין זה, כגורם יסודי ומרכזי, עמד אף הוא מאחורי פרעות מאי, לעיתים כרקע ו'תפאורה' בלבד ולעיתים כסיבה ומחולל מעשי. בגורם זה, אנו מבקשים להעמיק כאן והוא עיקר עניינו של פרק זה:

מעט בדומה לתהליך שעברה עלילת 'אל-אקצא בסכנה'<sup>3</sup>, שהפכה מתעמולה והסתה שקרית בלבד למחוללת פיגועים וטרור, גם לעיסוק רב השנים של ערביי ישראל ב'נכבה' וב'שיבה' הייתה השפעה מצטברת, שאף היא עמדה ברקע ההתפרצות האלימה במאי 2021, בעיקר בערים המעורבות. האירועים הללו התרחשו סמוך מאד לשני המועדים שבהם מציינים ערביי ישראל והפלסטינים את 'יום הנכבה': הפלסטינים ב-15 למאי, וערביי ישראל ביום העצמאות.<sup>4</sup>

'הנכבה' בערבית היא אסון, ובהקשר הערבי – ישראלי: אסון הקמתה, ובעיני ערבים רבים גם אסון קיומה של מדינת ישראל, שנוסדה ב-1948, אחרי שהערבים דחו את החלטת החלוקה ופתחו במלחמה. במהלך אותה המלחמה נהרסו מאות כפרים ערבים ומתוך 750 אלף התושבים הערבים שהתגוררו בהם, נשארו רק 160 אלף. כל היתר הפכו להיות פליטים. מאז תובעים הפלסטינים מישראל לממש את מה שהם מכנים 'זכות השיבה', עבור אותם פליטים, בניהם, נכדיהם וניניהם. הפלסטינים מדברים היום על 4 – 7 מליון פליטים. 'הפליטות' הפלסטינית, היא כידוע היחידה בעולם שעוברת ב'ירושה' לדורי דורות. האו"ם אף הקים את אונר"א, ארגון פליטים נפרד עבור הפלסטינים.

שיח 'השיבה' התנהל לאורך שנים ארוכות, בעיקר בפזורה הפלסטינית ברחבי העולם, במחנות הפליטים שהמדינות הערביות והפלסטינים דאגו לשמר, בארגון הפליטים אונר"א וכמובן בשטחי יו"ש ועזה, שבשליטת הרשות הפלסטינית וחמאס. לאחרונה תועד השיח הזה בהרחבה, בספרם של עדי שורץ ועינת וילף, 'מלחמת זכות השיבה'.

ישראל, מטבע הדברים דוחה את תביעת השיבה מכל וכל. המשמעות המעשית של היענות לתביעה שכזאת, היא סופה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, ואולי כמדינה בכלל. רבות נכתב ודובר בכך. נזכיר בקצרה בהקשר זה, דברים שכתבו בעבר שניים. הראשון, ראש ממשלת ישראל, נפתלי בנט והשני חתן פרס סוקולוב, העיתונאי בן דרור ימיני שהרבה לעסוק בסכסוך הישראלי-פלסטיני. בנט ציין בין היתר כי "אלה שמציינים את ה'נכבה', אינם מתכוונים לציין אסון הומניטרי (שארע באשמת הערבים) אלא מטרתם לייצר דה-לגיטימציה למדינת היהודים, מדינת ישראל"<sup>5</sup>. ימיני הבהיר אף הוא ש"מטרת האירועים לציין הנכבה... אינה לשם הזדהות עם סבל ערביי ארץ ישראל ב-1948, אלא לשם חיסולה של מדינת ישראל. מנהיגי הערבים ב-1948", הזכיר ימיני, "זממו להשמיד את היהודים ולכן אין סיבה לציין את תבוסתם כשם ש"אין שום פסטיבל לציין ה'נכבה' שחוללו כוחות הברית לגרמניה"<sup>6</sup>.

למרות העמדה הנחרצת של ממשלת ישראל בעניין זה, הפלסטינים דבקים בדרישתם. ב-2008 אישר הפרלמנט הפלסטיני חוק המונע ויתור כלשהוא על זכות השיבה. החוק אושר ע"י יו"ר הרש"פ אבו מאזן.<sup>7</sup> ב-14 בדצמבר 2010 פרסם סאיב עריקאת, באותם ימים, ראש צוות המשא ומתן הפלסטיני, מאמר בעיתון "הגרדיאן" בו כתב כי כל הסדר שלום שלא יפתור את סוגיית הפליטים על בסיס החלטה 194 של העצרת הכללית של האו"ם - ייכשל. עד לפני שנים לא רבות דחו גם בשמאל הישראלי דרישה זו. במאמר תגובה על דברי עריקאת שפורסם באותו גיליון של 'הגרדיאן', הזהיר אפילו העיתונאי והפרשן עקיבא אלדר, איש מערכת עתון הארץ, שהיה ידוע בנכונותו לפשרות עמוקות ולויתורים מופלגים מול הפלסטינים, כי משמעותה המעשית של הצהרה זו, על מימוש זכות השיבה, היא חיסול מדינת ישראל כמדינת העם היהודי: "עריקאת אינו יכול לומר בתום לב שהדבר "לא יביא למשבר קיומי עבור ישראל", כתב אלדר.<sup>8</sup>

העמדה הרשמית של ישראל שאף זכתה לחקיקה מיוחדת בכנסת - חוק שריון שלילת זכות השיבה - התש"ס - 2001 - מתנגדת כאמור לזכות השיבה.<sup>9</sup>

למרות זאת, בשנים הרבות האחרונות - ובפרט מאז פרסמו ועדת המעקב של ערביי ישראל וועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות את מסמכי 'החזון העתידי לערבים הפלסטינים בישראל' בשנת 2006<sup>10</sup> - גבר העיסוק של ערביי ישראל ב'נכבה' וב'שיבה'.

חלק מהערבים הישראלים אמנם עוסקים בסוגיות הללו באופן 'תיאורטי' בלבד, במסגרת לימודי מורשת, היסטוריה, מודעות ותודעה. אולם יש כאלה מבין ערביי ישראל שמקווים ומאמינים ש'השיבה' היא עניין מעשי, שיש לממשה, היום או בעתיד.

דומה כי את הגדרת הזהות של רבים מאזרחי מדינת ישראל הערבים כיום – שממנה נגזר גם העיסוק הגובר בנכבה – ניסחו כבר ב-2006, מחברי 'מסמכי החזון' המפורסמים של ערביי ישראל, בשורות המבוא שלהם. וכך כתבו אז:

”אנו הערבים הפלסטינים החיים בישראל, ילידי הארץ ואזרחי המדינה, חלק מהעם הפלסטיני ומהאומה הערבית, ומן המרחב התרבותי הערבי, האסלאמי והאנושי”.

רבים מהערבים בישראל אימצו הגדרה זו. חכ"ם ערבים רבים חוזרים ומבהירים זאת בראיונות לתקשורת לאורך השנים. הם מסבירים, כי ראשית לכל הם פלסטינים ורק אח"כ ישראלים מתוקף מגוריהם ואזרחותם. חלק אחר מדייק עוד ומגדיר עצמו לא כ'ערבי ישראלי', אלא כ'ערבי בישראל'. משמע: השייכות היא למקום ופחות למדינה.

כך למשל, ח"כ אימאן ח'טיב-יאסין (רע"מ) שמגדירה עצמה 'פלסטינית שמחזיקה בתעודת זהות ישראלית'. 'אני אזרחית ישראלית', מסבירה חטיב-יאסין, אבל הזהות שלי ערבית-פלסטינית. השורשים שלי פלסטינים... כל המפלגות הישראליות תומכות בכך שישראל היא מדינה יהודית (אבל) כל מה שהם אומרים הוא קוסמטיקה, איפור. אנחנו המיעוט הפלסטיני, בעלי האדמה המקוריים בארץ הזאת”<sup>11</sup>.

מצד שני – ערבים ישראלים אחרים מרגישים קשר למדינה, שואפים להמשיך ולחיות בה ומקבלים עליהם את חוקיה. כך למשל, נאיל זועבי, איש חינוך, לשעבר מנהל בית ספר מהכפר הגלילי טמרה מבהיר: "מדינת ישראל קמה ב-1948 ואני רוצה לחיות בה כאזרח לכל דבר. אני רוצה שכך גם המדינה תתייחס אליי. וכן, אני מרים את דגל המדינה גבוה ומצהיר שאין לי דגל אחר. מתחת לדגל הזה אפשר למחות ולדרוש דברים, אבל כל עוד אני כאן, זה הדגל שלי”<sup>12</sup>.

ביטוי לדואליות הזאת משתקף גם בסקרי דעת קהל שנערכו לאורך השנים. באחד מהם שערך 'מכון הגל החדש' ב-2017, עבור העיתון ישראל היום, התגלה כי 73% מאזרחי ישראל הערבים חשים שייכות למדינה ורובם אינם רוצים לחיות תחת שלטון פלסטיני. מצד שני, באותו סקר, נשאלו המשיבים האם הם 'בעד או נגד זכות השיבה של פליטים פלסטינים לתחומי ישראל?' 85% מהנשאלים השיבו שהם תומכים ב'זכות השיבה', ורק 9 אחוז התנגדו. בקרב ערביי מזרח ירושלים תמכו ב'שיבה' - 97% ו-2% התנגדו.

באותו סקר אמרו 44% מהנשאלים שהם תומכים בזכות הקיום של מדינה יהודית בארץ ישראל, אבל 46% אמרו שהם מתנגדים לזכות הקיום הזאת.<sup>13</sup>

בסקר עמדות מאוחר יותר שביצע פרופ' סמי סמוחה, ופורסם על ידי עיתון הארץ ב-2020, שוב צפה הדואליות שבה נתונים ערביי ישראל והתקבלו נתונים מבלבלים. נביא כאן רק את 'השורה התחתונה', שאותה ציין עורך הסקר, פרופ' סמוחה עצמו. סמוחה הבהיר שאת הנתונים שלו ניתן לקרוא בשתי דרכים. אפשר להבין כי '60% מערביי ישראל מגדירים עצמם פלסטינים' ואפשר להבין גם שכ'80% מערביי ישראל משלבים את הישראליות בזהות שלהם'. "את הבחירה בין חצי הכוס המלאה לחצי הכוס הריקה, יכול כל אחד לעשות בעצמו", העירה העיתונאית מירב ארלזרוב, שהביאה נתונים אלה.<sup>14</sup>

במאי 2021, מכל מקום, ובאירועים שהתרחשו בחודשים הבאים, נחשפה ישראל ל'חצי הכוס הריקה'. 'הנכבה' כמורשת מחייבת, הזהות הפלסטינית ו'זכות השיבה' כמחויבות עתידית וכלל לא תיאורטית, עמדו ברקע האירועים, לרוב, כמסד תודעתי סמוי ולעיתים באופן מפורש וגלוי.

## יפו – 'חשבנו שזה זמני'.

לתיאטרון הסראייה ביפו - עיר שחוותה אף היא את 'פרעות מאי' - שמור מקום של 'כבוד' בכל הקשור לשימור מורשת הנכבה והמאבק למימוש 'זכות השיבה', שחלקם של ערביי ישראל בהם, מתרחב בשנים האחרונות. לפני כמה שנים, אירח התיאטרון אירוע הזדהות עם דארין טאטור, משוררת וצלמת מהיישוב ריינה, שהורשעה בהסתה לאלימות ובתמיכה בארגון טרוור, ואח"כ זכתה חלקית.<sup>15</sup>

טאטור מבססת בפעילותה את תודעת השיבה כבר לא מעט שנים. באוגוסט 2020 לדוגמא, כשאלפים מתושבי השטחים נכנסו לתחומי ישראל דרך פרצות בגדר, טאטור תיעדה אותם במצלמתה כשהם מציפים את חופי הים של ישראל, ומבלים על החוף.<sup>16</sup> טאטור כתבה אז: "מראה הערים שלנו על החוף הפלשטיני כמו יפו, עכו וח'פה, המלאות בתושביהן המקוריים, הוא הנוף הטבעי שצריך להיות במולדת זו... המראות והריחות של הנוכחות הפלשטינית... כל הארץ הזאת מהנהר ועד הים נקראת פלשתיין"

תיאטרון הסאריה ביפו שימש במה להעמקת מורשת 'הנכבה' והשיבה גם שבועות אחדים לפני פרוץ הפרעות, בליל יום העצמאות תשפ"א. הפעם התכנסו באולם התיאטרון כ-40 איש, ערבים ישראלים ויהודים, במסגרת אירוע שיזם ארגון 'זוכרות', כדי לדבר ב'שיבה' ולזכור יחדיו את 'הנכבה'. לשעה קלה שבו המשתתפים 73 שנה לאחור, צפו בתמונות והאזינו לעדויות, שתיעדו את הישובים בהם התגוררו ערבים קודם מלחמת העצמאות. במעמד הזה הוצנעה פלישת צבאות

ערב לשטח המדינה שבדרך, שנועדה לסכל את הקמתה ולהשמידה עוד בטרם נולדה. בין היתר הוקראה ב'סאריה' 'עדות' על 'גירוש' תושבי הגליל המזרחי והנגב המערבי, 'עדות' של חיילת ב'הגנה' על כיבוש עכו ו'עדויות' נוספות ממקומות נוספים בארץ, באותה הרוח. הוקרנו במקום גם סרטונים מ-1948, והכל כדי לתאר 'עוול גדול' לכאורה, 'עוול' הקמתה של מדינת ישראל במלחמה שהערבים פתחו בה והפסידו בה.

המארגנים בחרו לאירוע כותרת, שהיא אולי השם הכי הולם למעמד שיזמו: "חשבנו שזה זמני". לא ברור למה בדיוק התכוונו המארגנים - האם הפליטים חשבו שמנוסתם ממקומות מגוריהם במהלך המלחמה היא הזמנית והם עוד ישובו לבתיהם, או שהאמינו שמדינת היהודים היא הזמנית וימיה קצובים. ואולי גם זה וגם זה. כך או אחרת, היה זה בבחינת קדימון סמלי לאירועים האלימים ביפו, ימים לא רבים אחר כך.

ב-18 לאפריל, שלשה ימים אחרי הכינוס ב'סאריה', הותקפו באלימות ברחובות יפו, ראש ישיבת שירת משה ומנכ"ל הישיבה, על ידי שני ערבים.<sup>17</sup> היה זה האות למהומות שפרצו בעיר ולעימותים מול המשטרה. הוצתו פחי אשפה. נהרסו תחנות אוטובוס ושוגרו נפצים וזיקוקים לעבר כוחות המשטרה. חייל בן 19 הותקף על ידי ערבים ובוצע בו נסיון לינץ. הוא נפצע קשה. ב-12 במאי בלמה המשטרה מאות יהודים מבת ים שהתכוונו להגיע ליפו כדי 'להחזיר את הכבוד היהודי'. בבת ים עצמה ביצעו יהודים ניסיון לינץ בנהג ערבי, שנפצע קשה. ב-14 במאי הציתו ערבים בשכונת עגמי ביפו, חמשה בתי מגורים, ארבעה מהם של יהודים ואחד (בטעות) של ערבים.

בימים הבאים, ניסו ערבים ביפו לבצע מעשי לינץ נוספים ביהודים ורכוש יהודי הותקף וניזוק. ברחובות יפו נשרפו באותם ימים דגלי ישראל, הושלכו בקבוקי תבערה על בתי יהודים, הוצתו מכוניות ומאות ערבים זעקו בגרון ניחר: 'ברוח ובדם נשחרר את פלסטין', 'ברוח ובדם נשחרר את יפו'.<sup>18</sup>

כבר בשלב זה, שילבה חלק מהמנהיגות הדתית של תושבי יפו הערבים בתגובותיה ובפרשנותה את האירועים, את עניין 'השיבה'. בעקבות המהומות התראיין יו"ר הנהלת הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית ביפו, מוחמד מחמיד, בתוכנית הטלוויזיה 'עצם העניין', אצל העיתונאי קלמן ליבסקינד. מחמיד הזכיר במהלך הראיון את 'כל הערים שגרמתם לתושבים לנטוש אותם ולהפוך להיות פליטים'. הוא טען שתושבי יפו חשים מאוימים מ'נכבה' חדשה והבהיר, כי 'על מנת להבטיח את הקיום שלו ביפו, עיר בה נולדו אביו וסבו - הוא ישמור עליה בכל מחיר שידרש'.<sup>19</sup>

חודשים ספורים אחר כך נחשף כי 'עמותת 48', שקשורה לפלג הדרומי של התנועה האסלאמית בישראל שאותו מייצג מחמיד, בונה עבור פליטים סורים עיר חדשה בשם יפו בצפון סוריה, ואף



פועלת בתורכיה בשיתוף עם עמותה בשם פורקאן שבאחדים מפרסומיה הביעה מחויבות מלאה למחיקה של מדינת ישראל והקמת של מדינת מוסלמית – פלסטינית במקומה.<sup>20</sup>

באותם ימים, הבהיר השייח' מוחמד סלאמה חסן מהכפר ריינה, מבכירי אנשי ההלכה של הפלג הדרומי, ( פרסום בפייסבוק ב-11.5.21) כי "אנשי פלסטין מאוחדים מהנהר ועד לים עד שהכיבוש ייעלם לחלוטין", וכי "עד שהמאבק יצליח יש לפעול בחוכמה ובהיגיון, בהתחשב בנסיבות, במקום ובמרחב, וכל אחד יהיה פעיל בדרכו שלו על פי נסיבותיו, האנרגיה שלו ויכולותיו... והחכם לא צריך הרבה פירושים."<sup>21</sup>

האירועים להם היו שותפים אנשי הפלג הדרומי ביפו, שבהם נשזר גם עניין ה'נכבה', התיישבו היטב עם תפיסת העולם של הדמות הדתית הבכירה ביותר כיום בפלג הדרומי, שייח חמאד אבו דעאבס, ממשותפי משט המרמרה ב-2010, שעמד בראש השורא של המפלגה הערבית המאוחדת (רע"מ). דעאבס הבהיר בכמה הזדמנויות, כי אסור לוותר על זכות השיבה. "לו נערך משאל עם של כל הפליטים בכל מקומות הימצאותם, איש מהם לא היה מוותר... על זכותו לשוב למולדתו", הכריז. גם כאשר נדרש להתייחס לתוכניות שונות שפורסמו, שהציעו קליטת מספר נמוך של פליטים על ידי ישראל במסגרת הסכם שלום עתידי, הצהיר דעאבס: 'הדברים האלה אינם מקובלים על הפלסטיני שלא הוגלה, אז כיצד הם יהיו מקובלים על זה שהוגלה, המחזיק במפתח ביתו כבר יותר משישים שנים ואינו מפקיר אותו?'<sup>22</sup>

## לוד – 'המפתח מסובב ומסתובב'

בלוד החלה האלימות ב-10 למאי, כשערבים ישראלים, רובם תושבי המקום זרקו אבנים ובקבוקי תבערה על יהודים, הציתו בתי כנסת, עשרות כלי רכב של יהודים, מבנים של תלמוד תורה, בניין של העירייה וגם את מבנה המכינה הצבאית בשכונת רמת אשכול. בחלוף זמן רב של התפרעויות ברחובות ללא תגובת המשטרה, פתח אזרח יהודי בירי על קבוצת ערבים והרג אחד מהם, מוסא חסונה.

תושב יהודי מלוד, יגאל יהושע, שערבים רגמו את רכבו באבנים, נפצע קשה מאד וכעבור שבוע מת מפצעיו. בעיר נפרצו דירות של יהודים, תכולתן הושחתה והן הועלו באש. מעל 50 אירועי ירי של ערבים לעבר שוטרים ויהודים נרשמו במהלך ימי הפרעות ויהודי אחד נדקר. האירועים הקשים כללו גם פגיעה ברכוש ציבורי רב ברחובות, ושריפת דגלי ישראל. למשך מספר ימים היו אלפי יהודים בלוד נתונים בסוג של מצור, ללא יכולת לצאת מבתיהם בצורה בטוחה. (הדברים פורסמו בהרחבה באותם ימים)<sup>23</sup> בעיר הוכרז אירוע חירום אזרחי, 16 פלוגות של מג"ב הוזעקו ללוד ובמשך כמה לילות המשטרה הטילה עוצר על שכונות בעיר. ראש עיריית לוד, כתב ביאוש על האירועים בחשבון הטוטר שלו: '70 שנות דו קיום נרמסו'.

על פי מקורות משטרתיים, מרבית המתפרעים בלוד, היו תושבי העיר, חלקם שכנים של היהודים, שדירותיהם ורכושם היו היעד של מעשי האלימות'. 100 משפחות יהודיות מלוד עזבו את בתיהן, עד יעבור זעם, בעיקר מכיוון שהמשטרה השתתה מאד במתן הגנה לצד היהודי המותקף.

הם והיהודים שנותרו בלוד, היו המומים ממה שהתרחש וניסו להבין מהיכן פרצו השנאה והאלימות. העיתונאי חנן עמיאור, עורך אתר ביקורת התקשורת 'פרספקטיבה', הגיע ללוד עם כמה מחבריו וביקש לשוחח עם תושבים ערבים בעיר. במסגרת זו זומנה לו פגישה עם מנהלת בית ספר במקום ועם שלשה נערים ערבים כבני 16, תלמידי כיתה י"א, 'נערים מרשימים' כעדותו, "שלומדים 5 יחידות מתמטיקה, ו- 5 יחידות פיסיקה. אחד מהם גילה לעמיאור, כי הצטרף לפורעים ויידה אבנים ובקבוקים בשוטרים ובאבנים", כדי "להגן", לדבריו, "על חנות דודו מהמתנחלים שבאו עם בנזין לשרוף אותה"

אחר כך פרסם עמיאור פוסט שבו תיאר את הפגישה. לקראת הכנת נייר זה שוחחתי עימו שוב. להלן תמצית דבריו:

"הסיפור שהם מספרים לעצמם שונה לגמרי מהסיפור שאנחנו מספרים לעצמנו והוא אחד ויחיד – 'הנכבה'. הם נולדו בלוד. הוריהם נולדו בלוד, אבל הם תיארו לנו בעיניים דומעות את הזווית המדייקת של הצל שהיה נותן עץ הפרי בחצר הבית של סבא שלהם באיזה כפר בגליל מלפני 48', שעל חורבותיו קם יישוב יהודי. הם תיארו לנו איך הם הולכים לשם לפעמים בשבתות לראות איפה בדיוק עמד הבית, שעכשיו עומד ליד בית אחר, של יהודים. הבנתי ממה שממילא ידעתי – הכיבוש של 67' בכלל לא מעניין אותם, רק חזרה לבתים שלהם מלפני 48'. זה אל-אקצא, ושער שכם ושייח ג'ראח וסילוואן ועכו וחיפה ולוד ויפו ורמלה וירושלים ואשקלון והנגב. אף פעם לא בית אל ועופרה ואלון מורה ואפרת.

התפעלתי", הודה עמיאור, "מהעוצמה שבה המורשת הזו חיה ובווערת בקרבם ומועברת בתוך המשפחה, מדור לדור בצורה הכי עוצמתית שיש בכלל, בלי שום קשר אלינו. את הקשר המחייב והמוחלט שהם חשים לאדמות שאיבדו סביהם ב-48', הם יעבירו במלוא עוצמתו בקלות ובטבעיות, לילדיהם, נכדיהם וניניהם. זה המצב וכדאי שנכיר בו".

"הם חברים של נדין עווד ז"ל", ציין עמיאור, הנערה שנהרגה עם אביה מרקטה של חמאס בימי 'שומר החומות'.<sup>24</sup> היא הייתה איתם בכיתה. "שאלתי אותם אם לא מבאס אותם שהיא נהרגה מירי של חמאס. אמרו לי: מה פתאום? מה זה בכלל משנה מאיזה טיל היא נהרגה בגלל המלחמה בין העמים שלנו..."

"בניגוד לשמאל שמתוך זלזול בהם, חושב שבכך שיזרוק להם את פירווי 67' הוא ישיק אותם", סיכם עמיאור בפסימיות, "זה לעולם לא יקרה. הפתרון היחיד מבחינתם הוא שנחזור לגלות ומכיוון שזה לא הפתרון, המצב חסר פתרון".

דברי הנערים והפרשנות שהעניקו למה שהתרחש בלוד, קיבלו אישוש נוסף בדברים שנשאה איה זינאתי, צעירה ערביה מלוד, אם לשניים, כיום תושבת חיפה ועובדת בקרן החדשה לישראל. במפגש שיזם ארגון 'זוכרות' הסבירה זינאתי, שכאשר היא מדברת על 'הכיבוש' היא מדברת על הכיבוש ב'יאפא', 'ליד', 'עכא' והכפר 'מעלול'. 'אני מסבירה שוב ושוב לילדי שהם אינם מחיפה אלא מהכפר מעלול שנחרב על ידי הציונים ושהם עתידים לחזור לשם'.

זינאתי הביעה סיפוק מכך ש'סוף סוף מבינים שהבעיה אינה 'דו - קיום', אלא הציונות עצמה. "למרות הכאב הקשה והפחד הממשי בלוד..." הבהירה זינאתי, "זה הוליד אצלי תקווה, כי הצלחנו לדבר על זכות שיבה... אנחנו בעזה, בגדה ובירושלים - אנחנו אותו עם. אנחנו לא מדברים על 'דו-קיום'. זה לא עניין של 'חיים משותפים' בערים מעורבות. יש כאן מדיניות שיטתית של העלמת הנרטיב הפלסטיני, הקיום הפלסטיני". היא הביעה סיפוק מכך שהיא וחברותיה מצליחות להחזיר את 'המאבק הפלסטיני כמאבק אחד'. "הכיבוש הוא אחד", הבהירה, "אני לא מדברת על הכיבוש של 67'. המונחים שלי שונים ממונחים ישראלים וצריך להפנים את זה..."

את שריפת בית הכנסת דוסא בלוד, שהוצת כמה פעמים על ידי ערבים, תיארה זינאתי כחלק מאותו מאבק והטעימה שאין מדובר בהתלהטות יצרים פתאומית נגד סמל יהודי, מכיוון שלטענתה מדובר בבית ערבי שהופקע.<sup>25</sup>

בלוד בלט לאורך השנים גם מקומו של תאמר נפאר, יליד העיר, ראפר ערבי ישראלי ותיק וידוע, חבר להקת 'דם', שמזחה עצמו כ'פלסטיני בעל אזרחות ישראלית'. היצירות של חברי הלהקה עוסקות בין היתר בסכסוך הישראלי-פלסטיני והשירים של נפאר זוכים לפופולריות רבה במגזר הערבי בישראל ובכלל זה בעיר מוצאו, לוד. בשנת 2001 פרסמה הלהקה את השיר 'מין ארהבאי?' (מי הטרוריסט?), שהאשים את ישראל בטרור נגד הפלסטינים.

במאי 2019, שנתיים לפני הפרעות בלוד הוציא נפאר, בסיוע עמותת זוכרות, את שירו 'אני חוזר הבייתה', שיר שעוסק ב'זכות השיבה',<sup>26</sup> ומושר מאז על ידי בני נוער במגזר הערבי בישראל, גם בלוד. השיר זכה למאות אלפי צפיות. הנה חלק משורותיו:

שב אל הבית, אני שב אל הבית / שם אוכל לרחוץ את אבק הזמן מידי / שב אל הבית,  
אני שב אל הבית / אם תשמוט את האדמה מתחת לרגלי / אני אפול למעלה / אפול למעלה /

מכבה את האור, עוצם עיניים ונופל בבית/ מצידי שכל העולם יחרב מלמעלה עד למטה/ איך שאגיע לבית אפשוט מעליי את הרעש ולא אשמע אותו/ אני אתנתק מכל הכאוס ואקשיב לתו הכי יפה/ קול המפתח נכנס למנעול/ המפתח מסובב ומסתובב... / אך עדיין משהו חסר/ אין בית בלעדדיך/, האור הוא לא אור עינייך/ חלמתי, ששבת אל העיר/ תחזיק לי את היד כי שינו את האותיות שלה/ תראה אלו הבתים שלנו/ תשאיר את הדאגות בחוץ ותסגור את הדלתות בפניהם/ והזמן מסתובב ומסתובב / ... ואני שב אל הבית/ שם אוכל לרחוץ את אבק הזמן מידי/ ... עם שלם גורש מאדמתו ומנסה לשוב/ באיזו שפה לומר זאת?.../ המפתח מסתובב ומסתובב/ אחי אתה עדיין חסר/ אנחנו לא בכינו בשעת הפרידה/ לא היה לנו זמן, לא הייתה דמעה/ ולא הייתה פרידה.../ מכבה את האור, עוצם עיניים ונופל בבית.

בימי הפרעות נכחו 'השיבה' ו'הנכבה' גם בשיח הפנים ערבי ברשתות במאות ציורים ופוסטים. כך למשל, אללא, ערבייה ישראלית מלוד, צייצה בסוף מאי בטוטר: "הדבר הכי טוב הוא, שהישראלים כותבים עלינו, הפלסטינים של 48', שאנחנו בוגדים, שבגדנו בהם. החמורים לא יודעים שכבר מזמן הנאמנות שלנו היא לא להם. רק עכשיו הם גילו את זה. מה נעשה להם שהם התעלמו מזה!"<sup>27</sup>

חברת מועצת העיר לוד, פידא שחאדה, סנגרה באותם ימים על המתפרעים. בראיון לדנה ספקטור במוסף '7 ימים' של 'ידיעות אחרונות הבהירה שחאדה': "ברור שאני נגד אלימות, אבל אם אני עם שקט כל הזמן ואז יום אחד אני באה ושורפת פחים ושוברת זכוכית של בניין העירייה. בעיני זה חלק לגיטימי מהתקוממות. לא רציתי שיגיעו לבתים של אנשים, שישרפו דירות. לדעתי זה קרה רק בלילה השני, וזה היה יותר מדי, אבל אני חושבת שמה שגרם לזה הוא שאתם לא הפגנתם אמפתיה למאבק שלנו..." שחאדה הוסיפה ואמרה שהמדינה הייתה צריכה להכיל את שהתרחש. לומר: ניתן להם לילה אחד להתפרע..."<sup>28</sup>

אם ביפו בלטה נוכחות הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית, הרי שבלוד בלטה השפעתו של הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, זה שהוצא על ידי ישראל אל מחוץ לחוק ב-2015. הדמות המרכזית של הפלג בלוד היה השייח יוסף אלבאז, יליד משפחה בדואית שהגיעה מבאר שבע ללוד בשנות השישים, התחבר לתנועה האסלאמית והפך לאימאם המסגד הגדול בלוד.

חמשה חודשים לפני האירועים בלוד, לקראת אחת ממערכות הבחירות לכנסת פרסם אלבאז פוסט, שבו קרא להחרים את הבחירות לכנסת. הוא הסביר ש"הכנסת היא המוסד שגירש את עמנו ב-1948... השתתפות בבחירות היא עלבון לכבודנו והכרזה שאנחנו מוותרים לישראל על מה שביצעה נגדנו ב-70 השנים האחרונות. ישראל היא לא המדינה שלנו. חובתנו הלאומית לשמור

על זהותנו, על האדמה שלנו ועל המקומות הקדושים שלנו. הדרך לעשות זאת היא באמצעות מרי אזרחי, בהדרגתיות ובשלבים. כל עוד איננו הולכים בדרך הזו, אנו פוגעים בדור העתיד שלנו"<sup>29</sup>

בדרשה שנשא במסגד בלוד ושחלקים ממנה שודרו בסדרה 'לוד בין יאוש לתקווה' (ערוץ 8 הוט) פנה השייח אלבז לאזרחי המדינה היהודים: "אתם אלו שתצאו מהאדמה הזאת. הזמן לא יישאר כמו שהוא. החזק לא נשאר חזק. החלש לא נשאר חלש. יבוא יום שנראה את סימני השינוי. הימים הקרובים מביאים איתם שינויים. הגלגל יסתובב נגדכם בקרוב..."<sup>30</sup>

אלבז עומד עתה לדין בבית משפט השלום ברמלה בעוון איום והסתה לאלימות, לאחר שביוני 2021 פרסם בין היתר בחשבון הפייסבוק שלו קטע מתוך סרט קולנועי, שבמהלכו מוצג רצח אכזרי של שני שוטרים בידי אדם. לצד הסרטון הוסיף אלבז טקסט בשפה הערבית: "מחילה מכם. הדרך הכי טובה להתמודד עם העוול"<sup>31</sup>.

בלוד, טרם שקטו הרוחות ומעת לעת נרשמים אירועים אלימות נגד יהודים ורכושם. בדצמבר 2021 ביקש אחד מחברי מועצת עיריית לוד, אמיל חדד (ליכוד), מראש עיריית לוד, יאיר רביבו, לכנס ישיבת מועצה כדי לדון בפינוי מרצון של שכונת רמת אשכול מתושביה היהודים. ההצעה ההזויה של חבר המועצה הערבי, אמנם זכתה לגינויים מקיר לקיר, אך עצם העלאתה לשיח הציבורי, פרצה עוד קו אדום בגבולות שמדינת ישראל מנסה להציב מאז הקמתה, מול דרישת השיבה.<sup>32</sup>

ימים ספורים לפני שחדד העלה את הצעתו, העלה מתנ"ס שיקגו שבשכונת רמת אשכול, הצגה שבו שרו השחקנים בין היתר את השיר "מוטני" (מולדתי), ההמנון הבלתי רשמי של הפלסטינים, המדבר על המולדת שאותה יש לשחרר, במילים אלו:

"מולדתי, מולדתי/ הנוער לא יתעייף עד עצמאותך או עד מותו..." , "ניזהר מן המוות ולא נהיה עבור אויבינו כעבדים.../ מולדתי, מולדתי/ החרב והעט, לא המילים והמריבה - הם סמלינו..."<sup>33</sup>

## עכו – 'אתם שוב משלים את עצמכם. זה יקרה שוב'

בעכו החלו הפרעות<sup>34</sup> ב-11 למאי, בתקיפת בית ספר יהודי. בימים שלאחר מכן הושלכו אבנים ונורו זיקוקים לעבר כוחות משטרה, בוצע ירי בנשק חם לעבר שוטרים, הוצתו ונבזזו למעלה מ-60 עסקים וחנויות של יהודים בעיר העתיקה של עכו, בעיר ובשוק, וכן שתי תחנות משטרה. רכבים הוצתו ורכוש של יהודים נבזז. נזק נגרם גם לתחנת הרכבת בעיר. בנוסף הוצתו מספר

בתי מלון בהם מלון האפנדי, עכותיקה והאבירים. במהלך האירועים נפצע קשה מכוויות אל"מ אבי הר אבן, שנפטר כעבור שבועות אחדים מפצעיו, וכן בוצעו מעשי לינץ בקיריל רבינוביץ, מרדכי כץ, מור גנשווילי ואלעד ברזילי. בהפגנות הערבים בעכו הונפו שלטי הזדהות עם תושבי שכונת שייח' ג'ראח ומסגד אל-אקצא, והמפגינים קראו קריאות מסיתות 'בדם ואש נפדה את אל-אקצא' ו'איטבח אליהוד'. ערבים מקומיים הציתו שש סירות ויאכטות של יהודים שעגנו בנמל עכו.<sup>35</sup> כמו בלוד, כך גם בעכו, חלק מבעלי העסקים היהודים התלוננו שהפורעים היו אנשים שהם מכירים וכי שכניהם התעלמו מהנעשה.<sup>36</sup>

ב-12 למאי הפיצה הועדה העממית של ערביי עכו הודעות בעברית ובערבית שאינן זהות.<sup>37</sup> בהודעה בערבית נכתב בין היתר כי 'זה הזמן להתאחד מול הכובש והמדכא, ולהגיד את המילה הפוליטית שלנו באחריות גבוהה ובצורה תרבותית ושלווה, משום שאיש אינו יכול לשדוד את זהותנו...'. בהודעה בעברית הושמט המשפט: 'זה הזמן להתאחד מול הכובש והמדכא', והוחלף במשפט 'זה הזמן לשאת באחריות ולכבד אחד את השני'. בהודעה בערבית גם לא נכלל המשפט: 'שמירה על חיים משותפים'.

בסרט 'הכתובת על החומה'<sup>38</sup>, שעסק באירועי מאי בעכו, הוצגה תמונה מורכבת של האירועים ונשזר חשש של תושבים ערבים בעכו מפני ייחוד העיר והפעילות של הגרעין התורני המקומי. אלא ששניים מהמרואינים הערבים בתוכנית, קשרו את שהתרחש לזרמי העומק שקשורים לזהות המקורית של תושבי עכו. תייסר חטיב, תושב העיר העתיקה הבהיר: אין דו קיום בעכו. אני רוצה שיהיה דו קיום. אבל קודם כל קיום לי, לתרבות שלי, לזהות שלי, האשליה הזו של דו קיום ושעכו היא סמל לדו קיום, היא אשליה שהתפוצצה לכולם... אנחנו בסופו של יום ערבים פלסטינים. הזהות שלנו היא הזהות הפלסטינית. כל מה שקורה בשייח' ג'ראח וכל מה שקורה באל-אקצא – פוגע עמוקות בכל אחד ואחת מאיתנו. תתעוררו. אם אתם לא מכירים בזה – אתם שוב משלים את עצמכם. זה יקרה שוב ושוב'.

בולוס נחאס, חבר מועצת עיריית עכו הבהיר אף הוא: "אם יקרה פעם נוספת – אנחנו שוב נצא... זה לא אמור מלהרתיע אותנו מלהביע את התנגדותנו למה שקורה. אנחנו חושבים שכל הרע זה בכיבוש."

נחאס נשאל, האם בפעם הבאה שחמאס ירצה להדליק את אל-אקצא, יכול להיות שגם בעכו תהיה הפגנה? והשיב: "אם זה עניין שנוגע לעם הפלסטיני, ואנחנו חלק מהעם הפלסטיני – אנחנו נצא. זה לא בשליטה אפילו".

יאיר קראוס, תושב עכו ועיתונאי מקור ראשון סיפק נקודת מבט דומה, אך מהצד היהודי:

"אנו מספרים לעצמנו סיפור של מדכא ומדוכא ומתעלמים מכך שיש ציבור לא קטן, אך גם לא רוב, שלא רוצה בקיומנו. אנחנו מספרים לעצמנו שהסיפור והוויכוח עם ערביי ישראל הוא משנת 67', אבל ערביי ישראל בדגש על הפלסטינים, מדברים על ויכוח מ-48. כלומר הם רוצים מדינה בלי העם היהודי כאן. זו מלחמה. הם הסתובבו פה ובכבישים ברחבי הצפון והמדינה במשך ימים וחיפשו להרוג יהודים, חיפשו להרוס, עשו לינצ'ים, ולמחרת התעוררנו כאילו אין כלום, מתחבאים בעולם דמיוני שבנינו לעצמנו"<sup>39</sup>

האירועים בעכו לא התרחשו על דף חלק. עוד לפני 13 שנה, ביום הכיפורים של שנת 2008 זרעה קבוצת ערבים מתושבי עכו, הרס ונזקים ברכוש יהודי רב במרכז העיר, ותקפה יהודים, תוך קריאות 'אטבח אל יהוד' ו'אללה הוא אכבר'. האירועים אז, החלו אחרי שיהודים רגמו באבנים נהג ערבי שבערב יום הכיפורים נכנס במכוניתו לרחוב בן שושן ועורר בכך את זעמם של תושבים במקום. שמועות שווא שהופצו, כאילו הנהג הערבי שהותקף נהרג או נפצע קשה, הולידו כאמור תגובת נגד בצד הערבי. האירוע ההוא היה חריף וקצר. גם הוא לווה בקריאות 'ברוח ובדם נפדה את פלסטין' ו'עכו – ערבית', אולם, להבדיל מאירועי מאי 21, הוא הסתיים בדו שיח ושיחות פיוס בין הצדדים, בתיווך אנשי דת והנהגה המקומית.

המתח בעכו על רקע הסכסוך הלאומי, לא פעם בהקשר ה'נכבה' ו'זכות השיבה', בעבע במשך שנים מתחת לפני השטח ומעת לעת צף והתפרץ. כבר ב-2005 נתלו בעכו שלטי רחוב שהנציחו שכונות ערביות שננטשו ב-48'. את השלטים הציב ארגון זוכרות. ב-2011 שוב נתלו שלטים עם שמות הרחובות מתקופת התורכים, הפעם ליד השמות העכשוויים. את השלטים – וביניהם השמות: 'אל-כמאמיר', 'שביל ירושלים', 'אל-וואווי', 'שייח' גאנם' ו'שכונת אל רמל' - הכין הפסל והצייר וליד קשאש, תושב העיר.<sup>40</sup>

ב-2016 עלתה בפסטיבל עכו ההצגה 'פלסטין, שנת אפס', שכתבה וביימה אשת השמאל הרדיקלי עינת ויצמן. ההצגה שהופקה בסיוע 'זוכרות', 'עדאלה' וגופים נוספים, עוררה ויכוח ציבורי. היא עסקה בשמאי בניין שהחליט לאמוד את הנזקים לבתים הפלסטינים שנהרסו או נפגעו במהלך שנות הסכסוך הישראלי – פלסטיני. במהלך כתיבת דו"ח הנזקים שלו, השמאי מגלה את המציאות הפלסטינית והופך לארכיאולוג של ההווה, שכותב את ההיסטוריה הפלסטינית דרך ההרס"<sup>41</sup>

מוקד נוסף של מתח בעכו התפתח בשנים האחרונות, סביב טקס זכרון שמתקיים מדי שנה ב-17 ליוני, 'יום שלישי האדום', בבית הקברות המקומי.<sup>42</sup> הטקס מתקיים לזכרם של עטא א-זיר, מוחמד ג'מג'ום ופואד חג'אזי, שלושה רוצחים אכזריים שנידונו למוות בתליה על חלקם במעשי הטבח שבוצעו ביהודי חברון וביהודי צפת בתרפ"ט, לפני 92 שנה. השלושה הוצאו להורג בכלא

עכו על ידי שלטונות המנדט הבריטי ביום שלישי, 17 ביוני 1930. 22 מחבריהם, רוצחי עשרות יהודים, שנידונו אף הם למוות, זכו לחנינה. במאורעות נרצחו כידוע 133 יהודים ועוד מאות נפצעו. שלושת הרוצחים מתרפ"ט הפכו זה מכבר לאייקון פלסטיני, אבל האזכרה בעכו, עיר ישראלית, שלאורך השנים הוצגה ע"י רבים כסמל לדו-קיום מוצלח, היוותה חידוש, אחרי שנים שבהם לא צוין מותם שם.

ב-2020 פרסמה מפלגת בל"ד בעמוד הפייסבוק שלה דברי הלל לשלשת הרוצחים, ותיארה אותם שם כשאהידים של "מהפכת אל-בוראק" - הכינוי הפלשתיני למאורעות תרפ"ט<sup>43</sup>. גם גורמים במפלגת חד"ש, בראשות הח"כ לשעבר עיסאם מח'ול וחה"כ לשעבר מוחמד ברכה, כיום יו"ר ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי בישראל, נטלו בשנים האחרונות חלק בפעילות ההנצחה והזיכרון לשלושת המחבלים מתרפ"ט.

גם ברש"פ ובחמאס שואבים כבר שנים השראה משלושת הרוצחים, שאת זיכרונם החיו בשנים האחרונות פוליטיקאים ערבים ישראלים. במסגרת התוכנית "חוליה בשרשרת" שמשודרת בטלוויזיה הפלשתינית, הוקראו בעבר מילות השיר "מכלא עכו יצאה הלוויה", שעוסק בשלשה. בשידור אחר בטלוויזיה הפלסטינית, הגדירה מגישת החדשות את רגע הוצאתם להורג של שלושת הרוצחים כ"מגדלור בהיסטוריה של עמנו" (תיעוד: "מבט לתקשורת פלשתינית"). פאח'ר שריתח, בעל טור ביומון "פלשתין" שיוצא לאור בעזה ומקורב לחמאס, פרסם לפני כעשור מאמר שכותרתו "כולנו מבקשי שהאדה". "הצלת העם הפלשתיני", כך כתב, "תהיה באמצעות שטף דם המרווה את האדמה ובאמצעות אבק השריפה וההתנגדות... זה עניין של מולדת גזולה וכבוד של עם מוכה אסון שלא יוחזר אלא באמצעות הדם. זה מה שלימדונו עטא א-זיר, מוחמד ג'מג'ום ופואד חג'אזי.<sup>44</sup>

הסינרגיה וההזנה ההדדית בין הפלסטינים ב'שטחים' לבין ערביי ישראל בסוגיות 'נכבה' ו'זכות השיבה', השתקפו גם בתגובות על מעצרים של חלק מהפורעים הערבים באירועי מאי. באירועי מחאה שהתקיימו בעיר העתיקה של עכו, הביעו עשרות תושבים, וכן חכ"ם ערביים מרע"מ ומהרשימה המשותפת, תמיכה במי שנעצרו בחשד לאלימות נגד יהודים, כאשר יצאו 'בשם המאבק הפלסטיני הנוגע לכל אחד מבני העם הפלסטיני'. הם אף דרשו מהרש"פ ומחמאס להכניס את הערבים הישראלים עצורי הפרעות למו"מ, בכל עסקת שבויים עתידית עם ישראל.<sup>45</sup>

מי שהרים תרומה נוספת לאירועים בעכו, היה איש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, השייח מוחמד מאדי, האימאם של מסגד אלרמל, שגם בדבריו בלטה ה'זהות הפלסטינית האחת' וההתייחסות אל ישראל כאויב. את בני הנוער הערבים שיצאו להפגין בחוצות עכו, כינה השייח 'בני הנוער שלנו שנלחמים באויב...! הוא הזכיר את המצב באל-אקצא בשייח ג'ראח ובעזה ודיבר על 'הערים שלנו בפלסטין הפנימית' בזו הלשון: "בימים האחרונים אנשים רבים במיוחד בתוך



הערים שלנו בפלסטין הפנימית, פוחדים מהעתיד הקרוב. לא מדברים, יושבים בבית ולא מפגינים על שלילת זכויותיהם בגלל הזדהות עם אחיהם ברצועת עזה, בני הדת, הדם והשפה המשותפת. כולם פוחדים ממעצרים. שמעו אותי טוב. לא צריך לפחד כשיש לנו את אללה כשומר מעל."

שייח מאדי, אף העריך כי קריסת הישות הציונית קרובה ואמר: "סבבי הבחירות החוזרים מוכיחים את קריסת המוסדות הפוליטיים והביטחוניים והפילוג בישות הציונית הנמצאת בבלבול עד קריסתה."<sup>46</sup>

### חיפה והצפון – 'חשבו שהזקנים מתו והצעירים שכחו...'

שבועיים לפני שחיפה הצטרפה למהומות מאי, השתתפו מאות מתושבי חיפה הערבים ביומיים מרוכזים של סיורים לציון 'יום השנה לכיבושה של חיפה'. הפרוייקט המכונה 'אוטובוס חיפה – בירות', נועד ללמד את ההיסטוריה של 'הנכבה' בחיפה. רביע עיד, מעמותת התרבות הערבית בחיפה הסביר, כי הגה את הפרוייקט "כדי לשמור על הזדהות שלנו ועל הזיכרון הקולקטיבי, ולספר את ההיסטוריה של העם הפלסטיני".

בכל אחד מהסיורים השתתפו יותר מ-60 איש והם הועברו בשידור ישיר בדף העמותה בפייסבוק. אחד הסיורים הודרך על ידי נידאל ראפע, עיתונאית ואקטיביסטית, שמחלקת את זמנה בין חיפה לרמאללה. ראפע הובילה את הקבוצה שלה לרחוב עבאס, שם נולדה. היא הסבירה למשתתפי הסיור, למי היה שייך כל בית ובית ב-48' ומי מתגורר בו היום. ראפע גם סיפרה על ההיסטוריה של המשפחות שנעקרו והיכן הן חיות היום. היא טענה שלפני 'הנכבה' התגוררו בחיפה 70 אלף פלסטינים ואחריה נשארו בעיר לא יותר מ-3000 איש. כיום, כך אמרה, מתגוררים ברחוב עבאס 10,000 איש, רובם פלסטינים.

הסיור של ראפע הסתיים בבית הספר לנזירות, ליד המדרגות שמחברות את הרחוב לשכונת הדר ומשם לנמל. ראפע הסבירה: המדרגות האלה, שאמורות לחבר את השכונות, שימשו את הפליטים שנעקרו מהרחוב בדרכם לרדת לנמל ומשם למחנות הפליטים. תדמיינו לעצמכם איך הם ירדו עם מעט חפצים במדרגות האלה, במחשבה שעוד שבועיים יחזרו לבתים שלהם. מאז עברו 73 שנים והם עדיין חולמים ואולי משחזרים את החזרה שלהם לבתים שלהם. החלום אף פעם לא מת."<sup>47</sup>

גם ההיסטוריון הפלסטיני, תושב חיפה, ד"ר גוני מנסור, מרצה במחלקה ללימודי היסטוריה במכללה האקדמית בית ברל, הדריך את אחד מהסיורים שיצא מהמסגד המשקיף אל נמל חיפה.

חודשים אחדים אחרי אירועי מאי, בעקבות גל שריפות קשה שפקד את ישראל, חלקו – תוצאה מהצתות מכוונות - עתיד מנסור, לפרסם פוסט מהדהד בדף הפייסבוק שלו, ולהדגיש את "האמת הגיאוגרפית ההיסטורית" ש'הפרויקט הקולוניאלי הציוני' הסתיר; מראות (שחשפה האש שכלתה את החורש הנטוע נ.ש.); מראות שאיש לא ציפה להם": "טרסות חקלאיות שהפלשתינים עיבדו במשך עשרות בשנים; תוצאת המאמץ, הזיעה והדם של האיכר הפלשתיני לשמר את אדמתו ולהתפרנס ממנה; נופים ש'פרויקט הכיבוש והעקירה הציונית', באמצעות 'מוסדותיו הקולוניאליים' נטע בהם שטחים נרחבים, כדי להשמיד את מה שהאיכרים יצרו וכדי להסתיר את השטח ואת תכונות האזור." מנסור ראה למעשה בפלשתיניות ובביטוייה החקלאיים גידול טבעי ובייעור הציוני – מעין נטע זר.<sup>48</sup>

שבועיים אחרי סיורי 'הנכבה' של ראפע, מנסור ועמיתיהם, הונפו דגלי פלסטין בחיפה, שוטרים הותקפו, צמיגים הובערו ברחובות 'המושבה הגרמנית', ואוטובוס נרגם באבנים בשכונת הדר. ערבים, חמושים בנשק קר, תקפו או שניסו לתקוף ולהשחית בתי עסק, ריהוט רחוב, פחי אשפה, עמודי תאורה, רמזורים, שלטי הכוונה ותמרורים. בשדרות בן גוריון, הרחוב הראשי של המושבה הגרמנית, ישבו הסוחרים מבוצרים בתוך עסקיהם, כדי להגן על הרכוש בגופם. ברחוב טשרניחובסקי הותקף צעיר יהודי בידי חבורה של ערבים. שני בתי כנסת ניזוקו בעקבות ההתפרעויות: 'פאר ישראל' ברחוב הירדן בשכונת תל עמל ו'שערי תורה' ברחוב הגיבורים בשכונת חליסה, שם הדריך שבועיים קודם לכן ד"ר גוני מנסור.

מנגד, הותקפו גם ערבים על ידי מפגיני ימין קיצוני. באחד המקרים ניסו פורעים יהודים לבצע לינץ בצעיר ערבי ופצעו אותו באורח בינוני. יהודים המזוהים עם הימין הפגינו בעיר תוך צעקות קצובות 'מוות לערבים', גרמו נזק למכוניות חונות, ידו אבנים לעבר בתים של ערבים ותקפו ערבים שנקרו בדרכם במושבה הגרמנית, בשכונת עין הים ובקרית אליעזר.<sup>49</sup>

על רקע האירועים נשמעו ברשתות החברתית קריאות להחרים עסקים של ערבים בכלל ובחיפה בפרט.<sup>50</sup> בתגובה הושק קמפיין 'לחיזוק הכלכלה הפלסטינית'. רביע עיד, מנהל הפרויקט בעמותת 'התרבות הערבית' שמרכזת בחיפה, מי שהגה את פרוייט 'אוטובוס חיפה – בירות', והוציא 'סיורי שיבה', רק שבועיים לפני המהומות, הסביר בין היתר ש'שבוע הכלכלה הפלסטינית' מחזק את הסימביוזה בחברה הערבית וגם מאפשר לפרט לחשוב כיצד הוא יכול לתרום לחברה ולשמר אינטרסים משותפים לעם הפלסטיני בכלל...". סמיח סוקי מג'וליה, אף הוא מפעילי 'שבוע הכלכלה הלאומית הפלסטינית' הטעים כי המטרה מעבר לאינטרסים הכלכליים הייתה גם "לאמת את הזכות הפלסטינית שלנו בארץ, דרך פעילות תרבותית חברתית". לדבריו, "זה צעד אחד קדימה לשימור המורשת הפלסטינית-ערבית", וראינו שאנשים צמאים לצעדים כאלה.<sup>51</sup>

העיסוק של הפלסטינים בכלל, וערביי ארץ ישראל בפרט, ב'זכות השיבה' וב'נכבה', בהקשר החיפאי שלה, הוא ארוך שנים. נביא כאן בקצרה שתי דוגמאות:

הראשונה: סרטו של הבמאי קאסם האוואל משנת 1982 שמבוסס על ספרו של ע'סאן כנפאני 'השיבה לחיפה'. כנפאני, יליד עכו, היה סופר ומחזאי, חבר ארגון הטרור הפלסטיני 'החזית העממית לשחרור פלסטין' ודובר הארגון. ספרו עוסק במפגש בין פליטים ערבים שחזרו לביתם בחיפה, לאחר מלחמת ששת הימים לבין משפחה יהודית ניצולת שואה.

השנייה – הצהרת חיפה שחיברה קבוצה של אקדמאים ואנשי רוח ערבים. ההצהרה קראה לישראל בין היתר, להכיר באחריותה ל'נכבה' ולהתחיל לפעול ליישום זכות השיבה של הפליטים הפלסטינים ולהקמת מדינה פלסטינית, זאת כתנאי לפיוס היסטורי בין העם היהודי בישראל לבין העם הפלסטיני.<sup>52</sup>

אבל לא רק בחיפה היו מהומות. במאי 2021 התרחבו המאורעות, הפרות הסדר והפרעות ביהודים לאיזורים רבים נוספים בצפון הארץ. כבישים רבים נחסמו. יהודים הותקפו בדרכים, במכוניותיהם, באבנים ובבקבוקי תבערה. רכוש רב הושחת ואזרחים ושוטרים יהודים נפצעו. ישובים אחדים בגליל נקלעו למצור של ימים אחדים, עד שהמשטרה הצליחה לפתוח את צירי התנועה אליהם. מהומות היו בין היתר בנחף, בתרשיחא, בציפורי, בעילוט, בטמרה, בטובא-זנגריה, במג'ד אל-כרום, בטבריה, בכפר קרע, בקלנסווה, בנצרת, בסכנין, בשפרעם, בדיר אל אסד ובפוריידיס. אירועים קשים במיוחד התרחשו באום אל פחם, שם הוצתה נקודת משטרה ונעשה ניסיון לינץ' במשפחה יהודית שנקלעה לעיר ובכפר כנא, שם ביצעו מתפרעים ערבים ניסיונות לינץ', בשני אירועים שונים, ביהודים שנקלעו למקום.

ברבים מהמקומות הללו הניפו המפגינים דגלי פלסטין, שרפו דגלי ישראל, וכמו באזורים אחרים בארץ הזכירו את עניין 'אל-אקצא' ו'שייח-ג'ראח, אך במקביל שזרו בהפגנותיהם, בדרכים שונות, את מורשת 'הנכבה' ו'זכות השיבה'. במיוחד בלט הדבר באום אל פחם, מקום מגוריו של ראש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית בישראל, שייח ראאד סלאח ובכפר כנא מקום מגוריו של כמאל חטיב, סגנו של סלאח. ( בכפר כנא התקבלו השוטרים במטר יריות וניהלו קרב עם תוקפיהם שבמהלכו נפצעו 28 בני אדם, ארבעה מהם שוטרים)

שני האישים, סלאח וחטיב, עוסקים כבר שנים במשנתם - לצד חלום החליפות אסלאמית שאותו הם מטפחים וה'הגנה על אל-אקצא' - בנושא השיבה; שיבה כעניין אופרטיבי, שאינו תיאורטי בלבד.

סלאח, שהשתתף לפני כעשור במשט המרמרה המפורסם הצהיר באותם ימים כי 'הגעת הספינות לעזה היא שלב מקדים לשיבת הפליטים לעריהם ולכפריהם הכבושים משנת 1948"<sup>53</sup> שנה אחר

כך סלאח תיאור את ערביי ישראל כמגנים על זכות השיבה של הפליטים לבתיהם. "מי אנחנו? מה מאפיין אותנו?... "שאל סלאח בכנס שהתקיים בבאקה אל-ג'רביה בינואר 2011, והשיב: "אנו השומרים על זכות הפליטים, על זכות השיבה; אנו, הזרועים כאן בגליל, במשולש, בנגב, בכרמל, בערי החוף – עכו, חיפה, לוד ורמלה...אנו אומרים בראייה בהירה..." הוי הפליטים הפלסטינים בכל מקום. אנו מחכים לכם... מחכים להגשמת זכות השיבה, אם ירצה אלה..."<sup>54</sup>.

במאי 2021 סלאח ריצה עונש מאסר בכלא בעוון הסתה לטרור ועבירות בטחון נוספות, ולא היה שותף לכאורה לאירועים, אבל רוחו ומשנתו השפיעו על שהתרחש.<sup>55</sup> את מקומו מילא סגנו, כמאל חטיב. בעצרת המונית בכפר כנא, שהתקיימה ביום 11.5.2021, בעיצומם של האירועים האלימים ברחבי הארץ, נשא חטיב 'דברי שבת, אהדה ועידוד למעשי טרור שבוצעו כלפי יהודים' (מתוך כתב האישום נגדו), והרחיב בנושא 'השיבה'<sup>56</sup>. דבריו שודרו באמצעות ה'פייסבוק לייב' באתר האינטרנט 'רשת חדשות כפר כנא':

"אם בשנת 1948 הצליחו לעקור ולגנוב את חלק הארי של פלסטין, מה שנקרא שנת 'הנכבה' ודור 'הנכבה' בזמנו, כפי שקורה גם בשנת 1967, מה שנקרא דור הנכסה, הם חשבו שיגיע עוד דור, נסיגה נוספת, כליון נוסף, וכך הם מופתעים בימים אלו מכך שהדור הזה מלמד אותם לקח עכשיו בירושלים, מלמד אותם לקח בעמידתו האיתנה באל-אקצא, ומלמד אותם לקח בעמידתו האיתנה בעזה. הדור הזה! - לא דור 'הנכבה', ולא דור הנכסה - הוא דור העוז, דור התמיכה, דור הגבורה, שהוא דור השבת הזכויות. בעוד מספר ימים ב-15 למאי, נציין את יום השנה ה-73 ל'נכבה' של עמנו. זהו יום שבו נחשוב ונחזור על ההיסטוריה... זה אמור להיות יום שבו ישובו להשביע ולהרוות את בנינו, בכך שאנו עם שיש לו מולדת שנמסרה, שיש לו אדמה שנגנבה, שיש לו מקומות קדושים שנפרצו, וגם אם חשבו שהזקנים מתו והצעירים שכחו – נכון, הזקנים מתו אבל הם מתו רק לאחר שלימדו את בניהם כי זוהי פלסטין. הם לא הורישו להם מפתח בלבד, קושאן וטאבו, אלא הוריש להם את אהבת המולדת..."<sup>57</sup>

גם במזרח ירושלים, באזור שער שכם, באזור שייח ג'ראח-שמעון הצדיק, בתחומי העיר העתיקה והר הבית ובאזורי תפר רבים התרחשו מהומות ויהודים הותקפו. לא נרחיב כאן באירועים עצמם, שכבר זכו לפרסום ותהודה נרחבים. אבל, לענייננו נעיר כאן, שרבים מהמפגינים שהשתתפו באירועים בשער שכם, הגיעו לשם מאזור הצפון וכאשר נשאלו 'האם הם מצפון ישראל?', הם תיקנו והשיבו: 'לא צפון ישראל. צפון פלסטין 48'<sup>58</sup>

גם חלק מאירועי הטרור החם ומבצעיהם באותם ימים התכתבו במניעיהם עם האירועים שהחלו בהר הבית ובירושלים וגלשו לאזורים אחרים ברחבי הארץ. מונתסר שלבי, רוצחו של יהודה

גואטה בפיגוע הירי ב-2 למאי 2021 בצומת תפוח, שנתפס על ידי גורמי הבטחון, הסביר בין היתר בחקירתו מדוע ביצע את הפיגוע:

חוקר: איך אדם כמוך מגיע למצב שהוא מבצע פיגוע?

שלבי: לפי הדת מותר לי לפגוע, ואפילו להרוג את מי שלקח את האדמות שלי.

חוקר: למיטב ידיעתי, אתה גר בווילה גדולה בכפר תורמוס עיא

שלבי: אני מתכוון לכך שלקחתם בתים באשדוד ובחיפה<sup>59</sup>

בסוף נובמבר 2021, דיברו גם במחנה הפליטים שועפט, שבתוך השטח הריבוני של ירושלים, על 'השיבה' ו'הנכבה'. בשועפט השתתפו מאות, בתהלוכת אבל והזדהות עם פאדי אבו שח'ידם, תושב המחנה, שרצח את אליהו קיי סמוך לכותל המערבי, לא הרחק משער השלשלת. אבו שח'ידם נוטרל ונורה למוות על ידי שוטרים. קבוצת צעירים שהתראיינה לאחר התהלוכה, הבהירה היטב את השקפותיה. הנה דו השיח שניהל עימם כתב חדשות ערוץ 12, אוהד חמו:

חמו: זה דבר מכובד שמישהו לוקח רובה ויורה?

הצעיר: זו האדמה שלי בן אדם. האדמה שלי... גירשו אותי ממנה ב-48'

חמו: מלחמה נצחית עד ליום הדין בינינו? זה הרעיון? בכנות?

הצעיר: כן, בטח, כי זו האדמה שלנו. אתם חשבתם שהזקנים ימותו והצעירים ישכחו...

חמו: הצעיר הישראלי, שרואה אותי עכשיו ושומע את הקולות שלכם. מה צריך לחשוב לעצמו?

הצעיר: אני רוצה להגיד לך, שיחזור למדינה שלו. שיחזור לאדמה שלו.

חמו: הוא לא יחזור למדינה שלו. זו המדינה שלו. אחי, זו המדינה שלו. זו המדינה שלי כמו שזו המדינה שלך. של כולנו כאן.

הצעיר: תשמע אותי - זו המדינה שלי.

חמו: אתה לא מקבל שזו גם המדינה שלי?<sup>60</sup>

הצעיר: לא מקבל את זה. אתה רוצה שיהודי יבוא לפה? שיבוא רק בתור תייר ויחזור למדינה שלו.

גם לאירועים לאחר פיגוע הדקירה במוריה כהן, בשכונת שמעון הצדיק – שיח' ג'ראח ב-8.12.21 השתרבה הזיקה למקומות יישוב ב'פנים פלסטין', בתוך 'הקו הירוק'. 12 שעות לאחר הפיגוע, התמקמה קבוצת צעירים ערבים מול ביתה של הנדקרת בשמעון הצדיק ושרה במילים אלה:

התלקחה האש וזימר הרובה,

בקשו צעירים, הו מולדת, וקוו

התלקחה האש מעכו לטירה...<sup>61</sup>

## 'לדמיין את השיבה' – 'הנכבה' כסוגיה מרכזית בקרב ערביי ישראל.

המהומות והפרעות במאי לא נולדו על דף חלק. במשך שנים עוסקים ארגונים שונים בקרב ערביי ישראל, לעיתים בשיתוף פעולה עם יהודים מהשמאל הקיצוני ולעיתים באופן עצמאי, בבירור עניין 'השיבה' ו'הנכבה', הן באופן עקרוני והן – מעשית. תנועות אסלאמיות עוסקות בשיקום מסגדים, בתי קברות ומונומנטים מוסלמים, כחלק מהרעיון של שימור העבר והמורשת הפלסטינית, 'עבור אלה שעוד ישובו'. אפילו רחובות רבים, במקומות יישוב ערביים שונים בארץ, קרויים בשמות מקומות שבהם התגוררו בעבר ערבים. נפרט מעט:

המכון לחקר ארגונים לא-ממשלתיים (אן.ג.א.ו. מוניטור) מיפה כבר לפני כעשור 21 ארגוני 'זכויות אדם ושלום שתומכים ב'זכות השיבה' הפלסטינית, חמשה מהם ארגונים ערבים ישראלים, חמשה ארגונים ישראלים, ועוד שבעה ארגונים פלסטיניים.<sup>62</sup> הארגונים הישראלים, שבהם פועלים יחד ערבים ישראלים ויהודים הם: 'קואליציית נשים לשלום', 'הועד הישראלי נגד הריסת בתים', 'גוש שלום', 'זוכרות', ו'המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית'.

ארגון זוכרות למשל, סבור כי "הכרה בזכות הפליטים הפלסטינים לשוב לבתיהם הינה תנאי הכרחי לכינונו של שלום ומשטר דמוקרטי אמיתי בארץ", וכי "זכות השיבה אינה צריכה להיות תלויה באופי ההסדר הפוליטי הסופי בארץ (שתי מדינות, מדינה אחת, קונפדרציה וכו') אלא היא תנאי קודם לכל אלה". 'גוש שלום', מגדיר את 'זכות השיבה' כ"גורם מרכזי בהשגת פתרון צודק

ובר-קיימא של הסכסוך הפלסטיני/ערבי – ישראלי... "וכ"זכות אוניברסלית המעוגנת במשפט הבינלאומי".

הארגונים הערבים הישראלים שמופו הם: 'עדאלה', 'אתג'אה', 'מוסאואה', ו'מדה-אל כרמל'. 'מדה-אל כרמל' לדוגמא, קובע, כי "הפיוס דורש גם הכרה בזכות השיבה ופעולה ליישומה בהתאם להחלטת האו"ם מספר 194". 'מוסאואה' סבור, כי "נושא הזכויות ההיסטוריות של המיעוט הערבי בישראל נוגע בין השאר בסוגיית העקורים הפלסטינים, תושבי המדינה ואזרחיה (הנוכחים-הנפקדים, המהווים כ-25% מהאוכלוסייה הערבית), וחזרתם ליישוביהם המקוריים – אקרית', אלע'בסייה, אללג'ון ועוד...". 'אתג'אה' מציין, ש"זכויות הפליטים הפלסטינים והאנשים שנעקרו, לחזור לשיבה ולפיצויים, הם זכויות בסיסיות תחת המשפט הבינלאומי...". ארגון עדאלה סבור, כי "על מדינת ישראל להכיר באחריותה לעוולות ההיסטוריות שגרמה לעם הפלסטיני בכללותו עובר להקמתה ולאחר מכן: להכיר באחריותה לעוולות הנכבה והכיבוש; ולהכיר בזכות השיבה של הפליטים הפלסטינים על בסיס החלטת האו"ם 194".<sup>63</sup>

ב-2018 פרסם ארגון זוכרות נייר עמדה של 'מועצת השיבה' לגבי מימושה, אופני יישומה, מחירה ויתרונותיה. במסמך נכתב בין היתר, כי "בימינו אנו, מוטלת עלינו אחריות לפעול לקידום שיבת הפליטים והעקורים הפנימיים הפלסטיניים" וכי "יש לפעול בתוך החברה היהודית כדי להגביר מודעות למשמעות השיבה, נחיצותה, צדקתה והיתכנותה", "כחלק מההבנה של משמעות השיבה ושימותה, יש לדמיין אותה, לתכנן אותה ואת המרחב שיווצר בעקבותיה... השיבה תדרוש רפורמה קרקעית, שתוכל להישען על היות 93% מהקרקעות כיום בידי המדינה, כאשר אותן אדמות יהיו ברובן בבעלות פלסטינית עד הקמת המדינה... העקרון המנחה הוא שאדמות הפליטים יוחזרו אליהם..."<sup>64</sup>

גם הח"כים הערביים מדברים לעיתים קרובות ברוח זאת אך תקצר היריעה מלפרט את הדברים הנה כמה דוגמאות בלבד:

אוסאמה אל סעדי, ח"כ מטעם תע"ל ברשימה המשותפת: "אני משתתף כעת בתהלוכת השיבה וציון השהידים של הטבח בטנטורה אשר ניזום על ידי ארגונים פלסטיניים. אנו נמצאים כאן כדי להדגיש את זכות השיבה לטנטורה ולכל הכפרים והערים הפלסטיניות שלנו..."<sup>65</sup>

ח"כ אחמד טיבי, הרשימה המשותפת... "איש אינו יכול לבטל את חלומות האנשים, את זיכרונותיהם, תקוותם ואת ערגתם לאדמה, לבית ולמפתח... כן, עדיין קיימת אפשרות לשיבה וזו זכות שאנו לא נוותר עליה לעולם... מטרת העם (הפלסטיני) היא המולדת ולא הישוב (מחוץ לפלסטין). אכן, לו הדבר היה בידי המערב, ובפרט בידי ארה"ב, הם היו רוצים בו (ביישוב הפלסטינים מחוץ לפלסטין) ושואפים לממשו.

בסיכומו של דבר, עניין זה אינו נתון כלל למו"מ...אלה שהגיעו בספינה או במטוס לפלסטין מקצוות העולם החלו מתקראים בעלי הארץ. זו החוצפה הישראלית, אשר לא השלמנו איתה בעבר ולא נקבל אותה לעולם..."<sup>66</sup>

**מנסור עבאס, יו"ר מפלגת רע"מ:** "לעולם לא נכנע ולא נשלים עם התבוסה, ולא נקבל את תוצאות אל-נכבה" (בנאומו במליאת הכנסת, 28.5.2019). "אנחנו עומדים בצניעות בפני עמנו והחברה הפלסטינית היקרה שחיה את הנכבה ודבקה באדמה הזאת ושמרה על זהותה"<sup>67</sup> בהזדמנות אחרת הבהיר עבאס: 'ודאי שאני תומך בזכות השיבה'<sup>68</sup> (ב-21.21.21, הצהיר עבאס כי הוא מכיר בכך שמדינת ישראל נולדה כמדינה יהודית ושכזו היא תשאר. עבאס לא התייחס בדבריו אלה ל'שיבה', כך שלא ברור אם הוא עדיין דורש את יישומה. כמו כן, עבאס לא הבהיר, האם הוא מכיר בזכות היהודים למדינה, או רק במציאות הקיימת של מדינה כזאת).

**ח"כ לשעבר ג'מאל זחאלקה:** "מי ששוכח את הנכבה, שוכח שהוא פלסטיני... הם שינו את הדמוגרפיה בארץ, ושפה חדשה עלתה במקום השפה המקורית, אולם אנו נשארנו במולדת. אנו שומרים על ערביותה ומגוננים על השמות בארץ, מפני ייחוד. ישוב אחר ישוב, שמות הגאיות וההרים – כדי להדגיש כי הארץ הזו שייכת לבעליה, שלא ויתרו עליה"<sup>69</sup>

ואכן, ברוח הדברים הללו, לדבקות של ערביי ישראל בנכבה יש ביטויים שונים. מדי שנה מתקיימים עשרות ולעיתים מאות סיורים תחת הכותרת 'השיבה', במקומות שבהם חיו ערבים לפני מלחמת העצמאות. בפארק קנדה אף נאלצה בעבר קק"ל, להציב שלטים שמציינים את שמות הכפרים הערבים ששכנו שם, בהתאם לצו בית משפט, בעקבות פניה של עמותת זוכרות. מדובר בכפרים דיר איוב, אמועס ויאלו, כפרים שנהרסו ב-48 וב-67, מלחמות שבהם ניסו הערבים להשמיד את מדינת ישראל.<sup>70</sup>

לקראת יום העצמאות ה-73 של מדינת ישראל, הגיעו מאות לאתר הכפר העקור חיטין, סמוך לטבריה, כפר שנהרס ב-48 אך עדיין קיימים בו שרידי מסגד ובתים. תושבי הכפר הפכו לפליטים וחלקם הפכו לעקורים שמתגוררים היום ביישובים ערבים בגליל כמו דיר חנא, עראבה ועילבון.<sup>71</sup> באותו יום הגיעו מאות לאתרים נוספים ובהם אתר הכפר העקור לג'ון, סמוך לצומת מגידו, שרבים מתושביו השתקעו באום אל פחם.

לעיתים, עולה זיכרון ה'נכבה' בהקשרים תמימים או תמימים לכאורה. פוראת נאסר, הכתב הערבי של חדשות אן-12 צייץ לאחרונה בטוויטר ציוץ שעסק במזג האויר ונזקיו. לצד אזכור העיר נתניה, שסבלה מגשמים ומשטפונות קשים, הזכיר פוראת גם את שם הכפר אום ח'אלד, ששכן בסמוך.<sup>72</sup>



הרשות הפלסטינית קידמה לאורך השנים קריאת רחובות, ככרות ומוסדות ממלכתיים, במיוחד בסיסים צבאיים ובתי ספר, על שם יישובים ערבים שחרבו ב-1948. כך למשל, ברמאללה ובאל-בירה נקראו רחובות על שם כפרים ששכנו באיזורי ירושלים, לוד ורמלה: כפר עאנה, ברפיליא, בית נבאלא, ג'מזו, עמואס, ענאבה, קאלוניא, ואל-קסטל<sup>73</sup>

גם מפתחות השיבה, שנישאים על ידי פלסטינים ביו"ש, בעזה, ובישראל במסגרת תהלוכות שיבה רבות, הונצחו בפסלי ענק שמוצבים בכיכרות מרכזיים בערים הפלסטיניות. ד"ר מיכאל מילשטיין ממרכז משה דיין ללימוד המזרח התיכון ואפריקה באוניברסיטת ת"א, שחקר את התבססות זיכרון הנכבה במרחב הציבורי הפלסטיני, מזכיר כי "הסמל הזה מופיע בפסלי ענק המוצבים בכיכרות המרכזיים בערים הפלסטיניות, דוגמת 'שער השיבה' שהוקם לרגל יום השנה ה-60 ל'נכבה' בפתח מחנה הפליטים אל-עאידה בבית לחם. בראש השער הזה הוצב מפתח מתכת גדול באורך של 10 מטרים". מונומנטים דומים הוקמו במחנה הפליטים עקבת ג'בר ביריחו ובמרכזי הערים רפיח ואל בירה".

"מזה כרבע מאה" מציין מילשטיין, "מעורב גם הציבור הערבי בישראל במאמץ לעיגון זיכרון הנכבה במרחב הציבורי. הדבר בולט במיוחד ביישובים בעלי רוב ערבי מוחלט. כך למשל באום אל פחם קרויים רחובות על שם הכפרים עין ע'זאל וכפר לאם, ששכנו עד 1948 סמוך לעיר ואשר חלק מתושביהם השתקע בה לאחר שחרבו; בטמרה נקראו רחובות על שם הכפרים הושא ואל-כסאיר, ששכנו בגליל המערבי; בשפרעם - רחובות על שם כפר ברעם, צפוריה ואג'זם; ובכפר קאסם על שם דיר יאסין, יאפא ואל-מג'דל... אתר הנצחה הוקם ליום האדמה בטייבה, ועליו חרותים שמות היישובים. שלט ענק בדמות מפתח הוצב בכניסה לאום אל פחם ועליו הכיתוב: 'שבים לכפר אל-לג'ון'.<sup>74</sup>

בספרו, 'מקום לדור בו ושם שלו', כותב ד"ר עאמר דהאמשה כי "שמות מקומות אינם רק ציינים שקופים או ניטראליים של קואורדינטות מרחביות", אלא "הם מבעים תרבותיים ואידיאולוגיים, שמהם משתקפת מערכת הזיקות של האדם אל אדמתו".

כאשר מדובר בעיצוב המרחב הציבורי של החברה הערבית בישראל יש לקביעה הזאת גם משמעות פוליטית:

ביפו התנהל בעבר מו"מ עתיר אמוציות בין התושבים לעירייה בסוגייה זו. התושבים הערבים ביפו דרשו להנציח שמות של דמויות ומקומות מלפני 1948 ובכך להציף את זיכרון הנכבה. בין היתר ביקשו התושבים ביקשו להנציח את ראש העיר לשעבר עבד אל-ראוף אל-בייטאר, את עיסא אל עיסא, עורך העיתון 'פלסטין' ואת ד"ר פואד אל-דג'אני שב-1933 הקים את בית החולים הפרטי הראשון ביפו. דניאל מונטרסקו, יליד יפו, שסקר סוגיה זו ציין, כי עד לפני ארבע

שנים ניתן היה למנות ביפו כ-14 רחובות על שם אישים ערבים, לעומת 400 רחובות שקרויים על שם אישים מן התרבות העולמית, היהודית והציונית.<sup>75</sup>

בחיפה, גילו לפני 17 שנה תושבים בעיר התחתית ובשכונת הדר, שלטים שעליהם נרשמו שמות הרחובות הערבים מהתקופה שלפני מלחמת השחרור. כך למשל ברחוב 'מעלה השחרור', בעיר התחתית, הוצג שלט שעליו נכתב 'בורז' (בעברית: מגדל) ושלט שעליו נכתב 'אלראהבט', כפי הנראה שיבוש של רבאט, שמה של בירת מרוקו.<sup>76</sup> תושבת העיר פדווה סרוג'י ניהלה במשך שנים מאבק ציבורי, בדרישה להוסיף לשמה של שכונת מגוריה, עין הים, גם את שמה הערבי: 'ואדי אל-ג'מאל'.<sup>77</sup> ובעכו, כבר הזכרנו, נתלו בראשית שנות האלפיים ע"י ארגון זוכרות, שלטי רחוב שהנציחו שכונות ערביות שננטשו ב-48'

ברמלה פרץ ביוני 2020 ויכוח ציבורי סביב החלטתה של ועדת השמות העירונית להחליף שמות שמנציחים אישים ואירועים בתולדות הציונות ולהעניק להם שמות חדשים על שם זמרים ערביים. כך שונה רחוב לוחמי הגיטאות לרחוב אום-כולתום, ורחוב תק"ב שינה את שמו לרחוב מוחמד עבד אל-והאב, זמר ומלחין מצרי.

לא רק שמות רחובות נמצאים בחזית ההנצחה. תושבי טירה מכירים את המונומנט שהוקם בעירם ומנציח את 'חללי 1948'. המונומנט מעוטר בציור של צמח הצבר, שהפך סמל ל'צומוד' – האחיזה האיתנה באדמת הארץ במסגרת העימות עם ישראל.<sup>78</sup> ההנצחה אינה רק יוזמה ממסדית, אלא מגיעה גם 'מלמטה'. "נוהג נפוץ הוא לקרוא לחנויות בשמות יישובים שמהם הגיעו בעליהן או צאצאיהם, כמו למשל חנויות בשם צפוריה – היום ציפורי – שפועלות ברחבי נצרת", כותב מילשטיין במחקרו. הוא מציין כי בשני העשורים האחרונים העניקו רשויות מקומיות ערביות שמות לרחובות שהיו מסומנים בעבר במספרים, וכי רחובות נקראו על שם יישובים שחרבו ב-1948. כך הונצחו יישובי מוצא של רבים מהתושבים. במקרים אחרים נקראו רחובות על שם אישים כיאסר ערפאת או פעילת החזית העממית לשחרור פלסטין לילה ח'אלד, שהשתתפה בשנות ה-70 בטרור חטיפות המטוסים. רחובות נקראים גם על שם אירועים משמעותיים בקורות התנועה הפלסטינית: 'טבח כפר קאסם', 'יום האדמה' ולכבוד מנהיגים של מדינות ערב דוגמת שליט עיראק, עבד אל-כרים קאסם, שלחם באיזור המשולש ב-1938 ומונצח ברחוב הראשי של כפר קאסם.

בהקשר זה יצוין כי המתפרעים הערבים במהלך אירועי מאי 2021 מחקו את השמות בעברית מעל שלטי דרכים והחליפו אותם בשמות בערבית של יישובים ערביים. היה זה ביטוי סמלי לשאיפתם להביא לשינוי המציאות בשטח ואמונתם כי דינו של שינוי זה להתחולל ובידיהם לזרז את התרחשותו.

ד"ר יחיאל שבי הרחיב בעבר על אודות פעילות של גופים ערביים שונים בישראל, שהחלו בסוף שנות השמונים לשקם באינטנסיביות מקרקעין דתיים נטושים בכל רחבי הארץ.<sup>79</sup> מדובר בעיקר בבתי קברות, במסגדים, בכנסיות ובקברי קדושים, שבניגוד למבני המגורים של היישובים הערבים שחרבו ב-48', רבים מהם נותרו על תילם. מי שפעילה בעיקר בתחום זה היא התנועה האסלאמית שהתפצלה ב-1999 לשתי תנועות 'הפלג הצפוני' ו'הפלג הדרומי'. במחקריו הוכיח שבי, כי לפי ההלכה האסלאמית ניתן להסיר קדושת אתרים דתיים ואף הביא דוגמאות רבות לכך. כך למשל הפקיעה עיריית טייבה בשנות התשעים את אדמת בית הקברות 'פרדיסיא' וחילקה אותו למגרשים לבניית בתים.

אולי כתגובת נגד למקרים מעין אלה, פרסם ב-1991 השייח' תופיק עסליה, שכיהן כנשיא בית הדין השרעי לערעורים הנחיה, שבה קבע כי 'קדושת בתי הקברות הינה נצחית ולא ניתן להסירה'. הוא גם ביקש להתיר למוסלמים לתחזק את האתרים הדתיים הנטושים והחרבים. בעקבות עסליה, צעדו קאדים נוספים.

ממצאי המחקר המפורט של שבי הצביעו על כך שיתכן שהפעילות למען השיבה למסגדים ולבתי הקברות קשורה ל'זכות השיבה'. מסקנתו הייתה כי "קיימות נקודות השקה רבות בין הפן הערבי לפן האסלאמי של המאבק, ובין המאבק בציונות למלחמה ביהודים. "הדת והלאום", כך כתב, "שזורים זה בזה בסכסוך והפן הדתי מנוצל בעקביות על ידי הערבים באשר הם, לצורך השגת רווחים לאומיים" הוא הציע שהמדינה תבהיר, כי זיכרון והנצחה הם דבר לגיטימי, אך שיבה מעשית למקומות שאבדו ואינם עוד היא דבר בלתי אפשרי. ישראל צריכה", לדבריו "לומר 'כן לזיכרון' אך 'לא לשיבה'".<sup>80</sup>

אלא שרבים מערביי ישראל מציינים מדי שנה את יום הנכבה ואת יום האדמה, שרים את 'ההימנונים' הלאומיים שלהם: 'מוטני' (מולדתי) שהוא ההמנון הבלתי רשמי של הפלסטינים וההמנון הלאומי של עיראק; פדאאי' (לוחם), ההמנון הרשמי של אש"ף, שמציין את יום המהפכה הפלסטינית, וגם את 'בילאדי בילאדי' (ארצי, ארצי), שהפך להמנון מצרים. הם כמובן מניפים את דגלי פלסטין.

גם קייטנות שיבה התקיימו בעבר בארץ: תנועת 'בני הכפר' יזמה בראשית שנות האלפיים קייטנות ילדים בכאבול שבגליל, שכוננו 'מחנה השיבה'. בקייטנות הושמעו דברי הערצה למפגעים מתאבדים ושירים שקראו לשוב לאשדוד ולחיפה וכן דברים בזכות החלומות על מדינה פלסטינית שתשכון בין הים לירדן. כ-300 ילדים, ערבים ישראלים, נשלחו על ידי הוריהם לקייטנה, שבה הם חולקו לקבוצות, שנקראו על שם מחנות פלסטיניים: 'ירמוכ', 'עין אל-חלווה', 'אל בקעה' ועוד.<sup>81</sup>

## סיכום – 'השיבה' כשאיפה ממשית ולא כחלום מורשת תיאורטי

במאי 2021, במהלך מבצע 'שומר החומות', תוך כדי מצב מלחמה ועימות צבאי שישראל נקלעה אליו, חברו חלק מערביי ישראל לאוייביה מבחוץ, באופן בולט ומשמעותי. הם תקפו אזרחים יהודים, השחיתו רכוש יהודי רב, פגעו בסמלי שלטון וריבונות ישראלים והטילו מצור בן מספר ימים על שכונות ויישובים ברחבי ישראל. האירוע נמשך אמנם ימים ספורים, אך התרחש בו זמנית בעשרות רבות של מקומות יישוב ובקווי התפר.

עיקר תשומת הלב, במאי 2021, התמקדה בערים המעורבות, שבהם חיים כיום כחצי מיליון ערבים, כרבע מכלל תושבי ישראל הערבים שרובם מוסלמים.

שיעור הערבים בערים המעורבות נע בין 4.5% בתל אביב – יפו, לבין 38% בירושלים, שיש לה מאפיינים יחודיים, ולכן מיעטנו לעסוק בה כאן. גם בערביי הנגב, (גם שם נרשמו במאי אירועים אלימים), שאף הם בעלי מאפיינים יחודיים – לא עסקנו כאן.

ללא ירושלים, חיים בערים המעורבות 130 אלף אזרחים ערבים, המהווים כ-13% מאוכלוסיית ערים אלו וכ-8% מערביי ישראל.<sup>82</sup>

מדובר בערים: יפו, חיפה, לוד, רמלה, עכו, נוף הגליל ומעלות תרשיחא. נכון לדצמבר 2021, בחלק מהמקומות הללו, כמו לוד ועכו, המתיחות נמשכת, אם כי בעצימות נמוכה יותר, ומעת לעת נרשמים תקיפות של יהודים או פגיעות ברכושם, ואירועים אלימים אחרים.

מאז האירועים, הועלו מגוון של סיבות וגורמי רקע למה שארע, אולם תשומת לב מועטה בלבד, אם בכלל, הוענקה לאחד מגורמי הרקע, שמשקף זרמי עומק בחברה הערבית בישראל – העיסוק של ערביי ישראל ב'נכבה' וב'זכות השיבה'. הנרטיב התודעתי המעצב הזה, כפי שהראנו כאן, הניע לא פעם פורעים ערבים ישראלים, באירועי מאי 2021.

התיעוד הרב על כך, שהובא בנייר זה, עומד בבסיס וביסוד הסכסוך הישראלי-פלסטיני. הדבר קיבל בעבר ביטוי נרחב בקרב ערביי ישראל ומנהיגיהם, וכאמור, גם הוא עמד – לצד סיבות וגורמי רקע נוספים – מאחורי הפרעות בערים המעורבות בחודש מאי האחרון.

שבועיים לאחר הפרעות הללו, תקף יו"ר ועדת המעקב של ערביי ישראל ח"כ לשעבר מוחמד ברכה את הממשלה בעקבות מעצר רבים מפורעי מאי. ברכה כינה את המעצרים: 'מסע הפחדה וטרור נגד הציבור הערבי' והבהיר: 'המחאה שלנו היא אזרחית ולאומית. אנחנו חלק מהעם הפלסטיני'.

ברכה חזר על דברים ברוח זאת, אף ביתר תוקף, גם בנובמבר 2021, כאשר קשר בגלוי ובמפורש בין האירועים האלימים במאי בערים המעורבות, לבין המאבק הפלסטיני הכולל, ותיאר את אותן ערים כ'חלק בלתי נפרד מפלסטין'. בנאום בערבית ששודר בטלוויזיה הפלסטינית, הבהיר ברכה:

לירושלים יש אחיות יקרות: יפו, חיפה, עכו, לוד ורמלה. לפני כמה חודשים, במאי האחרון, בזמן האינתיפאדה האחרונה, מוקד ההתנגדות מול כוחות הדיכוי הציוני, היה במיוחד בערים אלה שאותן ניסו להספיד, לעוות ולהסיר ממפת פלסטין. ערים אלה התקוממו ואמרו: כאן פלסטין. היא נקראה בעבר פלסטין, והיא נקראת פלסטין פעם נוספת"<sup>83</sup>

\* \* \*

בנספח מיוחד שפרסם עתון א-צנארה לציון יובל להקמת מדינת ישראל טבע העורך הראשי של העתון, לוטפי משעור המנוח, את הסיסמה 'יום עצמאותכם הוא יום הנכבה שלנו' (יום אסתקלאלכם הו יום נכבתנא). פרופ אלי רכס, שחוקר כבר שנים את ההיסטוריה הפוליטית של ערביי ישראל התרשם, כי בכך "תמצת משעור את הכמיהה החדשה של הערבים לסימטריה בין הנרטיב הלאומי של היהודים לבין זה של הערבים". באירועי אוקטובר 2000, שמבחינות רבות היוו צלצול השכמה וקדימון לאירועי מאי 2021, שני עשורים מאוחר יותר, גולמה לראשונה הכמיהה הזאת באופן משמעותי ואלים.

ב-2021, התברר עד כמה עמוק התהליך הזה בקרב ערביי ישראל, כאשר ה'שיבה' אינה עוד בגדר חלום מורשת תיאורטי, אלא שאיפה ממשית עכשווית שביטוייה רבים, שאיפה בעלת פוטנציאל מוכח של אלימות וטרור שלא ניתן להתעלם עוד מסכנותיה.

## הערות

1 על פי נתוני למ"ס שהתפרסמו במאי 2018, הפערים ברמת החיים בין יהודים לערבים אינם כה גדולים. ראו למשל: עקיבא ביגמן, 'הנכבה במספרים: ערביי ישראל משגשגים'. אתר ישראל היום, 13.5.2018  
<https://www.israelhayom.co.il/article/555731>

נתונים שונים, המלמדים לכאורה על פערים גדולים יותר מובאים במסמך: 'ערבים בערים המעורבות - מבט על' שפרסם מרכז המחקר והמידע של הכנסת ב-27 למאי 2021

<https://www.makorrishon.co.il/news/386759> 2

3 להעמקה, ראו: נדב שרגאי, עלילת אל-אקצא בסכנה. דיוקנו של שקר, המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה ומעריב 2012, וכן: נדב שרגאי, טרור אל-אקצא. מעלילה לדם. המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה וסלע מאיר. 2020

4 חלק מערביי ישראל מציינים את יום הנכבה ביום העצמאות של מדינת ישראל בעוד שהפלסטינים בשטחים ומחוץ לישראל מציינים אותו ב-15 למאי, יום ההכרזה המיועד של מדינת ישראל בשנת 1948 (בפועל הוקדמה ההכרזה בכמה שעות ל-14 במאי בגלל כניסת השבת)

[/https://www.facebook.com/NaftaliBennett/posts/9170436516506375](https://www.facebook.com/NaftaliBennett/posts/9170436516506375)

6 בן-דרור ימיני, מכתב לפליטים, באתר nrg, 17 במאי 2011

<https://jcpa.org.il/2011/10/%D7%97%D7%95%D7%A7-7%D7%A4%D7%9C%D7%A1%D7%98%D7%99%D7%A0%D7%99-%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%A2-%D7%95%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A8-%D7%9B%D7%9C%D7%A9%D7%94%D7%95-%D7%A2%D7%9C-%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%AA-%D7%94>

8 הונתן דחוח-הלוי, עקיבא אלדר מאוכזב מעריקאת, באתר News1 מחלקה ראשונה, 16 בדצמבר 2010

9 מתוך החלטת הממשלה מיום 25.3.03 העוסקת בקבלת התוכנית המדינית "מפת הדרכים" ובמסגרתה החלטה גם בסוגיית הפליטים: "ממשלת ישראל קיבלה היום את הצעדים המוגדרים במפת הדרכים.... כמו כן מבהירה ממשלת ישראל כי הן במהלך התהליך המדיני והן לאחריו, המענה לסוגיית הפליטים לא יכלול כניסתם וישובם בתחומי מדינת ישראל". יצויין, כי לאישור כניסתם של פליטים יש צורך ברוב מוחלט של 61 חברי כנסת (חוק שריון שלילת זכות השיבה), התשס"א-2001, מצד שני החוק עצמו אינו חוק משוריין, כלומר לתיקונו או לביטולו די ברוב רגיל של חברי הכנסת.

<http://reut-institute.org/he/Publication.aspx?PublicationId=142810>

11 יואב איתאל, "ההסתה מחזקת אותנו": המוסלמית הדתיה הראשונה בכנסת לא נרתעת מנתניהו, אתר וואלה. 6.3.2020;  
<https://elections.walla.co.il/item/3344880>

12 יאיר קראוס, 'משקרים לנו שהיהודים רוצים לפגוע באל-אקצא', עתון מקור ראשון, 13.3.2016.

<https://www.israelhayom.co.il/article/51744513>

<https://www.themarker.com/career/1.174556014>

15 ע"פ (נצרת) 24933-09-18 דארין טאטור נגד מדינת ישראל, ניתן ב-16 במאי 2019; גלעד מורג וחסן שעלאן, 'המשוררת הערבייה דארין טאטור זוכתה חלקית...!', אתר וואינט, 16.5.19.

<https://www.mekomit.co.il/%D7%94%D7%A4%D7%9C%D7%A1%D7%98%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%9D-%D7%A0%D7%95%D7%94%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%94%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D-%D7%9C%D7%90-%D7%9E%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%98%D7%98>

[https://www.mako.co.il/news-law/2021\\_q2/Article-e7381d52f35e871027.htm17](https://www.mako.co.il/news-law/2021_q2/Article-e7381d52f35e871027.htm17)

[https://twitter.com/kann\\_news/status/138418072336030106118](https://twitter.com/kann_news/status/138418072336030106118)

19 עניין השיבה נשזר גם בדבריו של חבר מועצת עיריית ת"א עבד אבו שחאדה. אבו שחאדה, התראיין ל'כאן חדשות במסגרת הסדרה 'החלום הישראלי'. הוא סירב להגדיר עצמו כישראלי ונשאל באילו תנאים יגדיר עצמו בכל זאת כישראלי, או ישלבו 'ישראלי', בהגדרת זהותו. אבו שחאדה השיב בין היתר: "זכות שיבה לפלסטינים לתוך מדינת ישראל ואזרחות משותפת ושוויון מוחלט". 'החלום הישראלי', פרק 3, דקה 10.05, דצמבר 2018.

<https://www.facebook.com/watch/?v=746419622401808>

20 הדו"ח: 'משחקי השייח - חשיפת הקשרים בין רע"מ לחמאס', תחקיר של תנועת עד כאן, 11/2021, עמ' 37-45.

<https://twitter.com/meiretingr/status/140144296510976000121>

22 'מנהיגות ערביי ישראל חותרת אל מרכז ההנהגה הפלסטינית', מאת ל. ברקן, דו"ח של ממרי מיום 16.8.2011. הדברים נאמרו במסגרת 'עצרת העקרונות האיתנים הפלסטינים', שהתקיימה ב-29.1.2011 בבאקה אל גרביה. <http://www.memri.org.il/cgi-webaxy/item?2965>

23 להעמקה, ניתן לצפות בסרט - חמשה ימים במאי: <https://www.youtube.com/watch?v=MukCSaBc-2g>

<https://www.ynet.co.il/news/article/BJhTladud24>

25 אני מודה לעיתונאי ישי פרידמן על שהפנה את תשומת ליבי לדבריה של זינאתי והאיר עיני בכמה מהעניינים שמוזכרים בנייר זה. ניתן לצפות בדבריה של זינאתי, כאן:

<https://www.youtube.com/watch?v=hx9feJWmrCI&t=2359s>

<https://www.youtube.com/watch?v=CU4tY3s-Kr826>

- 27 ציוץ מה-23.5.21 (באדיבות המזרחנית מורן טל). אני מודה לטל על שהאירה עיני בכמה מהעניינים שמוזכרים בנייר זה  
<https://rotter.net/forum/scoops1/707221.shtml> 28  
[/https://www.makorrishon.co.il/news/356237](https://www.makorrishon.co.il/news/356237) 29  
שם. 30
- 31 מתוך כתב האישום נגד אלבאז  
<https://www.inn.co.il/news/534412> 32  
<https://twitter.com/meiretingr/status/1468521601503215624?t=WG2Jqs9NOgkVTzH0Y3YbbQ&s=08> 33  
34 להרחבה ראו ערך בויקיפדיה: המהומות בעכו 2021
- 35 להרחבה, ראו בויקיפדיה בערך: המהומות בעכו (2021) וכן המקורות בתוך הערך הזה שם:  
[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA\\_%D7%91%D7%A2%D7%9B%D7%95](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA_%D7%91%D7%A2%D7%9B%D7%95)
- 36 יאיר קראוס, "ציפיתי ששכניי הערבים יגנו עליי מהפורעים", "מקור ראשון", 25 ביוני 2021  
37 להרחבה בעניין ההודעות הלא זהות והמקורות לכך, ראו בויקיפדיה בערך 'המהומות בעכו (2021)'  
38 זמן אמת. עונה חמש, פרק 12. הכתובת על החומה <https://www.youtube.com/watch?v=XtGDUNWfNM0>  
39 העלון 'גילוי דעת', ב' בחשון התשפ"ב, עמ' 26.
- 40 <https://www.allies.org/blog/archives/6808#.YaJmcNBBxPY>  
41 יאיר קראוס, במימון מדינת ישראל: הצגה על 'הנכבה' בפסטיבל עכו, אתר אנ.אר.גי. 6.10.2016  
42 להרחבה ראו: נדב שרגאי. 'הפלשתנים מהללים שלושה מרוצחי מאורעות תרפ"ט, שנתלו על ידי הבריטים', אתר 'ישראל היום', 13.7.2020  
<https://www.israelhayom.co.il/article/779357>
- 43 ישי פרידמן, "מקור ראשון", 19.6.20  
<https://www.israelhayom.co.il/article/779357> 44  
45 דיווח של עיתונאי מקור ראשון יאיר קראוס ותקשורת נוספת ב-15.8.2021
- 46 להרחבה בעניין השייח מאדי ראו: אסף גיבור, 'שייח התנועה האסלאמית מעכו: קריסת הישות הציונית קרובה'. אתר מקור ראשון, 23.6.2021  
[/https://www.makorrishon.co.il/news/363321](https://www.makorrishon.co.il/news/363321)
- וכן: המזרחנית מורן טל. 'אימאם עכו כמקרה בוחן. אתר מידה. האם מדינת ישראל יכולה להתמודד עם האימאמים?' 28.6.21  
<https://mida.org.il/2021/06/28/%D7%90%D7%9E%D7%90%D7%9D-%D7%A2%D7%9B%D7%95-%D7%9B%D7%9E%D7%A7%D7%A8%D7%94-%D7%91%D7%95%D7%97%D7%9F-%D7%94%D7%90%D7%9D-%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%AA-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%99%D7%9B%D7%95>
- 47 סהשא עראף, 'ליד המדרגות ברחוב עבאס, שהפליטים ירדו בהם ולא חזרו', אתר 'שיחה מקומית', 26.4.2021. הדברים לקוחים והועתקו בתמצית משם.  
<https://www.mekomit.co.il/%D7%9C%D7%99%D7%93-%D7%94%D7%9E%D7%93%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A8%D7%97%D7%95%D7%91-%D7%A2%D7%91%D7%90%D7%A1-%D7%A9%D7%94%D7%A4%D7%9C%D7%99%D7%98%D7%99%D7%9D-%D7%99%D7%A8%D7%93%D7%95-%D7%91>
- 48 <https://www.israelhayom.co.il/magazine/hashavua/article/4209381>  
ראו דף הפייסבוק של מנסור מיום 18.8.2021, שעה 08.34
- 49 להרחבה, ראו בויקיפדיה: תת ערך 'חיפה' בתוך ערך 'המהומות בישראל 2021'  
50 <https://news.walla.co.il/item/3435135> - יואב איתאל, חדשות וואלה, 12.5.2021, "לראשונה לא מרגיש דו קיום בחיפה": הקריאות לחרם על ערבים מעמיקות את השטע.

51 דיאא חאג' יחיא, ינאל ג'ברארין, 'בתגובה לקריאות לחרם, בחברה הערבית ציינו את שבוע הכלכלה הלאומית הפלסטינית', אתר עתון 'הארץ', 12.6.2021 (הציטוטים לקוחים משם)

52 יואב שטרן, 'קבוצת אקדמאים ערבים קוראים ליישם זכות השיבה', אתר הארץ 15.5.2007; הצהרת חיפה הייתה המסמך הרביעי שפרסמו מנהיגים מהציבור הערבי בישראל באותה תקופה. מחברי המסמך, ובהם אישים שנמנו עם מפלגות בל"ד וחד"ש, הציעו, כי בתמורה להיענות ישראלית לדרישות שהועלו בו, הערבים יכירו בזכות של העם היהודי ישראל להגדרה עצמית. מחברי המסמך הכירו בשואה כ'אחד הפשעים האיומים ביותר נגד האנושות', אך העירו כי 'לא היה מקום לנצל את השואה כדי להקים את ישראל על חשבון העם הפלסטיני'. שם.

53 ראו מסמך של ממרי, 'הפלסטינים: איש אינו מוסמך לוותר על זכות השיבה לישראל', 26.5.2010

54 ל.ברקן, מנהיגות ערביי ישראל חותרת אל מרכז ההנהגה הפלסטינית, מסמך של ממרי מיום 16.8.2011

55 סלאח שוחרר מהכלא לאחר שריצה 16 חודשי מאסר ביום 13.12.2021.

56 מתוך כתב האישום נגד חטיב, ת"פ פמ"צ, 1308/21 מדינת ישראל נגד כמאל בן חוסיין חטיב בבית משפט השלום בנצרת. 1308/21

57 שם.

58 ראו כאן: <https://www.mako.co.il/news-channel12?subChannelId=1fa7005369a88710VgnVCM100000700a10acRCD&vcmid=aa98982012259710VgnVCM200000650a10acRCD> דקה 4.45

59 <https://www.kan.org.il/item/?itemid=111115>

דקה 1.21

60 <https://www.mako.co.il/news-channel12?subChannelId=49392ce769e3c710VgnVCM200000650a10acRCD>

דקה 10.14

61 עמרי חיים, כתב התחום הערבי ב'כאן חדשות', טוטר 8.12.2021

62 <https://www.ngo-monitor.org.il/reports/%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%AA-%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%93%D7%9D-%D7%95%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D-%D7%91%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%A9>

63 שם.

64 <https://zochrot.org/he/article/56516>

65 דלית הלוי, "ח"כ ערבי: זכות השיבה לכל הערים, אתר ערוץ 7, 18.3.20

66 <https://www.inn.co.il/news/238858>

67 נאום של עבאס בערבית, מצוטט עם מקור, בד"ר הבטחוניסטים על רע"מ, אפריל 2021

68 <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-804424>

69 מתוך אתר ערבים 48, 16.5.2011

70 אתר ליכודניק, 28.6.2008. חשיפת 'ארץ ישראל שלנו: זכות השיבה של ערביי ישראל, מתחילה ב'פארק איילון קנדה', בחסות הקרן הקיימת לישראל.

71 ציוץ בטוטר של סמי עבדול חמיד מיום 15.4.2021, הובא בשרשור ע"י המזרחנית מורן טל

72 <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-878884>: 20.11.21

73 מתוך מאמרו של מיכאל מילשטיין, 'התבססות זיכרון הנכבה במרחב הציבורי הפלסטיני', צומת המזרח התיכון, כרך 10, גליון מס' 4, 14 במאי 2020.

74 להעמקה, ראו מאמרו של מילשטיין כאן: <https://dayan.org/he/content/5647>

75 <https://www.haaretz.co.il/blogs/danielmonterescu/BLOG-1.4108639>

76 <https://www.makorrishon.co.il/nrg/online/1/ART/838/017.html>

77 <https://www.colbonews.co.il/magazine/70501/?print=1>



78 להעמקה, ראו מאמרו של מילשטיין כאן: <https://dayan.org/he/content/5647>

79 להרחבה והעמקה, ראו מאמרו של ד"ר יחיאל שבי, 'המתכון הערבי למימוש 'זכות השיבה', אתר מחלקה ראשונה . 19.5.2021.

80 שם.

81 יאיר אטינגר, 'בקייטנת ילדים ערבים-ישראלים, משבחים פיגועי התאבדות וקוראים 'לחזור לאשדוד', אתר הארץ 31.7.2003; עוד על תנועת בני הכפר ומנהיגה מוחמד כנאענה, חבר ועדת המעקב של ערבי ישראל, הן בהקשר 'השיבה' ובהקשרים נוספים, ראו אצל: נדב שרגאי, 'חותרים נגד המדינה ומאדירים טרור: תנועת "בני הכפר" תוצא מחוץ לחוק?', אתר ישראל היום, מוספים, 8.7.21.

<https://www.israelhayom.co.il/magazine/hashavua/article/3162482>

82 הנתונים לקוחים ממסמך שהוכן במאי 2021 ע"י מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 'ערבים בערים המעורבות - מבט על'.

83 דיווח באתר ממרי על דבריו של ברכה שנישאו ביום 26.11.2021



(AP Photo/Tsafrir Abayov)

## היסוד הברווי – שיקום המשילות עם טיפוח חברתי וכלכלי

פנחס ענברי

חוקר החברה הערבית בישראל, דורון מצא, סבור כי אין לקרוא לאירועים האלה, מאורעות תשפ"א,<sup>1</sup> למרות קווי דימיון מסויימים עם מאורעות תרפ"ט,<sup>2</sup> והוא מעדיף לקרוא להם אירועי מאי 2021, וזאת משום שהשוואה עם מאורעות תרפ"ט מרחיקה אותנו מהבנת האירועים ומהטיפול הנכון בהם.<sup>3</sup>

לדבריו, מה שהניע את האירועים בעומקם היה דווקא תהליך הישראליזציה הכלכלית של ערביי ישראל, תהליך שקרה בעידודו של ראש הממשלה הקודם, בנימין נתניהו, יחד עם הרשימה המשותפת.<sup>4</sup> דורון מצא מסביר כי מי שנהנה מן הכספים הרבים לפיתוח הסקטור הערבי היה המעמד הבינוני של הערבים שרק הלך והתחזק, בעוד הפריפריה הערבית, ובכללם הברווים, נשארו מאחור, ולא זכו ליהנות מקרן השפע.

הפריפריה הערבית עשתה השוואה כפולה, למצבם מול היהודים, ולמצבם מול המעמד הבינוני הערבי, ובאירועי מאי 2021 היא הביעה את מחאת "פלסטין השנייה" גם מול החברה היהודית וגם מול "פלסטין הראשונה".

תהליך ההשוואה של החברה הערבית למצבה מול היהודים התחיל מייד אחרי האינתיפאדה השנייה ואירועי אוקטובר 2000 – אומר דורון מצא. המנהיגות הערבית הבינה כי מדינה פלסטינית בגדה ובעזה לא תקום כל כך מהר, והיא שינתה את סדר העדיפויות שלה; ראשית כל – השתלבות כלכלית בישראל, ורק אחכ בסדר העדיפויות חתירה להקמת מדינה פלסטינית.

הערבים בישראל הבינו מייד כי מסמכי החזון הם רף גבוה מדי, והיהודים לא יקבלו את ביטול אופיה היהודי של מדינת ישראל, אומר מצא, אז הם הסירו את מסמכי החזון מסדר היום, וההשתלבות הכלכלית בישראל נשארה המטרה – והם הצליחו במשימה הזאת. אם כי הפריפריה, כאמור, ובכלל זאת הבדווים, לא השתתפה בחגיגה, ובאירועי מאי 2021 הם "שרפו את המועדון".

ההשתלבות הכלכלית אין פירושה וויתורים על דרישות פוליטיות, מבהיר דורון מצא, וכאן הוא מוצא את ההבדל העקרי בין רעם שהשתלבה בממשלה בראשות בנט, לבין הרשימה המשותפת בהנהגת המפלגה הקומוניסטית של אימן עודה, שנשארה בחוץ. עודה היה הראשון שאמר שמטרת המשותפת (אז עם רעם בפנים) היא להיות חלק מן הממשלה, אבל התקשה להיפרד מן הנרטיב הפלסטיני ומן הקשר עם הבעיה הפלסטינית. מנסור עבאס לעומתו "רץ קדימה", ומבחינתו קידום הערבים בישראל הוא חזות הכל.

יש לציין בהקשר הזה כי מנסור עבאס דחה את חיזוריו את אבו מאזן להיפגש עמו<sup>5</sup>, נמנע מלהצטלם עם דגל פלסטין, בעוד אימן עודה התראיין לרדיו פלסטין ב-1 בנובמבר 2021 ודיבר על "הכיבוש" ועל "זכות השיבה".

את השקט היחסי בירושלים לעומת מה שהתחולל בערים המעורבות אפשר להסביר בכך שבעוד שבערים המעורבות הערבים משווים את מצבם לישראל, במזרח ירושלים ההשוואה היא מול הרשות הפלסטינית, ובהשוואה הזאת – המזרח ירושלים מעדיפים את ישראל.

אין אסמכתא לכך שהבדווים של רמלה/לוד, הקשורים עם הבדווים בנגב, הם אלה שפתחו את האירועים,<sup>6</sup> אבל בלי ספק הם מילאו בהם תפקיד מרכזי מייד עם ההתחלה<sup>7</sup>, ויש לבחון מדוע דווקא הם. מה מיוחד לחברה הבדווית שגרם לה לקחת חלק כל כך פעיל באירועים.

חשיבות הבנת חלקם של הבדווים באירועים נובעת מחלקם המשמעותי בנגב, 218.000 שהם כשליש מתושבי הנגב בכלל.<sup>8</sup>

ראשית כל צריך לבחון את ההיבט הרחב יותר. הסער הערבי עורר לא רק את האיסלאם, אלא גם את הבדווים ובמקומות רבים הם כעת גורם חוסר היציבות הראשי. שבטי הבדווים הרסו את לוב<sup>9</sup>, הם מקור צרות לשלטון המצרי בסיני, וגורם של אי יציבות בירדן<sup>10</sup>. כך, שהתעוררות הבדווים בישראל היא חלק מתופעה אזורית רחבה יותר.

מדוע עכשיו? מכיוון שהמסגרת השבטית היא קמאית ומלווה את המזרח התיכון משחר ההיסטוריה ונובעת מן הצורך של המשפחות הנוודות במדבר להגן על עצמן. באין מרות של שלטון מרכזי, חוקי השבט ממלאים את תפקיד של שמירת הסדר הציבורי ובטחון הפרט.

קריסת מדינות ערב חייבה את שבטי הבדווים לחזור ולהיזקק למשפט הבדוי, ובישראל התחזקות השבט באה מן הצורך למלא היעדר משילות של המדינה במרחב הבדוי<sup>11</sup>.

השתתפות הבדווים באירועי 2021 הם חלק מן הפשיעה הגוברת בסקטור הערבי בכלל ובקרבת הבדווים בנגב במיוחד.

בישראל נעשו שני מחקרים מקיפים על הבדווים בישראל, "החברה הבדואית בנגב, מאפיינים חברתיים, דמוגרפיים וכלכליים, יוזמת קרן אברהם 2011" מאת אריק רודנצקי ודר' ת'אבת אבו ראם<sup>12</sup>, ו-"שבטיות, דת ומדינה בחברה הבדואית בנגב: בין שימור לשינוי" עדכן אסטרטגי INSS, אפריל, 2021<sup>13</sup> הממצאים עולים בקנה אחד עם דבריו של דורון מצא.

מן המחקרים האלה עולה כי הבדווים הם הסקטור העני ביותר בישראל – גם מול שכבת הביניים הערבית בישראל, סובל מן התשתיות הירודות ביותר בישראל, רמת חינוך ירודה ופשע גבוה.

מכאן, שישראל חייבת לפעול בשתי חזיתות – מצד אחד, בעקבות ההסכמים הקואליציוניים עם רע"מ להשוות את רמת הכלכלה, השירותים והחינוך לפחות לרמת הערבים בישראל<sup>14</sup>, אבל גם אפס סובלנות לפשע, איתור כל מי שהשתתף באירועים והבאתו לדין, ומאמץ אמיתי להחזיר את המשילות של המשטרה ויתר זרועות השלטון למרחב הבדוי<sup>15</sup>.

ככל שהמדינה תדע לשלוט במרחב הבדוי, כך הצורך של הבדווים להיזקק למסגרות השבטיות או להתפרץ במחאה חסרת שליטה בעתיד יילך ויפחת. יש לשים לב שהבדווים עצמם מבקשים מן המדינה משילות, כי הפשע פוגע קודם כל בהם, ומן החברה הבדווית הוא זולג לתוך ישראל<sup>16</sup>.

## הערות

1 דר מוטי קדר גם קרא לאירועים האלה "ג'יהאד" <https://www.youtube.com/watch?v=8kpbmZKLrTs>  
2 <https://www.youtube.com/watch?v=4spG5UYuABQ> הסמאות של הדרשן במסגד של לוד מזכירים קריאות של הסונים במלחמת האזרחים בסוריה.

3 יו"ר רעם, מנסור עבאס, מביע חשש ממלחמת אזרחים בתוך ישראל.  
<https://www.youtube.com/watch?v=yHVxZ2dVz2k&t=312s>

4 על תוכנית החומש לערביי ישראל -  
<https://brookdale.jdc.org.il/publication/program-to-promote-economic-growth-and-development-for-the-bedouin-population-in-southern-israel-government-resolution-3708-summary-report>

<https://www.raialyoum.com/%D9%84%D9%85%D8%A7%D8%B0%D8%A7-5%D9%8A%D8%B1%D9%81%D8%B6-%D9%85%D9%86%D8%B5%D9%88%D8%B1-%D8%B9%D8%A8%D8%A7%D8%B3-%D9%84%D9%82%D8%A7%D8%A1-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D9%8A%D8%B3-%D8%A3%D8%A8%D9%88-%D9%85>

<https://www.youtube.com/watch?v=WgGXTZR2VKg6>

[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA\\_%D7%91%D7%9C%D7%95%D7%93](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA_%D7%91%D7%9C%D7%95%D7%93)

האירועים בנגב החלו כבר ב-10 בחודש, כלומר כבר בהתחלה:

[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA\\_%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C\\_\(2021\)#%D7%94%D7%A0%D7%92%D7%91](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA_%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C_(2021)#%D7%94%D7%A0%D7%92%D7%91)

[https://brookdale-web.s3.amazonaws.com/uploads/2018/10/Heb\\_es\\_772\\_18\\_update.pdf](https://brookdale-web.s3.amazonaws.com/uploads/2018/10/Heb_es_772_18_update.pdf) 8

<https://brookdale.jdc.org.il/publication/program-to-promote-economic-growth-and-development-for-the-bedouin-population-in-southern-israel-government-resolution-3708-summary-report>

9 פרשן לובי אומר כי אי אפשר לשקם את לוב בלי לרסן את הבדווים.

<https://www.alsaaa24.com/2020/02/15/%D8%AF%D8%B1%D8%AF%D9%88%D8%B1-%D9%85%D9%86-%D9%85%D8%B5%D8%B1%D8%A7%D8%AA%D8%A9-%D9%84%D9%86-%D8%AA%D9%82%D9%88%D9%85-%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%A9-%D9%84%D9%8A%D8%A8%D9%8A%D8%A7-%D8%A5%D9%84>

<https://www.gerasanews.com/article/67518> 10  
על ספקות בקרב הבדווים לגבי הקשר שלהם לשושלת ההאשמית.  
<https://www.youtube.com/watch?v=optG0daESls> מהומות כרכ 1996

<https://www.youtube.com/watch?v=9VazF7PnCus> 11  
דוגמה איך מתנהל משפט הבדווי בסרט הישראלי עג'מי.

<https://din-online.info/pdf/av6.pdf> 12

<https://strategicassessment.inss.org.il/articles/tribes-religion-and-state> 13

<https://www.maariv.co.il/journalists/opinions/Article-825860> 14

<https://in-oneplace.net/bedouins-in-the-negev-overview> 15

<https://13news.co.il/item/news/domestic/articles/rahat-soroka-1415430> 16  
וכן דברי ראש עיריית רמלה אמר כי  
האירועים התחילו בפשיעה בתוך החברה הערבית וגלשה ליהודים.

<https://www.israelhayom.co.il/news/local/article/6515111>



(רשתות חברתיות)

## האם ירושלים ואל-אקצא היו הסיבה לפריצת אירועי מאי 2021?

יוני בן מנחם

### רקע

בחודשים אפריל-מאי 2021 החלה שורה של אירועים אלימים בכמה מקומות בירושלים שנמשכו מספר שבועות והגיעו לשיא ב-10 במאי כשארגון חמאס פתח במתקפת רקטות לעבר ירושלים במהלך "יום שחרור ירושלים", שהייתה אות הפתיחה למערכת "חרב ירושלים" (סיף אלקודס-בערבית) – השם שהעניק חמאס לסבב הלחימה החדש שיזם נגד ישראל.

צה"ל הגיב במבצע צבאי שנמשך 11 ימים, במהלך פרק הזמן הזה שטף גל של אלימות מקומות שונים במדינת ישראל ובמיוחד בערים המעורבות בהם מתגוררים יחדיו יהודים וערבים: יפו, רמלה, לוד, עכו, חיפה ועוד.

בתגובה נרשמו אירועי אלימות קשים גם מצד גורמים יהודים קיצוניים, חלקם בודדים וחלקם מארגון "לה פמיליה" ומארגון להב"ה.

האירועים האלימים כללו התפרעויות של אלפי ערבים, הצתות צמיגים, יידויי אבנים, הצתות רכוש, ונדליזם וניסיונות לינץ'.

מערכת הביטחון הישראלית הופתעה מעוצמת האלימות שפרצה. היא לא הייתה ערוכה כראוי להתמודד עם גל האלימות ונדרשו לה כמה ימים כדי להתעשת ולהשתלט על האירועים.

דוגמא בולטת לכך הייתה העיר עכו, עיר מעורבת ששליש מתושביה הם ערבים, במהלך ההתפרעויות בעכו היו כמה מעשי לינץ' ביהודים, האזרח הישראלי אבי הר – אבן ז"ל נהרג לאחר שהמלון בו שהה הועלה באש ועשרות בתי עסק ובתי מלון של יהודים הוצתו בידי ערבים, המשטרה עצרה 200 חשודים ערבים ונגד 26 מהם הוגשו כתבי אישום.<sup>1</sup>

האירועים האלימים בתוך שטח ישראל הזכירו לרבים את גל האלימות של ערביי ישראל באירועי אוקטובר 2000.

## המכנה המשותף לאירועי האלימות ב-2000 וב-2021

במבחן התוצאה, אירועי אוקטובר 2000 היו חמורים יותר מאירועי האלימות השנה, נהרגו בהם 13 אזרחים ישראלים (12 ערבים ויהודי אחד).

שר הביטחון לשעבר משה (בוגי) יעלון אמר בראיון לרשת ב' ב-24 במאי 2021 כי רוב ערביי ישראל רוצים להשתלב במדינה וכי הם יודעים להעריך שהם חיים במדינה דמוקרטית, אולם, הוא הדגיש: "אם לא היינו חזקים לא הייתה פה מדינה יהודית, אם לא היינו חזקים לא היינו פה, ערביי ישראל היו טובחים בנו אם היינו חלשים".<sup>2</sup>

באירועי אוקטובר 2000, לקח זמן רב מאוד להחזיר את היחסים בין היהודים לערביי ישראל למסלול שבו הם היו טרם האירועים, הציבור היהודי הדיר את רגליו במשך תקופה ארוכה מאוד מהישובים הערבים, הן מתוך חשש לביטחוננו והן כדי "להעניש" כלכלית את הציבור הערבי שנטל חלק באירועים האלימים.

הפעם, לאחר אירועי מאי 2021 כבר התחיל תהליך איטי והדרגתי של חזרת האזרחים היהודים לערים הערביות לצורך פעילות מסחר, בערים המעורבות עדיין שורר הפחד ואווירת החשדנות והעוינות לא התפוגגה.

עם זאת, בשני הצדדים יש תחושה שמדובר ב"שקט מזויף" שימשך עד לפעם הבאה, מחקר חדש של מכון אקורד באוניברסיטה העברית חושף נתונים קשים אודות רמות הפחד הקיימות כיום בין המגזר היהודי והערבי.

ממצאי המחקר מראים כי בזמן שרוב היהודים (כ-73%) חושבים שמרבית האלימות הייתה מהצד הערבי, רוב הערבים (65%) חושבים שהייתה אלימות הדדית בין הצדדים. זאת ועוד, יותר ערבים שגרים ביישובים הערבים (32%) ייחסו את האירועים האלימים בעיקר ליהודים, בהשוואה לערבים שחיים בערים מעורבות. (21%).<sup>3</sup>

מסוירים שערכתי בערים עכו, רמלה ולוד ומשיחות עם תושבים ערבים ויהודים התרשמתי כי הלכי הרוח הם שגל האלימות בחודש מאי האחרון עלול לחזור על עצמו אף בעוצמה גדולה יותר מכיוון שהסיבות שהובילו אליו לא השתנו עד כה.

ניתן לקבוע באופן די ברור, כי **המכנה המשותף** של שני גלי האלימות הוא שהנפץ שהביא להתפרצות היה מה שהתרחש **במזרח ירושלים ובהר הבית**.

אירועי אוקטובר 2000 החלו ב-1 באוקטובר לאחר פרוץ האינתיפאדה השנייה, בעקבות מותם של מספר פלסטינים ברחבת הר הבית ב-29 בספטמבר, לאחר שכוחות המשטרה פרצו להר בתגובה ליידוי אבנים משם לעבר מתפללים יהודים, יום לאחר ביקורו של אריאל שרון בהר הבית, לכן הם קיבלו את הכינוי בערבית "התקוממות(אינתיפאדה) אל-אקצא", ערביי ישראל נענו לקריאת ועדת המעקב העליונה של ערביי ישראל ולקריאתו של חבר הכנסת עבד אלמאלכ דהאמשה, מהפלג הדרומי של התנועה האסלאמית, "להציל את מסגד אל-אקצא" ויצאו להפגנות המוניות כדי להזדהות עם "אנתיפאדת אל-אקצא" של הפלסטינים בשטחי הגדה.<sup>4</sup>

ואילו האירועים האלימים במאי 2021 היו חלק מההתלקחות שבאה בעקבות הכרזת חמאס על מערכת "חרב ירושלים" (סיף אלקודס-בערבית), שנפתחה בשיגור הרקטות מעזה לעבר ירושלים.

מבחינת ערביי ישראל הייתה זו התפרצות ספונטנית ששיקפה את תפיסתם כי זהותם הלאומית היא פלסטינית ולא ישראלית, למרות תופעות ישראליות בחברה הערבית, ונועדה להדגיש את הקשר שלהם לעם הפלסטיני ולמסגד אל-אקצא.<sup>5</sup>

לאירועי האלימות באוקטובר 2000 ולאירועי האלימות במהלך מבצע "שומר החומות" במאי 2021 קדמה סדרה של אירועים שיצרה אווירה מחשמלת ומשלהבת יצרים שהייתה מלווה בהסתה פרועה.



ב-2000 היו אלה כישלון ועידת הפסגה בקמפ דייוויד בחודש יולי 2000 שבמרכזה עמדה המחלוקת על ירושלים, האירועים האלימים של "יום הנכבה" ושל "יום האדמה" והכינוס השנתי של התנועה האסלאמית בחודש ספטמבר 2000 תחת הסיסמא השקרית "מסגד אל-אקצא בסכנה" ולבסוף ביקור שרון בהר הבית.

באירועים האלימים במאי 2021 האווירה התלהטה בעיקר סביב המצב במזרח ירושלים, עיר הבירה של מדינת ישראל, אשר זכתה להכרה ככזו מצד ממשלו של הנשיא טראמפ, ונקלעה למערבולת של תקריות אלימות והתנגשויות בין צעירים פלסטינים למשטרה ומג"ב שהגיעו לפיצוץ "בצעדת הדגלים" בירושלים ובכניסת כוחות הביטחון להר הבית ב-10 במאי שהוא "יום ירושלים" והביאו לירי מטח הרקטות של חמאס לעבר ירושלים.<sup>6</sup>

הצטברות האירועים האלימים בירושלים שהגיעה לפיצוץ הגדול כללה אירועים אלימים בעיד אלפיטר המסיים את חודש רמאדאן, במיוחד ברחבת שער שכם בעיר העתיקה, עליית יהודים להר הבית בחג השבועות ועימותים בשכונת שיח' ג'ראח על רקע סכסוך משפטי בין יהודים לערבים בהמשך למחלוקת רבת שנים על נדל"ן בשכונה, שהיה אמור להיות מוכרע בבית המשפט.<sup>7</sup>

## מוקדי חיכוך חדשים שלא היו באירועי אוקטובר 2000

מאז אירועי אוקטובר 2000 חלו שינויים גדולים בשטח ובמאזן הכוחות בין ישראל לפלסטינים שמשפיעים גם על ערביי ישראל, השינוי הגדול ביותר היה השתלטות חמאס על רצועת עזה בשנת 2007 וגירוש הרש"פ ממנה.

תנועת חמאס הפכה, כתוצאה מההתעצמות הצבאית שלה, לגורם חשוב המשפיע על היציבות. גם כוחה המדיני התחזק ושאירותיה להשתלט בהדרגה על כל "פלסטין" "מהים עד הנהר" התגברו.<sup>8</sup>

4 סבבי הלחימה בין ישראל לחמאס מאז 2007 ועד היום לא השיגו הכרעה צבאית ברורה, תנועת חמאס טוענת לניצחון והדרג המדיני בישראל עדיין לא גיבש אסטרטגיה ברורה כלפי רצועת עזה. דבר אחד ברור, הוא איננו מעוניין בשלב הזה בהקרת שלטון חמאס, דבר שמגביר את הביטחון העצמי והתעוזה של התנועה ומכרסם בכושר ההרתעה של ישראל.

הדבר משפיע גם על מסרי התעמולה וההסתה של תנועת חמאס המשודרים לערביי ישראל, שלהם היא קוראת "ערביי 48", ובהם קריאות בעיקר ברשתות החברתיות ל"התנגדות" ו"ג'יהאד" נגד ישראל על רקע המצב בהר הבית ומה שהיא מכנה "מסגד אל-אקצא בסכנה".

בירושלים עצמה נוצרו נקודות חיכוך חדשות בין יהודים וערבים, בעיר העתיקה, בשכונת שיח' ג'ראח ובכפר סילוואן, שחוסר טיפול הולם בהן עלול להצית מחדש גל אלימות שיגלוש לתוך תחומי הקו הירוק.

## משוואת "עזה ירושלים"

ב-10 במאי 2021, קבע ארגון חמאס נוסחה חדשה לעימות עם ישראל שאותה הוא כינה נוסחת "עזה ירושלים", בשם הנוסחה הזו הוא יצא למלחמה נגד ישראל שנמשכה 11 ימים תחת הכותרת "חרב ירושלים".

המלחמה התחילה בהתקפת רקטות של חמאס על מצעד הדגלים בירושלים ב"יום ירושלים", כשחמאס מציג את עצמו כ"מגן ירושלים ומסגד אל-אקצא" על רקע העימותים הקשים שהיו בירושלים, בהר הבית ובשכונת שיח' ג'ראח.

מאז פועל חמאס לקבע ולנסות לשמר את הנוסחה שהוא קבע, כל אימת שמתגלעות בעיות במזרח ירושלים או בהר הבית הוא מעביר אזהרות לישראל באמצעות המודיעין המצרי והשופרות התקשורתיות שלו כי הוא "עומד על המשמר" ולא יאפשר פגיעה באינטרסים הלאומיים של הפלסטינים בירושלים.

מאז סיום מבצע "שומר החומות" לא היו שיגורי רקטות של חמאס לעבר ישראל על רקע המצב בירושלים, משטרת ירושלים השתלטה על המצב הביטחוני ברחבת שער שכם ובהר הבית והסכסוך המשפטי על פינוי כמה משפחות פלסטיניות משכונת שיח' ג'ראח' עבר לבירור בבית המשפט.

ב-26 באוקטובר שוחח מנהיג חמאס אסמעיל הניה בטלפון מטורקיה עם נציגי המשפחות הפלסטיניות בשיח' ג'ראח והבטיח להן כי ארגונו עומד מאחוריהן והוא לא יאפשר את פינויין מהשכונה במקרה שיפסידו במאבקן בבית המשפט.<sup>9</sup>

לאחר שבית המשפט הציע לכמה משפחות משכונת שיח' ג'ראח הצעת פשרה שעל פיה הן יישארו בביתהן במעמד של "דיירים מוגנים" לתקופה של 15 שנים או עד שיושג הסדר אחר, הצטרף ארגון חמאס למכבש הלחצים הכבד שהפעילה הרש"פ על המשפחות שלא להסכים להצעת בית המשפט, בסופו של דבר הן נכנעו ללחצים והודיעו על דחיית ההצעה.

חמאס חרד מאוד לשמור על המעמד שהשיג לעצמו ברחוב הפלסטיני במזרח ירושלים כתוצאה מהמלחמה האחרונה ברצועת עזה, מעמדו התחזק מאוד, ברגע שנציגי הרש"פ התערבו והפעילו

לחצים על המשפחות הפלסטיניות לדחות את הצעת הפשרה הוא מיהר להתערב בעניין כדי לנסות ולהוביל אותו, התחרות בין הרש"פ לבין תנועת חמאס על מעמדן בירושלים מביאה להקצנת העמדות, האינטרסים של המשפחות הפלסטיניות לא בדיוק מעניינים אותן אלא גזירת הקופון הפוליטי.

הארון נאצר א-דין, חבר הלשכה המדינית של חמאס, פירסם הודעה ב-2 בנובמבר שבה נאמר כי "לא יהיה שום הסדר עם הכיבוש, כל האדמות הכבושות הם שלנו וזו זכותנו ועל הכיבוש ומתנחליו להסתלק".

הוא טען כי בית המשפט הוא חלק מהמנגון הביטחוני שמגן על עמותות המתנחלים להשתלט על הקרקעות בירושלים והאשים את ישראל כי היא מנסה להשתלט במרמה על כל הנדל"ן של ירושלים.

הוא הכריז כי מבצע "חרב ירושלים" היה ניצחון על ישראל במסגד אל-אקצא ובשכונת שיח' ג'ראח וכי יש קונסנזוס לאומי ובינלאומי כי שכונת שיח' ג'ראח "היא האדמה של הפלסטינים".<sup>10</sup>

ישראל חייבת לפעול בהקדם לנתק את הלינקג' שיצר חמאס בין המצב בגבול רצועת עזה לבין הנעשה בירושלים ובהר הבית, אסור לאפשר לחמאס שום "דריסת רגל" בירושלים.

ניתוק הלינקג' הזה יכול להיעשות בדרכים שונות ובראשן הנחתת מכת פתע צבאית חזקה ויזומה על חמאס ברצועת עזה ועל ארסנל הרקטות שלו.

גורמים ביטחוניים בכירים בישראל מסרו כי הרמטכ"ל אביב כוכבי הורה למפקדי צה"ל להאיץ תוכנית לתקיפה רחבה של מאגרי הרקטות, המחסנים וסדנאות הייצור שלהן ברצועת עזה, של חמאס והן של הג'יהאד האסלאמי.

## אינתיפאדת הדור הצעיר במזרח ירושלים

מאז האירועים האלימים בעיד אלפיטר השנה ברחבת שער שכם, שנבעו מטעות של משטרת ירושלים שהציבה ברחבה מחסומים, הפכה הרחבה ל"סמל לאומי" פלסטיני, הפלסטינים ניצחו במאבק האלים נגד המשטרה והביאו להסרת המחסומים, בדיוק כפי שהביסו את משטרת ירושלים במאבק על הסרת המגנומטרים בהר הבית ביולי 2017.

הרחבה מועדת לפורענות בכל חג מוסלמי, כפי שהיה בחג המוסלמי האחרון ביום הולדת הנביא מוחמד.

מאות צעירים פלסטינים מתגודדים ברחבה ומתעמתים עם השוטרים המוצבים במקום.

הכינוי הנפוץ ביותר ברשתות החברתיות הפלסטיניות לגל האלימות במזרח ירושלים הינו "אינתיפאדת באב אל-עאמוד" (האינתיפאדה של שער שכם-בערבית).

סרטוני האירועים האלימים ובהם סרטונים של צעירים ערבים מכים יהודים רצים ברשת "טיק טוק" וברשת פייסבוק, הלהיט האחרון היה סרטון של הפגנת צעירים ערבים במזרח ירושלים הקוראים קריאות נגד יו"ר הרש"פ מחמוד עבאס ומאשימים אותו כי הוא "סוכן של ישראל".

כל הסימנים מעידים כי אירועי האלימות במזרח ירושלים היו תוצאה של התפרצות ספונטנית הנובעת ממקבץ של אירועים ושניזונה מההסתה של הרש"פ ותנועת חמאס בעניין הר הבית והואצה בעקבות החלטת אבו מאזן לדחות את הבחירות לפרלמנט הפלסטיני שהיו מתוכננות לחודש מאי, בתואנה שישראל מסרבת לאפשר את קיומן במזרח ירושלים.

בכל שנה יש מתח רב במזרח ירושלים במהלך חודש רמאדאן ועימותים עם המשטרה, אולם השנה יצאו הדברים מכלל שליטה בגלל הצטברות של אירועים שאת חלקם היה אפשר למנוע.

ניתוק הרמקולים במסגדים בהר הבית על ידי המשטרה.

סגירת רחבת המדרגות בשער שכם על ידי המשטרה, הרחבה הזו משמשת בכל שנה בחודש רמאדאן כמקום מפגש ליילי והתגודדות של צעירי מזרח ירושלים.

הכוונה לפנות, על פי החלטת בית המשפט המחוזי, כמה משפחות ערביות מבתים במתחם "כרם אלג'אעוני" בשכונת שיח' ג'ראח במזרח ירושלים.

כניסת כמה משפחות יהודיות להתגורר בבתים שנרכשו על פי החוק בכפר סילוואן במזרח ירושלים.

צעדת ארגון להב"ה במזרח ירושלים.

תסכול וכעס על קנסות גבוהים שקיבלו צעירים פלסטינים על אי חבישת מסיכות נגד קורונה, כעס על הרש"פ, תחושות של אפליה ביחס של העיריה והמשטרה לצוערים הערבים.<sup>11</sup>

הדור הצעיר הפלסטיני במזרח ירושלים שרק החל לחזור לשגרת החיים הרגילה אחרי שנה של קורונה ניזון מאווירת ההסתה נגד ישראל, לכך יש להוסיף את המצב הכלכלי הקשה ואת האבטלה הגדולה, רבים מהצעירים מחפשים תעסוקה, הרפתקאות וריגושים, גל האלימות האחרון היה ניסיון לחקות את העימות שהוביל הדור הצעיר הפלסטיני במזרח ירושלים נגד הצבת המגנומטרים על ידי משטרת ישראל בהר הבית ביולי 2017.

ניתן לומר שגל האירועים האלימים בירושלים מסמל את תחילת יציאת הפלסטינים במזרח ירושלים מההלם של הכרזת הנשיא טראמפ על ירושלים כבירת ישראל בדצמבר 2017.

הקמפיין של הרש"פ וארגון חמאס כי "ירושלים הינה קו אדום" הצליח והפעולות האלימות מוגדרות על ידי הדור הצעיר הפלסטיני במזרח ירושלים כפעולות מחאה לגיטימיות שנועדו למנוע את "ייהוד מזרח ירושלים" ו"להחזיר לירושלים הערבית את כבודה".

על ישראל לחזק את ההרתעה מול הצעירים בעיר באמצעות גישה תקיפה מחד גיסא ומניעת מהלכים פרובוקטיביים מאידך גיסא.

## חמאס רואה בהתססת המגזר הערבי בישראל חשיבות גדולה במאבק

חמאס רואה בהשתתפות ערביי ישראל במאבק על ירושלים ומסגד אל-אקצא התפתחות חשובה ביותר, בכיר בחמאס אמר לי: "הצלחנו לשבור במבצע 'חרב ירושלים' את הדו-קיום בין יהודים לערבים בתחומי 48".

פתיחת חזית פנימית בתוך מדינת ישראל היא הישג חשוב לחמאס, הפועלת להתססת המגזר הערבי בישראל במטרה להביא למרי אזרחי אלים, שיחליש את ישראל מבפנים.

גורמים בחמאס בירכו על השביתה הכללית שהכריזה ועדת המעקב של ערביי ישראל במהלך מבצע "שומר החומות". לדבריהם, ערביי ישראל עברו מ"סולידריות מילולית" ל"סולידריות מעשית" וזוהי מגמה חשובה שאפשר לבנות עליה בעתיד ולפתח אותה בקרב על ירושלים ומסגד אל-אקצא.

אחת המטרות של חמאס היא להעסיק את כוחות הביטחון של ישראל באינתיפאדה שבה יפתחו ערביי ישראל במקביל לאינתיפאדה בגדה וירי רקטות מרצועת עזה, הכוונה של חמאס היא לתקוף את ישראל בו זמנית מכמה שיותר חזיתות.

המהומות האחרונות של ערביי ישראל נתפסות בשטחים ככישלון של ישראל בתהליך הישראלזציה שהיא רצתה להעביר את הערבים במדינה, וכהוכחה שאי אפשר לנתק אותם מהבעיה הפלסטינית למרות שיש רבים בקרב ערביי ישראל התומכים בדו קיום עם הציבור היהודי.

חמאס מגדיר כעת את נושא ירושלים ומסגד אל-אקצא כ"לב הסכסוך" מבחינתו. בראיית חמאס, אפשר להשתמש במהומות של ערביי ישראל כמנוף לחץ מצויין על ממשלת ישראל בנושא ירושלים והר הבית. חמאס מעריך שהזהות הפלסטינית של הדור הצעיר של ערביי ישראל תגבר על נאמנותם למדינת ישראל והוא מנסה לטפח אותה במסע הסתה נגד ישראל על צעדיה במזרח ירושלים, דוגמת המאבק בשכונת שיח' ג'ראח, ובמסגד אל-אקצא. במסגרת זו, ב-1 בדצמבר פירסם דובר חמאס עבד אללטיף אל-קאנוע הודעה שבה תקף את כוונת "ארגוני המתנחלים הימניים" לערוך צעדת דגלים בערים המעורבות לוד ורמלה. אל-קאנוע כינה את צעדת הדגלים המתוכננת "פרובוקציה" שתפגע ברגשות העם הפלסטיני ו"התנהגות גזענית" שהינה נדבך ב"התקפות" נגד הפלסטינים.

## זרעי הפורענות עדיין קיימים

בנוסף להיבט הדתי ולמאבק על השליטה במזרח ירושלים ובהר הבית, שהיוו את הנפץ העיקרי לאירועי האלימות במאי 2021, יש לציין תופעות שליליות במגזר הערבי בישראל ובערים המעורבות שיצרו קרקע פוריה לנביטתם של זרעי האלימות. תופעות אלה, בעיקר בקרב הדור הצעיר, הביאו אותו להיענות לקריאות של ארגון חמאס למעשי האלימות.

מדובר בתופעות של אפליה, קיפוח, שנאה וגזענות, מחסור בתקציבים לפיתוח בתחום הפלילי והחברתי, מלחמה של המדינה בתופעות הבניה הבלתי חוקית והזנחת הטיפול בתופעות האלימות והפשיעה ומלחמה בנשק הבלתי חוקי.

באירועי מאי 2021 התחדד הקונפליקט בחברה הערבית בין הזהות הלאומית לבין הנאמנות למדינת ישראל, ההנהגה הפוליטית של ערביי ישראל וראשי הרשויות המקומיות הפגינו איפוק בעוד הדור הצעיר וגורמי שוליים נגררו אחר קריאות ההסתה של חמאס.

נראה כי ערביי ישראל חיים בזהות כפולה, זהות פלסטינית וזהות ישראלית, כשהם מתלבטים בין שתי הזהויות, אך באירועי אוקטובר 2000 ואירועי מאי 2021 הזהות הפלסטינית גברה על הזהות הישראלית, דבר שהביא למעשי אלימות קשים.

בחצי השנה שחלפה מאז אירועי מאי 2021, השתרר שקט במגזר הערבי אך זהו שקט מדומה. הגחלים רוחשות מתחת לפני השטח ומאיימות להתלקח מחדש, במיוחד בערים המעורבות, שבהן החיכוך בין יהודים לערבים הוא יומיומי.<sup>12</sup>

לדוגמא, העיר לוד, במהלך האירועים במאי 2021 נהרגו בעיר שני תושבים, מוסא חסונה שנורה למוות ויגאל יהושע שמכונתו נרגמה באבנים, המתח בעיר הוא רב, המשטרה סגרה את התיק נגד 5 תושבים יהודים שנחשדו בהריגתו של מוסא חסונה מחוסר אשמה, דבר שמרתיח את התושבים הערבים שנערכים למאבק ציבורי ומשפטי נגד החלטת המשטרה.<sup>13</sup>

עם זאת עדיין לא אבדה התקווה לדו-קיום בין יהודים וערבים במדינת ישראל, מאז הקמת הממשלה החדשה בישראל ב-13 יוני 2021 חלו כמה שינויים בשטח שנחשבים גם בקרב המגזר הערבי בישראל כשינויים חיוביים, שיתרמו לחיים משותפים של יהודים וערבים ושעשויים לצמצם את תחושת הקיפוח והאפליה בקרב ערביי ישראל:

א. תקדים היסטורי שבו מפלגה ערבית הצטרפה לקואליציה במסגרת שותפות פוליטית עם מפלגות ציוניות-יהודיות. מדובר במפלגת רע"מ בראשותו של מנצור עבאס, השותפות הפוליטית החדשה קמה למרות האירועים האלימים במגזר הערבי ובערים המעורבות במהלך מבצע "שומר החומות" ויש לה פוטנציאל להביא לפריצת דרך ביחסי יהודים וערבים במדינה, הציבור הערבי הגביר את הלחץ על המפלגות הערביות המפולגות והחלוקות ביניהן: הרשימה הערבית המשותפת והמפלגה הערבית המאוחדת(רע"מ), למנף את כוחן הפוליטי ולהביא עבורו תקציבים והישגים חברתיים, רע"מ הרימה את הכפפה וגילתה גישה פרגמטית והצטרפה לקואליציה החדשה במהלך שנראה כי הוא נתפס כחיובי אצל רבים במגזר הערבי. הצלחת המהלך הזה והפיכתו לבסיס איתן להמשך שיתוף הפעולה בין המגזר היהודי למגזר הערבי תלויה ביישום בשטח של שורה של פעולות.

אישור תוכנית כלכלית לסגירת פערים בחברה הערבית לחמש שנים (2022-2026) בהיקף של 30 מיליארד ש"ח במסגרתה יקודמו שורה של מהלכים לצמצום פערים בתחומי הדיור ושיכון, שירותי בריאות, פיתוח התעסוקה, חדשנות והיי טק.

אישור תוכנית רב שנתית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית לשנים 2022-2026, התוכנית תתקצב ב-2.5 מיליארד ש"ח ומטרותיה:פירוק ארגוני הפשיעה, הפחתת תופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית,הקטנת הנשק הבלתי חוקי, העלאת תחושת הביטחון העצמי של האזרחים הערבים והיהודים כאחד, הגברת אמון הציבור הערבי במערכת אכיפת החוק ועוד.

אישור חוק החשמל-ישובים רבים בישראל, רובם ישובים ערבים, סבלו במשך שנים מהיעדר תכנון, עקב כך נבצר מהתושבים בישובים אלה להוציא היתרי בניה, דבר שגרם לכך שהם לא יוכלו להתחבר לרשתות החשמל, המים או הטלפון. העברת החוק בכנסת תביא פתרון לעשרות אלפי בתים שנבנו ללא היתר בניה ואינם מחוברים לתשתית ראויה אשר מאפשרת רמת חיים נאותה.

## מסקנות והמלצות

א. נראה ששני הגורמים העיקריים שהביאו להתפרצות גלי האלימות באוקטובר 2000 ובמאי 2021 לא השתנו, האחד הוא מצבו הסוציו-אקונומי של המגזר הערבי בישראל ותחושות האפליה והקיפוח של אזרחי ישראל הערבים והשני הינו המצב במזרח ירושלים ובהר הבית, כפי שהוא נתפס בעיני הפלסטינים וערביי ישראל.

בעוד הרש"פ בראשות יאסר ערפאת הייתה הגורם העיקרי שהשפיע באוקטובר 2000 על הנעשה במגזר הערבי, הרי שבמאי 2021 הייתה זו חמאס, שהתחזקה במשך השנים על חשבון הרש"פ, והפכה לגורם הדומיננטי שמשפיע על ערביי ישראל.

לכך יש להוסיף גם את ההתפתחות הטכנולוגית והפיכתן של הרשתות החברתיות לכלי מעצב דעת קהל, דבר שנוצל ע"י גורמי החמאס והאסלאם הקיצוני להתסיס את הציבור הערבי בישראל ולדחוף אותו לגל האלימות.

במזרח ירושלים ובהר הבית נוצרו מוקדי חיכוך קבועים שיש למצוא את הדרך הנאותה לנטרל אותם או לפרק אותם, מדובר במקומות שהם בריבונות ישראל ותחת שליטה מלאה של גורמי הביטחון שלה.

לקח העולה מהאירועים הוא שבמקומות כמו שיח' ג'ראח, הכפר סילוואן, רחבת שער שכם בעיר העתיקה ובאירועים היום יומיים של עליית יהודים בהר הבית חייבת להיות נוכחות מוגברת של משטרת ישראל, שתמנע את החיכוך בין יהודים לערבים, במיוחד בימי אזכור ולקראת החגים היהודים והחגים המוסלמים, עם דגש על תקופת חודש רמאדאן ועיד אלפיטר.

שמירה על שקט במקומות האלה תתרום הרבה גם לשקט במגזר הערבי בישראל העוקב אחר הנעשה ומושפע מההסטה של הגורמים האיסלאמיים הקיצוניים.



ב. ישראל בכיוון הנכון בכל מה שקשור לטיפול בבעיות המגזר הערבי בישראל, אך היא רק בתחילתה של דרך ארוכה מאוד. הצטרפות מפלגת רע"מ לקואליציה, תוכנית החומש לטיפול בבעיות המגזר הערבי והתוכנית למלחמה בפשיעה יוצרות פוטנציאל חיובי לשפר את המצב העגום מאז קום המדינה. יש לוודא את יישומן המלא של התוכניות האלה ולעודד את ההדברות והשיח בין המגזר היהודי והערבי בכל הרמות, המשקעים מהאירועים האלימים בחודש 2021 עדיין קיימים בעוצמה בשטח במיוחד בערים המעורבות.

רוב הציבור הערבי בישראל הוא שומר חוק, מתנגד לאלימות, ומעוניין בדו קיום והשתלבות באופן שוויוני בחיי המדינה.

ועם זאת, גם כאן נדרש תגבור הנוכחות המשטרתית במגזר הערבי ובערים המעורבות והקמת כוח התערבות מיוחד של המשטרה ומשמר הגבול לטיפול בהפרות סדר בהיקף נרחב.

ג. נדרש טיפול יסודי ומיוחד של מערכת אכיפת החוק (שב"כ ומשטרה) בקיצונים ערבים ויהודים שהפרו את החוק באירועים האלימים במהלך מבצע "שומר החומות" ומיצוי הדין עמם. יש להחמיר את הענישה על "פשעי שנאה" משני הצדדים.

## הערות

<https://www.youtube.com/watch?v=XtGDUNWfNM0&t=1934s> 1

<https://www.youtube.com/watch?v=goe0m1vuKUI&t=855s> 2

<https://www.inn.co.il/news/526902> 3

<https://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=813> 4

<https://www.youtube.com/watch?v=ttfklv0pN6g> 5

<https://www.israelhayom.co.il/news/local/article/741035> 6

[/https://www.davar1.co.il/305820](https://www.davar1.co.il/305820) 7

<https://www.idf.il/%D7%90%D7%AA%D7%A8%D7%99%D7%9D/%D7%90%D7%92%D7%A3-8>

<https://www.idf.il/%D7%90%D7%92%D7%A3-8%D7%9B%D7%95%D7%97->

<https://www.idf.il/%D7%90%D7%92%D7%A3-8%D7%9B%D7%95%D7%97-8%D7%94%D7%90%D7%93%D7%9D/%D7%91%D7%9E%D7%97%D7%A0%D7%94/%D7%97%D7%9E%D7%90>

<https://www.idf.il/%D7%90%D7%92%D7%A3-8%D7%9B%D7%95%D7%97-8%D7%94%D7%90%D7%93%D7%9D/%D7%91%D7%9E%D7%97%D7%A0%D7%94/%D7%A1-%D7%91%D7%9E%D7%97%D7%A0%D7%94>

[/https://alquds.com/2021/10/26/62847](https://alquds.com/2021/10/26/62847) 9

<https://www.aa.com.tr/ar/%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84/%D8%AD%D910>

<https://www.aa.com.tr/ar/%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84/%D8%AD%D910-%85%D8%A7%D8%B3-%D8%AA%D8%AA%D9%88%D8%B9%D8%AF->

<https://www.aa.com.tr/ar/%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84/%D8%AD%D910-%85%D8%A7%D8%B3-%D8%AA%D8%AA%D9%88%D8%B9%D8%AF-%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84-%D8%A8%D8%AF%D9%81%D8%B9->

<https://www.aa.com.tr/ar/%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84/%D8%AD%D910-%85%D8%A7%D8%B3-%D8%AA%D8%AA%D9%88%D8%B9%D8%AF-%D8%A5%D8%B3%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D9%84-%D8%A8%D8%AF%D9%81%D8%B9-%D8%AB%D9%85%D9%86-%D8%AC%D8%B1%D8%A7%D8%A6%D9%85%D9%87%D8%A7->

%D8%A8%D8%AD%D9%82-%D9%85%D8%AF%D9%8A%D9%86%D8%A9-  
%D8%A7%D9%84%D9%82%D8%AF%D8%B3/2410079

<https://www.news1.co.il/Archive/0026-D-147719-00.html> 11

<https://www.youtube.com/watch?v=MukCSaBc-2g> 12

[https://www.mekomit.co.il/%D7%91%D7%9C%D7%95%D7%93-  
13  
%D7%A0%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%9E%D7%90%D7%91%D7%A7-  
%D7%91%D7%A1%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%AA-%D7%94%D7%AA%D7%99%D7%A7-  
/D7%A0%D7%92%D7%93-%D7%94%D7%97%D7%A9%D7%95](https://www.mekomit.co.il/%D7%91%D7%9C%D7%95%D7%93-%D7%A0%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%9E%D7%90%D7%91%D7%A7-%D7%91%D7%A1%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%AA-%D7%94%D7%AA%D7%99%D7%A7-%D7%A0%D7%92%D7%93-%D7%94%D7%97%D7%A9%D7%95)

## התבטאויות חברי הכנסת הערביים במהלך מאי 2021

מטאנס שחאדה - חבר כנסת עד 2021 מטעם הרשימה  
המשותפת-בלד

27.4

زيارة تضامن للتجمع الوطني الديموقراطي للاحياء العربية التي تقاوم وتناضل ضد تهجير عشرات العائلات، حي الشيخ جراح وحي البستان في سلوان .

استمعنا الي معاناة العائلات والتصدي اليومي لسياسات الهدم والتهجير والاستيلاء على المنازل العربية .

اهلنا في القدس صامدون لكنهن بقيوا لوحدهم تقريبا دون اي دعم جدي من قبل مؤسسات ليواجهوا آلة التهويد ومحاولات تغيير هوية وطابع المكان. رغم كل المحاولات الاسرائيلية مازالت الاسر العربية صامدة والمجتمع متماسك. لكنهم بحاجة الي دعمنا والي تواجدنا الي جانبهم والي عمل جدي ونضال جماعي. نحن سنكون معهم، وادعوا اهلنا من كافة البلدات العربية الي زيارة القدس وتحديدنا حي الشيخ جراح وسلوان ودعم صمود اهلنا هناك. نحن نتعلم من اهلنا في القدس الصمود والعنفوان ونستمد المعنويات ودروس التنظيم الجماهيري والعمل الجماعي الميداني.

A solidarity visit to the National Democratic Rally of Arab neighborhoods that resist and struggle against the evacuation of dozens of families, Sheikh Jarrah neighborhood and Al-Bastan neighborhood in Silwan.

We are used to the suffering of families and the daily counteraction to the policies of destruction, evacuation and taking over Arab homes.

Our people in Jerusalem are resilient but they are left almost alone without any serious support from institutions to face the tampering machine and attempts to change the identity and nature of the place. Despite all Israeli attempts, Arab families are still standing and the society is coherent. But they need our support, and those who are on their side, serious work and

collective struggle. We will be with them, and call on our people from all Arab towns to visit Jerusalem, specifically Sheikh Jarrah neighborhood and Silwan, and support the resilience of our people there. We learn from our people in Jerusalem endurance, violence, and draw moral lessons of mass organization and field teamwork.

## 8.5

القدس ليست وحيدة

لأن منظومة القمع واحدة، ومحاولات محو التاريخ والانتماء وهوية المكان واحدة، ولأن نضالنا للحرية والديموقراطية لا يتجزأ، نقف كلنا ضد قمع أهلنا في القدس وضد سياسات طرد السكان العرب من الشيخ جراح وسلوان وضد الاعتداء على المصلين في الاقصى الشريف .

من الوقفة الاحتجاجية في مدينة الناصرة اليوم

Jerusalem is not alone

Because the system of oppression is one, and the attempts to erase history, belongingness and identity are one place, and because our struggle for freedom and democracy is inseparable, we all stand against the oppression of our people in Jerusalem and against the policies of expulsion of the Arabs from Sheikh Jarrah and Salwan, and against the attack on worshipers in Aqsa Sharif.

From the protest stand in Nazareth city today

## 11.5

الداخل الفلسطيني ويواجه آله البطش الاسرائيلي دفاعا عن القدس والشيخ جراح والاقصى الشريف .

هو موقف وطني واضح

هو الانتماء وكسر وهم الخط الاخضر

وهو نضال واحتجاج ضد سياسات التهميش والاقصاء والعنصرية وآفة العنف

وهو رفض لمحاولات التدجين ومحو الهوية والانتماء

الداخل قال كلمته. شعب واحد نضال واحد

حرية وكرامة

The Palestinian interior faces the Israeli tyranny in defense of Jerusalem, Sheikh Jarrah and AlAqsa AlSharif.

It's a clear national stance

Belonging and breaking the illusion of green line

It is a struggle and protest against the policies of marginalization, exclusion, racism and the plague of violence

And it is the refusal to the attempts to defame, erase identity and belongingness

The inside has spoken its word. One People One Struggle

Freedom and dignity

## 15.5

انها سياسية الانتقام والترهيب... وستفشل مرة أخرى

ما تقوم به المؤسسة الأمنية (هي المسؤولة الان عن السياسات تجاه الفلسطينيين في الداخل وعن تنفيذها) في الأيام الأخيرة من بطش واعتداءات وعنف تجاه أبناء شعبنا في الداخل، هي خطوات انتقامية و"تأديبية" ترهيبية بسبب الموقف السياسي والانتماء القومي، الذي أعلنه الفلسطينيون في الداخل دون تأتته. بحيث :

-عبرنا في الأسابيع الأخيرة بشكل لا يقبل التأويل ان القضية الوطنية القومية هي الأساس .

-رفضنا ان تقوم إسرائيل بتهجير عائلات عربية من حي الشيخ جراح وإدخال مستوطنين للسكن في الحي. هذا تطهير عرقي شبيه بما حدث في النكبة ولن نسمح به بعد 73 من النكبة .

-رفضنا تهويد القدس .

-رفضنا محاولات إسرائيل محو هوية المسجد الأقصى الشريف وفرض التقسيم الزمني والمكاني. وكنا هناك لمنع تطبيق هذه السياسات .

-رفضنا تقزيم واختزال مطالبنا السياسية الى القضايا المعيشية اليومية المدنية فقط دون ربطها مع مصدرها القومي والتميز البنيوي المؤسس لهذه السياسات .

-رفضنا الحرب على غزة .

-قمنا بالاحتجاج والتظاهرات في البلدات العربية ومدن الساحل (المدن المختلطة) وعبرنا عن موقف وطني واضح ضد كل السياسات الإسرائيلية .

-لا يمكن فصل الاحتجاج والتظاهر ضد تهويد القدس وتهجير الشيخ جراح والحرب على غزة، عن أسباب من واقعنا اليومي والمعيشي. فبالإضافة للموقف الوطني هناك عدم رضى حاد عن مكانتنا وعن اوضاعنا المعيشية وعن تعامل المؤسسة معنا. بحيث لا يمكن تجاهل تراكم كل هذه المسببات في تحريك التظاهرات والاحتجاج. على سبيل المثال تأثير اسقاطات قانون القومية وتفشي العنف وهدم البيوت والاجحاف تجاهنا وتجاهل احتياجاتنا .

-العرب في مدن الساحل لديهم مئات الأسباب الإضافية للتظاهر والاحتجاج. فوضعهم المعيشي صعب جدا مقابل السكان اليهود، وهناك تهميش كبير من قبل البلديات، وهناك محاولات تهويد وُكِلت الي مدارس الصهيونية-الدينية التي جاءت بمستوطنين بغية تهويد مدن الساحل وتغيير الميزان الديموغرافي .

-انزعجت المؤسسة من التظاهرات السلمية ومن التعبير عن الانتماء والهوية ووقوفنا الي جانب أبناء شعبنا في القدس والضفة وغزة. واكتشفت فشلها في تدجين وأسرلة العرب في الداخل، وبات واضح ان مليارات الشواكل التي ضخت بغية ذلك منذ هبة أكتوبر 2000، ذهبت سدى. لذلك بدأت الشرطة قمع التظاهرات ومحاولة منعها كنوع من أنواع الانتقام بسبب الموقف السياسي للعرب في الداخل، وقررت الاستعانة بعصابات وبلطجية اليمين لدخول مدن الساحل والانتقام من أبناء شعبنا .

انا على ثقة ان وحدتنا وتكاتف شعبنا في الداخل، وموقفنا الجماعي الأخلاقي والديموقراطي، سيمكننا من صد الهجمة على أبناء شعبنا وافشال سياسات الانتقام والترهيب .

كل التحية لأبناء شعبنا المناضل في كافة البلدات والاحياء العربية، خاصة الأجيال الشابة الصامدة العنيدة التي اعادت الروح والثقة والمعنويات الي كافة شرائح شعبنا.

It's politics of revenge and intimidation... And you will fail again

What the Security Institution (which is now in charge of and implementing policies towards Palestinians inside) is doing in the last days of slander, assaults and violence against the children of our people inside, are revengeful and “disciplinary” steps because of the political stance and national affiliation that the Palestinians of the interior have announced, and are not justified. As in recent weeks, we have shown unbelievably that the national issue is the basis.

- We prevented Israel from evacuating Arab families from Sheikh Jarrah neighborhood and bring settlers to live in the neighborhood. This is ethnic cleansing similar to what happened in the Nakba and we will not allow it after 73 Nakba.

- We refused the Judaization of Jerusalem.

- We rejected Israel's attempts to erase the identity of Al-Aqsa Holy Mosque and impose time and space division. And we were there to prevent these policies from being implemented.

- We refused to downgrade and reduce our political demands to civilian daily livelihood issues only without linking them to their national source and the structural discrimination of these policies.

- We refused war against Gaza.

- We held protests and demonstrations in Arab towns and coastal cities (mixed cities) and expressed a clear patriotic stance against all Israeli policies.

- The protest and demonstration against the Judaization of Jerusalem, the evacuation of Sheikh Jarrah and the war on Gaza cannot be separated from reasons of our daily and living reality. In addition to the national position, there is a sharp dissatisfaction with our situation, our living conditions and how the establishment treats us. So that the accumulation of all these causes to stir up demonstrations and protests cannot be ignored. For example, the drafts of the national law, the outbreak of violence, the demolition of homes, and the atrocities that affect us and our needs are ignored.

Arabs in coastal cities have hundreds more reasons to demonstrate and protest. Their livelihood is very difficult compared to the Jewish population, there is a huge marginalization by municipalities, and Judaization attempts were delegated to Zionist-religious schools that came in by settlers in order to Judaize coastal cities and change the demographic balance.

- The establishment was disturbed by the peaceful demonstrations and the expression of belongingness and identity and our standing with the children of our people in Jerusalem, the West Bank and Gaza. It discovered its failure to protect Arabs inside, and it is clear that the billions of shekels it pumped for this since the October 2000 events, have gone in vain. So, the police began to suppress the demonstrations and trying to prevent them as a kind of revenge because of the political stance of the Arabs inside, and decided to use the right-wing gangs and thugs to enter the cities of the coast and take revenge on our people.

I am confident that our unity and the solidarity of our people within, and our collective moral and democratic attitude, will enable us to repel the attack on our people and to fail the policies of revenge and intimidation.

All hail to the sons of our people who are struggling in all Arab towns and neighborhoods, especially the stubborn and persistent young generations who restored the spirit, confidence and morale to all sections of our people.

## 15.5

يريدون ان نكون افراد بدون هوية ولا انتماء

بدون ماضي وجذور

ارادوا لنا الخنوع والمذلة

طلبوا ان نكتفي بالهموم اليومية المعيشية

ان نلعب حسب قواعد اللعبة الصهيونية

قمع وعنصرية وبطش وفصل عنصري

بل توقعوا ان نشكرهم على كل هذا



فجاء جواب الكرامة والعزة وشعبنا ارسل رسالته وقال فشرتم

نحن شعب صاحب الوطن

ولا نرضى بأقل من الحقوق القومية الجماعية واقامة الدولة الفلسطينية وانهاء  
الاحتلال

انها الحرية

They want us to be individuals without identity or belonging

With no past and no roots

They wanted us to be submissive and humiliated

They asked us to be satisfied with the daily concerns of living.

To play by the rules of the Zionist game

Oppression, racism, patch and apartheid

They expected us to thank them for all this

Suddenly the answer of dignity and daring, and our people sent its message  
and said, "You are dispersed"

We are the people who is the owner of the country

We will not accept anything less than collective national rights, the  
establishment of the Palestinian state, and the end of the occupation

It's the freedom

## 17.5

طبعاً المؤسسة منزعة من قرار الاضراب العام ومن الموقف السياسي الواضح  
الرافض للاحتلال والقمع والقتل والعدوان وبدأت باصدار اشاعات بهدف التفريق  
وضرب الوحدة .

مما اقتضى توضيح من لجنة المتابعة

\*المتابعة تحذر من بيانات واشاعات لخلق البلبلة وتدعو لانجاح الاضراب الشامل\*

\*المتابعة لم تقدم لاي قطاع عمل استثناء لخرق الاضراب

تحذر لجنة المتابعة العليا، من البيانات والاشاعات التي بدأت تصدر مساء اليوم الاثنين، يزعم أصحابها أنهم تلقوا موافقة من لجنة المتابعة، لاستثناء قطاعهم من الاضراب العام، وتؤكد المتابعة أنها لم تتفق مع أي جهة، ولم تصدر أي استثناء، سوى جهاز التعليم الخاص، بموجب قرار لجنة المتابعة، الصادر مساء الأحد.

وتؤكد المتابعة، أن صدى الاضراب والاهتمام الشعبي به، جعل جهات سلطوية تبحث عن وسائل لخرق الاضراب، من خلال اصدار بيانات مزورة وادعاءات كاذبة وبالاحص في قطاعي التعليم والخدمات الطبية.

وتدعو المتابعة جماهير شعبنا لانجاح الاضراب الشامل والعام، يوم غد الثلاثاء، ليكون صرخة شعب على العدوان الإسرائيلي على شعبنا في القدس وقطاع غزة وجماهيرنا.

Of course, the establishment is upset by the decision of the general strike and the clear political stance that refuses occupation, repression, murder and aggression, and began to issue rumors aimed at dividing and hitting unity.

Which required a clarification from the follow-up committee.

\* The Follow-up committee warns of data and rumors to create confusion and calls for the success of the comprehensive strike \*

\*The Follow-up committee has not provided any sector with exception to breaking the strike

Data and rumors that started to be released Monday evening, their owners claim to have received approval from the Monitoring Committee, to exclude their sector from the general strike, and the follow-up committee confirms that it has not agreed with any party, and has not issued any exception, except the private education system, Under the follow-up committee decision, issued Sunday evening.

Follow-up committee confirms that the echo of the strike and popular interest in it, has made authorities look for ways to breach the strike, through issuing false data and false claims, especially in the education and medical services sectors.

Follow-up committee calls on the masses of our people for the success of the comprehensive and general strike, tomorrow, Tuesday, to be the outcry of a

people on the Israeli aggression against our people in Jerusalem, the Gaza Strip and our masses.

## 20.5

عقيدة اسرائيل الأمنية ارتكزت تاريخيا على :

الردع

الانذار المبكر لاندلاع حرب

نقل الحرب الي ارض "العدو "

الحسم السريع- تقصير امد الحرب

ما حصل في العدوان على غزة ينسف هذه الركائز ويؤكد ان الهدف الاسرائيلي كان بالاساس العقاب والانتقام والتدمير. طبعاً سنسمع تحليلات اسرائيلية تمدح العدوان وتشيد بنتائجه. كل ذلك للاستهلاك الداخلي ورفع المعنويات.

Israel's security creed historically focused on:

deterrence

Early warning of a war

Taking war to "enemy land"

Quick resolution - shortening the duration of war

What happened in the aggression on Gaza blows these pillars and confirms that the Israeli goal was basically punishment, revenge and destruction. Of course, we will hear Israeli analysis praising the aggression and praising its results. All for internal consumption and uplifting.

## 21.5

من المثير للانتباه في كلمة نتניהو اليوم ظهرا استعماله لمصطلحات دينية والبعده التوراتي لتبرير العدوان على غزة. كما استعمل نتניהو مصطلح שליחות اي "مهمه"

לידעי ان مهمته هي ضمان وجود اسرائيل، وهو ايضا مصطلح ذات دلالة دينية وكأنه يقول ان مهمته دينية او الالهية وليست فقط بصفته منتخب من قبل الشعب .

بالمقابل تدعي إسرائيل ان "معركتها" مع حركة دينية اصولية.

It is noteworthy in Netanyahu's speech this afternoon, his use of religious terms and Torah dimensions to justify aggression on Gaza. Netanyahu also used the term mission of any "mission" to claim that his mission is to ensure Israel's existence, which is also a term with religious significance as if he were saying his mission was religious or divine and not just as elected by the people.

Israel, in contrast, claims its 'fighting' with a fundamentalist religious movement.

## אחמד טיבי: ח"כ מטעם הרשימה המשותפת-תע"ל

טוויטר:

2.5

בעליון עם תושבי שייך ג'ראח נגד הנסיון לפנותם ולזרוק אותם לרחוב . זה לא ענין נדלני אלא מדיני כדי לייחד את שייך גראח וירושלים המזרחית. מלווה את המאבק הזה מזה עשרות שנים. העוול זועק לשמיים.

6.5

בשייח ג'ראח היום: בימים האחרונים המשטרה משתמשת בבואש ומתיזה לתוך הבתים בשכונה. התנהלות מסריחה. אתם מכירים התזת בואש בשכונה יהודית?

6.5

פלסטינים מותקפים ע"י שוטרים בשייח ג'ראח. גם מפגינים מהשמאל בישראל. גם עיתונאים פלסטינים. הערב גם משה נוסבאום הותקף. הסיפור של הנישול בשייח' ג'ראח יתפוצץ לכולם בפנים.

7.5

שוטר מוג לב זורק רימון גז לעבר אמהות וילדים בירושלים המזרחית.

8.5

משטרת ישראל פרצה למרפאה במסגד אלאקצה ותקפה את הצוות הרפואי והפצועים והתוצאה בסרטון.

[https://twitter.com/Ahmad\\_tibi/status/1390777072327536640](https://twitter.com/Ahmad_tibi/status/1390777072327536640)

8.5

מוסלמים מתפללים ברחבת המסגד. למה לירות רימוני הלם לעברם? למה?

8.5

ליל אלקאדר הקדוש: המשטרה הורידה אלפי נוסעים ערבים מאוטובוסים בכביש 1 מול אבו גוש שהובילו אותם לירושלים. התנהלות מופקרת של המשטרה. התעמרות לשמה. אולי יותר מכך. אנשים ממשיכים ברגל.

8.5

מחמוד שייח' יוסף מטייבה בא להתפלל וגמר עם כדור בין העיניים ע"י אותם כוחות משטרה. איבד את עינו הימנית. מאחל החלמה למחמוד ולעוד פצועים רבים מירי המשטרה. שקט

ושלום לא משיגים ע"י פריצה וירי לתוך מסגד או מרפאה. כיבוש הוא אלים בהגדרתו. ופינוי פלסטינים מבתיהם בשייח' גראח הוא אקט של כיבוש

## 9.5

ההזמנה הרשמית (גם של עיריית ירושלים) לריקוד הדגלים הפשיסטי שמתקיים בצל "חודש הרעמדן של הערבים". כך כתבו: רע. הרצון להתסיס, ללבות ולתקוע אצבע בעין של הפלסטינים בעיר. להבעיר. צעדת השינאה והשיסוי. תעצרו אותה פירומנים

לכבוד  
ראשי הישיבות והאולפנות  
יברכם ה' מציון

### הנידון: הנחיות לקראת ה"ריקודגלים" ביום ירושלים

ריקודגלים השנה יתקיים בצל האסון הנורא במירון וחודש הרעמדן של הערבים. דווקא השנה, חשוב לרומם את רוחו של עמנו, לחגוג בהרדיה לה' על איחודה של ירושלים.

**א. ה"ריקודגלים" הוקדם בשעה:**  
במות הרקדה בעיר (וצעדת הבנות מרח' בצלאל) יחלו בשעה 16:15. נא להיערך, להקדים את הזמנת האוטובוסים.

**ב. בעקבות אסון מירון מספר המשתתפים בנותל יוגבל**  
אסון מירון עורר שאלות כלליות המגיעות לכללי הבטיחות והרישוי. לאור זאת (עד להסדרת הכמות המותרת בין הגופים השונים במדינה) מספר המשתתפים באירוע בנותל יוגבל לאלפים בודדים בלבד. עדיין לא נקבע המספר הסופי. לאור זאת - מוסדות המעוניינים להיות בטוחים שיוכלו להתפלל ביום ירושלים בנותל - אנא שייסו זאת לסדר היום - לפני תחילת האירועו

**ג. שינוי מתווה הצעדות**  
**צעדת הבנים:** תצא בשעה 17:30 מרחוב קינג ג'ורג', דרך רחוב אגרון, ותסתיים בכיכר צה"ל, מול חומת העיר העתיקה. פיזור בשעה 19:30. חלק מהצועדים יכנסו לכותל דרך שער שכם. חלק - לא כולם!

**צעדת הבנות:**  
תצא מקינג ג'ורג' בשעה 18:15 ותסתיים למרגלות שער יפו ומגדל דוד - ברחוב יצחק קריב. פיזור בשעה 19:30  
בגלל אסון מירון - לא תתאפשר כניסת קהל משער יפו לכיוון הכותל. אנו מבקשים, אנשי הצוות המלווים את התלמידים והתלמידות יסבירו להם להישמע להוראות המשטרה והסדרנים, ולא לנסות להידחף חלילה.

בעזרת ה', מכוח שמחת ירושלים נזכה לראות עוד השנה בנחתת ציון ובניין המקדש במהרה בימנו.  
עמותת 'עם כלביא'

לפרטים 058-4071037 | האירוע יתקיים באישור המשטרה

## 9.5

מחר יש את מה שקרוי צעדת הדגלים המסוכנת והפרובוקטיבית. מחרתיים יום ג' יש צעדה קטנה יותר של מועדון הילאל אלקודס, צעדת הצופים לרגל עיד אלפטר המתקיימת כל שנה בסדר מופתי. משטרת ים המאבטחת ומסייעת לצעדה ההזויה של המתנחלים הודיעה היום למארגנים על איסור קיום צעדת עיד אלפיטר. הבנתם?

## 12.5

הזהרנו מפני הירי במסגד אלאקצה ושייח' ג'ראח. 43 קורבנות בעזה מהם 13 ילדים ו-6 קורבנות בישראל בהם ילדה. יש לעצור את האש. המחאה היא זכות לגיטימית. מוסא חסונה נרצח בדם קר בלוד. אין לפגוע בבתי תפילה ובמקומות קדושים, ברכוש או באנשים בכביש או בסטודנטים. נשמור על החיים ונשמר את המחר

## 19.5

וחמד כיוואן בן 17 מאוח אלפחם נפטר הערב מכדור חי שנורה לעברו ע"י כוחות המשטרה לפני כשבוע. שמעתם הודעה משטרתית? גינוי של חכים יהודים? *الله يرحم الشهيد محمد*.

## 23.5

בינתיים טבחו בנו בכפר קאסם והרגו בנו ביום האדמה והפגנות 2000. ומי שטבח ביעלון אלה הבוחרים היהודים ולא הערבים.

## 26.5

במחוזי בים בדיון על פינוי משפחות פלסטיניות מסילוואן לטובת עמותות מתנחלים. כמו שייח' ג'ראח. טיהור אתני. חוק ליהודים וחוק אחר לפלסטינים.

## 26.5

في المحكمة المركزية الى جانب اهالي سلوان ضد قرارات الاخلاء والسلب لصالح  
المستوطنين. تطهير عرقي وتهويد. كما في الشيخ جراح.

In the Central Court, alongside the people of Silwan, against the decisions of  
eviction and looting in favor of the settlers. Ethnic cleansing and Judaization,  
as in Sheikh Jarrah

## 27.5

ילדי עזה , אלה שנשארו בחיים . The children of Gaza , those who survived.  
اطفال غزة الذين بقوا على قيد الحياة

## 28.5

בית המשפט האריך ב5 ימים את המעצר של שני עיתונאים פלסטינים שנעצרו בשייח גראח זינה  
חלוואני ווהבה מכייה. לשייח' כמאל חטיב הוארך המעצר בגלל " פוסט מסית". כך גם לעשרות  
צעירים ערבים , מעצר עד תום ההליכים. אבל מי שירה במוסא חסונה והרגו שוחרר בינתיים  
הביתה .(נ.ב: הוא יהודי).

## פייסבוק:

## 2.5

الآن في المحكمة العليا مع اهالي الشيخ جراح . النضال منذ سنوات طويله ضد  
الاخلاء والتهويد . المحاميان حسني ابو حسين وسامي ارشيد يقومان بجهدٍ جبار.

בעליון עם תושבי שייך ג'ראח נגד העוול של הפינוי .

Now at the Supreme Court with Sheikh Jarrah's family. The struggle for  
many years has been against eviction and Judaization. Lawyers Hosni Abu  
Hussein and Sami Arshad are making a great effort.



In the Supreme Court with the residents of Sheikh Jarach against the injustice of the evacuation.

7.5

قوات الاحتلال تفتحم باحات المسجد الأقصى المبارك وتطلق القنابل الصوتية وقنابل الغاز وتوقع اصابات في صفوف المصلين!!  
كل التحية لشباب القدس وشباب الداخل.

Occupation forces storm the courtyards of Al-Aqsa Mosque and fire sound bombs and gas bombs and expect injuries in the ranks of worshippers!!

All hail to the youth of Jerusalem and the youth of the interior.

9.5

شرطة الاحتلال تطلق القنابل والغاز في باب العامود!!

The occupation police are firing bombs and gas at Bab AlAmoud (Nablus Gate)!!

11.5

أمام القوّات المدجّجة بالسلاح والعتاد يصمد المرابطون في المسجد الأقصى المبارك .

كنا مع شبابنا اليوم وكل يوم في المسجد الأقصى والشيخ جراح والقدس الشريف لنشد على أيديهم وندعمهم في هذا النضال العادل ضد التهجير وضد استهداف المسجد الاقصى .

عشرات المظاهرات الان تعم بلداتنا العربية لتؤكد على التحامنا مع شعبنا الفلسطيني وقضاياه العادلة ومع مسجدنا الأقصى المبارك وأهلنا في الشيخ جراح وضد قتل الاطفال في غزة.

In front of the armed forces, detainees in Al-Aqsa Mosque are resisting.

We were with our youth today and every day in Al-Aqsa Mosque, Sheikh Jarrah, and Al-Quds Sharif to appeal to their hands and support them in this just struggle against the evacuation and against the targeting of the Al-Aqa Mosque.

Dozens of demonstrations are now taking place in our Arab towns to emphasize our solidarity with our Palestinian people and their fair issues, with our Holy Aqsa Mosque, and our people in Sheikh Jarah, and against the killing of children in Gaza.

## 15.5

بعد القاء زجاجه حارقه على عائلة يافاويه واصابة اطفال واستهداف مدن الساحل واليوم ذكرى النكبه. نحن في يافا.

After a burning bottle was thrown at a family in Jaffa, children were injured and targeted at coastal cities, and today is the memorial of Nakba. We are in Jaffa. (The Molotov Cocktail was thrown by an Arab youngster who meant to hit a Jewish family but mistakenly hit an Arab family).

## 20.5

إسمه المسجد الأقصى وليس "جبل الهيكل"..

Its name is Al-Aqsa Mosque and not "The Temple Mountain"..

## 20.5

ام الفحم : جنازة الشهيد محمد كيوان محاميد الذي ارتقى شهيداً برصاص الشرطة..

المجد والخلود

Umm Al-Fahm: The funeral of the martyr Muhammad Kiwan Mohamid, who was martyred by police bullets.

Glory and Eternity

26.5

مع اهالي سلوان امام المحكمة المركزية ( التي قررت تأجيل القرار )نقف معًا ضد قرار السلب والاختلاء لتهويد القدس. سلوان والشيخ جراح قضية شعب. بلا توقف

With the people of Silwan in front of the Central Court (which decided to postpone the decision), we stand together against the decision to withdraw and evacuate to Judaize Jerusalem. Silwan and the Sheikh (Jarrah) are the people's case. Non stop

28.5

في زيارة للطفلة الشجاعة جنى الكسواني ( ١٦ عامًا ) التي اصيبت برصاص شرطة الاحتلال في بيتها في الشيخ جراح. جنى اصيبت بظهرها وتحتاج لفترة طويلة من اعادة التأهيل.

In a visit to the brave girl Jana Al-Kaswani (10 years old) who was shot by the occupation police in her house in Sheikh Jarrah. Jana injured her back and will need a long time to be rehabilitated.

## איימן עודה: ח"כ מטעם הרשימה המשותפת-חד"ש

טוויטר:

3.5

הגיע הזמן להפסיק לפחד ולספר את האמת: שישראל קמה על חורבות הקהילה הפלסטינית שחיה כאן לפני 1948. צריך לדבר על הנכבה, לא רק בתהלכות זיכרון של פלסטינים לכפרי אבותיהם, אלא בפריים־טיים."

7.5

הצבא יורה רימוני הלם על ילדים ונשים. דיווחים על פציעות ראש ועיניים. ככה נראה יום שישי האחרון של הרמדאן תחת כיבוש.

8.5

הסיכום של נתניהו עם בן גביר: צא משיח' ג'אראח ואני אדאג להבעיר את ירושלים

9 מאי:

מעצרים אלימים בשיח' ג'אראח, רימוני הלם בחיפה והממשלה אישרה את מצעד הדגלים מחר בשער שכם (באב אלעמוד). זו הבערה מכוונת של השטח שמשרתת את המשך מדיניות הכיבוש ואת הפוליטיקאים שניזונים ממנה.

10.5

הגענו לשיח' ג'אראח כדי לתמוך במאבק של התושבים נגד הגירוש ושל תושבי ירושלים נגד הכיבוש. המאבק הזה הוא של כל מי ששואף לשלום, שוויון ודמוקרטיה.

21 אזרחים הרוגים בעזה, מתוכם 12 ילדים שנלקחו ברגע אחד מהוריהם וממשפחותיהם. הגיע הזמן לשים סוף לשקר האכזרי והמסוכן שהתקיפות שהורסות משפחות ולוקחות חיי אזרחים בעזה יביאו ביטחון לאזרחי ישראל. לא להמשך התקיפה בעזה. כן לסיום המצור והכיבוש.

## 11.5

שבועות של מדיניות דיכוי אלימה ומתסיסה של ממשלת נתניהו והבערת השטח בירושלים, התפוצצו הלילה לכולנו בפנים. אין הצדקה לפגיעה באזרחים חפים מפשע. אין הצדקה לפגיעה באף אזרח. במיוחד בימים כאלה עלינו לפעול יחד, ערבים ויהודים, נגד ההסתה והאלימות, המצור והכיבוש, ולמען שלום וביטחון לכולם.

## 12.5

כששר הבט"פ מגבה יהודים שלוקחים את החוק לידיים ומתיר את דמם של האזרחים הערבים, אלה התוצאות: פעילי ימין קיצוני פוגעים בבני אדם וברכוש ברחבי הארץ, והמשטרה נעדרת לחלוטין מהשטח. מה שמותר בשטחים הכבושים, מותר עכשיו גם בלוד, בבת ים, בחיפה, ביפו ובערים נוספות. חייבים לעצור את הטירוף.

## 12.5

היומיים האחרונים הם לא כשלון של נתניהו - זאת המציאות שהוא מייחל לה. שנאה בין יהודים וערבים, לינצ'ים בפריים טיים, מלחמה בעזה, וחיים חרדתיים על החרב לכולנו. אסור לנו להכנע. מאבק משותף של ערבים ויהודים היא התשובה לחזון האלים של נתניהו-בן גביר-וסמוטריץ'.

## 21.5

אסור להשלים עם מאות ההרוגים, עם שגרת המצור האכזרי על עזה ועם החיים מסבב לסבב. הפסקת האש הייתה חיונית אבל רק סיום הכיבוש והמצור ושלום צודק ישברו את מעגל האימה ויביאו ביטחון אמיתי לכולם.

## 28.5

עם תושבי לוד, דורשים צדק למוסא חסונה ולמשפחתו. אם הנרצח היה יהודי, אוחנה היה הראשון לוודא שיענש בחומרה, אבל כשהנרצח הוא אזרח ערבי הרוצחים זוכים לגיבוי מלא ממערכות האכיפה והמשפט. רצח זה רצח? לא במדינת חוק הלאום.

## 31.5

מברך על הפניה לאוחנה והדרישה לעצור את מבצע "חוק וסדר". חייבים לעצור את האלימות, אבל למבצע המעצרים ההמוניים אין קשר לאלימות, אלא לרדיפה פוליטית גזענית של האזרחים הערבים.

## פייסבוק :

## 5.5

الآن مع الأهل في الشيخ جراح في القدس المحتلة.

נעדّ للتواصل الدوليّ نصرهً لأهالي الحيّ، وتشجّعنا المواقف الدولية المساندة. ونعدّ لمظاهرة ضخمة سيُعلن عنها قريبًا.

أحيي رفيقي عوفر كسيف على تواجده الدائم مع أهالي الحيّ.

لا يحقّ للاحتلال أيّ تدخّل بالشأن المقدسي. القدس لأصحابها وعاصمة للدولة الفلسطينية.

Now with the family in Sheikh Jarrah in occupied Jerusalem.

The international communication is a victory for the people of the neighborhood, and the supportive international positions are encouraged. Preparing for a huge demonstration to be announced soon.

I salute my friend (MK) Ofer Kaseef for always being with the neighborhood folks.

Occupation has no right to interfere with anything sacred. Jerusalem belongs to its owners and the capital of the Palestinian state.

## 7.5

تحية فلسطينية لأبطال القدس المدافعين الآن عن المسجد الأقصى، المدافعين عن الشيخ جرّاح، عن القدس.

شباب القدس تصدّوا بمعركة البوابات وانتصروا، وبمعركة باب العامود وانتصروا، والآن يتصدّون للمحتلّين في المسجد الأقصى المبارك ومهما طال المدى سينتصرون.

العبادة حقّ، ولكن جوهر القضية هي السيادة! لأنه إذا السيادة منتهكة يكون انتهاك لكلّ حقّ ومنه العبادة .

وحيث يوجد احتلال توجد مقاومة. ولهذه المرحلة أبطال هم شباب القدس.

A Palestinian salute to the heroes of Jerusalem who are now defending Al Aqsa Mosque, defending Sheikh Jarrah, for Jerusalem.

The youth of Jerusalem confronted the battle of the gates and won, and the battle of Bab AlAmoud (Nablus gate) and won, and now they confront the occupiers in the blessed Aqsa Mosque, and no matter how long it takes, they will be victorious.

Worship is a right, but the essence of the issue is sovereignty! Because if sovereignty is violated, it is a violation of every right including worship.

And where there is occupation there is resistance. And for this stage heroes are the youth of Jerusalem.

## 8.5

وفد جهوي في المسجد الأقصى المبارك وحي الشيخ جرّاح والتبرّع بالدم بمستشفى المقاصد تلبية لنداء الأبطال المناضلين.

الليلة ليلة القدر. سلام هي حتى مطلع الفجر. نضال هي حتى مطلع فجر الدولة الفلسطينية.

A delegation of the Front in Al-Aqsa Mosque and Sheikh Jarah neighborhood and donated blood at Al-Makassad Hospital in response to the call of the fighting heroes.

Tonight is Laylat AlQadr (the night of destiny) Peace is till the break of dawn  
Struggle is till the dawn of the Palestinian state.

## 10.5

لأن مؤتمر صحفي للقائمة المشتركة في الشيخ جرّاح.

القضية بجوهرها قضية احتلال، وكل ما يحدث هو تجلياته، والنضال الجوهري يجب أن يبقى ضد الاحتلال. نحن لسنا متضامنين، نحن أصحاب القضية.

Now a press conference of joint list in sheikh jarrah.

The essence of the issue is an occupation issue, and everything that happens is its manifestations, and the fundamental struggle must remain against the occupation. We are not expressing solidarity, we are the owners of the problem.

## 10.5

عشرات الآلاف خرجت في قرانا ومدننا العربية بوقفة عزّ وانتماء.

لا شيء يفزقنا نحن شعب واحد، وننصر أعدل قضية بالكون حتى انهاء الاحتلال وإقامة دولة فلسطين عاصمتها القدس.

الصورة من هبة أهل الناصرة.

Tens of thousands went out in our villages and Arab cities in a stand of honor and reverence.



Nothing separates us, we are one people, and we support the fairest cause in the universe until the occupation ends and the establishment of the State of Palestine with its capital, Jerusalem.

The picture is from the uprising of the people of Nazareth.

## 10.5

رسالة قلق لشبابنا .

اتحدث معكم من وادي النسناس المحاصر من الشرطة وقطعان الفاشيين  
المجرمين وحيث الغاز المسيل للدموع يخترق البيوت الآمنة.

أطلب من شبابنا بكل حرارة ومسؤولية أن يمتنعوا من التجول وحدهم ولا التظاهر  
منفردين بشكلٍ عشوائي. فقط في مظاهرات لها عنوان رسمي واضح.

بالإضافة إلى ضرورة اتخاذ الموقف الكريم والمظاهرات المنظمة والكبيرة صاحبة  
الرسالة الواضحة، فواجبنا معًا بكل مسؤولية أن نحمل شبابنا.

A message of concern to our youth.

Speaking to you from the valley of Nasnas besieged by police, fascist criminal  
gangs and tear gas penetrates safe homes.

I warmly and responsibly request our youth to refrain from roaming alone  
and not to pretend to be alone at random. Only at demonstrations that have  
a clear official address.

In addition to the need to take a decent stance and organized demonstrations  
with a clear message, it is our duty together with all responsibility to protect  
our youth.

## 14.5

الإخوة الذين يتصلون بي على التلفون بهذه الظروف الصعبة.

أرجو أن لا يشعر أحد أنني لا أردّ عليه. سبب عدم ردّي هو أن مئات الفاشيين يتصلون  
ويشتمون مما يصعب عليّ أن أردّ على أرقام، خاصة التي لا أعرفها.

تواصلوا معي عبر الرسائل بالواتسأب.

أعتذر وسلمتكم.

Brothers who call me on the phone in these difficult circumstances.

I hope no one feels like I'm not responding. The reason I don't answer is that hundreds of fascists call and curse making it hard for me to respond to numbers, especially ones I don't know.

Make contact with me on whatsapp msg

Apologize and goodbye.

## 15.5

الآن في يافا مع الزميل النائب سامي أبو شحادة والشخصية الوطنية عمر سكسك.

وجّهت رسالة لرئيس الحكومة وعدة وزراء ورؤساء البلديات بالمدن الساحلية المختلطة أقول لهم بوضوح أن الامتحان الأهم هو منع المستوطنين والفاشيين من دخول المدن المختلطة اليوم وأحملهم مسؤولية ذلك.

عندما يطالب أمير أوحانا الشعب اليهودي بأن يحمل السلاح، ويقول يجب اطلاق سراح قاتل الشهيد موسى حسونة فهذا يعني أن المؤسسة الحاكمة تريد حربًا يشنها المستوطنون ضد العرب وهي تظهر كأنها حيادية. بالرسالة اتهمتهم وقلت إننا نرى هذه المؤامرة ونحملهم مسؤولية هذا التدهور. المؤسسة الحاكمة قادرة على منعهم، نقطة!

شبابنا لا يعتدون. ونهيب بهم كلهم واحدًا واحدًا أن لا يكون أي اعتداء. ولكن شبابنا اولاد بلد أصايل لا يطأطئون. ولهذا علينا أن نتواجد بقوة في أحيائنا لا لنعتدي على أحد، ولكن ليفهم مئات المستوطنين أن آلاف الشباب يمنعون أيًا كان من الاعتداء على أحيائنا.

Now in Jaffa with colleague MP Sami Abu Shahada and national personality Omar Saksak.

I have sent a letter to the Prime Minister and several ministers and mayors of the mixed coastal cities telling them clearly that the most important test

is to keep the settlers and fascists from entering the mixed cities today and hold them accountable.

When Amir Ohana (minister of internal security) demands the Jewish people to bear arms, and says the murderer of the martyr Musa Hassouna must be set free, it means that the ruling establishment wants a war by the settlers against the Arabs, while it appears neutral. With the message, I charged them and said that we see this conspiracy and hold them responsible for this deterioration. The governing establishment is able to prevent them, period!

Our young men are not violent. And we command them all one by one that there will be no assault. But our youth are not slowing down. That's why we have to be forcefully in our neighborhoods not to attack anyone, but for hundreds of settlers to understand that thousands of young people prevent any assault on our neighborhoods.

## 15.5

مظاهرة الجماهير العربية الجبارة في سخنين الأبية

عشرات آلاف الحناجر ضد العدوان.

أنا ما هنت في وطني

ولا صغرت أكتافي

وقفت بوجه ظلامي

يتيمًا عاريًا حافي

The demonstration of the powerful Arab fans in refusing Sakhnin

Tens of thousands of throats against aggression

I am not in my country

And my shoulders aren't shrunk

I stood up in the face of my oppressors

A naked bare orphan

## 17.5

شعبنا سطر أيامًا مجيدة بالأسبوع الأخير، أكد على انتمائه الأصيل خاصة بين شريحة الشباب التي أظهرت عنفوانًا وطنيًا مثيرًا للاعتزاز . تصرّفنا كشعب موحد يلتزم بقرار جماعي هو قيمة عظيمة تقوّي من مكانة شعبنا. لهذا فكلنا ملتزمون بالإضراب غدا الثلاثاء.

Our people had glorious days last week, affirming their genuine belonging especially among the youth segment that exhibited a proud and ferocious patriotism. Our behavior as a united people committed to a collective decision is a great value that strengthens from the position of our people. That's why we are all committed to strike tomorrow Tuesday.

## 18.5

الفاشيون حرقوا قبور الآباء والأجداد بمقبرة الاستقلال في حيفا.

لأنهم جنبوا عن مواجهتنا في أحيائنا مارسوا الاستقواء على الأموات بأطراف المدينة!  
هؤلاء الجبناء ماؤون وشعبنا الباقي.

The fascists burned the graves of the fathers and grandparents in the Independence Cemetery in Haifa.

Because they became cowards about facing us in our neighborhoods, they exercised abluion on the dead in the outskirts of town!

These cowards are temporary while our people will stay on..

## 18.5

أشعر بفخر الانتماء لهذا الشعب.

أصدقكم القول إنني طيلة الأسبوع الماضي كنت أبحث عن الخيط الرفيع بين التصدي بكرامة وبين الحفاظ على أرواح شبابنا. ولكن لم يكن بالحسبان أن نطأ على أمام قطعان الفاشيين التي دخلت بلداتنا. كان من المهم عندما يأتون بالمتات أن نستقبلهم بالآلاف التي لا تعتدي، ولكنها تصدّ بعنفوان كل من يريد الاعتداء.

أصدقكم القول إنني قلقٌ جدًا أن يترافق قرار الاضراب تصعيد سلطوي بمواجهة الشباب الوطني قد تودي بأرواح شباب. ولكن مشهد اليوم كان عظيمًا. إضراب وصل قطاعات واسعة من سوق العمل الإسرائيلي، وفعاليات وطنية في معظم بلداتنا تحمل البُعد الكفاحي المباشر وتحمل البُعد التثقيفي للأجيال الناشئة يشمل الأطفال.

الظاهرة اللافتة جدًا هي خروج عشرات آلاف الشباب من جيل ١٥ سنة حتى ٢٠ سنة. هذه الأجيال أمانة بأعناقنا بأن نجري معها حوارات واسعة ومحترمة من أجل استثمار هذه الطاقات الهائلة بالاتجاه الوطني الكريم والمُجدي.

كما أننا لا نستطيع أن نغض الطرف عن الأمر الخطير الذي ميّز أيضًا هذا الأسبوع وهو سوائب المستوطنين والفاشيين التي دخلت بلداتنا. فهذا مؤشّر خطير للمراحل القادمة ويجب أن يتم التصدي لهذه بكل قوة ومنهجية حتى قطع دابر فكرة اعتدائهم علينا.

كل من فكّر أن يذهب مع اليمين، مع نتياهو حتى درويمان يفهم الآن، أو من حوله يفهمون، أنه لو أصبح مسخًا، فربّما يستعملونه مرحليا (ربما!) ولكن لا نهجًا مجددًا ويحدث الأثر العميق كالنضال الجماهيري والهامة المرفوعة والمبادئ الوطنية الصلبة والإنسانية الرحبة.

شعبنا سطر ملحمة كرامة بالأسبوع الأخير، وكما يحدث بزمن العلوّ الوطني تنخفض الظواهر السلبية كالجريمة، وترتفع الروح السامية كالتضامن وكفالة من أخرج من عمله وتنظيف الشوارع صباح ليلة نضال.

نواصل معًا..

I feel proud to belong to this people

Safe to say, all the past week I have been searching for the thin thread between coping with dignity and saving the lives of our young people. But it was unthinkable to step in front of the fascist herds that have entered our towns. It was important when they came in hundreds that we received them by the thousands that do not offend, but ferociously repel everyone who wants to offend.

I can honestly say that I am very worried that the decision to strike is accompanied by a governmental escalation with the confrontation of the patriotic youth, may cost young lives. But today's view was great. Strikes reached wide sectors of the Israeli labor market, and national events in most

of our cities carry direct struggle dimension and carry the educational dimension of the younger generations including children.

A very notable phenomenon is the exit of tens of thousands of young people from the age of 15 to 30. These generations are entrusted with us to hold broad and respectful dialogues with them in order to invest these tremendous energies in the noble and glorious national direction.

We also cannot turn a blind eye to the dangerous thing that also featured this week: the influx of settlers and fascists that have entered our towns. This is a dangerous indicator of phases to come and these must be tackled forcefully and systematically until we completely stop their attacks against us.

Everyone who thought to go with the right, with Netanyahu or even with Drukman, now understands, or those around him understand, that if he gets distorted, they probably use him stage by stage (maybe! ) But not a glorious approach and has a profound impact such as mass struggle, elevated importance, solid national principles and welcoming humanitarianism.

Our people wrote epic lines of dignity in the last week, and as it happens in the time of national upheaval, negative phenomena decrease like crime, and the supreme spirit rises like solidarity and the guarantee of those who come out of their work and clean the streets the morning of a struggle night.

We carry on together ...

## 20.5

الآن رسميًا استشهاد محمد كيوان محاميد من أم الفحم.

محمد نوارة الشباب، رئيس مجلس الطلاب، الشاب الواعد. قتلته الشرطة، قتلته شرطة أوحانا وبتنياهو والمؤسسة الحاكمة برمّتها، قتلته لأنه عربي.

قبل قليل تحدثت مع والده. هذا الرجل الشهم الصامد كالطود، فكان صلبًا مؤمنًا بشعبه، فعرفت من أي معدن قُذَّ محمد .

محمّد يا ابننا الحبيب حاولنا كثيرًا كثيرًا أن نحمي كل شبابنا، وضعنا معادلة الكرامة والمسؤولية بميزان الوطنية الصادقة، ولكن حقدهم أباي إلا أن يتفوّق !

سنودعك غدًا ثرى أم الفحم، ونعدك أن يكون دمك مهر الحياة الكريمة في وطننا الحبيب.

رحم الله الشهيد الغالي الحبيب محمد كيوان محاميد.

Now officially Mohamed Kiwan Mohamid from Umm Al-Fahm has been martyred.

Muhammad who was light upon the youth, president of the student council, the promising young man. The police killed him, the Ohana police, Netanyahu and the governing institution in its entirety, killed him because he was Arab.

I just spoke to his dad This courageous man, steadfast as a leprechaun, he was solid and believed in his people, so I knew from which metal Muhammad was made.

Muhammad, our beloved son, we tried very much to protect all our youth, we put the equation of dignity and responsibility in the balance of sincere patriotism, but their hatred is only to exceed!

We bid you farewell tomorrow, rich mother of coal, and we promise that your blood will be the dowry of noble life in our beloved homeland.

May Allah have mercy on the soul of the martyr, dear, Beloved Muhammad Kiwan Muhamid.

## 22.5

حکام إسرائيل عاجزون لا أفق لديهم بمواجهة الشعب الفلسطيني الذي يريد حريته ويريد العدل. نحن لدينا أفق رحب واثق ومنتصر.

الآن في تل أبيب آلاف كبيرة ضد الاحتلال والعنصرية من أجل العدل والسلام والمساواة الجوهرية.

למשלת ישראל אין דרך להתמודדות עם העם הפלסטיני, ששואף לחירותו ולצדק. לנו יש דרך בטוחה ומנצחת .

עכשיו בתל אביב, עם רבבות נגד הכיבוש והגזענות, ולמען צדק, שלום ושיוויון אמיתיים.

مع أهالي اللد من أجل محاكمة قاتل الشهيد موسى حسونة.

ما معنى إطلاق سراح قاتل نزل من بيته مع مسدّس تجاه شباب عرب؟

ما معنى أن يقول وزير الأمن الداخلي أوحانا: اطلقوا سراح قاتل حسونة وعلى الجمهور اليهودي أن يتسلّح؟

ليس المواطنين العرب من تدقّق إلى اللد وإنما ليهاقا، لافاميليا ومستوطنو يتسهار.

مع عائلة حسونة، مع عائلة محاميد، مع شعبنا، مع الحقّ والعدل حتى ينال المجرمون القتلة أشدّ العقاب.

With the people of Lod for the trial of the murderer of the martyr Musa Hassouna.

What does it mean to release a killer who went out of his house with a gun towards Arab youth?

What does it mean for the Minister of Homeland Security Ohana calls for the release Hassan's killer and the Jewish public to arm themselves?

**עאידה תומא סלימאן: ח"כ מטעם הרשימה המשותפת-חד"ש**

**טוויטר:**

**1.5**

המשטרה שוב משתמשת באלימות כלפי מפגינים נגד ההתנחלויות בירושלים המזרחית. הפעם בעקבות הנפת דגל פלסטין על ידי המפגינים. ירושלים המזרחית היא שטח פלסטיני כבוש. את ההתנחלויות צריך לסלק ממנה, לא את הדגלים.



### 3.5

מדווח שכמה מתנחלים גזענים יושבים עכשיו ומתווכחים האם להכשיר או לא להכשיר נציגים ערבים. מי שמחכה להכשר מהגזענים האלה כבר הפסיד את המאבק לשיוויון וקיבל את העליונות היהודית כעובדה גמורה.

### 4.5

"עונש מוות למחבלים", "ביטול תוכנית ההתנתקות" ו"הסדרת ההתיישבות הצעירה" בנוסף ל"בחירות ישירות" - זו אג'נדה של ממשלת הימין שמנסים דרך העלאתה להזכיר לבנט, ליברמן וסער איפה הם צריכים להיות. רק חבל שזה לא מבהיר לרע"מ איפה הם צריכים להיות.

### 8.5

נתניהו ובן גביר מבעירים את ירושלים המזרחית למטרות פוליטיות. לאורך כל חודש הרמדאן כוחות הכיבוש - המשטרה, המתנחלים והכהניסטים הגזענים - מפעילים אלימות ומפגני שליטה בשייח ג'ראח, בבאב אל-עמוד, באל-אקצא. להפגנות אתמול, לדיכוי הברוטאלי שלהן ולאלימות שבדרך יש אחראי אחד - ממשלת ישראל.

### 8.5

מניעת הגעת מתפללים לאל אקצא היום מכל הימים היא לא פחות משפיכת דלק על מדורה. ישראל פוגעת בחופש הדת והפולחן של המוסלמים בלילה הכי קדוש בשנה. עוד הוכחה שאין חירות תחת כיבוש.

### 9.5

יום הניצחון על גרמניה הנאצית הוא תזכורת חשובה לאומץ של מי שהביסו את המשטר הנאצי אויב האנושות - ובראשם הצבא האדום. היום הזה, כמו בכל שנה, מחזק את המחויבות שלנו להתמיד במאבק נגד הגזענות, העליונות האתנית והפשיזם.

## 9.5

אלימות המשטרה שראינו בירושלים מתפוצצת עכשיו בחיפה ובכל הארץ. מחאה של פלסטינים צעירים שמביעים סולידריות עם בני עמם הפלסטינים בירושלים סופגת אלימות ברוטאלית מידי משטרה שלוחת רסן. אלימות הכיבוש זולגת לכל מקום בו מתעוררת ההתנגדות לכיבוש.

## 10.5

היום חגיגות יום כיבוש ירושלים: אלימות ברוטאלית באל אקצא, צעדה של אלפי מתנחלים בבאב אל-עמוד, גירוש משפחות מבתיים בשייח ג'ראח. יש אשליה שירושלים מאוחדת. אבל המציאות היא שיש את ירושלים המערבית, ויש את ירושלים המזרחית שתחת כיבוש ברוטאלי. עד שלא יגמר הכיבוש - אין שום סיבה לחגיגות.

## 10.5

יוצאים עכשיו לשייח ג'ראח, חברי הכנסת של הרשימה המשותפת, כדי לעמוד בסולידריות עם התושבים שעומדים בפני פינוי מצד הכיבוש. לא ניתן לפרובוקטורים מהימין להבעיר את השכונה. נקיים שם מסיבת עיתונאים ב-1 וחצי.

## 10.5

Thousands of settler extremists will soon be marching and waving Israeli flags through occupied East Jerusalem. They will March in order to provoke palestinian resistance. This provocation should be stopped. But sadly the Israeli government wants to set fire to Jerusalem.

## 10.5

If you support international law - make your voice heard and pressure the Israeli government.

## 10.5

Now in Sheikh Jarrah: The Israeli government is saying the issue of Sheikh Jarrah is a real estate matter. Don't let them fool you. It is ethnic cleansing. The international community must take a clear stand against the crimes committed here and in Al-Aqsa.

## 10.5

עשרות הרוגים כבר הערב בעזה, כולל ילדים רבים, וצפוי לילה רועש. בישראל מיליונים כבר במקלטים. חייהם של מיליונים בסכנה בגלל מדיניות הכיבוש והמצור של ישראל, והפרובוקציות שלה בירושלים המזרחית. חייבים לעצור את השיגעון לפני שישפך עוד דם.

## 12.5

השר אוחנה תומך בלקיחת החוק לידיים, בניגוד לעמדת בית משפט שהאריך מעצר ואמר שגרסת היורים לא מתיישבת עם "הגנה עצמית". הקריאה לרצח והתפרעויות של אוחנה מחלחלת למשטרה שתחת אחריותו - מלבה אלימות במקום להרגיע את השטח, ומכירה בזכותן של מיליציות פשיסטיות לפעול נגד ערבים.

## 12.5

ממשלת ישראל דירדרה אותנו למלחמה הזו - ועכשיו היא מסרבת להפסקת אש. צריך לעצור את המלחמה מיד כדי לעצור את שפיכות הדמים.

## 12.5

סטודנטים ערבים שמוחים נגד המתקפה על עזה סופגים אלימות קשה מהמשטרה ובריוני הימין. פנינו לראשי האוניברסיטאות בדרישה לפעול נגד המתקפות. קמפוסים חייבים להיות מקום שבו ניתן להביע דעות פוליטיות בלי תגובה אלימה של המשטרה או של בריוני הימין.

## 12.5

מיליציות חמושות מתכוונות להגיע מהשטחים ללוד היום והשרים יושבים שם ומקבלים את זה בשתיקת הכבשים. אסור לתת למתנחלים החמושים להיכנס ללוד. כל טיפת דם שתישפך על ראש השרים.

## 12.5

אנו קוראים גם למשטרה וגם למועצת העיר לקחת אחריות בהרתעת כנופיות הימין הפורצות בעכו, וההסתה הבוטה נגד אזרחים ערבים ברשתות חברתיות ובקבוצות ווטסאפ. זה הזמן לשאת באחריות ולכבד אחד את השני, ולשמור על החיים המשותפים שעברנו כברת דרך ארוכה כדי להגיע אליהם.

## 12.5

הצעד הראשון שהממשלה צריכה לנקוט כדי להרגיע את הרוחות בישראל - הפסקת אש בעזה.

## 16.5

הודעת נתניהו הערב הנה הסתה וקריאה למשטרה ולמג"ב לבצע פשעים נגד הציבור הערבי הוא ואוחנה מעודדים ונותנים אור ירוק להתססת השטח ומאפשרת המשך פעילות מיליציות הימין הפשסטי

## 16.5

המתקפה על עזה היא חטא. הסירוב הישראלי אפילו לדבר על הפסקת אש הוא הוספת חטא על פשע. יותר ממאה פלסטינים נהרגו בעזה מתחילת התקיפות, מהם יותר מ-30 ילדים. עשרה נהרגו בצד בישראלי - ביניהם שני ילדים. צריך לעצור את האש מיד בשביל שני העמים. ואז להמשיך במאבק לשחרור עזה מהמצור והכיבוש.

## 17.5

מחר הציבור הערבי ישבות במחאה על המלחמה בעזה, מתקפות הכיבוש בירושלים המזרחית, ואלומות המשטרה וכנופיות הפשיסטים כלפי הציבור הערבי. לא נשתוק תחת מתקפה, ונזכיר לציבור שבלי 20% מהחברה לא ניתן לקיים חברה מתפקדת. נאבק על האזרחות השווה והזהות הלאומית שלנו בלי היסוס ובלי הרכנת ראש.

## 18.5

השביתה עובדת! ברחובות הישובים והערים הערביות מרגישים הבוקר את ההתגייסות של הציבור לשביתה במחאה על המתקפה על עזה וההסתה המתמשכת. הציבור הערבי מראה הבוקר אחדות מאבק מעוררת תקווה.

## 21.5

הפסקת האש הייתה הכרחית וטוב ששפיכות הדמים נעצרת בטווח המייד. אבל מעגל האלימות לא ייפסק והדיכוי לא יעצור עד שלא יגמר הכיבוש הארור.

## 22.5

המציאות בלוד - ראש המועצה הגזען מאיים על חברת מועצה ערבית נבחרת שהוא יסגיר אותה לשב"כ. העליונות היהודית שמפיצים רביבו וחבריו בממשלה, המתייחסים לאזרחים הערבים כאויבים, היא מה שמונע חיים משותפים בארץ הזו. עכשיו השב"כ משרת את האדונים ומאיים על הערבים. מציאות שהיתה נסתרת עכשיו גלויה.

## 30.5

אוחנה רוצה להכניס את השב"כ דרך השער לערים המעורבות. והכוונה כמובן, לסמן את האזרחים הערבים כאיום ביטחוני. כך, יהיה ניתן לרדוף - ביד ברזל ובמחשכים - צעירים וצעירות, פעילים פוליטיים. הדחירה לתחית בשבועות האחרונים באמת קשה למעקב, אבל כשהשטח יבער שוב, אוחנה ושולחיו צריכים לשאת באחריות

## 1.6

מאז הלחימה, ישראל מונעת מחולי סרטן בעזה להיכנס לקבלת טיפולים מצילי חיים - מדיני ביטחוני

## פייסבוק:

## 8.5

تحية للمصلين الذين أبوا إلا أن يكملوا طريقهم سيرًا على الأقدام بعد ان اعترضت قوات الاحتلال حافلاتهم المتجهة للمسجد الأقصى.

اعتراض الحافلات ومحاولات منع المصلين من الوصول للمسجد الأقصى في ليلة القدر هو انتهاك صارخ لحق العبادة الأساسي لكل انسان واستمرار للممارسات القمعية التي تمارسها قوات الاحتلال الاسرائيلية على المصلين ولسياسات الابارتهايد ضد أهلنا في الشيخ جراح ومحاولات التطهير العرقي .

مقولة أبناء وبنات شعبنا الوافدين من جميع المناطق للاتحام مع أهلنا في القدس ومساندتهم ضد عدوان قوات الاحتلال وعصابات المستوطنين هي مقولة أساسية ورد فعل مقاوم لكل من يحاول أن يلغي وجودنا على هذه الأرض خصوصًا في زمن الهوان والخضوع من قبل الأنظمة العربية الرجعية.

Salute to the worshippers who refused not to complete their journey on foot after the occupation forces intercepted their buses headed to Al Aqsa Mosque.

Obstruction of buses and attempts to prevent worshipers from reaching Al-Aqsa Mosque on the Night of Al-Qadr is a blatant violation of the fundamental right to worship of every human being and the continuation of the oppressive practices of the Israeli occupation forces on worshipers and the policies of Apartheid against our people in Sheikh Jarah and attempts The Ethnic Cleansing

The saying of the sons and daughters of our people who come from all regions to stand with our people in Jerusalem and support them against the aggression of the occupation forces and settler gangs is a fundamental

saying and a resistance reaction to all who try to abolish our existence on this earth, especially in the time of humiliation and submission by the shameful reactionary regimes

## 10.5

اليوم أيضًا كنا نواب القائمة المشتركة مع أهلنا في الشيخ جراح. كنا هناك ردًا على العدوان الهمجي في الأيام الأخيرة على أهلنا في القدس وعلى المسجد الأقصى، وعقدنا مؤتمرًا صحفيًا هدفًا لاطلاق صرخة المقدسيين ضد عملية التطهير العرقي ومحاولة التهويد واخلاء الفلسطينيين من بيوتهم ومدينتهم .

بعد المؤتمر، حاول كل من النائب عن الصهيونية الدينية بتسليل سموطريتش وزميله العنصري الفاشي ايتمار بن غفير اقتحام الحي، لكن أهل الحي والمتظاهرين قاموا بالتصدي لهم ومنعهم من الدخول حتى أمنت لهم الشرطة ذلك ودخلوا بقوات مدججة بالسلاح.

المقدسيين يسطرون كل يوم دروسًا في النضال والصمود.

Today also we were the deputies of the joint list with our people in Sheikh Jarrah. We were in response to the barbaric aggression in recent days against our people in Jerusalem and Al-Aqsa Mosque, and we held a press conference aimed at launching the scream of the people of Jerusalem against the process of ethnic cleansing and the attempt to tame and evacuate the Palestinians from their homes and cities.

After the conference, both the Religious Zionist MPs tried to sneak Smotrich and his fascist racist colleague Itamar ben Gvir into the neighborhood, but the residents of the neighborhood and protesters fought back and barred them from entering until the police believed them and they entered armed forces.

Everyday the people of Jerusalem write lessons in struggle and endurance.

## 15.5

في ذكرى نكبتنا الفلسطينية التي حدثت قبل ٧٣ عامًا ما زال الجرح ينزف، وما زالت النكبة وتداعياتها تتدحرج.

اليوم تحديداً وفي الأيام الأخيرة جاء رد الجماهير العربية، أبناء الشعب الفلسطيني، مجلجلاً بأن ذاكرتنا الجماعية أقوى من كل محاولات التطبيع والتخاذل ومحاولة تغييب القضية الأساس.

في ذكرى نكبتنا الفلسطينية القلب يبكي والعين تدمع على المشاهد التي نراها في غزة والعدوان الغاشم المجرم على أهلنا هناك، ونشمخ حين نرى مقاومة محاولات تهويد الشيخ جراح، وقمع الفلسطيني في كل أماكن تواجده لمجرد أنه فلسطيني، وسياسات تضيق الخناق على شعبنا كله. هبة جماهيرنا تعبر عن رفضها لكل محاولات التغييب وتهدف لفهام الجميع بأننا أبناء لهذه الحياة وأن قضيتنا صامدة وباقية.

أتواجد الآن في سخنين مع بحر بشري من أبناء شعبنا لنصرخ بصوت عال: نحن هنا، كُنّا، وسنبقى، لأننا أبناء هذه الأرض وأبناء الحياة.

In memory of our Palestinian tragedy, over 70 years ago, the wound is still bleeding, the tragedy and its repercussions are still rolling.

Specifically today, and in recent days, came the response of the Arab masses, the children of the Palestinian people, glorifying that our collective memory is stronger than all attempts of normalization, deception and attempts to avoid the fundamental cause.

In the memory of our Palestinian tragedy, the heart cries and the eye tears at the scenes we see in Gaza and the blatant and criminal aggression on our people there, and we get angry when we see the resistance to the attempts of Sheikh Jarrah, and the suppression of the Palestinian everywhere he is just because he is Palestinian, and policies of narrowing the strife on our people. The uprising of our masses expresses the rejection of all attempts to evade and aims to make everyone understand that we are sons of this life and that our cause is persistent and lasting.

I am now in Sakhnin with a human sea of our people to shout out loud: We are here, we were, and we shall remain, because we are the children of this land and the children of life.

17.5

لإضراب صرخة غضب..



نلتزم بالإضراب غدًا تعبيرًا عن غضبنا العارم على العدوان الغاشم الوحشي على أهلنا في غزة وعلى المساس بمقدساتنا وعلى محاولات التهويد في الشيخ جراح وفي كل المناطق الفلسطينية.

نلتزم بالإضراب غدًا لأننا لا نقبل بأن يتم التعامل معنا مثل الرعايا، ولن نرضى بترهيبنا بقوات الشرطة وقطعان الفاشيين - نحن شعب صاحب قضية سياسية عادلة.

نلتزم بالإضراب غدًا لأنه لن يتم التعامل معنا كشعب طالما لم نتصرف نحن كشعب، ولأن ثمن الخنوع والتخاذل أكبر بكثير من أي ثمن لوقفات العز والصمود.

أطباء وطبيبات، عمال وعاملات، موظفين وموظفات، معلمين ومعلمات، أصحاب المتاجر والمصالح غدًا نقول باضرابنا نحن موجودون في كل مكان فإذا كان وجودنا مفهوم ضمناً لكم فغيابنا لن يكون كذلك.

The strike is a scream of rage..

We commit to the strike tomorrow as a sign of our strong anger over the brutal, brutal aggression against our people in Gaza, the touching of our sanctities and the attempts to tame Sheikh Jarrah and in all Palestinian regions.

We commit to strike tomorrow because we refuse to be treated like hostages, and we will not accept to be intimidated by police forces and fascist factions - we are a people with a fair political cause.

We commit to going on strike tomorrow because we will not be treated as a people as long as we do not behave as a people, and because the price of submission and betrayal is much greater than any price for the positions of dignity and endurance.

Doctors, male and female doctors, male and female employees, teachers, shop owners and stakeholders tomorrow we will say with our strike we are everywhere if our presence is understandable including you our absence will not be.

الصور والأخبار التي تصلنا منذ الصباح من بلداتنا ومدننا والتي تظهر نجاحًا كبيرًا للإضراب تثلج الصدر وتوصل رسالة واضحة لكل من يشكك بأننا قادرين على التصرف كشعب.

شعبنا يقولها اليوم بصورة واضحة - نحن أبناء هذا الوطن الأصليين، أصحاب قضية سياسية عادلة، ومواطنتنا المتساوية ليست منة من أحد، كنا هنا وسنبقى ولن نسمح بأن يتم التعامل معنا مثل الرعايا .

شعبنا يسطر فصلًا جديدًا مشرفًا وشجاعًا، ويصر بأن قضيتنا المركزية كانت وستبقى قضية شعبنا الفلسطيني، ويعطي درسًا لكل من راهن على الاندماج منزوع الهوية القومية وعلى التدجين، بأننا بهامات مرفوعة ناضل ولا نتراجع.

تحية اليوم لشبابنا وشاباتنا في المعتقلات و في الميادين يتظاهرون، يهتفون ويغنون ويعلمونا دروسًا جديدة في النضال.

فقط هكذا ومن خلال وحدتنا، سنصير يومًا ما نريد.

The pictures and news we have received since morning from our towns and cities showing the great success of the strike are heartbreaking and send a clear message to all those who doubt that we are able to act as a people.

Our people say it clearly today - we are the indigenous people of this country, fair political cause holders, and our equal citizenship is not from anyone, we were here and we will remain and we will not allow to be treated like subjects.

Our people are drawing a new chapter, honorable and courageous, insisting that our central issue was and will remain the issue of our Palestinian people, and it gives a lesson to all those who bet on merging without national identity, that we are fighting with high spirits and not retreating.

Salute today to our young men and women in detention centers and in the squares demonstrating, cheering, singing and teaching us new lessons in the struggle.

Just like that and through our unity, we will someday become what we want.

وحبوب سنبله تموت ستملاً الوادي سنابل..

عائلة الشهيد محمد كيوان ورغم الحزن الشديد وهول الصدمة تتبرع بأعضاء الشهيد وتنقذ حياة ستة أشخاص لترسل رسالة مفادها أننا شعب يحب الحياة. نحب الحياة إذا ما استطعنا إليها سبيلاً، بعكس من يقدر الموت وأخذ منا محمد. بعكس الشرطي الذي أطلق الرصاص الحي غير أبيه بأن لمحمد عائلة تحبه وأصدقاء ينتظرونه ليحتفلوا معه بتخرجهم .

استشهاد محمد أثر بنا جدًا، وسيطرت علينا مشاعر الحزن الممزوجة بالغضب التي وصلتنا من أم الفحم، لذا ما قامت به العائلة يعتبر درسًا ورسالة إنسانية وتعالى عن الضغائن .

عند تأديتي واجب العزاء أمس في بيت الشهيد رأيت وجه أمه الحزين ولكن في الوقت ذاته شعرت بالكبرياء والعزة تلف أجواء البيت والعائلة.

لمحمد الرحمة ولعائلته الصبر والسلوان والاحترام الشديد.

And the wheat grains are dying to fill the valley with wheat.

The family of the martyr Muhammad Kiwan, despite extreme sadness and shock, donate organs of the martyr and save the lives of six people to send a message that we are a people who love life. We love life if we can, unlike those who sanctify death and took Muhammad from us. Unlike the cop who shot his fatherless neighborhood, Muhammad has a loving family and friends waiting for him to celebrate his graduation.

Muhammad's martyrdom touched us a lot, we were overwhelmed by the feelings of sadness mixed with anger from Um Alfahm, so what the family did is a lesson and a humane message free of grudges.

When I performed the duty of condolence yesterday at the martyr's house, I saw his mother's sad face, but at the same time I felt proud and pride damaged the atmosphere of the house and family.

May Allah have mercy on Muhammad and his family patience, solace and much respect.

خلال العدوان على غزة والأحداث التي مرينا بها مؤخرًا، تجلت أهمية أن يسمع العالم روايتنا ودور التضامن مع قضيتنا وقضية شعبنا. في الأسبوعين الماضيين حازت روايتنا على اهتمام واسع من الاعلام والحركات الدولية وكذلك الدبلوماسية الأجنب، وقررت أن أخصص وقتًا لا بأس به لشرح الهجمة التي تعرض لها أهلنا في القدس والشيخ جراح والمصلين في المسجد الأقصى حتى طالت المواطنين العرب في المدن المختلطة مثل عكا واللد ويافا.

حيث أجريت عدة لقاءات في وسائل اعلام عالمية من ضمنها "السي إن إن" و"البي بي سي" والتلفزيون الكندي والألماني والهولندي، والتقيتُ سفيرة المانيا وسفير كندا وبرلمانيين المان وسويديين وشاركت بندوة لمجلس السلام الأمريكي والقبرصي. أكدت بجميعةا على شرعية الاحتجاج الفلسطيني والنضال ضد الاحتلال ومحاولة الحكومة الاسرائيلية اقتلاع السكان الفلسطينيين من اراضيهم بشتى الوسائل المتاحة .

خلال كل هذه اللقاءات، شعرت أن المعركة الاعلامية لا تقل عن المعارك الميدانية، ولأول مرة أشعر بهذه القوة التي نمتلكها عندما نكون موحدين تاركين كل خلافاتنا جانبًا وواضعين نصب أعيننا على قضيتنا السياسية المركزية التي تحاول العديد من الجهات اجهاضها وتحبيدها.

صدقوني أن لا أحد يستطيع كسر شوكتنا، فقضيتنا قضية عادلة وصادقة، وما دما نربي أجيالًا بهذا الشموخ والعزة، حتمًا سننتصر على الاحتلال والظلم، وعلى الجريمة والعنف وكل الآفات التي نواجهها.

During the aggression on Gaza and the recent events, it is important for the world to hear our narrative and our role in solidarity with our cause and the cause of our people. In the past two weeks, our story has received wide attention from the media, international movements, as well as foreign diplomacy, and I decided to allocate a time that is okay to explain the attack on our people in Jerusalem, Sheikh Jarrah and the prayers in the Aqsa Mosque and Arab citizens in cities Mixed like Acre, Lod and Jaffa.

I had several meetings with world media including CNN, BBC, Canadian, German and Dutch TV, the Ambassador of Germany, Canada, German and Swedish parliamentarians met and took part in a petition to the American and Cyprus Peace Council. I emphasized the legitimacy of the Palestinian

protest, the struggle against the occupation, and the Israeli government's attempt to uproot the Palestinian people from their lands by all means available.

During all these meetings, I felt that the media battle is no less than a field battle, and for the first time I feel this power that we have when we are united leaving all our differences aside and keeping our eyes on our central political issue that many sides are trying to abort and neutralize.

Believe me that no one can break our complaints, our case is a fair and honest case, and as long as we raise generations with this nobility and dignity, we will surely triumph over occupation, injustice, crime, violence and all the plagues that we encounter.

## 30.5

يعتبر قرار مجلس حقوق الإنسان التابع للأمم المتحدة بالتحقيق في انتهاكات القانون الدولي في الأسابيع الأخيرة في إسرائيل والأراضي المحتلة، بما في ذلك القدس الشرقية، مقولة هامة جدًا من قِبَل المجتمع الدولي تجاه الجرائم التي ارتكبتها الحكومة الإسرائيلية.

تعمل الحكومة الإسرائيلية والشرطة والجيش منذ أسابيع على إشعال النار في المنطقة، بينما تنتهك القانون الدولي وحقوق الفلسطينيين تحت الاحتلال انتهاكًا صارخًا. كما توغلت ممارسات الاحتلال الى داخل اسرائيل أيضًا، حيث رأينا عنفًا جسيمًا ومنظمًا من قبل مليشيات وقطعان المستوطنين ضد المواطنين العرب، بمساعدة وتشجيع الشرطة وممثلي الحكومة الإسرائيلية.

القرار مهم لأنه يتطرق لانتهاكات إسرائيل ليس فقط في العدوان على غزة، بل يتطرق لكافة السياسات العدائية التي انتهجتها الحكومة الاسرائيلية منذ 13 أبريل/ نيسان، كما أنه وللمرة الاولى، يتطرق لممارسات الحكومة الإسرائيلية ضد الجماهير العربية داخل إسرائيل.

ينضم قرار المجلس إلى موجة التضامن الواسعة التي شهدناها في الأسابيع الأخيرة مع الشعب الفلسطيني، إضافة الى فتح تحقيق محكمة الجنائيات الدولية. كل ذلك يوضح للحكومة الإسرائيلية، التي كانت تحت رعاية إدارة أمريكية حاضنة في السنوات الأخيرة، وتمتعت بحرية كاملة لتوسيع وتأييد الاحتلال، أن عهد الحصانة شارف على النهاية.

هذا القرار يذكر إسرائيل بما ترغب بنسيانه - أن هنالك قانونًا دوليًا.

החלטת מועצת זכויות האדם של האו"ם לחקור את הפרות החוק הבינלאומי שהתרחשו בשבועות האחרונים בישראל ובשטחים הכבושים, כולל ירושלים המזרחית, היא נקודה חשובה של התערבות הקהילה הבינלאומית בפשעים שביצעה ממשלת ישראל.

ממשלת ישראל, המשטרה והצבא, פעלו במשך שבועות ארוכים במטרה להבעיר את השטח, תוך רמיסה גסה של החוק הבינלאומי ושל זכויות הפלסטינים תחת כיבוש. הפרקטיקות של הכיבוש גם זלגו לתוך ישראל, בה ראינו אלימות גסה ומאורגנת של מיליציות מתנחלים נגד אזרחים ערבים, בסיוע ובעידוד המשטרה ונציגי ממשלת ישראל.

ההחלטה חשובה כיוון שהיא מתייחסת להפרות של ישראל לא רק במתקפה על עזה, אלא מתייחסת לכלל הפרובוקציות והמהלכים של הממשלה מאז ה-13 באפריל, וגם מתייחסת באופן תקדימי לפעולות הממשלה כלפי הציבור הערבי בתוך ישראל.

ההחלטה של המועצה מצטרפת לגל הסולידריות האדיר שראינו בשבועות האחרונים עם העם הפלסטיני, ולפתיחת החקירה של בית הדין הבינלאומי בהאג – כל אלה מראה לממשלת ישראל, שבשנים האחרונות בחסות ממשל אמריקאי אוהד נהנתה מחופש פעולה מוחלט להעמיק את הכיבוש, שעידן החסינות שלה מתקרב לסימו. ההחלטה מזכירה לישראל את מה שהיא נהנית לשכוח – שיש חוק בינלאומי.

<https://www.ohchr.org/.../HRC/Pages/NewsDetail.aspx...>

**אוסאמה סעדי: חבר כנסת מטעם הרשימה המשותפת-תע"ל**

7.5

الاقتحامات الشرسة للمسجد الأقصى المبارك والاعتداء على المصلين وفي الشيخ جراح يعزز من اصرارنا وثباتنا لشد الرحال والرباط في القدس والمسجد الأقصى.

تحية للسواعد التي تدافع عن الأقصى والشيخ جراح والقدس من القدس والداخل.

The fierce invasions to the Holy Aqsa Mosque and the attack on worshipers and in Sheikh Jarrah strengthens our insistence and steadfastness to tighten

the pilgrimage and the Ribat (Islamic battle to protect the Islamic territory) in Jerusalem and the Aqsa Mosque.

Greetings to the hand arms that defend Al-Aqsa, Sheikh Jarrah, and Jerusalem from Jerusalem and inside.

## 8.5

الآن وقفة احتجاجية من مفرق الجديدة المكر تنديداً بأحداث المسجد الاقصى ليلة أمس ووحشية زعران الاحتلال في القدس بالاضافة لمخطط شارع 6 الذي سيصادر عشرات الاراضي التابعة لمواطنين من سكان المكر والمنطقة.

هي قضية واحدة أمام سياسات التهجير والحصار وشد الخناق على كل مواطن عربي فلسطيني في هذه البلاد من الشيخ جراح، النقب، المثلث والجليل.

حتى في هذه الوقفة السلمية تعاملت الشرطة معنا بوحشية واعتقلت الناشطين جمال أبو شعبان وأحمد عبادي.

Now there is a protest ceasefire from Al-Makr junction condemning the events of Al-Aqsa Mosque last night and the brutality of the occupation's terrorists in Jerusalem, as well as the Road 6 plan, which will confiscate dozens of lands belonging to citizens of Makkar and the region.

It is the same issue in front of the evacuation policies, siege, and tightening up the strife on every Palestinian Arab citizen in this country from Sheikh Jarrah, the Negev, Al-Triangle and Galilee.

Even in this peaceful standoff, the police treated us brutally and arrested the activists Jamal Abu Shaban and Ahmed Abadi.

## 8.5

من الجليل إلى القدس شعب واحد وصرخة واحدة بوجه السياسات الاسرائيلية في المسجد الاقصى والشيخ جراح.

اليوم السبت مظاهرات في جميع البلدات العربية من الشمال حتى الجنوب لنقولها بأعلى صوت: ارفعوا أيديكم عن القدس والاقصى والشيخ جراح.

From Galilee to Jerusalem one people and one cry in the face of Israeli policies in Al-Aqsa Mosque and Sheikh Jarrah.

Today, Saturday, demonstrations in all Arab towns from north to south, to say it louder: Raise your hands from Jerusalem, Aqsa and Sheikh Jarrah.

## 10.5

نتواجد الآن في حي الشيخ جراح أنا وزملائي في لجنة المتابعة ونشطاء آخرين للوقوف على آخر المستجدات في قضية إخلاء البيوت الفلسطينية وأيضًا من أجل التصدي لقطعان المستوطنين بقيادة سموطريتش وبن غفير والذين من المفترض أن يصلوا إلى الحي في الوقت القريب.

We are now in Al-Sheikh Jarrah neighborhood with my colleagues in the follow-up committee and other activists to get the latest updates on the evacuation of Palestinian homes and also to address the settler cuts led by Smotrich and Ben Gvir who are supposed to arrive in the neighborhood in the near future.

## 11.5

الشارع الفلسطيني في الداخل وفي الضفة وغزة ينتفض لنصرة القدس والمسجد الأقصى المبارك.

تحية إجلال لأبناء شعبنا بجميع أطيافه وانتماءاته الذي لا يرضى ولا يسمح باستمرار انتهاك مقدساتنا وأرضنا.

شعبنا خرج للتصدي لنكبة أخرى ممنهجة تواجهنا في الشيخ جراح والمسجد الأقصى المبارك.

The Palestinian street in the inside and on the West Bank and in Gaza rises to the victory of Jerusalem and the Holy Aqsa Mosque.

Tribute to the sons of our people in all its sects who do not approve and do not allow the continuous violation of our sanctities and land.

Our people went out to counter another systematic disaster (Nakba) that faces us in Sheikh Jarrah and the Holy Aqsa Mosque.



## 13.5

الآن من مدينة الناصرة اجتماع طارئ للجنة المتابعة العليا في ظل هذه الظروف الصعبة التي تواجهنا في جميع المناطق والبلدات العربية وخاصة في المدن المختلطة، نحن في ظل أزمة حقيقية التي تتطلب منا تحرك فوري لحماية ابناء شعبنا وبلداتنا وردع زعران المستوطنين والشرطة وما يقومون به من اعتداءات وسطو على البيوت والمتاجر العربية.

قرارات هامة ستصدر بعد قليل وسيتم الاعلام عن تحركات جماعية وجماهيرية خلال الايام القربية.

Now from the city of Nazareth, an emergency meeting of the Supreme Follow-up Committee, in the light of these difficult conditions that we are facing in all Arab regions and towns, especially in mixed cities, we are in the face of a real crisis that requires us to act immediately to protect our people and towns and to deter the settlers panic and To the police and what they do with their mediocre assaults Arabian Houses and shops

Important decisions will be made shortly and massive popular movements will be announced in the coming days.

## 15.5

رسالة الى ابناء مدينتي عرابة وابناء شعبي جميعًا،

أحيي السواعد الشابة التي هبت للدفاع عن وطننا وكرامتنا أمام العدوان الاسرائيلي على اهلنا في قطاع غزة وانتهاك حرمة المسجد الأقصى المبارك وسياسة التطهير العرقي والقمعي في الشيخ جرّاح .

شبابنا، التظاهر والغضب شرعي وطبيعي خاصةً في ظل هذه السياسات العدوانية الاسرائيلية ضد شعبنا الفلسطيني في القدس والداخل والضفة الغربية وغزة هاشم، نعم حقنا ان نخرج ونتظاهر ونغضب بل وكنا وسنبقى معكم وبينكم، وبالمقابل فانه يتجوب علينا الحفاظ على بلداتنا وعدم المس بالمنشآت العامة خاصة تلك التي تخدم سكان البلد مثل البنوك وأعمدة الكهرباء لأن هذه الاعمال لا تدفع قضيتنا العادلة الى الأمام بل وتضر بلداتنا.

لا شيء اعلی من الوطن، وبلداتنا جزء لا يتجزأ من هذا الوطن، والحفاظ عليها والدفاع عنها وعن حرمتها وممتلكاتها واجبنا جميعاً.

A message to the sons of my Arab city and all my people,

I salute the young men who sacrificed their lives to defend our homeland and dignity in front of the Israeli aggression on our people in the Gaza Strip and the violation of the sanctity of the Holy Aqsa Mosque and the policy of ethnic and repressive cleansing in Sheikh Jarah.

Our youth, demonstration and anger is legitimate and natural, especially in the light of these aggressive Israeli policies against our Palestinian people in Jerusalem, the Interior, the West Bank and Gaza Hashem, yes, we have the right to go out, demonstrate and get angry, but we were and will remain with you and you, and in return, it is our duty to preserve our towns And not touching public institutions, especially those that serve the people of the country Like banks and power poles because these actions are not pushing our fair cause forward but harming our towns.

Nothing is more precious than home, and our towns are an integral part of this country, preserving and defending it, its sanctity and property is the duty of all of us.

17.5

نعم لإنجاح الإضراب العام غدًا

Yes for the success of the general strike tomorrow

19.5

شهيد القدس والأقصى

شهيد فلسطين

محمد محمود كيوان من أم الفحم ارتقى شهيدًا برصاص قوات الشرطة التي أطلقت عليه النار يوم الأربعاء وأصابته برصاصة في الرأس.

رحم الله الشهيد محمد وكل شهداء شعبنا الأبرار وتعازينا للعائلة، لأم الفحم ولشعبنا.

Martyr of Jerusalem and Aqsa

The martyr of Palestine

Muhammad Mahmoud Kiwan of Umm Al-Fahm has been martyred by the police forces who shot him on Wednesday and shot him in the head.

May God have mercy on the martyr Muhammad and all the martyrs of our righteous people and our condolences to the family, Um AlFahm and our people.

## 26.5

لأن أنا وزميلي النائب أحمد طيبي من أمام المحكمة المركزية في القدس مع أهالي سلوان ضد التهجير.

الشرطة تعتدي علينا وعلى أهالي سلوان المتواجدين هنا للتعبير عن غضبهم.

Now me and my colleague MP Ahmed Tibi in front of the central court in Jerusalem with the people of Silwan against evacuation.

Police are attacking us and Silwan people who are here expressing their anger.

## 27.5

الآن في محكمة الشيخ كمال خطيب

لائحة اتهام سياسية هدفها تخويف وارهاب شعبنا وقياداته واستمرار لسياسة كم الافواه وقمع الحريات والملاحقات السياسية.

الحرية للشيخ كمال ول

كل المعتقلين.

Now at sheikh kamal khatib's court

A political indictment aimed at intimidating and terrorizing our people and their leaders, and a continuation of the multi-mouth policy, suppressing freedoms and political persecution.

Freedom for Sheikh Kamal and all detainees.

## סאמי אבו שחאדה: ח"כ מטעם הרשימה המשותפת-בלד

1.5

עכשיו בהפגנה בשיח' ג'ראח, המשטרה מפזרת את ההפגנה בכוח ואכזריות בגלל שהפריע להם דגל פלסטין.

4.5

#SaveSheikhJarrah represents a real test for those who claim to care about international law, including the Biden Administration and the EU. If Israel's main allies are not able to stop this crime, then what is left for the defenseless families of illegally annexed #Jerusalem?

6.5

פניתי היום בקריאה דחופה לחברי פרלמנט האיחוד האירופי במטרה ללחוץ על ממשלת ישראל לביטול צווי הפינוי נגד 28 משפחות פלסטיניות בשכונת שיח' ג'ראח שבמזרח ירושלים. מקרה זה אינו עוסק רק במצב הומניטרי שהולכך ומחמיר, אלא בהפרה בוטה מצידה של ישראל לחוק הבינלאומי. חייבים לעצור את הפשע הזה.

6.5

הממשלה והמשטרה אחראיות להבערת השטח בירושלים המזרחית ובשיח' ג'ראח. אם לא די בכך שאלה נותנות גב לנישול התושבים הערבים מבתיהם, הן גם מאפשרות לגזען הקטן בן גביר להיכנס לשכונה ולעשות פרובקציות עם חבריו המתנחלים.

## 7.5

בדרך לשיח' ג'ראח לחזק את תושביה בימים קשים אלו. מאבקם הצודק של התושבים אמור להיות גם מאבקם של כל שוחרי הצדק והשוויון ומתנגדי העוול והכיבוש. נתראה היום בשיח' ג'ראח בשעה 16:00 להמשיך להיאבק למען זכות התושבים בבתיים ונגד גירושם

## 8.5

עכשיו, בבית חולים אלמקאסד מבקר את עשרות הפצועים כתוצאה מהתקיפה של השוטרים למתפללים במסגד אלקצא בזמן התפילה על ידי ירי וזריקת כדורי גומי. אנו מטילים את מלוא האחריות על ממשלת ישראל ומי שעומד בראשה, על הבערת השטח והתקיפה הברוטלית בירושלים. מאחל החלמה מהירה לפצועים.

## 8.5

הצלחנו להיכנס למסגד אל-אקצא כעת לתפילת השחר, אחרי שהמשטרה וכוחות הביטחון שללו בכוח את זכות התפילה שלנו במקום. מסגד אל-אקצא הוא קו אדום שגם נתניהו לא יכול לחצות, בכל פעם שישראל קראה תיגר על הריבונות במסגד אל-אקצא היא יצאה מופסדת וכך יהיה גם הפעם.

## 8.5

מניעת מתפללים להגיע למסגד אל-אקצא בלילה הכי קדוש למוסלמים בשנה (ليلة القدر), מהווה פגיעה בוטה בחופש הדת וחופש התנועה של האנשים. זאת בנוסף להתעוללות הלא-אנושית באנשים בצום במשך שעות רבות. יש לפתוח את כל הכבישים ולהפסיק את ההתעללות במתפללים.

## 10.5

מדינה שחוגגת את הכיבוש של עם אחר, היא בטוח איבדה צלם אנוש. אין פלא שהפלסטינים מותקפים במסגד, בכנסייה, בהפגנה או בבתיים. הכיבוש הוא טרור ואקט מתמשך של אלימות

## 10.5

The Israeli government began its Jerusalem occupation celebration by attacking worshippers in Al Aqsa. A state that celebrates colonization & apartheid shows its true colors, this time attacking Palestinians from #Haifa & #Nazareth to #Jerusalem and elsewhere.

## 10.5

We're still in #SheikhJarrah, surrounded by Palestinians from several parts of the country. Our resilience is much stronger than the crimes settlers celebrate today. I'll be live from here in

@AJEnglish

at 6:00 PM #Palestine Time to talk about the latest developments #Jerusalem

## 11.5

כוחות המשטרה תוקפים ברימוני הלם את תושבי לוד בכניסה למיון בבית חולים אסף הרופא, ומונעים מהמשפחות לבקר את הפצועים ואת קרוביהם. חוסר הבנה, חוסר אנושיות בממדים שלא תתואר.

## 11.5

מוסא חסונה, צעיר ערבי מלוד, נרצח בדם קר מירי אחד המתנחלים שפגע ב-4 צעירים אמש ורצח את מוסא ופצע את האחרים. יש את אלה שהסיתו נגד תושבי לוד בגלל ההפגנה שבה מחו על מה שקורה ביורשליים ואל-אקצא, ונתנו יד לרצח המזעזע הזה. שאלתם איפה המשטרה? מתנכלת במשפחות בכניסה למיון עם רימוני הלם.

## 12.5

Now Israeli fascists are attacking Palestinian citizens and their properties in #Haifa, #Jaffa & #Lydda. This is how the government's followers react to

their hateful anti-Arab incitement & racism. We hold them fully responsible for what is taking place. Long night ahead.

### 13.5

פניתי הבוקר לאו"ם להעניק לאזרחים הערבים במדינת ישראל הגנה בינלאומית מפני כוחות ישראלים וקיצוניים ימנים חמושים. האלימות שמפנים כעת אזרחים יהודים וארגונים קיצוניים נגד האזרחים הפלסטינים, שאינה מטופלת על ידי רשויות אכיפת החוק, היא קו אדום שחייב טיפול מיידי והתערבות בינלאומית.

### 13.5

غم الظروف العصيبة التي تمر على شعبنا، والعدوان الغاشم على غزة هاشم، نتمنى بمناسبة عيد الفطر أن يعود علينا وعلى شعبنا وأمتنا بالخير والمحبة والوحدة، وأن يتقبل الله صيامنا وقيامنا ونضالنا في شهر رمضان المبارك، وأتمنى أن يعيده علينا وعلى شعبنا ونحن للحرية والعدالة أقرب.

Despite the difficult circumstances that our people are going through, and the brutal aggression against Hashem's Gaza, we hope on the occasion of Eid Al-Fitr that it will return to us and our people and our nation goodness, love and unity, and that God accepts our fasting, our resurrection and our struggle in the blessed month of Ramadan, and I hope that he will bring it back to us and our people and we are closer to freedom and justice.

### 14.5

מחזירים את האזרחים הערבים בלוד וג'דידה מכר לממשל הצבאי. בישובים ערבים אחרים מחסומים, רימוני הלם, גז מדמיע, כדורי גומי ואש חייה. לדמוקרטיה היהודית מגיע מדליית זהב בגזענות.

### 15.5

مساء أمس في مدينة يافا، مستوطن ارهابي قام بحرق بيت لعائلة فلسطينية في حي العجمي، بوجود افراد العائلة، نجى الطفل محمد العجو أبن ال ١٢ عام بلطف من

الله، وهو الآن في حالة حرجة. لو كان هذا الطفل يهودي لقامت الدنيا ولم تقعد. هل تعرفون لماذا لا يتواجد الاعلام ولا يهتم أحد؟ لأنه عربي!

Yesterday evening in the city of Jaffa, a terrorist settler burned down the house of a Palestinian family in the Al-Ajami neighborhood. If this child was a Jew, the world would rise and not sit still. Do you know why the media does not exist and no one cares? Because he is an Arab!

## 16.5

נכון להיום בצהריים בעזה נפלו 181 שהידים, מתוכם 52 ילדים, 31 נשים ו 1225 פצועים. זה בנוסף להרס פיזי וכלכלי שיקח שנים לתקן. כמה עוד דם והרס צריכה ממשלת ישראל כדי להפסיק?

\*הערה לפי דעתי זה לא נתונים נכונים.

## 19.5

פלאי "הדמוקרטיה" היהודית: יהודי שרצח ערבי בלוד משתחרר לביתו, סטודנטים ערבים מאוניברסיטת בן גוריון שהפגינו נגד המלחמה מותקפים, מוכים ונשארים במעצר. דיי "לדמוקרטיה" היהודית, וכן לדמוקרטיה.

## 20.5

עוד מעט מתחילה ההלוויה של השהיד מוחמד כיואן, תושב אום אל-פחם, תלמיד י"ב בן 17, יושב ראש ועד התלמידים, תלמיד מוצלח וידוע בין חבריו כבעל מוסר גבוה וערכים. שוטר פושע החליט לסיים את כל הטוב הזה, רק בגלל שמוחמד נולד ערבי.

## 28.5

למה ממשלות ישראל תמיד מפחדות מהאמת ומסרבות לשתף פעולה עם ועדות חקירה של האו"ם? מה הם לא מאמינות למה שהם מסבירות לאזרח הישראלי ולעולם? מי שיש לו צבא מוסרי יש לו אינטרס להוכיח לעולם ולאו"ם שהוא צודק. על ראש הגנב בוער הכובע.



## 28.5

ماذا تخاف إسرائيل من لجان التحقيق الدولية؟ فلو كان الجيش الإسرائيلي الأكثر "أخلاقية" في العالم كما يدعون لكنت أمامهم فرصة لإثبات ذلك، ما يخيفهم هو جرائم الخفاء والسر التي تحصل وليس فقط ما ظهر لكم. لا يخاف المجرم من شيء كما يخاف من الحقيقة ولا يعتمد على شيء كما يعتمد على الكذب

Why is Israel afraid of the international commissions of inquiry? If the Israeli army was the most "moral" in the world, as they claim, they would have had a chance to prove this. What frightens them are the secret and covert crimes that are taking place, and not just what has appeared to you. The criminal is not afraid of anything as he is afraid of the truth It does not depend on anything as it depends on a lie

וליד טאהא: ח"כ מטעם רע"מ

## 11.5

ההסתה של האנטישמי הזה חייבת להיפסק! כתוצאה ממסע ההסתה שלו ושל שותפיו, בלילה נהרג בלוד צעיר ערבי שעוד לא הובא לקבורה, ונפצעו שלושה אחרים, והמסית מתכוון לערוך פרובוקציה מסוכנת ברמלה הצמודה בשעת האיפטאר!!! מישהו צריך להתעורר לפני שזה יהיה מאוחר!!!!

## 12.5

המצב מדרדר לכדי אנרכיה והעדר שליטה! איום ונורא שאזרחים תמימים יהפכו למטרות זמינות של המונים מוסתים וזועמים! המשטרה וזרועות הביטחון חייבים לדאוג לביטחונם האישי של כל האזרחים ללא הבדל דת וגזע! זו הרגע לגלות אחריות ומנהיגות כלפי כלל האזרחים.

## 28.5

חבר מועצת העיר לוד, בנוכחות ראש העיר, מייצר אווירה של קורבן וקורא לאנרכיזם בעיר תוך כדי איום לפגיעה בחייהם של אזרחים ערבים!! ראש העיר לוד וחברי מועצת העיר המסיתים

חייבים להפסיק את ההסתה לשנאה ואת הלגיטימציה לפגיעה בחיי האזרחים הערבים ומייד! די עם גל השנאה המטורף בעיר לוד!

## פייסבוק:

### 3.5

לן תפח כל محاولات המשכנים والمضللين والكارهين والمتصيدين من النيل من مواقف الحركة الإسلامية والقائمة العربية الموحدة الداعمة للحق الفلسطيني في دولة مستقلة قابلة للحياة وعاصمتها القدس الشرقية وفي القلب منها المسجد الأقصى المبارك أولى القبلتين وثاني المسجدين وثالث الحرمين الشريفين .

كما لن تفلح كل تلك المحاولات البائسة بالتشكيك بنا وبوقوفنا الكامل إلى جانب شعبنا الفلسطيني ضد كل ممارسات البلطجة والتنكيل التي يُمارسها الاحتلال وقطعان المستوطنين بحق أبناء شعبنا في التنغيص على حياتهم والتضييق على أرزاقهم ومصادرة أراضيهم .

نمارس السياسة لانتزاع الحقوق المسلوبة لأبناء مجتمعنا في مواضيع الجريمة والعنف، الأرض والمسكن ، قضايا النقب والقرى مسلوقة الاعتراف ، البنى التحتية والميزانيات للسلطات المحلية والتعليم والصحة ، بلا افراط ولا تفريط .

لن نفرط بحق على حساب حق ولن نستسلم لمن يعمل على اخراجنا من دائرة التأثير بدوافع عنصرية بغیضة.

All the attempts of the doubters, misguided, haters and trolls to harm the positions of the Islamic Movement and the United Arab List supporting Palestinian rights in a livable independent state with its capital East Jerusalem, and in the heart of it the Holy Aqsa Mosque, the first direction of prayer and the second mosque and the third two holy sanctities will never succeed.

Nor will all these miserable attempts to doubt us and our full standing with our Palestinian people against all the practices of bullying and embezzlement carried out by the occupation and the settlement cuts to the

rights of our people to restrict their lives, narrow their livelihoods and confiscate their lands.

We practice politics to take away the denied rights of the members of our community in matters of crime and violence, land and housing, issues of mining and villages that require recognition, infrastructure and budgets of local authorities, education and health, without excess and no redundancy.

We will not omit a right and we will not yield to those who work to take us out of influence with hateful racist motives.

## 7.5

لاقتحامات والاعتداءات المتكررة على المسجد الأقصى المبارك ومحاولة التنغيص على المصلين وسياسات تهجير الناس من بيوتها في حي الشيخ جراح لن تفلح ، وسيبقى عمّار المسجد الأقصى يتوافدون اليه في هذه الأيام المباركة من شهر رمضان وفي كل أيام السنة .

هناك من اختار هذا التوقيت بالتحديد في العشر الأواخر من شهر رمضان المبارك لاشعال نار الكراهية والحقد والتنكيل بالمصلين ومنعهم من أداء عباداتهم في المسجد الأقصى المبارك. كما اختاروا هذا التوقيت للتنغيص على سكان حي الشيخ جراح ومحاولة ترهيبهم وتهجيرهم من بيوتهم تحت ذرائع وحجج واهية وكاذبة !

مدينة القدس بكل أحيائها تعيش معركة وجود تستهدف الإنسان والمقدسات ، لكنها ستفشل بفعل صمود الأهل في كل أحياء القدس ومواصلة الرباط وشد الرحال من كل ارجاء الوطن للمسجد الأقصى المبارك .

-----  
الحركة الإسلامية تدين اعتداء الشرطة على الأقصى المبارك وعلى المصلين وتطالبها بالانسحاب الفوري من ساحاته .

أدانت الحركة الإسلامية في الداخل الفلسطيني اعتداء الشرطة على المسجد الأقصى المبارك وعلى المصلين المرابطين، حيث تعرض المصلين للرصاص المطاطي وقنابل الغاز والصوت، ممّا أدّى لعشرات الإصابات، بعضها خطيرة.

وطالبت الحركة الإسلامية الشرطة بالانسحاب الفوري من المسجد الأقصى ورفع يدها عن المصلين واحترام حرمة المسجد الأقصى المبارك وحرمة شهر رمضان الفضيل.

كما حملت الحركة الإسلامية السلطات الإسرائيلية المسؤولية الكاملة عن أي تدهور وأيّ قطرة دم تسيل في القدس والأقصى المبارك.

ودعت الحركة الإسلامية الأهل في الداخل الفلسطيني لتكثيف شد الرحال إلى المسجد الأقصى المبارك في هذه الأيام وخاصة يوم الثامن والعشرين من رمضان وذلك في ظل الدعوات المكثفة للمستوطنين لاقتحام المسجد الأقصى واستفزاز مشاعر المسلمين.

كما أكدت الحركة الإسلامية أن المؤسسة الإسرائيلية هي التي تتحمل نتائج اعتداءات واستفزازات المستوطنين في الشيخ جراح، خاصة وأنها تتم تحت حمايتها ورعايتها.

Repeated invasions and attacks on the Holy Aqsa Mosque and attempts to suppress worshipers and policies of evacuating people from their homes in Sheikh Jarrah neighborhood will not succeed, and the builders of Al Aqsa Mosque will continue to seek it in these blessed days of Ramadan and all the days of the year.

There are people who have chosen this particular time, in the last ten days of the blessed month of Ramadan, to ignite the fire of hatred, grudge, and to prevent them from performing their worship in the Holy Aqsa Mosque. They also chose this time to attack the residents of Sheikh Jarrah neighborhood and try to intimidate them and evacuate them from their homes under false and absurd arguments!

The city of Jerusalem in all its neighborhoods is living a battle of existence targeting people and the holy things, but it will fail due to the steadfastness of the families in all neighborhoods of Jerusalem, continuing the Ribat (defending the Islamic areas) and extending the pilgrimage from all over the country to the Holy Aqsa Mosque.

-----

The Islamic Movement condemns the attack of the police on Al-Aqsa and worshipers and demands that they immediately withdraw from its squares.

The Islamic Movement in the Palestinian Interior condemned the police assault on the blessed Al-Aqsa Mosque and stationed worshipers, where worshippers were exposed to rubber bullets, gas bombs and sound, leading to dozens of injuries, some of them serious.

The Islamic Movement demanded the police to immediately withdraw from the Aqsa Mosque, raise their hands from worshipers, and respect the sanctity of the Holy Aqsa Mosque and the sanctity of Ramadan.

The Islamic Movement also see the Israeli authorities fully responsible for any deterioration and any drop of blood shed in Jerusalem and the blessed Aqsa.

The Islamic Movement calls upon the people inside the Palestinian Homeland to intensify the pilgrimage to the Holy Aqsa Mosque these days, especially on the twenty-eighth day of Ramadan, in light of the intense invitations by the settlers to storm the Aqsa Mosque and provoke the feelings of Muslims.

The Islamic Movement also confirmed that it is the Israeli institution that bears the results of the attacks and provocations of the settlers in Sheikh Jarrah, especially that it is under its protection and care.

## 10.5

الحركة الإسلامية والموحدة: ندين الانتهاك لحرمة المسجد الأقصى والاعتداء على المصلين ونشيد بوقفة أهلنا المشرفة وندعو الحكومة لسحب قواتها ومنع اقتحامات المتطرفين .

أصدرت الحركة الإسلامية والقائمة العربية المتحدة بيانًا أدانت فيه الاعتداءات اليوم على المسجد الأقصى المبارك وعلى المصلين، وانتهاك حرمة من خلال الاقتحامات الواسعة صباح اليوم واستخدام العيارات المطاطية وقنابل الغاز وغيرها، مما أدى لإصابة مئات المصلين الآمنين في المسجد الأقصى.

واستنكرت الحركة الإسلامية والقائمة العربية المتحدة محاولات المتطرفين اقتحام المسجد الأقصى المبارك اليوم على الرغم من إعلان الشرطة أنها لن تسمح لهم باقتحام ساحات المسجد.

وحذرت الحركة الإسلامية والقائمة العربية الموحدة من أي تغيير في قرار المنع أعلاه، تحت ضغط الجهات المتطرفة التي تسعى لفرض واقع جديد في المسجد الأقصى المبارك الذي هو حق خالص للمسلمين وليس لغيرهم فيه أي حق.

تأتي هذه الأحداث أيضًا في تزامن مع مخططات استيطانية لتهجير أهلنا من بيوتهم في الشيخ جراح في القدس، والتي يعمل نوابنا بكل إمكانياتهم لوقف هذه المخططات وتثبيت ملكية الأهل في بيوتهم.

الحركة الإسلامية والقائمة العربية الموحدة ونوابها تدعو الحكومة الإسرائيلية إلى سحب فوري لقوات الشرطة من داخل المسجد الأقصى المبارك، وإلى الإفراج الفوري عن المعتقلين، وإلى وقف هذه الاقتحامات المتكررة لقواتها والتي تنتهك حرمة المسجد وتصيب مئات المصلين إصابات بالغة. كما وتدعو إلى وقف كامل ودائم لاقتحامات المستوطنين المتطرفين للمسجد الأقصى المبارك.

كما تدين الحركة الإسلامية والموحدة اعتداءات الشرطة على المظاهرات السلمية التي خرج فيها أهلنا في الناصرة وحيثما للتعبير عن رفضهم لممارسات الاحتلال في المسجد الأقصى والشيخ جراح، وتدعو أبناء مجتمعنا للاستمرار في هذه التظاهرات في مختلف بلداتنا العربية والتي تؤكد صدق انتماء شعبنا لقضيته وعدم مساومته على أوقافه ومقدساته وعلى رأسها المسجد الأقصى المبارك.

الحركة الإسلامية ستستمر برفد المسجد الأقصى المبارك بالمصلين والمرابطين بشكل يومي، حماية لحقنا الإسلامي الخالص في المسجد وتثبيتًا ودعمًا لأهلنا المقدسين فيه.

اللهم احفظ المسجد الأقصى من كل سوء واحفظ أهلنا في القدس الشريف.

The United Islamic Movement: We condemn the violation of the sanctity of Al-Aqsa Mosque and the attack on worshipers, and we praise the stand of our honorable people, and we call on the government to withdraw its troops and prevent extremists' intrusion.

The Islamic Movement and the United Arab List issued a statement condemning today's attacks on Al-Aqsa Mosque and worshipers, violation of its sanctity through widespread raids this morning and the use of rubber calipers, gas bombs, etc., resulting in the injury of hundreds of secured worshippers at al aqsa mosque

The Islamic Movement and the United Arab List have denied attempts by extremists to storm the blessed Al-Aqsa Mosque today despite the announcement of police that it would not allow them to storm the mosque's yards.

The Islamic Movement and the United Arab List have warned of any change in the above prohibition decision, under the pressure of extremists that seek to impose a new reality in the Holy Aqsa Mosque, which is an absolute right for Muslims and not others to have any right.

These events also come in conjunction with the regional plans to evacuate our people from their homes in Sheikh Jarrah in Jerusalem, which our deputies are working with all their might to stop these plans and establish the ownership of the people in their homes.

The Islamic Movement, the United Arab List and its deputies call on the Israeli government to immediately withdraw the police forces from inside the Holy Aqsa Mosque, and to immediately release the detainees, and to stop these repeated invasions by its forces that violate the mosque's sanctity and injure hundreds of worshippers. Some serious injuries. It also calls for a complete and permanent halt to the invasions of the extremist settlers to the Holy Aqsa Mosque.

The United Islamic Movement also condemns the attacks of the police on the peaceful demonstrations in which our people in Nazareth and Haifa went out to express their rejection of occupation practices in Al-Aqsa Mosque and Sheikh Jarrah, and calls on the members of our community to continue these demonstrations in our various Arab countries and which confirm the sincerity of our people's belonging to their cause and their non-negotiable on its endowments and sanctities and its highest is the blessed Aqsa mosque.

The Islamic Movement will continue to feed and support the blessed Al-Aqsa Mosque with worshippers and observers on a daily basis, protecting our pure Islamic right to the mosque and stabilizing and supporting our holy people there.

Oh God, protect the Al-Aqsa Mosque from all evil and protect our people in the holy Jerusalem.

شبابنا الأعزاء، الأهل الكرام، وكل قيادات مجتمعنا العربي

في غمرة هبة الغضب الشعبية ضد الظلم والاعتداء على المسجد الأقصى والشيخ جراح وغزة، أخذت الأمور تتطور نحو اتجاهات خطيرة جدًا ليست في مصلحة مجتمعنا لا حاضره ولا مستقبله، حيث تحوّلت المظاهرات الشعبية السلمية إلى صدمات عنيفة تنذر بخطر كبير على أرواح شبابنا وسلامتهم .

أنوجه إليكم من باب الحرص والمسؤولية تجاه مجتمعنا استدراك خطورة الموقف وتداعياته على حياة أبنائنا وبناتنا وحقهم في العيش الكريم والحركة بأمن وأمان داخل البلاد وهم يخرجون لكسب أرزاقهم ومتابعة قضايا حياتهم اليومية.

كلّ منا يتحمّل المسؤولية الكاملة بالتصرف بحكمة والتزام النظام العام والمحافظة على الممتلكات العامة والشخصية وحفظ أرواح وحياة المواطنين بلا استثناء.

على القيادات السياسية والتربوية والدينية ورؤساء المجالس والبلديات ورجال الدين واجب الخروج ببناء واضح يدعو للحفاظ على حياة الناس والالتزام بالنظام العام والتصرف بمسؤولية وحكمة لمنع تدهور الأوضاع إلى ما لا تحمد عقباه !

المطلوب الآن خدمة للشعب والمجتمع والوطن والثبات على الأرض هو تحكيم العقول والتصرف بعقلانية والسعي لتدارك الأمور قبل فوات الأوان .

حفظ الله أبنائنا وبلداتنا وشعبنا ومقدساتنا من كل سوء

Our dear youth, honorable people, and all the leaders of our Arab community

In the midst of popular outrage against injustice and assault on Al-Aqsa Mosque and Sheikh Jarah and Gaza, things have developed in very dangerous directions that are not in the benefit of our society neither present nor future, where peaceful popular demonstrations have turned into violent clashes warning of great danger to the lives of young people and their safety.

I come to you out of a lot of care and responsibility towards our society to realize the seriousness of the situation and its consequences on the lives of our sons and daughters, their right to a decent life and to move safely and secure inside the country as they go out to earn their livelihoods and follow up with their daily life issues.



Each of us bears the full responsibility to act wisely, commit to public order, preserve public and personal property, and preserve lives and lives of citizens without exception.

Political, educational and religious leaders, presidents of councils, municipalities and clergymen have a duty to come out with a clear call calling to preserve people's lives, commit to the public order, and to act responsibly and wisely to prevent the deterioration of the situation to something beyond its consequence!

Service to the people, society, homeland, and stability on earth is required now to wise minds, act rationally, and seek to manage things before it's too late.

May God protect our children, our towns, our people and our sanctities from all evil

## 14.5

14/5/2021م وفق 2 شوال 1442 هـ

عشية الذكرى ال 73 للنكبة

-الحركة الإسلامية والموحدة: لتتوقف فورًا الاعتداءات التي يتعرض لها أبناء مجتمعنا في البلدات المختلطة والعربية\*

-على الحكومة والشرطة الإسرائيلية وقف عدوانها على الأقصى والقدس والشيخ جراح وغزة وعلى مظاهراتنا السلمية\*

-ندعو أبناء مجتمعنا للاستمرار بالمظاهرات والاحتجاجات المسؤولة مع المحافظة على الممتلكات وتفويت الفرصة على المتربصين وندعو للمشاركة في المظاهرة الوحدية القطرية التي أعلنت عنها المتابعة غدًا في سخنين\*

-نؤكد وقف كافة أشكال الاتصالات والمفاوضات مع كل الأطراف التي تعتدي على مجتمعنا وشعبنا الفلسطيني\*

-نطالب بوقف التهديدات لأبنائنا الجامعيين والطواقم الطبية بسبب وقوفهم بجانب شعبنا ومقدساتنا ونطالب بالإفراج الفوري عن كافة المعتقلين\*

-نطالب بسحب جماعات المتطرفين فورًا من المدن المختلطة وبإغلاق الخلايا التوراتية المتطرفة المزروعة في الأحياء العربية\*

-تتعهد الحركة الإسلامية والموحدة بالاستمرار في العمل لرفع الظلم عن مجتمعنا وتغيير السياسات العنصرية وإحداث نهضة مجتمعية شاملة\*

-----

في ظل استمرار الاعتداء على مجتمعنا وبلداتنا، واستمرار العدوان الغاشم على شعبنا الفلسطيني وأهلنا في غزة، وعلى مقدساتنا وأقصانا والقدس والشيخ جراح وباقي الأحياء، وفي ظل حملات التنكيل والاعتداءات التي تقوم بها الشرطة وقطعان المتطرفين على أبناء مجتمعنا العربي ومحاولة قمع حقنا بالتظاهر السلمي والتحرير علينا، تؤكد الحركة الإسلامية والقائمة العربية الموحدة ما يلي:

أولاً: تحمّل الحركة الإسلامية والموحدة، حكومة نتياهو وشرطة إسرائيل، المسؤولية الكاملة عن إطلاق يدها للمستوطنين والمتطرفين ليعيثوا فسادًا بأحيائنا العربية في البلدات المختلطة، وعن قيامها بقمع التظاهرات السلمية التي يخرج فيها أبناءنا للتعبير السلمي عن رفضهم لهذه الممارسات العدوانية بحقهم وبحق أقصاهم ومقدساتهم وأبناء شعبهم، ونؤكد وقف كافة أشكال الاتصالات والمفاوضات مع كل الأطراف التي تعتدي على مجتمعنا وشعبنا الفلسطيني، وعلى رأسهم حكومة نتياهو المتحالفة مع اليمين المتطرف المتسبب الأول في إشعال هذه الأحداث.

ثانيًا: في دولة طبيعية، الحكومة ورئيسها هم الدرع لحماية كافة المواطنين على اختلاف انتماءاتهم. لكن حكومة إسرائيل، رئيسًا ووزراء، هم أول من يمارسون التحريض على المواطنين العرب ويدعمون عصابات المتطرفين واعتداءاتهم على أبناءنا وأحيائنا العربية، ويصدرون أوامرهم للشرطة بضرب أبناءنا المتظاهرين بيد من حديد. نحن في الحركة الإسلامية والموحدة مع أبناء مجتمعنا العربي الفلسطيني، وحقهم الطبيعي والقانوني، بل واجبهم، في الخروج والتظاهر بشكل سلمي للتعبير عن الغضب والظلم الشديد الذي يتعرضون له هم ومقدساتهم وشعبهم.

ثالثًا: وبنفس الوقت، نحن كحركة إسلامية وموحدة لدينا المسؤولية عن حماية أبناء مجتمعنا وحفظ أرواحهم والحرص ألا تنزلق الأحداث لنتائج لا تحمد عقباه بسبب السياسات العنصرية والظلم الذي نتعرض له. لذلك ندعو أبناء مجتمعنا للمشاركة غدًا في المظاهرة الوحدوية التي أعلنت عنها لجنة المتابعة في سخنين، وللإستمرار بالمسيرات والتظاهرات والاحتجاجات المسؤولة التي تعبّر عن غضبنا من ممارسات الاحتلال في الأقصى والقدس وغزة. وندعو لأخذ التدابير اللازمة لحماية أنفسنا

وأحيانًا، مع المحافظة على الممتلكات الخاصة والعامة، والتصرف بعقلانية ومسؤولية وعدم المس بحياة المواطنين، لأن العنصريين يسعون لتشويه صورة وأهداف حراكنا الشعبي النبيل من أجل تبرير قمعهم .

رابعًا: نطالب الحكومة الإسرائيلية بالتوقف الفوري عن عدوانها الغاشم على غزة، ووقف كل اعتداءاتها على الأقصى والأحياء العربية بالقدس، ووقف التضييقات على أبنائنا وبناتنا الجامعيين والطواقم الطبية وتهديدهم بسبب مواقفهم الراضية للعدوان على شعبنا ومقدساتنا وأبناء مجتمعنا، والإفراج الفوري عن كافة أبنائنا المعتقلين، وبسحب جميع العصابات الاستيطانية المتطرفة من البلدات المختلطة فورًا، وإغلاق كل الخلايا التوراتية المتطرفة التي زرعتها حكومات إسرائيل في الأحياء العربية بهذه البلدات بهدف التضييق على وجودنا العربي فيها. ونؤكد أننا لن نألو جهدًا في دعم وتعزيز وجودنا العربي في هذه البلدات وسنقف داعمين لهم بكل الإمكانيات القانونية المتاحة.

خامسًا: نحمل حكومة نتنياهو وجميع حكومات إسرائيل المسؤولية عن الأوضاع الكارثية التي وصل إليها مجتمعنا العربي بسبب سياسات التمييز بشتى المجالات، حيث جاء خروج شبابنا للتظاهرات لعدة أسباب مجتمعة، أولها الاعتداء على أقصانا ومقدساتنا وأهلنا في غزة، ونتيجة تراكمية لسياسات التمييز والعنصرية التي تمارس ضد مجتمعنا العربي، والغضب على الشرطة التي بدلًا من محاربة عصابات الإجرام في مجتمعنا تقوم بقمع المظاهرات السلمية، والاستياء من الأوضاع الصعبة التي يعيشها أبنائنا وضيق الأفق الذي يشعرون به في ظل أزمات المسكن والفقر والبطالة وشح الميزانيات والتضييق عليهم في عيشهم وبلداتهم .

وتتعهد الحركة الإسلامية والموحدة بالاستمرار في العمل لرفع الظلم عن أبناء مجتمعنا وتغيير السياسات العنصرية، وتحصيل الحقوق الجماعية في الأرض والمسكن والنقب ومكافحة العنف والجريمة والفقر والبطالة وبسط الأمن والأمان ورفع مكانة العرب وإحداث نهضة شاملة بكافة شؤون حياتنا.

14/5/2021 AM according to 2 Shawwal 1442 AH

73rd anniversary eve of nakba

- The Unified Islamic Movement: To stop immediately the attacks against the members of our society in mixed and Arab towns \*

- The Israeli government and police must cease their aggression to AlAqsa, Jerusalem, Sheikh Jarrah, Gaza and on our peaceful demonstrations \*

- We call on the members of our community to continue responsible demonstrations and protests while preserving property and missing opportunities on intruders, and we call on you to participate in the national Demonstration announced to be followed tomorrow in Sakhnin \*
- We emphasize stopping all forms of communication and negotiations with all parties that attack our Palestinian community and people \*
- We demand an end to threats to our university students and medical teams because of standing by our people and our sanctities and we demand the immediate release of all detainees \*
- We demand the withdrawal of extremist groups immediately from mixed cities and the closure of extremist religious cells planted in Arab neighborhoods \*
- The Islamic and United Movement vows to continue working to lift injustice from our society, change racist policies, and bring about a comprehensive community renaissance\*

-----

In the light of the continued assault on our society and towns, and the continued vicious aggression on our Palestinian people and our people in Gaza, on our sanctities and our AlAqsa, Jerusalem, Sheikh Jarrah and the rest of the neighborhoods, and in the light of the campaigns and assaults carried out by the police and herds of extremists on the members of our community For an Arab and trying to suppress our right to peaceful demonstration and incite against us, the Islamic Movement and the United Arab list confirms as follows :

First: the United Islamic Movement charges the Netanyahu government and the Israeli police with full responsibility for launching settlers and extremists to corrupt our Arab neighborhoods in the mixed cities and suppressing the peaceful demonstrations where our children go out for peaceful expression Their refusal to these aggressive practices is their right, their limits, their sanctities and the sons of their people, and we emphasize the cessation of all forms of communication And the negotiations with all parties that assault our Palestinian community and people, headed by Netanyahu's government allied with the extreme right who caused the events.

Secondly: In a normal country, the government and its president are the shield to protect all citizens regardless of their affiliation. But the government of Israel, president and ministers, are the first to instigate against Arab citizens and support extremist gangs and their attacks on our children and Arab neighborhoods, and give orders to the police to hit our children demonstrators with an iron hand. We in the United Islamic Movement are with the people of our Palestinian Arab community, and their natural and legal right, but also their duty, to go out and demonstrate peacefully to express the anger and extreme injustice against them, their sanctities and their people.

Thirdly: At the same time, we, as a united Islamic movement, have a responsibility to protect and preserve the lives of the children of our community, and to ensure that events do not slip to unthankful consequences due to the racist and injustice policies we are exposed to. Therefore, we invite the members of our community to participate tomorrow in the united demonstration announced by the follow-up committee in Sakhnin, and to continue with marches, demonstrations and responsible protests that express our anger at the occupation practices in Aqsa, Jerusalem and Gaza. We call for taking necessary measures to protect ourselves and our livelihoods, while preserving private and public property, and to act rationally and responsibly and without touching the lives of citizens, because racists seek to discredit the image and objectives of our noble popular movement in order to justify its oppression.

Fourth: We call on the Israeli government to immediately stop its outrageous aggression on Gaza, stop all its attacks on Al Aqsa and Arab neighborhoods in Jerusalem, and stop the harassment and threatening our university sons and daughters and medical teams because of their low-key attitudes to aggression on our people and sanctities. And the sons of our community, the immediate release of all our detainees, and the immediate withdrawal of all the extremist gangs from the mixed towns, and closing all the extreme Torah cells planted by the governments of Israel in the Arab neighborhoods of these towns in order to narrow our Arab presence in them. We assure that we will not stop any effort in supporting and strengthening our Arab presence in these towns and we will stand by them with all available legal means.

Fifth: We hold Netanyahu's government and all Israeli governments responsible for the catastrophic conditions that our Arab society has reached due to policies of discrimination in all spheres, where our youth came out for

demonstrations for a number of combined reasons, first of which the attack on our ends, our sanctities and our people in Gaza, and as a result of an accumulation of discrimination and racism policies practiced against our Arab community, and anger against the police which, instead of fighting the criminal gangs in our society, suppress peaceful demonstrations, ridicule the difficult situations that our children are living in and the narrow-mindedness that they feel in the light of housing, poverty, unemployment crises, and tightening budgets in their lives and towns.

The United Islamic Movement vows to continue working to lift injustice from the people of our society, change racist politics, achieving collective rights on land, housing, mines, fight violence, crime, poverty, unemployment, promote security, uplift the status of Arabs and bring about a comprehensive renaissance in you The pestilence of our lives.

## 16.5

اسرائيل تمارس حرباً قذرة بحق قطاع غزة تستهدف الأبرياء من الأطفال والنساء وتدمير تهجيرى ممنهج للمباني السكنية وعليها ايقاف هذا العدوان فوراً .

كما أن مجتمعنا العربي في الداخل يعاني من تهديد حقيقي واعتداءات متكررة وخطيرة وعلينا القيام بواجبنا لحفظ أبناء وبنات مجتمعنا الذين سيضطرون للعودة للجامعات والمستشفيات وأماكن العمل واستعمال المواصلات العامة لممارسة حياتهم وكسب قوت يومهم.

Israel is waging a dirty war against the Gaza Strip targeting innocent children and women, and systematic desecration of residential buildings, and it must stop this aggression immediately.

Our Arab community inside is also undergoing a real threat, repeated and dangerous attacks, and we must do our duty to save the sons and daughters of our community who will have to return to universities, hospitals, workplaces and use public transport to exercise their lives and earn their daily bread.

كل التحية والتقدير لشعبنا الأصيل على الموقف الموحد والتلاحم الرائع لانجاح قرار الاضراب العام .

قد يختلف أبناء هذا الشعب على الوسائل والأدوات التي يجب استعمالها للوصول إلى الأهداف، لكنهم لا يختلفون أبداً على المبادئ والثوابت التي لا تتغير ولا تتبدل.

الرسالة التي بعث بها مجتمعنا وشعبنا اليوم كانت قوية وواضحة وتلخصت بالآتي :

-وقف الانتهاكات المتكررة للمسجد الأقصى المبارك ووقف الاعتداءات على المصلين، والكف عن وضع العراقيين أمام من يشدون الرحال للقدس والأقصى المبارك.

-وقف تهجير العائلات الفلسطينية من الشيخ جراح ومن باقي أحياء مدينة القدس.

-وقف العدوان الأثم والحرب المدمرة على قطاع غزة، وفك الحصار عنها.

-إطلاق سراح كافة المعتقلين من أبناءنا في الهبة الشعبية وإغلاق كافة الملفات ضدهم.

-تفكيك العصابات الفاشية اليهودية وعدم السماح لها باستيطان المدن المختلطة والتضييق على السكان العرب فيها .

-محاربة العنصرية المتفشية ولجم ظواهر الاعتداءات المتكررة على المواطنين العرب.

All hail and appreciation to our noble people for the united stance and the wonderful cooperation to make the general strike decision a success.

The sons of this people may differ on the means and tools to be used to achieve goals, but they can never differ on the unchanging principles and steadfastness.

The message of our society and people today was strong and clear and summed up with the following:

- Stop the repeated violations of the Holy Aqsa Mosque and stop attacks on worshipers, and stop putting obstacles in front of those who urge the pilgrimage to Jerusalem and the Holy Aqsa.

- Stop the evacuation of Palestinian families from Sheikh Jarrah and the rest of the neighborhoods of Jerusalem city.

- Ceasing the sinful aggression and the destructive war on the Gaza Strip, and lifting the siege of it.

Release all detainees of our children who took part in the popular uprising and close all files against them.

- Dismantling the Jewish fascist gangs and not allowing them to occupy the mixed cities and narrowing the Arab population in them.

Fighting widespread racism and the phenomena of repeated attacks on Arab citizens.

## 18.5

منذ اللحظة الأولى التي بدأت تحدث فيها الطائرات والدبابات والصواريخ، لم يبق مكاناً للحديث عن السياسة وما يتناقله البعض من اتصالات سياسية عارٍ عن الصحة.

ما يشغلنا حالياً هو أمن مجتمعنا وسلامة مواطنينا ووقف آلة الحرب الاسرائيلية المدمرة على غزة.

From the first moment planes, tanks and rockets started talking, there is no place left for politics and what some of the healthless political communications communicate.

What concerns us now is the security of our society, the safety of our citizens and stopping the destructive Israeli war machine on Gaza.

## 21.5

علان اتفاق وقف اطلاق النار ، يوقف عملياً قصف الطائرات والصواريخ وقتل الأبرياء وتدمير الأحياء، لكن لفترة زمنية قصيرة ومحدودة جداً!



هذه الحرب بدأت بحملة تحريض وتنكيل ومحاولة تهجير للأحياء العربية في الشيخ جراح في مدينة القدس، واعتداء على المصلين والمرابطين وزوار المسجد الأقصى المبارك في أيام رمضان، من قِبَل جهات فاشية عنصرية متطرفة يتقدمها العنصري البغيض بن چقيير ومن هم على شاكلته ، ثم اعتداءات واقتحامات شرطة الاحتلال للمسجد الأقصى المبارك والاعتداء على حرمة وعلى المصلين واصابة المئات منهم على مدار أيام، وفقد الكثيرين لعيونهم بسبب الاستهداف المباشر !

على اسرائيل أن تعي أن البلطجة والعريضة واطلاق العنان لقطعان المتطرفين للاعتداء على الأبرياء، وتدنيس المسجد الأقصى المبارك، والافراط في القتل والهدم والتهجير، كما فعلت على مدار عقود ، لن يجلب لها الأمن والسلام ، وأنه ما دام هناك احتلال وما دام هناك تنكر للحق الفلسطيني، فسنبقى نعيش جولات متكررة كهذه التي انتهت.

Declaring a ceasefire agreement, practically stops bombing of planes, rockets, killing innocent people and destruction of neighborhoods, but for a very short and limited time!

Israel must be aware that bullying, slavery, and the unleashing of extremist factions to attack the innocent, the desecration of the Holy Aqsa Mosque, and the excessive killing, demolition and evacuation, as they have done for decades, will not bring it security and peace, and that as long as there is occupation and as long as there is denial of Palestinian rights, we will keep having repetitive rounds Just like this.

## 24.5

تحت ذريعة تفعيل "القانون والنظام" يُمارس وزير الأمن الداخلي أمير أوحانا الذي من المفروض أن يعمل على توفير الأمن الشخصي لكل المواطنين دون تمييز، حملة تحريض مسعورة ومسمومة ضد المجتمع العربي متجاهلاً الاعتداءات الدموية التي تعرض لها المواطنين العرب ، ومتوعداً إياهم بالمزيد من الاجراءات التعسفية والبوليسية !

هذا الوزير المُحرض تجاهل كل النداءات التي طالبت وطالبت من سبقه بمحاربة الجريمة ووضع حد لانتشار السلاح بكميات رهيبه في المجتمع العربي .

وزير الأمن الداخلي لا يستطيع استغلال منصبه للتحريض ضد المجتمع العربي وعليه أولاً احترام القانون قبل أن يطالب المواطنين باحترامه ، وعليه أن يعمل على تعزيز الأمن الشخصي للمواطنين العرب بنفس القدر الذي يفعله مع المواطنين اليهود ، وأن يتوقف فوراً عن التحريض وحملة المداهمات والاعتقالات التعسفية بحق المواطنين العرب.

Under the pretext of activating "law and order", the Minister of Homeland Security Amir Ohana, who is supposed to work to provide personal security to all citizens without discrimination, is practicing a rampant and poisonous incitement campaign against the Arab community ignoring the bloody assaults inflicted on Arab citizens, and promising them more arbitrary and police action!

This provocative minister ignored all the calls that demanded him and those before him to fight crime and put an end to the spread of weapons in huge quantities in the Arab society.

The Minister of Interior Security cannot use his office for incitement against the Arab community, and he must first respect the law before demanding citizens to respect it, and he must work to strengthen the personal security of Arab citizens in the same way as he does with Jewish citizens, and immediately stop provoking the campaign of raids and arbitrary arrests against Arab citizens.

אימאן ח'טיב- יאסיין: ח"כ מטעם הרשימה המשותפת

10.5

ضمن حملة ممنهجة وواضحة تستهدف القدس والمسجد الأقصى ، جمعيات إستيطانية تحرض هذا النهار على الحركة الإسلامية وجمعية الأقصى والإغاثة لدورها الريادي في تعزيز صمود أهلنا في القدس وأحياءه المختلفة والمسجد الأقصى المبارك.

سنستمر في تعزيز صمود أهلنا في القدس والحفاظ على المسجد الأقصى المبارك رغم أنف كل عنصري فاشي.

Within a systematic and clear campaign targeting Jerusalem and Al-Aqsa Mosque, settlers' groups incite this day the Islamic Movement and the Al-Aqsa Association and relief for their pioneering role in strengthening the resilience of our people in Jerusalem and its different neighborhoods and the blessed Al- Aqsa Mosque.

We will continue to strengthen the endurance of our people in Jerusalem and maintain the blessed Al-Aqsa Mosque, despite of every fascist racist.

## 15.5

وطننا الذي ليس لنا سواه

Our home from which we have no one else

## 16.5

هذا هو وطننا الذي لا وطن لنا سواه.

دائما مع أبناء شعبنا بعزة وكرامة.

نعم نريد ان نحافظ على أولادنا وأن نبني لهم مستقبلا آمنا فوق ارض الآباء والأجداد وايضا بعزة وإباء.

This is our homeland that we have no homeland except it.

Always with the children of our people with pride and dignity.

Yes, we want to protect our children and build a safe future for them above the land of parents and grandparents and also with dignity and refusal.

## 17.5

الإلتزام بالإضراب واجب علينا جميعا.

المحافظة على حياتنا مسؤولية جماعية.

اضراب شامل = قوة مؤثرة

Committing to the strike is a must for all of us.

Preserving our lives is a collective responsibility.

Strike = Effective Force

## 18.5

جميعنا نلتزم بالاضراب ونذود لكرامتنا وعزتنا.

الاهل في يافة الناصرة جميعنا نشارك في المظاهرة اليوم الساعة السادسة لنقول  
كلمتنا مؤكدين على هويتنا وانتمائنا.

We all commit to the strike and pledge for our dignity and pride.

People in Jaffa Nazareth, we all participate in the demonstration today at six o'clock to say our word, confirming our identity and affiliation.

## 24.5

من الطبيعي ان تكون احداث الاسابيع الاخيرة والهجمة الشرسة على مجتمعنا

والتي لا يمكن الفصل بينها وبين سياسات التهميش والقمع الممنهجة التي تمارسها  
الحكومات الاسرائيلية المتعاقبة ضدنا كأقلية أصلانية في هذه البلاد حاضرة وبقوة  
في الجلسة الافتتاحية للجنة البرلمانية لشؤون المجتمع العربي

It is normal that the events of the last weeks and the fierce attack on our society

which is inseparable from the policies of marginalization and systematic repression carried out by the successive Israeli governments against us as an original minority in this country are present and forcefully at the opening session of the Parliamentary Committee for Arab Society Affairs

## 28.5

جمعية الإغاثة 48- الحركة الإسلامية تطلق حملة إغاثة لدعم القطاع الصحي في غزة الذي يعاني من نقص كبير في الأدوية والمستلزمات الطبية الطارئة.

تبرع وساهم: جمعية الإغاثة | بنك لئومي 10 | فرع 652

حساب رقم 1167485 | עבור: תרופות (מقابل:أدوية)

أو الإتصال \*8974 :

<https://campaigns.igatha48.com/14>

Relief Association 48 - The Islamic Movement launches a relief campaign to support the health sector in Gaza, which suffers a severe shortage of emergency medicines and medical supplies.

Donate and contribute: Relief Association | Bank Leumi 10 | Branch 652

Account no. 1167485 | For: Medicines (vs: Medicines)

Or call : 8974 \*

סעיד אלחרומי: ח"כ לשעבר מטעם רע"מ

## 12.5

הלינץ' שבוצע הערב באזרח ערבי בבת ים ע"י המון יהודי מתלהם הוא איום ונורא, מקרה מזעזע ותחילתה של מלחמת אזרחים. על המשטרה וכוחות הביטחון לפעול מיד לריסון פורעי החוק. אני קורה לאזרחים ערבים ויהודים לחדול מיד מכל מעשה מנוגד לחוק. אסור ליפול לפח של מלחמת אזרחים

## 7.5

إعتداء همجي ومرفوض على أحياء القدس والمسجد الأقصى...

منذ بداية شهر رمضان تحاول شرطة القدس إستفزاز المواطنين في القدس والوافدين للصلاة في المسجد الأقصى المبارك.

البداية كانت من خلال نصب حواجز غير مبررة على ساحة باب العامود وأضطرت لإزالتها تحت الضغط الشعبي ومن ثم الإعتداء على المحتجين في حي الشيخ جراح ضد جمعيات الإستيطان وقطعان المستوطنين.

والليله تم الإعتداء المبيت والمخطط له على المسجد الأقصى وأطلقت الشرطة وقواتها المدججه بالسلاح قنابل الغاز والصوت والرصاص المطاطي وأوقعت العديد من الإصابات بهدف إفراغ المسجد من المعتكفين والمصلين وإخافتهم من الوصول إليه في آخر أيام هذا الشهر الفضيل لإتاحة الفرصة للمزيد من إقتحامات المستوطنين وخاصة يوم الأثنين المقبل.

أدعو أهلنا كافة الى عدم الوقوع في هذا الفخ المفضوح وشد الرحال للأقصى والإعتكاف فيه خلال الأيام المقبلة رغم أنف كل حاقد حسود.

على الشرطة الخروج الفوري من المسجد الأقصى وعدم جر المنطقة الى المزيد من الصدام وإراقة الدم وهي والإحتلال يتحملون كامل المسؤولية.

القدس عربية إسلامية كانت وستبقى بإذن الله.

A barbaric and unacceptable attack on the neighborhoods of Jerusalem and Al-Aqsa Mosque ...

Since the beginning of Ramadan, Jerusalem police have been trying to provoke citizens in Jerusalem and those who come to pray in the Holy Aqsa Mosque.

The beginning was by erecting unjustified barriers in Bab Al-Mud Square, and having to remove them under popular pressure, and then attacking the protesters in Sheikh Jarrah neighborhood against the settlement associations and the settlers' cuts.

Tonight, the planned attack on Al-Aqsa Mosque was carried out, and the police and its armed forces fired gas bombs, sound and rubber bullets, and many injuries were reported in order to empty the mosque from the devotees and worshippers and fear them from reaching it in the last days of this holy month of Making room for more intrusion by settlers especially next Monday.

I ask all our people not to fall into this open trap and increase the pilgrimage to the maximum and stay in it during the coming days, despite of every envious hater.

The police should immediately leave Al-Aqsa Mosque and not drag the area into further clashes and bloodshed, and they and the occupation take full responsibility.

Jerusalem was and will remain an Islamic Arab, God willing.

## 10.5

ضمن حملة ممنهجة وواضحة تستهدف القدس والمسجد الأقصى ، جمعيات إستيطانية تحرض هذا النهار على الحركة الإسلامية وجمعية الأقصى والإغاثة لدورها الريادي في تعزيز صمود أهلنا في القدس وأحياءه المختلفة والمسجد الأقصى المبارك.

سنستمر في تعزيز صمود أهلنا في القدس والحفاظ على المسجد الأقصى المبارك رغم أنف كل عنصري فاشي .

(التقرير التحريضي في التعقيب الأول)

Within a systematic and clear campaign targeting Jerusalem and Al-Aqsa Mosque, the settlers groups incite this day against the Islamic Movement and the Al- Aqsa Association and relief for their pioneering role in strengthening the resilience of our people in Jerusalem and its different neighborhoods and the blessed Al- Aqsa Mosque.

We will continue to strengthen the endurance of our people in Jerusalem and maintain the blessed Al-Aqsa Mosque, despite of every fascist racist.

(The provocative report in the first investigation)

## 10.5

إرفعوا أيديكم عن المسجد الأقصى...

ما يجري في المسجد الأقصى من إعتداء همجي على المصلين والمعتكفين بالقنابل ووسائل القمع الأخرى هو جريمة نكراء تضاف للسجل المخزي للإحتلال.

الشرطة ومنذ بداية شهر رمضان تعتمد إستفزاز المصلين والناس في القدس بشكل عام ، واليوم تصر على إدخال قطعان المستوطنين لساحات المسجد الأقصى بالرغم من التحذيرات المتكرره بأن هذا الإقتحام سيشعل المنطقة.

حكومة إسرائيل تتحمل كل النتائج الكارثية لهذه العريده.

يجب وقف هذا التدهور الخطير ومنع المستوطنين من تنفيذ مخططاتهم لإشعال القدس والمنطقة بشكل عام.

Raise your hands from al-Aqsa mosque...

What is going on in Al-Aqsa Mosque, a barbaric attack on worshipers and those who are objected to bombs and other means of repression is an insignificant crime added to the occupation's shameful record.

Since the beginning of Ramadan, the police have been intentionally provoking worshipers and people in Jerusalem in general, and today they insist on letting the settlers enter the squares of the Aqsa Mosque despite repeated warnings that this invasion will ignite the area.

The Israeli government is bearing all the catastrophic consequences of this bear.

This serious degeneracy must be stopped and the settlers prevented from implementing their schemes to burn Jerusalem and the region in general.

## 15.5

الإحتلال والإستييطان هو أساس القضية ومنبع الشر ، كل ما حدث ويحدث هو نتيجة مباشرة لأطول وأسوأ إحتلال وإستعمار في التاريخ الحديث.

لن يكون حل دون إنهاء الإحتلال.

منذ سنوات وإسرائيل تنهرب من الإستحقاق السياسي وتريد الإبقاء على الوضع الحالي ، هذا الأمر لن يستمر طويلاً لأن الناس فقدت الأمل في إيجاد حل في المدى المنظور



والإستيطان وقطعان المستوطنين العنصريين أصبحوا يعيشون فساداً وخصوصاً في القدس ومحيط المسجد الأقصى تحت رعاية حكومة إسرائيل وحمايتها وتشجيعها.

إذا لم يتم التحرك السياسي وتدفع إسرائيل ثمن سياسي في القدس والضفة الغربية ستتطور الأمور للأسوأ

حمى الله القدس والمسجد الأقصى ورحم الله الشهداء الأبرار

Occupation and settlements activity are the basis of the issue and the source of evil. Everything that has happened and is happening is a direct result of the longest and worst occupation and colonialism in modern history.

There will be no solution without ending the occupation.

For years Israel has been dodging political entitlement and wants to maintain the current situation, it will not last long as people lost hope of a foreseeable solution, settlement and racist settler sections became rampant corruption especially in Jerusalem and around AlAqsa mosque Under the care, protection and encouragement of the Government of Israel.

If political moves are not made and Israel pays a political price in Jerusalem and the West Bank things will get worse

May God protect Jerusalem and Al-Aqsa Mosque and may God have mercy on the righteous martyrs

## 20.5

"وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا ۚ بَلْ أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ "

رحم الله شهيد الأقصى الشاب محمد كيوان وأسكنه فسيح جناته ، اللهم أفرغ على قلب والدته وأبيه صبراً يا رب العالمين.

هنيئاً لمحمد الشهادة ولكم هذا الشرف العظيم.

شعبنا يدفع بدمه ضريبة الدفاع عن المسجد الأقصى المبارك ، مسرى النبي صلى الله عليه وسلم وأولى القبلتين وثالث الحرمين الشريفين.

رحم الله شهداء شعبنا الأبرار

"And do not think that those who are killed in the way of Allah are dead, but alive with their Lord, they will be provided."

May Allah have mercy on the soul of the martyr of Al-Aqsa, the young Muhammad Kiwan, and dwell him in his spacious gardens, O Allah, grant patience to his mother and father, O Lord of the worlds.

Congratulations to Mohamed Al-Shahada and you have this great honor.

Our people pay the tax with their blood to defend the Holy Aqsa Mosque, the Prophet's Masjid, peace be upon him, and the first direction of prayer and the third Holy site.

May God have mercy on the martyrs of our righteous people

## 22.5

حمى الله المسجد الأقصى من الفتن وكيد الكائدين.

أهل القدس وفلسطين مؤتمنون على أولى القبليتين وثالث الحرمين الشريفين  
ومسرى الرسول صلى الله عليه وسلم.

الحفاظ على المسجد الأقصى ليس هيناً ولا بسيطاً ويتطلب الصبر والحلم مع رواده  
من عباد الله والمعتكفين فيه والشدة والحزم مع المعتدين عليه وعلى من فيه.

المسجد الأقصى للمسلمين ، كل المسلمين ، وكما شرف الله أهل مكة والمدينة  
المنورة بجوار وحماية المسجد الحرام والمسجد النبوي ، فلقد كتب لنا هذا الشرف  
العظيم في سدانة المسجد الأقصى وحمائته والحفاظ عليه وإكرام زائرية ورواده.

تعالوا نصون الأمانة ونحافظ على هذا الإرث والشرف العظيم ولا نجعل فتننا في  
ديننا وخذلان أهم موقع نحن مؤتمنون عليه.

اللهم أحفظ المسجد الأقصى المبارك وجنبه الفتن.

May Allah protect Al-Aqsa Mosque from sedition and the arrest of the perpetrators.

The people of Jerusalem and Palestine are confident in the first direction of prayer and the third Holy site and the procession of the Prophet peace be upon him.

Preserving the Al-Aqsa Mosque is not easy nor simple, and requires patience and a dream with its pioneers of God's servants and those who hold firm in it, and severity and firmness with its aggressors and those in it.

Al-Aqsa Mosque is for Muslims, all Muslims, and as God honored the people of Mecca and Medina by placing them near and charging them with the protection of the Holy Mosque and the Prophet Mosque, so this great honor was written for us regarding the Aqsa Mosque, protecting it, preserving it and honoring visitors and its followers.

Come, let's preserve the trust and preserve this heritage and great honor and do not make our sedition in our religion and disappointment the most important site we trust.

O Allah, protect the Holy Aqsa Mosque and avoid sedition.

## 24.5

بعثت هذا الصباح بإستجواب مستعجل لوزير الأمن ، المسؤول عن الجبهه الداخليه ، حول النقص في الحماية لقرى واحه الصحراء والقسوم والقرى غير المعترف بها. وكذلك حول تعريف هذه القرى في منظومة القبه الحديديه.

الإهمال المستمر والمماطلة في إيجاد حلول معقولة من قبل الجبهه الداخليه هو إستهتار بحياة الناس.

This morning, I sent an urgent interrogation to the Minister of Security, in charge of the Interior Front, about the lack of protection in Alwaha AlSahra, AlQasoum and the unrecognized villages.

Also about the definition of these villages in the Iron Dome system.

The continuous neglect and delay in finding reasonable solutions by the homefront is a disregard for people's lives.

## מנסור עבאס: ח"כ מטעם רע"מ

"אני קורא לכולם בכל לשון של בקשה - להרגיע את הרוחות ולשמור על הכבוד ההדדי ודו הקיום בערים המעורבות והלא מעורבות".

"אני קורא לשמור על מרקם היחסים הסובלני והעדין בין אזרחי המדינה היהודים והערבים ודוחה כל תופעת האלימות".

"אני קורא לכל המפגינים לממש את זכותם החוקית והלגיטימית ולהפגין ולהביע את העמדתם באופן חוקי ואחראי, בלי לפגוע בחיי אדם אשר יהיו, או לרגוש הציבורי והפרטי".

"מחאה זה לא הפרת חוק- חייבים לעצור. אחרי שיירגע, צריך לחשב מסלול מחדש לשותפות אמת".

## ג'ידא רינאוי זועבי: ח"כ מטעם מר"צ

### 5.5

אחמד חיג'אזי, סטודנט בן 22 לסיעוד מטמרה, מצא את מותו כשהמשטרה פתחה באש, בליבה של טמרה הצפופה, בעת שחיפשה משפחת פשע. אם לאחמד היו קוראים איציק והמשטרה היתה פותחת ביריות ברעננה, האם גם אז המשטרה לא היתה עושה כלום?

### 7.5

תמיד יהיו קבוצות בישראל שירצו לסכסך ולשבור את המרקם העדין שבו אנחנו חיים, תמיד יהיו בן גבירים שמעבירים את הלשכה שלהם לשייח ג'ראח כדי להתסיס וסמוטריצ'ים שמסתכלים מהצד ומוחאים כף - אבל תמיד גם יהיו אלה שירצו להצמיח פה שותפות אמיתית וסולידריות מרגשת.

## 9.5

הערבים מבינים את הכאב של החרדים. הם רואים את זילות המשטרה והשר לביטחון הפנים. הם רואים את הבוז שהנהגת המדינה רוחשת לנפגעים מהרשויות, לנפגעים מהאלימות וההזנחה המשטרית. העזרה שלהם, שלנו, מגיעה גם מסולידריות ולא רק מרוחב לב. הגיע הזמן שנאחז בנקודת האור הזאת:

## 11.5

איך הגענו למצב הזה שוב? מהכשרתו של בן גביר על ידי נתניהו ועד להחלטות המערכתיות שגרמו להתלקחות - בפוסט המלא שלי בפייסבוק:

<https://facebook.com/MKGhaidaRinawieZoabi/posts/118939740335504>

## 12.5

ההזנחה המשטרית בעוכרייך, אמיר אוחנה. לא היינו חייבים להגיע לכאן ואסור שהטיפול יגבה קורבנות נוספים.

## 12.5

עכשיו מתאים לו שאזרחים יקחו את החוק לידיהם. אסור שהמצב יסלים עבור הכיסא של אף אחד, במיוחד לא עבור שלך. התפקיד שלנו כנבחרי ציבור הוא להרגיע את הרוחות. אני קוראת לציבור, מכל צד, לא לתת יד להסלמה, לא לקחת את החוק לידיים, לא להוסיף שמן למדורה.

## 17.5

אחרי השבוע האחרון יש 879 עצורים. 750 מהם ערבים. נגד 116 מהם הוגשו כתבי אישום - רק נגד הערבים. הגשתי שאילתא דחופה לשר הבט"פ, אמיר אוחנה ושאלתא לשר המשפטים, בני גנץ. שיסבירו מהי אכיפה ושיפוט בררני.

## 22.5

בעזה יש כבר 212 קורבנות, 60 מהם ילדים. זה לא הזמן לשתוק על זה באמירות "פרווה". צריך לצאת נגד זה, באופן דמוקרטי.

## עיסאווי פריג': ח"כ מטעם מר"צ

### 6.5

איתמר בן גביר מגיע לשייח ג'ראח, מפקיע שטח ציבורי ומקים "לשכה פרלמנטרית" על המדרכה, בחסות המשטרה שבמקום למנוע ממנו, מסייעת לו. בדקתי את חוק חסינות חברי הכנסת, בשום מקום לא כתוב שמותר לנו להפקיע מדרכות. אתם שם ב

[@IL\\_police](https://www.instagram.com/IL_police)

תתחילו לעשות את העבודה שלכם.

### 7.5

אל מול בן גביר וחבורת הפירומנים המבקשים להבעיר את ירושלים, צריך שר בט"פ שיפעל להרגיע את הרוחות. שידרוש מהמשטרה להיאבק בבעיית האלימות ולא להיות חלק ממנה. שר שיקדם מאבק בפשיעה בחברה הערבית ולא יהיה אדיש אליה. עוד סיבה מדוע חשוב להקים ממשלה מהר, לפני שהפירומנים ישיגו את מבוקשם.

### 8.5

ברגעים אלה נערכת סלקציה גזענית בכניסה לירושלים. יהודים נכנסים, ערבים נעצרים.

## 8.5

2 שבתאי ואוחנה שמצד אחד מאפשרים לבן גביר לעשות פרובוקציות בשייח ג'ראח ומצד שני מונעים מאזרחים מוסלמים להגיע לאל אקצא, לא מבקשים להרגיע, אלא להצית. אני קורא למשטרה להתעשת, לפתוח את המחסומים ולאפשר את ההגעה לאל אקצא.

## 8.5

" 1. זה פולחן דתי, אי אפשר למנוע", אמר אתמול מפכ"ל המשטרה קובי שבתאי ביחס למירון והיום הוא מונע מאלפי אזרחי ישראל לציין את הלילה הקדוש באיסלאם, לילת אל קאדר. הוא לא עושה זאת כי רחבת אל אקצא לא יכולה להכילם, אלא במטרה ברורה למנוע מהם להשתתף באחד האירועים החשובים באיסלאם.

## 9.5

צריך רק גפרור קטן כדי להצית תבערה גדולה. הגפרור הזה עלול להיות אישור הפגנת המתנחלים "ריקוד הדגלים" בבאב אל עמוד - שער שכם. אישור הפרובוקציה ערב עיד אל פיטר ובתקופה כה רגישה, עלול להפוך למחדל מירון השני.

## 10.5

התבונה ניצחה! החלטת הדרג המדיני לשנות את תוואי ריקוד הדגלים ולהעבירו משער שכם לשער יפו, היא החלטה נכונה ואחראית הראויה להערכה. שמח שהאחריות גברה על ההתלהמות

## 10.5

אין ולא תהיה הצדקה לפגיעה באזרחים ולשיגור רקטות על יישובים אזרחיים.

## 11.5

אני חרד ומודאג! כיצד הגענו למצב שבו אזרח יורה למוות באזרח אחר? שאזרחים מנסים לפגוע באזרחים? מי האחראי להובלת שני העמים למלכודות האש? זו מציאות שמשרתת את

המבקשים לזרוע אלימות ופירוד, כדי להרוס את הסיכוי לביחד. עלינו לנהוג בתבונה ובאחריות לפני שרוחות המלחמה בבית פנימה, יפגעו בכולנו

## 11.5

בעת הזו אסור לשתוק! האנרכיה ברחובות רמלה, לוד ומקומות אחרים, מאיימת על קיומנו כחברה. יש לנו כעת כמנהיגי הציבור משימה אחת – לפעול להרגעת הרוחות, להבנה של ערבים ויהודים כאחד שאנחנו שכנים ולא אויבים. אנא מכם, חיזרו לבתים, חדלו מהאלימות, אל תהרסו את הבית מבפנים.

## 12.5

אנחנו על סף מלחמת אזרחים. טילי החמאס הם הבעיה הקטנה של מדינה שבה פורעים יהודים וערבים יוצאים לרחובות הערים ומבצעים לינץ' באזרחים. מצפה ממנהיגי הימין היהודי – מסמוטריץ', נתניהו, משרי הליכוד, לא להיות עיוורים לאלימות היהודית. לא לשתוק, אלא לפעול. כי בימים אלה, שתיקה היא פשע

## 15.5

בקבוק התבערה שפצע את מוחמד יצית את כולנו ומשטרה שעוצרת את כמאל ח'טיב, אבל מאבטחת את בן גביר וגופשטיין, רק מוסיפה בנזין למדורת התבערה. רוצים לסיים את האלימות? תתחילו באכיפה שוויונית, כדי שגם אנחנו נרגיש שהמשטרה והמדינה מעוניינות להגן עלינו מהטרוריסטים היהודים.

## 15.5

פאודה! זה מה שנתניהו רוצה. מי שמתעלם לחלוטין מיידוי אבנים על נהגים ערבים. מתעלם מסימון בתים של ערבים ביפו. מתעלם מהמחבלים היהודים ברחובות הערים. מתעלם מהטרוריסט המצית בן גביר שהוא הכניס לכנסת. מי שמבקש לראות בנו אויבים. לא רוצה להרגיע, רוצה להבעיר!



## 19.5

ב-2014, פיטרה רשת אורט את המורה אדם ורטה שהעז להביע דעה ולהגיד בשיעור שלא תמיד צה"ל נוהג באופן מוסרי. ב-2021 שגיא רוזנבאום, מנהל בית ספר דתי ברעננה, מצולם זורק אבנים על ערבים ושר החינוך שותק. סימטריה אמרתם?

## 24.5

מי שתוקפים יהודים ברחובות ניו יורק ולוס אנג'לס, לא מסייעים לפלסטינים, אלא מזיקים. גזענות היא מגונה, אלימות גזענית היא בזויה.

## 25.5

"אתה לא צריך להיות מוסלמי כדי לתמוך בתושבי עזה, אתה רק צריך להיות בן אדם" כתבה השחקנית מיה לנדסמן באינסטגרם והתגובה לא מאחרת לבוא בדמות הדחתה המסתמנת מהעונה השנייה של "המפקדת".

## 12.5

זכות ההפגנה היא זכות קדושה שאין לפגוע בה, אבל לאף אחד אין זכות לנהוג באלימות. זה מה שאני מצפה מחבריי היהודים, זה מה שאני דורש מאחיי הערבים"

## אבתיסאם מראענה: ח"כ מטעם מפלגת העבודה

## 8.5

אזרחים בצום עולים לירושלים לרגל לילת אל-קדר *ليلة القدر*, ליל תפילות במסגד אלאקצה והמשטרה חסמה את כביש 1 אין עולה ואין יורד. פגיעה נוראית בחופש הדת ובחופש התנועה של אזרחים כל כך רבים. מ ש ט ר ה תזכרו שהןם אזרחים ולא אוייבים.

## 9.5

"שקט יחסי" בשכונת שייח ג'ראח, אבל ריח הבואש המשטרתי עודנו באוויר. ביקרתי את מימי אבו טאעה, אמא ל-3 בביתה בשכונה. הוריה גורשו מליפתא ב'48' והיא עצמה עומדת בפני גירוש מתוכנן באוגוסט הקרוב. הגעתי לכאן כדי לעמוד לצד מימי ובן זוגה טארק, שכניה ושכנותיה במאבקן על הבית ולהגיד לא לגירוש.

## 12.5

לא נתן לאף אחד שיפגע במרקם היחסים העדין והחיים המשותפים בין ערבים להיהודים בארץ הזו. אף אחת ואחד מאיתנו לא ילך לשום מקום. لن نسمح لاي احد أن يسيء بالنسيح الحساس والحياة المشتركة بين العرب واليهود في هذا البلاد. لن يذهب أي منا إلى أي مكان اخر.

## 12.5

המצב שובר לב, אני קוראת לעצור עכשיו את הפגיעה באנשים בישראל ובעזה. המחיר שאנחנו משלמות ומשלמים הוא כבד. אני מסרבת לשיוך של החברה הערבית בישראל לחמאס. לא הצבענו לחמאס, לא בחרנו בחמאס והוא לא מייצג את החברה הערבית בישראל.

## 26.5

לא אתן לסמוטריץ' ואוחנה הגזענים להמשיך להסית בלי חשבון במליאת הכנסת.